

Riksdagens protokoll

2013/14:121

Måndagen den 9 juni

Kl. 11.00 – 19.34

Protokoll
2013/14:121

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 2 juni justerades.

2 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Talmanen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 23 maj hade kommit in.

3 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2013/14:T14–T16 till trafikutskottet

4 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU20

Utrikesutskottets betänkanden 2013/14:UU8 och UU11

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU20

5 § Biståndspolitisk plattform

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU20
Biståndspolitisk plattform (skr. 2013/14:131)
föredrogs.

*Biståndspolitisk
plattform*

Anf. 1 KENNETH G FORSLUND (S):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till Socialdemokraternas reservation 1. Vi står naturligtvis bakom också våra andra reservationer, men vi nöjer oss med att yrka bifall till denna.

Herr talman! Låt oss bortse från att arbetet med den biståndspolitiska plattformen fick en olycklig start.

Herr talman! Låt oss bortse från att den här arbetats fram i en sluten process.

Herr talman! Låt oss också bortse från att den via budgetpropositionen och via ett beslut i utrikesutskottet och här i kammaren har ett omformulerat biståndsmål.

Låt oss bortse från att regeringen tyvärr inte heller tog några större intryck av de remissvar som kom in. De var många och omfattande. Låt oss också bortse från att remisstiden var tämligen kort.

Då återstår en fråga: Går det att styra biståndet och utvecklingspolitiken på grunden av det här dokumentet, den biståndspolitiska plattformen och regeringens skrivelse om detta? Jag är tveksam till det.

Plattformen ska ersätta tolv olika policydokument, och regeringen har upphävt dem samtidigt som man fattade beslut om plattformen. Det har ibland sagts att det varit en skog av policydokument. Det finns en viss riktighet i det. Men det är inte så att alla som jobbar med bistånd och utvecklingspolitik måste kunna alla policyer. Det räcker för de allra flesta att kunna de policyer som berör det område och den verksamhet som de själva har ansvar att jobba med. Några av oss måste naturligtvis ha en överblick över samtliga.

Vi ska alltså inte överdriva problemet med denna så kallade skog av policyer. Samtidigt är det inte negativt att skapa ordning och reda i biståndet. Det kan vara vällovligt att ha en plattform, och det är en vällovlig tanke att ha en hierarki för de olika styrdokumenterna, men tyvärr blir slutresultatet väldigt platt. Jag ifrågasätter: Kan man verkligen styra biståndet med ett så här tunt dokument?

När man läser de olika remissvaren visar det sig att det finns stora blottor i dokumentet när det gäller hur man ska styra olika delar av biståndet. Det kan leda till två olika saker: antingen att det blir en ringlande kö utanför biståndsministrarnas dörr med villrådigas tjänstemän och organisationer som undrar hur de ska göra, hur de ska tolka det hela och vad det är som gäller, eller att man börjar tolka själv och att det blir något av fritt valt arbete i den här verksamheten. I allra sämsta fall blir det en kombination av båda delarna. Det vore det allra olyckligaste.

Herr talman! Jag tror inte att det går att styra biståndet med ett så här tunt dokument. Det skulle ha behövt ha en betydligt bättre utformning och omfattning. Sedan skulle det sannolikt också behöva kompletteras med ytterligare underdokument i den hierarki som man talar om.

Den senaste veckan är det många remissorgan som har hört av sig till mig, och säkert till flera av er andra också, med synpunkter och påminnelser om vad de har skrivit i sina remissvar. Det är ingen tvekan om att de tycker att det finns en hel del som inte har beaktats i de remissvar som kom in. Om man jämför det som gick ut på remiss och det som vi nu till slut har att ta ställning till här i riksdagen är det egentligen bara minimala förändringar som finns. Regeringen har lyssnat in ytterst lite av alla de synpunkter – omfattande synpunkter dessutom – som trots den korta tiden kom in.

Jag tror att de tjänstemän på UD som har jobbat med detta har gjort det bästa möjliga utifrån den situation som rådde. Jag är förvånad över att en ny biståndsminister, givet det läge som rådde när Hillevi Engström tillträdde, valde att fullfölja det hopplösa projektet med biståndsplattformen. Jag hade faktiskt trott och närmast förväntat mig att regeringen här

skulle ta chansen att säga: Nej, detta gick snett från början. Nu drar vi ett streck över det hela och avslutar detta. Vi får antingen lägga ned helt eller starta om arbetet så att vi får fram en bra produkt som verkligen kan styra biståndet.

Ibland går det fel i arbetet. Det är inget unikt för Alliansen. Det kan säkert bevisas ha skett under tidigare socialdemokratiska regeringar också. Men när man ser att det går fel måste man kunna ta ansvaret att stoppa, göra rätt och göra om. Det har man inte gjort i det här fallet.

Avslutningsvis: Det är viktigt att Sverige har en robust och ansvarsfull styrning av biståndet och utvecklingspolitiken. Tydligt är den enda lösningen på det här problemet – för en socialdemokrat är det heller ingen otrevlig lösning – en ny socialdemokratiskt ledd regering efter valet i höst. Det är naturligtvis det vi ser fram emot. Jag tror också att många av dem som jobbar med bistånd och utvecklingspolitik ser fram emot det.

Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Långt om länge debatterar vi alltså den biståndspolitiska plattformen. Den har funnits i bakgrunden länge och nästan blivit något av en såpopera med oändliga avsnitt, inte minst om man beaktar hela tiden sedan alliansregeringen tillträdde och Moderaterna tog över biståndspolitiken. Den politiken hade det dittills rått hyfsad enighet om oavsett regering.

Med detta sagt vill jag inte påstå att det inte fanns något som helst fog för förändringar, men jag hade uppskattat om processen att förändra hade skett med bred förankring i riksdagens partier och inte, som nu, genom förändringar som presenterats för oss i huvudsak genom budgetpropositionerna eller i utspel från ministern. Det jag är mest kritisk mot är det sätt på vilket i princip alla biståndets aktörer, stora som små, har misstänkliggjorts under denna tid, påhejat av ett antal externa antibiståndsdebattörer.

Det började egentligen redan i budgeten 2007 med landfokuseringen. Cirka hälften av dåvarande biståndsländer fasades ut utan förankring i vare sig riksdagen eller berörda länder. Det mesta nådde både oss och länderna i fråga ryktesvägen. Inte ens ansvariga på Sida kände till hur det var tänkt. Personligen bjöd jag in alla latinamerikanska ambassader plus Latinamerikaansvariga på Sida för att diskutera de rykten som florerade. Det blev då uppenbart att de var precis lika ovetande som jag om hur det skulle bli framöver.

År 2008 fick vi nästa besked, som presenterades som ett utspel under en debatt i Göteborg, där vi alla var samlade. Det var fokuseringen på tre tematiska områden i biståndet och ett antal globala utmaningar. I stället för det vi skulle debattera blev fokus på hur vi ställde oss till det nya förslaget, som vi faktiskt inte haft en chans att läsa in oss på och som vi inte varit delaktiga i att ta fram.

Generaldirektörer har tillsatts och avsatts, allt i form av medieutspel. En stor personalminskning på Sida med överflytt av uppgifter till UD ledde till att viktig kompetens gick förlorad, och inte minst tog det tid att sjösätta det nya systemet. Omorganisation tenderar ju att ta längre tid än tänkt, i synnerhet när man ska lära sig helt nya uppgifter. Dessutom har det varit en hit-och-dit-flytt av uppgifter även därefter, mellan Sida och

UD. Och helt utan diskussion om vem som ansvarar för vad är det fortfarande inte.

Sadev, som skulle vara en oberoende granskare av de svenska bistånden, fick knappt någon chans att vara oberoende utan fick granska det regeringen ville ha granskat. Sadev lades sedan ned.

Också civilsamhällets organisationer har drabbats av neddragningar. Inte minst har informationsstödet förändrats i grunden. Dels halverades det, dels fick organisationerna inte längre använda det till påverkansarbete, vilket förtar en stor del av vitsen med stödet. Och hur ska biståndsviljan hos allmänheten kunna bibehållas eller till och med öka när organisationerna inte får lov att beskriva verkligheten som den är?

Styrning och resultat har varit ledord för svenskt bistånd. Resultat är något vi alla eftersträvar. Det vi har och har haft olika uppfattningar om är vad som ska mätas och vilka krav som ska ställas. Är det till exempel rimligt att en liten organisation som förmedlar kanske 50 000 till 100 000 kronor ska underställas samma tuffa revisionskrav som den som förmedlar miljoner? Många mindre, ideella organisationer hamnade i situationen att det kostade mer med revision och rapportering än vad de kunde bistå med i sina projekt. De slutade därför att söka medel. Det är mycket beklagligt eftersom det ofta handlar om resurser som går väldigt direkt till fattigdomsbekämpning i projektlandet utan några lönekostnader eller stora kostnader för administration i övrigt. Är det rimligt att de nya aktörerna, till exempel Swedfund, inte ska underställas samma hårda resultatkrav som civilsamhällets organisationer i sin rapportering?

Riksrevisionen har gjort en rad utredningar om biståndet. Den förundersökning som handlade om regeringen och UD ledde inte till en fortsättning eftersom det tydligen var för politiskt känsligt mitt i valrörelsen 2010.

Men sedan hamnade vi ändå i situationen att regeringen fick kritik för sin bristande styrning, av Statskontoret och sedermera också av Dac. Tanken på en biståndspolitisk plattform dök upp, och nu har vi bråkat om processen kring den de senaste åren. Processen med plattformen har varit under all kritik, och det har varit en mycket liten förankring i riksdagen och hos biståndets aktörer. Även på Sida och UD har det knorrats över bristande förankring under resans gång. Att detta över huvud taget kommer till riksdagen i form av en skrivelse får vi nog tacka de mindre allianspartierna för eftersom inte ens det från början var självklart. Vi hade velat ha det i form av en proposition, det vill säga ett förslag att tycka till om, i stället för en skrivelse, det vill säga information om redan fattat beslut.

Herr talman! När det gäller plattformen som sådan har vi ett antal synpunkter. Huvuddelen av dem kan man hitta i vår följdmotion. Men förutom de följdmotioner vi partier har skickat in har det kommit många remissvar och synpunkter från civilsamhällets organisationer. En del av dem har dessutom kommit med förslag om att ta fram policyer som komplement till plattformen, eftersom viktiga perspektiv saknas. Då har vi ett problem. Plattformen handlar just om att samla alla policyer i ett dokument i stället för att ha många.

Till exempel tycker Röda Korset att en ny policy för det humanitära biståndet bör tas fram eftersom det humanitära perspektivet saknas i plattformen. I sammanhanget vill jag påminna om, eller förtydliga, att en

av de policyer som upphör att gälla i och med beslutet om den biståndspolitiska plattformen just är policyn för Sveriges humanitära bistånd 2010–2016.

Då infinner sig förstås frågan vad som fattas i de andra politikområden som också upphör att gälla. Enligt bil. 2 i plattformen är det följande:

- Sveriges internationella politik för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
- policy för Sveriges internationella arbete på hiv- och aidsområdet
- policy för Sveriges stöd till det civila samhället i utvecklingsländer inom svenskt utvecklingssamarbete
- policy för forskning inom det svenska utvecklingssamarbetet
- policy för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter inom svenskt utvecklingssamarbete
- policy för ekonomisk tillväxt i svenskt utvecklingssamarbete 2010–2014
- policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom svenskt internationellt utvecklingssamarbete
- policy för Sveriges humanitära bistånd
- policy för miljö- och klimatfrågor inom svenskt utvecklingssamarbete
- policy för säkerhet och utveckling i svenskt utvecklingssamarbete
- fattigdom och människohandel – en strategi för bekämpning av människohandel genom Sveriges internationella utvecklingssamarbete
- modell för förstärkt resultatstyrning i utvecklingssamarbetet
- aktörssamverkan för global utveckling – policy för aktörssamverkan inom utvecklingssamarbetet
- riktlinjer för handelsrelaterat bistånd.

Det var alla de som upphörde att gälla. Jag måste säga att jag instämmer i det som Kenneth tidigare tog upp, att alla kanske inte måste ha full kunskap om alla policyer, men frågan är vad som nu fattas när de här har tagits bort.

Men det är inte bara det som Röda Korset tog upp som fattas. Vi har fått in en mängd remissyttranden och synpunkter. Jag väljer att bara ta upp några stycken. Plan Sverige, till exempel, tar upp att barnrättsperspektivet fattas, att det i dag inte finns någon på UD eller Sida med ansvar för barns rättigheter och att planerade kompetenshöjande insatser för personalen har avbrutits. Plan Sverige tar också upp att inte någon av oss i partierna har tagit upp frågan om barns rättigheter i våra motioner om plattformen. Jag vet inte varför det blivit så, men självklart måste vi ta till oss av den kritiken inför framtiden.

Annan kritik som framkommit i bland annat debattartiklar är att plattformen lider av oklarheter, bland annat om hur den förhåller sig till politiken för global utveckling, hur det övergripande nya målet ska tolkas,

vilka prioriteringarna egentligen är och om målhierarkin gäller alla verksamhetsområden under utgiftsområde 7 – det skulle i så fall också omfatta avräkningarna för flyktmottagning här i Sverige, till exempel. Men det handlar också om att plattformen är starkt givarorienterad, det vill säga att den inte utgår från mottagarnas perspektiv, och det i sig strider mot PGU.

Från Linnéuniversitetet kommer kritiken att plattformen är starkt ideologiserad och att omvärldsanalysen är analytiskt bristfällig. Bland annat skriver de följande:

När skrivelsen behandlar ekonomiska förhållanden tycks människors rättigheter inte längre stå i fokus och vara ett mål i sig. Snarare förvandlas de till medel för att uppnå ekonomisk tillväxt. Ett exempel är beskrivningen av delmål 2: Att människor kan utbilda sig och arbeta för sin egen försörjning är inte enbart en förutsättning för tillväxt utan är också avgörande för känslan av egenmakt hos den enskilde. Utifrån ett rättighetsperspektiv och regeringens individfokus borde väl utbildning vara en mänsklig individuell rättighet som ska uppfyllas för alla oavsett vad detta eventuellt kan leda till? I enlighet med rättighetsperspektivet bör biståndet enligt samma logik stärka kvinnors ekonomiska rättigheter, i första hand för att de är viktiga i sin egen rätt, inte för sitt eventuella bidrag till den ekonomiska tillväxten. Vad får det annars för konsekvenser om vi kommer fram till att utbildning och jämställdhet inte skulle leda till ekonomisk tillväxt?

I Forum Syds remissvar kan vi läsa bland annat följande:

”Världen står inför en rad enorma utmaningar och det är centralt att biståndet förhåller sig till dessa för att effektivt kunna bidra till positiva förändringar. Några av dessa stora globala utmaningar, som bör tas upp i plattformens omvärldsanalys, är:”

Jag tar bara upp en av dem:

”Miljö- och klimatförändringar som redan påverkar miljoner människors liv och på ett fundamentalt sätt kan komma att förändra själva grunden för människors försörjning. Fler och fler omfattande analyser (t ex IPCC, IAASTD) pekar på att ’business as usual’, till exempel när det gäller utnyttjande av naturresurser inklusive jordbruk och klimatpåverkande utsläpp, inte längre är ett alternativ.”

Med det kommer vi naturligt in på vår reservation 10 om enprocentsmål, klimatfinansiering och ekosystem. Jag passar på att yrka bifall till den på en gång. Vi står naturligtvis bakom också alla våra övriga reservationer.

Herr talman! Det behövs en nystart för biståndet som *en* del av en hållbar politik för global utveckling. I det perspektivet är det positivt med ett samlande dokument. Men frågan är om det dokument vi debatterar i dag är tillräckligt. Jag tror inte det, och jag tror att vi efter valet tyvärr kommer att få fler kapitel i den biståndspolitiska såpoperan. Det finns ingen anledning att inte ändra i ett dokument med klara brister. Jag hoppas dock att processen ska vara inkluderande och att vi precis som i PGU 2003 kan hitta en modell med bred uppslutning i riksdagen.

De globala utmaningarna kräver i dag, mer än någonsin tidigare, en samstämmig politik och ett bistånd som effektivt kan stödja förändringsaktörer, omställning och hållbar utveckling. Och biståndet ska vara just bistånd, fritt från dolda avräkningar och kortsiktiga egenintressen. Sve-

rige ska upprätthålla enprocentsmålet och ha en öppen redovisning av klimatfinansieringen.

Den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling måste sätta ramarna för övrig utveckling. En analys bör genomföras och riktlinjer utarbetas för hur svenskt bistånd ska stödja en ekonomisk utveckling som inte urholkar naturkapital och minskar ekosystemens förmåga att leverera tjänster. Tillväxt kan inte ses som ett mål i sig utan snarare som ett medel för att uppnå biståndets olika målsättningar om en hållbar utveckling.

För oss är det uppenbart att den biståndspolitiska plattformen tydligare måste lyfta fram insatser för förnybar energi, energieffektivisering och hållbar vatten- och livsmedelsförsörjning. Det behövs en utvecklad politik för att visa hur miljö- och klimatpolitiska styrmedel kan gynna marknader och hur ett hållbart utnyttjande av naturresurser också är en garanti för hållbara jobb. Svenskt bistånd måste i större utsträckning stödja kapacitetsutveckling av de institutioner i utvecklingsländerna som arbetar med långsiktiga hållbarhetsfrågor.

Anf. 3 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Vi står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall endast till reservationerna 7, 19 och 21.

Tanken som regeringen har med att ta fram en biståndspolitisk plattform anser jag är god. Biståndet har under lång tid varit alldeles för spretigt och svåröverskådligt, och all typ av förbättring vad gäller styrning och uppföljning är därför välkommen. Jag tycker faktiskt inte att Socialdemokraterna kan stå här och skryta om bra styrning. Hade de varit bra på det hade vi redan haft bra styrning. Jag välkomnar de förbättringar som regeringen försöker göra.

Men om en ny plattform ska tas fram och kunna göra någon typ av långsiktig nytta anser jag givetvis att det är viktigt med en bred förankring och uppslutning hos både politiska partier och det civila samhället. Annars är det ganska meningslöst att presentera en biståndspolitisk plattform några månader före ett val där nuvarande regering knappast kan anses sitta säkert. Där tycker jag att regeringen har brustit i framtagandet av plattformen, vilket jag också framfört i ett yttrande.

Men nu står vi här i dag och har den plattform vi har. Då vill jag passa på att vidare framföra rent sakligt vad jag anser vara bra och mindre bra med den plattform vi har och vad vi skulle vilja lyfta fram mer eller på annat sätt.

Herr talman! I den biståndspolitiska plattformen talar regeringen om att den viktigaste målgruppen för svenskt bistånd, den grupp som det främst ska riktas till, är kvinnor och flickor samt att det svenska biståndet ska leda till förbättrade levnadsvillkor främst för denna grupp. Det låter givetvis fint, och jag förstår att tanken är god, eftersom kvinnor och flickor är en särskilt utsatt grupp. Men Sverigedemokraterna anser att en bättre formulering är att det svenska biståndet ska leda till förbättrade levnadsvillkor för alla särskilt utsatta grupper oavsett kön.

Vi instämmer såklart i att det behövs insatser riktade till just kvinnor och flickor, eftersom det är en särskilt utsatt grupp. Men fokus ska ligga på att verka för universella mänskliga rättigheter. I de fall någon grupp förvägras att åtnjuta dessa rättigheter ska det svenska biståndet verka för

just lika rättigheter. Att uttrycka det på det sätt som regeringen gör menar vi låter alltför exkluderande gentemot män och pojkar, som också givetvis kan vara utsatta i vissa fall och i särskilda situationer. Det kan exempelvis ha att göra med extrem fattigdom, religiös tillhörighet eller sexuell läggning. I många länder som det svenska biståndet riktas till är också familjen central, och för att bekämpa fattigdom kan det vara viktigt att se till familjen som en helhet när man arbetar för förbättrade levnadsvillkor.

Herr talman! Från Sverigedemokraterna tar vi ofta upp vikten av att förbättra människors grundläggande levnadsförhållanden för att de sedan ska kunna åtnjuta andra rättigheter, verka för andra rättigheter i samhället och i sin omedelbara omgivning och även påverka politiskt. Det är därför positivt att regeringen nu under delmål 2 i den biståndspolitiska plattformen tar upp vikten av förbättrade möjligheter för fattiga människor att bidra till och dra nytta av ekonomisk tillväxt och erhålla till exempel god utbildning.

Sett till helheten av det svenska biståndet anser vi dock att de medborgerliga och politiska rättigheterna samt stödet till politiska institutioner och myndigheter ovanifrån upptar ett oproportionerligt stort utrymme. Vi anser att man inte når fram till de mest fattiga och utsatta människorna. Vi anser det viktigt att komma ihåg att även rätten till en skälig levnadsstandard, rätten till utbildning och rätten till hälsa är grundläggande mänskliga rättigheter. Insatser för exempelvis tillgång till rent vatten, grundläggande sanitet, utbildning och förbättrad hälsa är också insatser för att främja mänskliga rättigheter. Jag tycker ibland att man saknar rättighetsperspektivet lite när det gäller den här typen av insatser. Jag vet att regeringen lyfter fram det i plattformen, och det ser jag väldigt positivt på, men jag anser inte att det har gjort något avtryck i den praktiska politiken. Det hoppas jag verkligen att det ska göra nu.

I dag är det som jag ser det en mycket tydligare ekonomisk prioritering av och inriktning på medborgerliga och politiska rättigheter och stöd till statliga institutioner och myndigheter. Vi ifrågasätter om det verkligen bidrar till biståndets huvudmål, att ge grundläggande förutsättningar för människor som lever i fattigdom och förtryck att förbättra sina levnadsvillkor. Att människor kan arbeta för sin egen försörjning och få tillgång till utbildning menar även regeringen i biståndsplattformen inte enbart är en förutsättning för tillväxt utan också är avgörande för den enskilda människans egenmakt. Vi tycker att det här är viktigt för att människor sedan också ska kunna främja och verka för andra rättigheter.

Herr talman! Regeringen lyfter också fram vikten av jämställdhetsarbete, och det tycker vi givetvis alla är väldigt viktigt. Jag får uppfattningen att man ofta talar om kvinnors deltagande på den formella arbetsmarknaden, om motverkande av ekonomiskt utanförskap och om deltagande i utbildning. Men jag tror att det är lite svårt för många av de fattigaste och mest utsatta kvinnorna att börja där. Om man inte ger kvinnor de mest grundläggande förutsättningarna undrar jag hur de över huvud taget ska kunna delta i utbildning eller vara tillgängliga på arbetsmarknaden.

I dag ägnar många kvinnor i utvecklingsländer en stor del av sin tid åt överlevnad i form av att exempelvis hämta vatten och trygga livsmedelsförsörjningen för familjen. Det råder ofta bristande sanitetsförhållanden som bidrar till ohälsa. Allt detta hindrar utvecklingen för kvinnor. Flickor väljer till exempel hellre att stanna hemma än att gå till skolan på grund

av avsaknaden av grundläggande sanitet på skolan. Det här är någonting som jag har tagit upp många gånger i debatter. Nu ser jag att man faktiskt har nämnt detta i plattformen, och det är jag väldigt glad över, men jag har fortfarande inte sett att det skulle ha gjort något avtryck i den praktiska politiken och de ekonomiska prioriteringarna. Jag ser detta mer som fina ord som man väljer att ta med.

Det blir intressant att följa utvecklingen och se om det här nu kommer att göra skillnad i prioriteringarna, till exempel vad gäller hur mycket man ska satsa på vatten och sanitet. Jag tycker att regeringen i det svenska jämställdhetsarbetet och i internationella sammanhang mycket tydligare ska lyfta fram detta samband i arbetet för att skapa förutsättningar för fattiga människor, däribland kvinnor, att förbättra sina levnadsvillkor. Detta är också någonting som organisationen Wateraid ofta lyfter fram som otroligt viktigt.

Vad gäller jämställdhet har vi även i betänkandet ett yrkande från den allmänna motionstiden om mänskliga rättigheter, där vi lyfter fram vikten av att motverka våld mot kvinnor och människohandel. Jag välkomnar att det i biståndsplattformen finns ett litet stycke om att motverka könsrelaterat våld och människohandel, och jag hoppas att det också kan göra skillnad och påverka den faktiska politiken och prioriteringarna i biståndet.

Herr talman! Regeringen talar ofta om vikten av arbetet med sexuella och reproduktiva rättigheter i biståndet. Vi är i utskottet eniga om att det finns många områden inom detta som är viktiga för utvecklingen. Sverigedemokraterna har också ett yrkande i en motion om mänskliga rättigheter gällande det här. Vi anser att det i arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa bör finnas ett tydligare fokus än vad det gör i dag på att minska antalet oönskade graviditeter och aborter. Jag tycker att man missar det perspektivet lite grann. Vi tycker också att det är viktigt att komma ihåg att abort faktiskt är ett svårt etiskt dilemma. Vi anser att Sverige internationellt borde inta en ödmjukare inställning och se till både kvinnans rätt och det ofödda fostrets rätt.

Vi anser att det ska finnas möjlighet till fri abort i ett tidigt skede, och vi inser självklart att det är problematiskt med länder som förbjuder det. Sverigedemokraterna anser dock att vi i relationen till andra länder inte kan ta det för självklart att alla ska utgå från Sveriges abortlag eller den syn som råder i dag, att man talar ur kvinnans perspektiv och helt glömmet det andra perspektivet. Vi kan inte förvänta oss att alla ska tycka exakt som vi. Gränsen kan givetvis vara olika i olika länder.

Abort är inte en internationellt erkänd mänsklig rättighet, och vi behöver vara medvetna om det i dialog med andra länder. Det finns olika åsikter om det och inga självklara svar. Jag tycker att detta är en svår fråga. Vi måste komma ihåg det. Det finns inga självklara svar på när det ofödda fostret eller barnet ska räknas som ett liv värt att skyddas. Jag tycker att vi ska lyfta kvinnans rättigheter, och vi ska lyfta det etiska dilemma med det ofödda barnet, alltså båda sidor.

Herr talman! I den biståndspolitiska plattformen lyfter man fram ett resultatbaserat bistånd och vikten av uppföljning. Vi ställer oss positiva till att regeringen försöker hitta nya former för en bättre styrning av gävobiståndet. Traditionellt sett har bistånd på förhand finansierat en viss

verksamhet som förväntats leda till vissa resultat, vilket fortfarande är fallet i en stor del av det svenska biståndet.

Nu talar regeringen om att pröva ett resultatbaserat bistånd som skapar tydligare kontrakt mellan givaren och samarbetspartnern. Resultatbaserade biståndsformer kännetecknas av att biståndet betalas ut i efterhand när man har uppnått ett resultat. Vi anser att det borde vara en självklarhet i all styrning av det svenska biståndet att det krävs resultat för möjligheten till fortsatta utbetalningar oavsett om det gäller samarbete med svenska, utländska, lokala eller multilaterala organisationer och myndigheter. I dag kan vi tyvärr se exempel på bistånd som fortsätter att betalas ut trots att uppenbara brister finns, till exempel biståndet till den palestinska myndigheten.

Den nya expertgruppen för utvärdering startades i januari 2013 och ersatte myndigheten Sadev. Nu har det gått mer än ett år, men vi kan fortfarande inte se att några användbara utvärderingar eller uppföljningar har gjorts. Vi tycker att expertgruppen måste intensifiera sitt arbete för att vi faktiskt ska kunna uppfylla målet. När Sadev lades ned och expertgruppen startades skulle det inte uppstå något glapp. Jag tycker att det är beklagligt att det har varit så lite aktivitet från expertgruppen.

Herr talman! Vad gäller bistånd till multilaterala organisationer har vi fört fram att mer bistånd ska vara öronmärkt till specifika projekt. Vi har sett för mycket bistånd som allmänt basbudgetstöd där det är väldigt svårt att följa upp vad svenska biståndsmedel egentligen används till. Vi kan ställa krav på vilken inriktning vi vill se i organisationerna, men mycket mer än så kan vi inte se eller följa upp. Vi tycker att det är en ohållbar utveckling och vill se en mycket större del som går till konkreta insatser, för att vi ska kunna följa upp vad de svenska biståndsmedlen används till och följa upp resultat.

Herr talman! Regeringen talar i den biståndspolitiska plattformen om att möjliggöra för humanitära aktörer att bistå flyktingar och internflyktingar med effektivt skydd oavsett om de tagit sin tillflykt till flyktingläger, värdfamiljer eller urbana miljöer. Vi instämmer givetvis i att detta är väldigt viktigt, men vi kan inte se att det är någonting som gäller i den praktiska politiken, med tanke på att man prioriterar det så lågt ekonomiskt och prioriterar asylmottagande i Sverige högt. Det här tycker vi är ett kort stycke i den biståndspolitiska plattformen. Vi tycker att detta borde kunna uppta mycket mer plats och prioriteras mycket högre.

Det har framkommit kritik från Röda Korset att den humanitära delen tar för lite plats och att styrningen kanske riskerar att försämrats. Detta är någonting som vi tycker borde prioriteras och lyftas fram mer i den biståndspolitiska plattformen.

Anf. 4 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag får inleda med att säga att jag håller med om väldigt mycket av det som Kenneth G Forslund och Bodil Ceballos har sagt och om nästan ingenting alls i det som Julia Kronlid precis sade i talarstolen.

Jag skulle vilja börja mitt anförande med att lite höja blicken. Jag tycker att detta viktiga ämne faktiskt förtjänar det.

Vi ska komma ihåg att i dag kommer 18 000 små barn att dö runt om på jordklotet. De kommer att dö av diarré efter att ha druckit orent vatten, av undernäring eller på grund av enkla och botbara sjukdomar.

Vi ska komma ihåg att i dag vaknade 870 miljoner människor runt om på jordklotet och var hungriga. När de går och lägger sig igen i kväll kommer de fortfarande att vara hungriga. De lever ett liv i konstant hunger.

Sedan den här debatten började kl. 11 har 24 kvinnor runt om på jordklotet dött i samband med en graviditet. De har dött efter en infektion efter missfall, efter att ha fött barn i hemmet utan hjälp från en barnmorska eller efter en illegal och osäker abort.

Det värsta trots allt med hungern och fattigdomen, med mödradödligheten och med barnadödligheten är att det är alldeles i onödan. Vi vet vad som krävs för att rädda livet på små barn. Vi har tillräckliga resurser för att se till att ingen ska behöva gå hungrig. Och vi i Sverige har i praktiken utrotat mödradödligheten. Det skulle man också kunna göra i Sierra Leone, Haiti och Afghanistan.

Runt om på jorden visar dessutom enskilda människor, regeringar, frivilligorganisationer och biståndsaktörer att förändring är möjlig. Fantastiska framsteg görs i vissa delar av jorden. I Liberia och Indonesien minskar barnadödligheten nu snabbt. I Rwanda och Bangladesh överlever allt fler mammor sin graviditet. I länder som Tunisien och Uruguay växer en ny medelklass fram när fattigdomen minskar.

Vi skulle utan tvekan kunna bli generationen som utrotade fattigdomen. Det är en enorm möjlighet, men ett än större ansvar. Forsitter vi denna unika chans i mänsklighetens historia kommer framtidens dom över oss att bli hård.

Detta är utgångspunkten för dagens biståndspolitiska debatt. Visserligen kan inte biståndet ensamt förändra världen, men biståndet har en viktig roll att spela. Rätt utformat kan biståndet både rädda liv och förändra samhällen. Hur vi väljer att utforma vårt svenska bistånd kommer att få konsekvenser i miljoner människors vardag runt om på jordklotet, på gott och på ont.

Herr talman! Efter en rad förseningar finns det så till slut en biståndspolitisk plattform. Vänsterpartiet ser och har sett behov av en tydlig och skarp biståndspolitisk plattform, för vi ser stora behov av att reformera det svenska biståndet. Som biståndsvänner har vi haft mycket att vara bekymrade över de senaste åren. Det svenska biståndet har blivit alltför splittrat, och vad som egentligen varit fokus och syfte har varit oklart. Men vi beklagar att denna biståndspolitiska plattform framtagits genom förhandlingar mellan fyra djupt oeniga borgerliga partier bakom stängda dörrar. Riksdagen har i stort frikopplats från den processen.

Dagens biståndspolitiska debatt handlar om en skrivelse där regeringen informerar riksdagen om den plattform man redan har antagit. Det är djupt olyckligt. Ska biståndet vara framgångsrikt måste det vara långsiktigt. Därför har vi i Sverige historiskt eftersträvat breda överenskommelser om biståndet som kan hålla över tid och över maktskiften.

Samtidigt ser vi att de många svenska folkrörelserna med stor erfarenhet av bistånd knappt har informerats, än mindre inkluderats i processen att ta fram denna plattform. Dagens plattform är snarare grundad i hemmasnickrade marknadsliberala teorier än i decenniernas kunskap och erfarenhet som faktiskt finns om hur biståndet fungerar.

Det kan vara på sin plats att påminna om att det nu är 52 år sedan riksdagen biföll proposition 100 och Sverige inledde sitt bilaterala ut-

vecklingssamarbete. Vi har under dessa fem decennier lärt oss vad som fungerar och vad som inte fungerar. Vi har lärt oss av våra framgångar, och vi har lärt oss av våra misslyckanden.

Väljer man att ignorera vår historia och dessa erfarenheter är risken överhängande att man i bästa fall tvingas uppfinna hjulet en gång till och att man i värsta fall upprepar gamla misstag.

Det är det som är det största problemet med den bristfälliga processen bakom den biståndspolitiska plattformen: Man har i stora delar ignorerat den kunskap och den erfarenhet som finns i Sverige. Genom den bristfälliga processen när man har tagit fram plattformen har man tappat bort det som borde vara utgångspunkten, nämligen kunskapen och erfarenheten som finns om hur vårt bistånd kan användas så effektivt som möjligt för att utrota fattigdomen runt om på jorden.

Vänsterpartiet anser därför att det är dags att göra om och göra rätt. Vi bör skicka tillbaka den biståndspolitiska plattformen till regeringen och uppdra åt regeringen att inleda en bred, öppen och inkluderande process med civilsamhället, forskare och riksdagens partier. Därefter bör regeringen återkomma till riksdagen med en proposition så att det blir riksdagen som fattar beslutet. Om vi vill och förväntar oss att vi riksdagsledamöter ska äga och ta ansvar för den svenska biståndspolitiken måste det också vara riksdagen som fattar besluten om biståndspolitikens grunder och utgångspunkter.

Jag vill därför, herr talman, yrka bifall till reservation 3.

Skulle det nu bli så att riksdagen inte bifaller vår reservation och regeringen väljer att inte ta ett omtag förväntar jag mig – jag skulle faktiskt säga att jag förutsätter – att en ny rödgrön biståndminister i höst kommer att göra det.

Herr talman! Biståndsviljan är stark i Sverige. Det finns ett starkt folkligt stöd i vårt land för att vi ska ha ett högt bistånd av hög kvalitet. Det är egentligen inte så förvånande. Solidariteten är stark i Sverige. Vi har lärt oss av vår egen historia att fattigdomen slår sönder den enskildes liv och även bryter ned hela samhällen. Därför är fattigdom ett gemensamt samhällsproblem som vi behöver möta gemensamt och tillsammans.

Vi i Sverige vet av egen erfarenhet att jämlika samhällen som grundas i rättvisa och omtanke är mycket starkare än samhällen där girighet får styra. Om man skulle fråga människor i vårt land varför vi ska bedriva utvecklingssamarbete med andra länder är jag övertygad om att de allra flesta skulle svara: för att bekämpa fattigdom.

Men de senaste åren har det skett något dramatiskt med svenskt bistånd. Det har i grunden förändrats. Under den borgerliga regeringen har fattigdomsbekämpningen fått en alltmer undanskymd roll när strukturerat arbete för att minska fattigdom och ekonomiska klyftor ersatts med en allt högre tilltro till marknadslösningar, ekonomisk tillväxt, handel och utländska investeringar. Arbetet med att bryta ned de ekonomiska och politiska strukturer som skapar fattigdom har tydligt nedprioriterats av den borgerliga regeringen.

Vi ser konsekvenserna. Allt mindre av det svenska biståndet når i dag de fattigaste på jorden. När konsultbyrån Indevelop genomförde en utvärdering av svenskt bistånd fann man att 40 procent av Sidas insatser över huvud taget inte nådde de fattigaste. Det som borde vara biståndets huvuduppgifter har tydligt nedprioriterats.

Med dagens biståndspolitiska plattform tar svenskt bistånd ytterligare steg in på denna inslagna kurs. Jag vill ge tre tydliga exempel på det.

För det första föreslår nu regeringen helt nya målgrupper för det svenska biståndet. Men inga av de målgrupperna är fattiga. Vänsterpartiet anser att målgruppen för svenskt bistånd måste vara de fattigaste i allmänhet och fattiga kvinnor i synnerhet. Med regeringens nya målgrupper är risken helt överhängande att alltmer av det svenska biståndet går till människor som inte är fattiga. Det må vara människor med behov och människor som kommer att få ett bättre liv av svenskt bistånd, men det är inte de fattigaste människorna.

För det andra slår regeringen fast att Sverige bara ska ge bistånd till de fattigaste länderna, de länder som räknas som låginkomstländer. Men i Sveriges politik för global utveckling säger vi tydligt och klart att svenskt bistånd ska präglas av de fattigas perspektiv på utveckling. Då måste vi utgå från var de fattiga individerna finns och rikta insatserna utifrån deras olika och skilda behov. Med regeringens inriktning är risken överhängande att Sverige kommer att missa majoriteten av jordens fattiga.

För det tredje genomsyras den biståndspolitiska plattformen av ett starkt individfokus samtidigt som man ignorerar det faktum att de allra flesta individer – jag skulle faktiskt säga alla – lever i samhällen och i ekonomiska och politiska strukturer som upprätthåller och skapar fattigdom. Samhället och dess institutioner beskrivs nästan uteslutande som problem och hinder i regeringens plattform.

Fattigdomens strukturer har förändrats under de gångna decennierna. I dag lever den stora majoriteten av världens fattiga, kanske så mycket som 80 procent, i medelinkomstländer. Fattigdom kan därför inte bara ses som en brist på resurser. Vi måste se att fattigdom i dag också är ett resultat av att resurser fördelas orättvist och ojämnt.

Vi har vår egen erfarenhet med oss från vårt eget land. Vår historia visar att ensam inte är stark. Starka blir vi tillsammans. Framgångsrika samhällen bygger vi gemensamt genom att tillsammans bygga upp effektiva skattesystem, gemensam välfärd och sociala trygghetssystem och genom facklig organisering och kollektivavtal på våra arbetsplatser. Det är då vi kan garantera att samhällets resurser kommer fler till del och att vi bygger jämlika samhällen.

Jag vill därför också yrka bifall till reservation 20.

Herr talman! Det finns en rad ytterligare punkter där jag som vänsterpartist har invändningar mot regeringens plattform.

Vi tycker att fokus på jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är alltför svagt, detta i rak motsats till tidigare talare från Sverigedemokraterna.

Vi tycker att miljö- och klimatperspektivet i mycket stora delar saknas trots att det utan tvivel är vår tids största utmaning.

Vi tycker att regeringen har misslyckats med sin ambition att tydliggöra fokus för svenskt bistånd. Vilken roll kommer Sveriges politik för global utveckling att ha i framtiden? Vad händer med millenniemålen och de nya globala utvecklingsmålen? Hur hänger plattformen ihop med det globala arbetet för biståndseffektivitet och dess tydliga fokus på ägandeskap och ansvarsutkrävande?

Herr talman! Jag tycker att den biståndspolitiska plattformen både i hur den har processats och i sitt politiska innehåll är symtomatisk för åtta år av borgerlig biståndspolitik. Därför vill jag avsluta med att säga att mitt tydliga mål med valet i höst kommer att vara att vi ska byta inte bara regering och biståndsminister utan också biståndspolitik och att vi i höst tillsammans ska ta fram en ny biståndspolitisk plattform.

Anf. 5 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Det är i dag mindre än två veckor sedan vi stod här i kammaren och diskuterade Sveriges politik för global utveckling, vår så kallade PGU, som är Sveriges samlade arbete för att vara med och bidra till global utveckling och en bättre värld. I dag debatterar vi en del av detta arbete, nämligen vårt utvecklingsbistånd och den plattform som vi tar fram för det.

Under Alliansens år i regering har biståndspolitiken varit central. Debatten har varit omfattande, och det har varit stort fokus på de här frågorna. Vi har gjort reformer och förstärkt olika delar. Vi har fokuserat geografiskt och även tematiskt med målet att öka effektiviteten och förstärka utvecklingseffekten.

Det handlar om att skapa ett öppet, modernt och effektivt bistånd som ger konkreta resultat och nytta för dem det är till för: de människor som lever i fattigdom och förtryck. Det är också viktigt att vi kan berätta om vårt bistånd och förklara och visa för de svenska skattebetalarna vad vi gör med pengarna, att deras pengar används på ett ansvarsfullt sätt och att de gör verklig nytta för människor i behov av dem.

Den biståndspolitiska plattformen som vi diskuterar här i dag är ett centralt dokument för den svenska biståndspolitiken. Dokumentet kommer att vara utgångspunkten för styrningen av det svenska biståndet. Därtill finns alla strategier som i detalj reglerar de bitarna och ett antal policyer – Bodil Ceballos räknade förtjänstfullt upp dem – som upphör. Det är tydligt och berättar exakt vad som händer och sker, helt i enlighet med vad Statskontoret har kommit fram till, rekommenderar och tycker.

Tydligare styrning och stärkt fokus på resultat ökar våra möjligheter att nå effektiv fattigdomsbekämpning.

Statskontoret såväl som OECD:s biståndskommitté Dac har utvärderat och granskat vår biståndspolitik och styrmodellen för denna. Det konstaterades att Sverige har kommit långt i utvecklingen mot tydligare styrning av biståndet. Samtidigt gavs en rad rekommendationer, och resultatet av dessa kan vi delvis se här i dag i hur vi förbättrar styrningen av vårt bistånds- och utvecklingssamarbete. Den biståndspolitiska plattformen är alltså ett tydligt steg i just det arbetet.

Herr talman! Vi bedömer att denna biståndspolitiska plattform ger goda förutsättningar att bidra till att göra biståndet än mer effektivt, resultatriktat, långsiktigt, innovativt och öppet. När vi beslutar om plattformen och om de förslag och riktlinjer som jag nämnde nyss ligger dessa alltså i linje med de rekommendationer som gavs för att minska komplexiteten gällande styrningen av vårt bistånd och vårt utvecklingssamarbete.

Vi vill att vårt bistånd ska vara riktat till människor som lever i fattigdom eller förtryck i länder med låga inkomster, det vill säga fattiga länder. Därutöver tycker vi att det är rimligt att vi även i länder som inte

är fattiga är med och bidrar till att främja demokrati och mänskliga rättigheter, fred och försoning och även göra miljö- och klimatförbättrande insatser.

Herr talman! Det har tidigare här diskuterats ett nytt, förtydligat biståndspolitiskt mål. Därutöver finns sex delmål som i sin tur har underordnade delar för att nå det övergripande målet att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Regeringens tre tematiska prioriteringar – demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen – är centrala i svensk biståndspolitik. De vägleder det svenska biståndet och ska därutöver genomsyra samtliga delmål.

Herr talman! I stora delar råder en bred samsyn i denna kammare mellan den större delen av riksdagens partier. Det är bra! Högst sannolikt, utifrån vad vi som sitter här i kammaren eller de som ser debatten på tv har hört här i talarstolen i dag, är det inte helt enkelt att höra nyanserna. Men i de allra flesta delar finns det som sagt en del samsyn. Yrkan- den och reservationer presenteras, men i det stora hela slår man in öppna dörrar. Ja, i vissa lägen finns det nog inte ens några dörrar där. Men det är valår, och jag förstår att det är viktigt att försöka profilera sig och lyfta fram vissa delar.

Det finns förslag från oppositionen om att satsningar och finansieringar ska redovisas öppet. Ja, jag har ingen annan åsikt. Det är precis det vi har jobbat för. Vi har infört och beslutat om en transparensgaranti som gör det möjligt att följa biståndet. Alla allmänna handlingar och all of- fentlig information om biståndet ska finnas att tillgå på internet. Där ska framgå tydligt när, till vem och varför biståndsmedel har betalats ut men också vad resultatet blev.

Det väcker frågor när Kenneth G Forslund från Socialdemokraterna inte vill se någon plattform alls som tydliggör mål och styrning och fram- för allt förfasas över att plattformen inte ser ut som alla de remissvar som kommit in efter det att vi har träffat civilsamhällets organisationer och skickat ut dokument och remisser.

Den tidigare biståndsministern Gunilla Carlsson hade en lång rad överläggningar med civilsamhällets organisationer. Hillevi Engström, som i dag är biståndsminister, har samlat civilsamhället och träffat orga- nisationerna enskilt. Det har förts en dialog under lång tid.

Självklart finns det olika åsikter här i samhället; alla tycker inte exakt likadant. Men det är politiska partier som folk går och röstar på. Den 14 september ska svenska folket lägga sin röst på något av de politiska par- tier som kandiderar till Sveriges riksdag.

Vi har en vision om vad vi vill. Vi arbetar med att ta fram förslag med fakta som grund, vi lyssnar in synpunkter och tar till oss dessa, och vi har just en dialog. Men det innebär inte att allt som sägs blir exakt återskapat i vår politik. Menar Kenneth G Forslund verkligen att om det allvarliga skulle hända, det vill säga att Socialdemokraterna och andra partier skulle hamna i regeringsställning efter valet, är det inte de som styr utan lite organisationer som skickar in remissvar till departementen som kommer att göra det? I så fall vore detta uppmaningen till de partier som i det läget skulle sitta i opposition: Starta en organisation och driv era frågor där, för då får ni igenom er politik med Socialdemokraterna!

Det kan inte riktigt vara så. Vi måste självklart ha ett politiskt ledarskap, men vi ska lyssna in och vara lyhörda.

Både Kenneth G Forslund och Bodil Ceballos kritiserade att en rad policyer upphävs och ersätts av plattformen. Men det är ju inte den som lägger fram flest policyer som vinner, och dubbel styrning är inte alltid dubbelt så bra. Det handlar till syvende och sist om vilken politik man för. Som sagt: Vi har regleringsbrev under plattformen och det finns strategier, så det är väldigt tydligt vad som ska gälla. Hela tanken med plattformen är ju att styrningen ska bli tydligare, enklare och lättare att följa men framför allt att resultatet av vår biståndspolitik ska bli bättre.

Sverige är en stor och viktig aktör inom biståndsvärlden, vilket är viktigt att poängtera. Vi hörde kritik mot tillväxt, satsningar på marknaden, men jag tror att det är bra. Satsningar på marknaden och tillväxt här i Sverige plus givetvis en ambition från regeringen och riksdagsmajoriteten har gjort att vi kan ha ett högt biståndsmål. Den ekonomiska utvecklingen har inneburit att biståndet har ökat med i häradet 25 miljarder till drygt 38 miljarder under den tid som Alliansen varit i regeringsställning.

Vi är som sagt stora i biståndsvärlden, och vi är med och bidrar på många områden som jag har redogjort för. Svenskt bistånd ska göra nytta. Det ska minska fattigdom, stärka kvinnors och barns rättigheter, minska förtryck och öka friheten. Ja, mycket handlar om att stärka de mänskliga rättigheterna och att verka för att tillväxt skapas.

Min kollega Elisabeth Björnsdotter Rahm kommer lite senare att gå in mer specifikt på frågorna om kvinnors rättigheter och de så viktiga SRHR-frågorna, det vill säga de frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. De är en förutsättning för kvinnors rättigheter, som givetvis är en del av de mänskliga rättigheterna, men också för att nå ekonomisk utveckling, tillväxt med mera.

Herr talman! Jag har sagt det många gånger förut, och jag säger det igen: Vi ska stå upp för frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Mitt mål är fortfarande att varje diktator, var den än finns i världen, ska frukta det svenska biståndet och känna att det utgör ett hot mot den som förtrycker och mot övergrepp i alla dess former. Genom en tydlig frihetsagenda kan vi vara med och göra världen lite bättre dag för dag.

Därmed vill jag avslutningsvis yrka bifall till utrikesutskottets förslag till beslut i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 6 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Christian Holm säger att skillnaderna är små i svensk biståndspolitik. Det är väl en del av Moderaternas valstrategi. Det är väl så här triangulering ser ut i verkliga livet. Men skillnaderna är betydligt större när det gäller biståndspolitiken. Det är därför vi har haft omfattande debatter de gångna åtta åren om inriktningen på biståndspolitiken. Det finns tydliga skillnader, beroende på att vi är olika partier grundade i olika ideologier med olika sätt att se på fattigdom och fattigdomsbekämpning, både när det gäller inrikespolitik och när det gäller biståndspolitik.

Det som har slagit mig med den borgerliga biståndspolitiken de senaste åtta åren och som slår mig i den nya biståndspolitiska plattformen är

att det som borde vara biståndets huvuduppgift, fattigdomsbekämpningen, är så frånvarande. De fattiga finns knappt med. Fattigdomen nämns inte, utan det är annat som man fokuserar på. I stället för fattigdomsbekämpning inriktar man sig på handel, investeringar, marknadslösningar och tillväxtskapande åtgärder.

Christian Holm sammanfattade det bra. Han sade i talarstolen att han tror att det är bra. Det säger egentligen ganska mycket om den borgerliga biståndspolitiken. Man satsar på lite saker som man tror är bra utifrån sina egna ideologiska övertygelser, men det är en tro på vad som är bra som är helt frikopplad från den breda erfarenhet som finns i Sverige och, för den delen, från svensk biståndspolitik att fattigdomsbekämpning kräver att vi riktar oss mot de fattigaste och bryter ned de strukturer som skapar fattigdom.

Jag skulle vilja ställa en konkret fråga till Christian Holm när det gäller denna biståndspolitiska plattform. Ett av de tydliga exemplen på det svaga fokus som är på de fattiga är de två nya målgrupper som regeringen pekar ut för det svenska biståndet. Ingen av dessa är fattiga. Varför är inte fattiga människor en målgrupp för svensk biståndspolitik?

Anf. 7 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Hans Linde lyckas verkligen lyfta fram kärnan i vad skillnaden är. Det är bra att det framkommer.

Låt mig vara tydlig med att jag är för handel, tillväxt och ekonomisk utveckling. Det är bra med investeringar. Det är bra med handel över gränser och inom länder.

Det må vara att detta är skillnaden, men jag sade att mycket är likt i vår biståndspolitik. Hans Linde, Kenneth G Forslund och Bodil Ceballos talade om vikten av kvinnors rättigheter. Julia Kronlid avvek genom att inte vara positiv till rätten till säkra och fria aborter. I mångt och mycket tycker vi dock lika.

Men när det kommer till handel tycker vi inte lika. Här har Vänsterpartiet en helt annan politik. Miljöpartiet antog till och med på sin kongress att man är mot tillväxt, om jag inte har fel.

När jag läser om och granskar vad som har skett runt om i världen kan jag inte minnas ett enda land som inte har öppen ekonomi, handel och ekonomisk tillväxt där människor har blivit rikare och fått en bättre livssituation.

Fattiga människor är centrala i den svenska biståndspolitiken. Fattigdomsbekämpning är ett övergripande mål som finns med i alla delar. Till detta kommer vikten av demokrati, mänskliga rättigheter och handel – inte som delar i det utan för att det är förutsättningar för att uppnå det vi vill, nämligen en mindre andel fattiga människor och fler människor som reser sig ur fattigdom och går mot rikedom.

Anf. 8 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Nej, fattigdom är i realiteten inte ett övergripande eller centralt mål för den borgerliga biståndspolitiken. Den är det inte i dokumenten. Tittar vi i den biståndspolitiska plattformen ser vi att det saknas fokus på fattigdomsbekämpning och de fattiga. Tittar vi i regleringsbrevet för Sida ser vi att de fattiga och fattigdomsbekämpning i stort sett saknas.

Vi ser det också när man utvärderar och mäter resultaten. När Inve-
lop gjorde en granskning av de insatser Sida gör på uppdrag av den bor-
gerliga regeringen fann man att det i 40 procent av fallen helt saknades
fokus på de fattigaste.

Detta är skillnaden. Regeringen fokuserar på helt andra saker och
hoppas på fattigdomsbekämpning som eventuell bieffekt. För mig är det
dock glasklart att vi behöver sätta de fattiga och fattigdomsbekämpning i
centrum och göra det till utgångspunkt för vår biståndspolitik.

Jag frågade Christian Holm varför den borgerliga regeringen väljer
att slå fast två nya målgrupper för det svenska biståndet. Det är målgrup-
per som ska prioriteras i det svenska biståndsarbetet, men ingen av grup-
perna består av fattiga människor. Då är risken överhängande att många
människor som inte alls är fattiga får bistånd.

I den biståndspolitiska plattformen slås fast att kvinnor och flickor i
fattiga länder samt människor som på olika håll lever under förtryck ska
vara målgrupper för svenskt bistånd.

Givetvis finns det tydliga samband mellan kön och fattigdom och
mellan förtryck och fattigdom, men det är inte alltid dessa samband
finns. Det finns människor som lever under förtryck som är medelklass
eller till och med hyfsat välbeställda. Även i de fattigaste länderna finns
det kvinnor som har det hyfsat gott ställt.

Ni släpper fokus på de fattigaste människorna. Varför väljer ni att
formulera era målgrupper på detta sätt? Varför är inte de fattigaste mål-
grupp för den borgerliga biståndspolitiken?

Anf. 9 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar åter Hans Linde för att han så tydligt klargör
var han står.

Att minska fattigdomen är ett övergripande mål för oss. Men kvinnor
och barn samt folk som lever under förtryck är utsatta grupper.

Dagens tydliga besked från Hans Linde är alltså att Sverige inte ska
ha fokus på personer som lever i diktaturer och under förtryck i länder
som inte är tillräckligt fattiga.

Vi prioriterar människor som lever i fattiga länder, men det är också
viktigt att göra insatser mot förtryck, för mänskliga rättigheter och för att
förbättra klimat och miljö i länder som inte är jättestor. Det är rimligt,
och jag kan försvara det när som helst och var som helst.

Genom att vara med och bygga fungerande samhällsinstitutioner och
demokratiska politiska system och genom att jobba med att länder får
ansvarsfulla politiska ledningar är vi med och ser till att få i gång handel
och tillväxt så att människor kan resa sig ur förtryck och fattigdom utan
att behöva vara beroende av svenskt eller annat bistånd resten av livet.

Vårt mål med biståndet måste vara att vi ska vara med och göra livs-
situationen bättre men helst under så kort tid som möjligt. Förhoppningen
är att länderna ska kunna stå på egna ben och att människorna reser sig.
Det kan inte vara ett gott betyg att vi går in med bistånd i ett land med
avsikt att stanna för alltid. Vi måste vara där för att förbättra över tid.

Anf. 10 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Herr talman! Nackdelen med att skriva ett tal innan man går till
kammaren är att man får skriva om rätt mycket när man lyssnar på andra.

Biståndsinsatser handlar om att skapa förutsättningar och möjligheter för människor att ta makten över sina liv i de länder där dessa förutsättningar har förvägrats dem av olika skäl. Det handlar om att skapa förutsättningar att mätta magen och få en utbildning och om att få förutsättningar och frihet att staka ut en framtid för sig själv och sin familj. Det handlar om att få förutsättningar att klara sig själv.

Liberalism handlar om frihet. Därför är också biståndsfrågor något som står liberalismen nära.

Folkpartiets utvecklingspolitik tar sin utgångspunkt i varje människas inneboende egna förmåga och i tanken att vi har ett ansvar för vår omvärld, i synnerhet för människor som lever i fattigdom och förtryck. Ett generöst bistånd är ett uttryck för detta och ger förutsättningar för ett liv där man klarar sig själv.

Bistånd och hjälp ges på olika sätt. Alla är viktiga men har olika syften och mål. Det handlar om rätt insatser vid rätt tidpunkt till rätt målgrupp. Då är det viktigt att ha en tydlig strategi och att väga och mäta behov som kanske ställs mot varandra. Man måste prioritera; alla kan inte göra allt.

Vi måste se var vi är duktiga och var vi kan göra skillnad, ibland ensamma men kanske oftare i samarbete med andra. Färre saker men bättre, har varit en ledstjärna. Därför gäller det att utvärdera och prioritera det som görs. Görs det på rätt sätt och till rätt målgrupp? Har insatsen gjort någon skillnad.

Under senare tid har det riktats kritik mot biståndet. Röster har höjts både för och emot bistånd. En del vill ha mer, andra vill ha mindre. Det är därför alliansregeringen har sett över detta i den skrivelse vi debatterar.

Det är viktigt att komma ihåg att vi är fyra partier i alliansregeringen. Vi har lite olika hjärtefrågor, men vi har haft en god diskussion och har en bra samsyn i den skrivelse som nu föreligger i riksdagen. En konstruktiv dialog är förutsättningen för ett varaktigt och bra samarbete.

Det mesta av kritiken mot plattformen har gällt processen snarare än sakinnehållet. Det är bra att Socialdemokraterna i dag bortser från processen, även om de inte gjorde det så sent som förra veckan. En del debattörer kräver dock att plattformen rivs upp och görs om i stället för att belysa sakfrågorna. Men varför riva upp och göra om ifall resultatet blir detsamma? Om vi bygger en väg och upptäcker att det saknas några vägmärken sätter vi upp dem. Vi gräver inte upp vägen och börjar från början, utan vi sätter dit vägmärken och ser till att det fungerar lite bättre än när vägen öppnades. Det är inget konstigt.

Inrikta er hellre på det ni tycker brister i sakfrågorna, så kan vi ha en seriös debatt. Oppositionens roll är väl ändå att ha alternativ som man anser bättre uppfyller de mål som eftersträvas – sakfrågor i stället för formfrågor.

Styrningen av biståndet har som tidigare nämnts vilat på otaliga dokument på olika nivåer där tydligheten i vad man vill ibland har drunknat i papper. Det är viktigt att känna att man har en överblick och att man gör det så bra man kan.

Sverige ska ha ett generöst bistånd – det är de flesta av oss här i kammaren överens om. Att nu göra biståndet mer effektivt måste väl ändå vara eftersträvansvärt.

Så kom igen nu, ge upp formfrågan och ge oss konkreta förslag på vad som på sikt kan göra biståndet effektivare!

Hans Linde nämnde för en stund sedan att under de 35 minuter det tog innan han kom in på sitt anförande hade 24 kvinnor dött av komplikationer i samband med graviditet, abort etcetera. Ja, det är riktigt. Det finns alltid frågor vi kan belysa med statistik.

Under exakt samma tid, 35 minuter, dog 45 personer i världen av väpnat våld med små och lätta vapen. Det finns med i regeringens skrivelse. Våld i konflikt, postkonflikt och andra situationer hämmar utvecklingen, millenniemålen etcetera. Det är viktigt att konstatera att det finns många saker vi ska arbeta med, och vi ska göra det på bästa möjliga sätt.

Hans Linde tycks ha haft svårt att komma förbi innehållsförteckningen. Jag vet att den omfattar många sidor. I inledningen tredje meningen står det tydligt att målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor är grundmeningen i allt bistånd. Att ge möjligheter för människor att skapa sin tillvaro handlar inte om allmosor, Hans Linde, eller om att ge pengar hur som helst utan om att skapa förutsättningar.

Precis som Christian Holm nämnde för en stund sedan ska vi se till att det finns företagande, ekonomisk tillväxt, demokrati med mera. Det är detta som är grunden i vår syn på hur bistånd ska utformas. Människor ska kunna klara sig själva på sikt. Det är jätteviktigt, tycker vi.

Att satsa på demokrati och stöd till byggande av livskraftiga stater där folket väljer sina företrädare gör att människor inte behöver svälta. I en stat där demokrati råder krigar man inte. En stat där demokratin har makten genom folket utvecklas som regel till sina medborgares bästa. Därför ska demokratisering och förutsättningar för människors livsval vara det övergripande målet i vår biståndspolitik.

Vi är glada över att alliansregeringen i skrivelsen betonar demokrati som en av de viktiga pusselbitar som är nödvändiga för fattigdomsbekämpning.

Herr talman! Biståndsplattformen är ett instrument varigenom vi kan få en bättre och tydligare styrning av det svenska biståndet och därigenom göra en bättre insats inom de länder och områden där vi kan och ska göra skillnad.

(Applåder)

Anf. 11 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Ja, grunden är vi överens om sedan 2003 – politik för global utveckling. En rättvis och hållbar global utveckling är målet.

Utrikesutskottet och riksdagen har tidigare markerat att ”biståndet ska bidra till fattigdomsminskning och utveckling genom att främja samhällssystem utan förtryck och fattiga människors förutsättningar att med egna resurser förbättra sina livsvillkor”. Så uttryckte riksdagen det tidigare.

Herr talman! Det handlar om samstämmighet – det uppfattar man inte riktigt i denna debatt – i stället för stuprörens krig. Det vi ser lite grann är att många vill ha sitt eget stuprör att jobba inom, men vårt uppdrag är att se samstämmigheten.

PGU beslutades 2003. Jag noterade att den dåvarande regeringen 2005 fattade beslut om styrning för att förstärka mål- och resultatuppföljningen. Jag upplevde den styrningen i Sidas styrelse, herr talman, once upon a time. När frågan ställdes fick man kronor till svar. Det var så uppföljningen ägde rum i stor utsträckning – vi tittade på om pengarna hade använts. Myndigheterna hade ett starkt eget styrutrymme.

År 2005, herr talman, valde dåvarande utrikesutskottet att för egen del särskilt granska det multilaterala biståndet. Utskottet fann att det saknades principer för utvärdering och för hur biståndet betalades ut och att det därför var svårt att få återrapportering. Man efterfrågade en bättre återrapportering till riksdagen. Då var regeringen socialdemokratisk, stödd av Miljöpartiet och Vänstern.

År 2006 var det en ny regering som hade ambitionen att försöka lyssna på vad riksdagen hade sagt, att fokusera och att söka resultat. Man fokuserade i landsstrategier och försökte utveckla resultatuppföljningen med nya styrdokument från 2007. De fanns med i den budget jag nu visar upp och som behandlades av riksdagen. När jag tittade efter såg jag inte en enda reservation om den delen och inte ett enda förslag till alternativ modell.

Vi har jobbat med tre genomgripande teman. De har redan berörts: demokrati och MR, jämställdhet samt miljö och klimat. I PGU har vi fokuserat på sex globala utmaningar och försökt återrapportera fyra skrivelser. Den fjärde skrivelsern behandlades här i kammaren för bara någon vecka sedan.

På det sättet har vi försökt underlätta återrapporteringen till riksdagen och förfina uppföljningsmöjligheterna. Trots det har vi kunnat konstatera att vi har fått kritik mot hur uppföljning och styrning har ägt rum. Statskontoret kom med sitt uppdrag 2011 och konstaterade då att de tyckte att vi skulle fokusera på och reducera antalet styrdokument. Man lanserade till och med tanken på en plattform där målhierarkin skulle samlas. Det var en ambition som Statskontoret så att säga gav till regeringen.

Sedan dess har regeringen vändats över dessa frågor, kan man väl lugnt säga. Men jag håller med Statskontoret. Om det är något jag verkligen har upplevt under de här åren är det att vi har byggt lapp på lapp men med väldigt få sömmar. I stället för att fokusera har det blivit policy på policy. Åtminstone när jag har försökt fråga har det inte varit helt enkelt. Inte ens de som själva sitter och ska följa dem vet och kan använda dem riktigt. Då fungerar de inte som styrdokument.

Jag tycker att det har varit en rimlig utgångspunkt att försöka strama upp och samla ihop för att underlätta PGU:s ambition att få en samstämmighet i styrningen.

Det är inget lättstyrt fögderi – det har många redan understrukt. Ta bara en sådan sak som att vi ibland får kritik för att vi inte har det lokala ägarskapet i fokus, för att knyta an till den tidigare debatten. Det sägs även i reservationen. Men när jag lyssnar på den här debatten, herr talman, låter det ibland som att det lokala ägarskapet är olika strukturer i Sverige, inte i mottagarländerna. Det är naturligtvis en konflikt där också.

Strukturer i Sverige kan åstadkomma vissa saker, och den här riksdagen kan önska att åstadkomma vissa saker. Men det lokala ägarskapet handlar om att mottagarländer, samarbetsländer, också ska ha ett ägande, och de kan ha en annan vilja.

Det är naturligtvis avgörande för att nå resultat att man får ett ägarskap i våra samarbetsländer. I annat fall kan det bli som det så ofta blir med styrning och mål: Man sätter upp mål och kommer överens, och sedan gör man något helt annat. Men det är inte det vi önskar.

Herr talman! I dag behandlar vi en skrivelse. Jag ser i reservationerna att flera efterlyser en proposition. Men det handlar inte om en ny politisk grund. Det är inte en ny PGU som det handlar om. Det är möjligt att en och annan har förvånats över detta.

På riksdagens hemsida kan man läsa: ”Propositioner är förslag som regeringen lämnar till riksdagen. Regeringen lämnar också skrivelser, som har en mer redogörande karaktär och inte innehåller förslag till riksdagsbeslut.”

När jag läser reservationerna frågar jag mig då lite grann: Vad är det ni egentligen vill göra? Vill ni ta över det som i 6 § regeringsformen är formulerat ”Regeringen styr riket”? Är det ambitionen? När jag, herr talman, läser reservationerna kan jag inte se några tydliga förslag på konkreta, starka riksdagsbeslut – det är inga lagförslag som ändrar här eller där. Och när jag läser budgetmotionerna kan jag inte heller där finna så mycket alternativt, i ärlighetens namn.

Jag tycker alltså att det är ett försök att blanda bort korten. Vi måste hålla isär riksdagens och regeringens roller.

Det är bra att regeringen nu i en skrivelse tydliggör mål, delmål och målhierarki. De ska vägleda arbetet med resultatstrategierna för länder och regioner, för samarbete med och genom multilaterala organisationer, för tematiskt inriktad biståndsverksamhet. Där regeringen slutligt väger samman och väger av är i dessa resultatstrategier, för att sedan kunna återrapportera uppföljning och framför allt det som Statskontoret understriker och det jag tycker är viktigt: analys. Det är inte kvantitativ resultatuppföljning som är central i sig, utan det är en kvalitativ resultatanalys som visar att vi åstadkommer skillnad i riktning mot de mål som vi har satt upp.

Här understryks som teman att demokrati, klimat och jämställdhet ska genomsyra hela det arbetet. Det är viktigt.

Nu hävs regeringens policyer. Det har jag förstått inte är uppskattat av alla. Jag kan också erkänna att vi i de interna diskussionerna i Regeringskansliet hade en hel del osäkerhet och vända kring detta. Vi har ju alla tendens att vilja bygga vårt eget hus. Men det är det som PGU inte ska handla om, utan det ska handla om samstämmighet.

Jag ser att man – vilket är behjärtansvärt i sig – efterfrågar egna policyer, eftersom man ser att det har försvunnit. Men jag vill varna för det, oavsett vem som styr framöver. Börjar man att ge en policy kommer de andra att följa som ett brev på posten, och då är vi tillbaka i en oförlig styrning. Det hoppas jag att vi ska ta oss ur, så att vi ska kunna få en bättre ordning framöver.

Med anledning av den diskussion som har varit – jag hörde att Hans Linde inte tyckte att klimatfrågorna fick plats – vill jag betona några saker. Jag noterar att punkt 3 är klimatfrågorna, som tydliggörs i det här sammanhanget, förutom den tematiska ingången som genomsyrar alltihop. Vattenfrågorna är också tydligt med. Livsmedelsförsörjningen lyfts in i både delmål 2 och delmål 6. Om man läser under rubrikerna finner man att många av de här frågorna finns med, så också jämställdhet och

kvinnors situation samt mycket tydligt SRHR, både under delmål 4 och under delmål 1. Kvinnors delaktighet och kvinnors hälsa finns med.

Men åter till processen igen och vad som är en skrivelse. När jag läser historiskt: När regeringen fattade beslut 2005 om styrning var det en socialdemokratisk regering – det kanske var bra för vissa, och det kanske löste problemen – och då hade man inte bjudit in till någon öppen diskussion om styrningen. Inte var vi inblandade, inte fattades det något riksdagsbeslut, inte fanns det någon riksdagsdebatt! Jag såg ingenting av det i handlingarna. Men då var det uppenbarligen helt okej. Inte kan jag härleda att det fanns 120 civilsamhällsorganisationer som bjöds in att diskutera styrdokumentet från 2005. Jag har inte sett något om det. Är det någon som kan leda det i bevis är jag nyfiken och intresserad av att få ta del av det.

Hur mycket man vid styrdokumentet från 2005 kunde lyssna på civilsamhället är måhända, herr talman, skrivet i stjärnorna.

Nu har vi en ny regering som har vågat vara öppen och har öppnat upp och både bjudit in civilsamhället till att diskutera regeringens eget styrdokument och bjudit in riksdagen genom en skrivelse som ger möjlighet för alla i riksdagen att markera vad man tycker annorlunda.

Jag har, herr talman, läst reservationerna. I ärlighetens namn ser jag inte så mycket hållfast där. Man önskar sig en ny, stor översyn. Det gör man i tre olika reservationer: en från Socialdemokraterna, en från Vänsterpartiet och en från Miljöpartiet. Det låter snarare som en stor PGU-utredning, och då handlar det om att göra ett stort omtag när det gäller grunderna för biståndet.

Nu handlar det inte om det, utan det handlar om grunderna för regeringens styrning och att samla de policyer som tidigare har beslutats helt av regeringen och göra ett eget styrdokument som regeringen vänligt nog bjuder in civilsamhället till diskussion om. Man kan diskutera tider och annat, visst, och det finns mycket att diskutera i den processen. Men kritiken mot att regeringen bjuder in och är öppen i sin styrningsfunktion tycker jag faller på sin egen orimlighet. Så öppen har nog aldrig någon regering varit när det gäller styrdokument. Dessutom bjuder regeringen in riksdagen till den här debatten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 12 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Kerstin tog upp ett antal frågor som jag skulle vilja svara på.

Det handlade bland annat om det som är civilsamhällets organisationer under det lokala ägarskapet. Jag antog att det var det som kritiken riktades emot när jag till exempel sade att det är viktigt med civilsamhällets organisationer även här och till exempel det informationsstöd som fanns.

Är det så att de som arbetar här i Sverige ska kunna fortsätta med sina projekt där ägarna så att säga är med och påverkar? Då måste man också kunna informera i Sverige om vad som sker. Annars är det väldigt svårt att få in några pengar över huvud taget. Civilsamhällets organisationer finns där, och de finns här, och de är viktiga på båda ställena.

När det gäller frågan om en proposition: Vi beslutade om PGU 2003. Sedan har det tagits ett antal steg, där i alla fall jag upplever att vi på sätt och vis gör avsteg från PGU. Jag tycker att det är självklart att regeringen måste komma till riksdagen med sådana frågor. Till exempel har vi nu beslutat om ett nytt biståndsmål – det kom i budgetpropositionen. Men när det är ett nytt biståndsmål bör riksdagen vara informerad. På samma sätt kommer det delmål i den biståndspolitiska plattformen. Vi bör vara inkluderade i det arbetet. Det är därför vi tycker att det bör vara en proposition och inte bara en skrivelse.

Du tog upp att allt finns med i den biståndspolitiska plattformen. Ja, det är mycket som är med. Men frågan är hur tydligt det kan styra. Mycket finns med, men det är otydligt hur det ska kunna styra.

Kan du förklara för mig hur det som finns i till exempel klimatavsnittet ska styra? Jag kan inte se hur vi verkligen ska styra. Jag utgår från att det kommer att komma en massa olika riktlinjer och annat utifrån detta som vi inte alls är med och styr.

Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Då är vi egentligen tillbaka till grundfrågan, Bodil Ceballos, nämligen den uppdelning som vi har i regeringsformen. Enligt 6 § är det regeringen som styr riket, och vi fattar beslut när det gäller budget, ekonomi, skatter, lagstiftning och uppföljningsverksamhet.

I denna del berättar regeringen för riksdagen på vilket sätt man avser att styra, alltså vilket vägledande dokument man har. Policyer har det fattats beslut om utan att riksdagen har haft någonting att säga till om. Nu tycker jag att det låter nästan som om riksdagen kommer att få fatta beslut om resultatstrategier om Bodil Ceballos och Miljöpartiet skulle sitta i regeringen. Det låter som en spännande tanke om det skulle bli fallet, för då har regeringen helt abdikerat på detta område när det gäller att styra. Det är naturligtvis resultatstrategierna som man kommer att väga av, som jag nämnde, mellan olika områden. Det är också där som civilsamhällesorganisationerna kommer in och man kommer ned på detaljnivå i budget, till exempel infostöd.

Men i ärlighetens namn vill jag säga att om Bodil Ceballos tycker att det är beklagligt att riksdagen inte alls får vara med i den delen finns det faktiskt möjlighet för oss i riksdagen att följa upp och granska, vilket vi ska göra. Sedan kan vi diskutera det när vi talar om budget och uppföljning.

Det är som sagt ett spännande perspektiv om man nu från Miljöpartiet står här och antyder att riksdagen, om de skulle få bestämma, skulle fatta beslut inte bara om mål och styrdokument utan även nere på resultatstrateginivå.

Egentligen var det väl i fråga om det humanitära stödet och annat som man önskar policyer för sig och inte det infostöd som vi talade om.

Anf. 14 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Det är just när vi ägnar oss åt uppföljning som jag ser att när det gäller de beslut som kommer från regeringen, ibland i form av budgetpropositioner etcetera, fjärrar vi oss från det som jag uppfattar som PGU. Då tycker jag att det är en självklarhet att detta måste komma

tillbaka till riksdagen så att vi ska kunna diskutera och ta beslut om frågorna här.

Det har också kommit kritik från civilsamhällesorganisationer att de inte har varit inkluderade i processen. Det beror med allra största sannolikhet på att de tidigare har varit inkluderade på ett helt annat sätt än de har varit denna gång.

Jag har själv suttit som ordförande i Forum Syd under tre års tid och verkligen hoppats på att vi skulle bli inbjudna. Vi blev inbjudna vid något tillfälle till information men inte till direkt samråd. Det kallades samråd, men sedan var det någon form av information. Samma sak var det till exempel när det gällde landfokuseringen, nämligen att ambassaderna blev inbjudna till någon form av samråd men att det egentligen bara handlade om envägsinformation så att säga från regeringens sida.

Om man har förändrat ett arbetssätt är det självklart att vi här i riksdagen protesterar och att civilsamhällesorganisationer protesterar. Jag kan inte se att det är någonting konstigt med det. Jag menar inte att riksdagen eller utrikesutskottet ska sitta och arbeta med detaljer på resultatstrateginivå eller policynivå. Däremot undrar jag hur detta dokument ska kunna leda de tjänstemän på UD och Sida som faktiskt ska tolka det. Det riskerar att hamna någon helt annanstans. Jag har svårt att se hur dokumentet i sig är tillräckligt tydligt för att vara styrande. Om tanken är att det ska vara styrande undrar jag var styrningen är så att säga. Nu ser det ut mer som visioner.

Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Nu hörde åtminstone jag att Bodil Ceballos sade att riksdagen och utrikesutskottet inte skulle vara nere på detaljnivå och inte på policynivå.

Men detta är ett alternativ till policyer, eftersom vi avskaffar policyer och då förändrar styrningen. Så är det. Men det är den nivån som detta handlar om. Det är inte ett nytt PGU-beslut, och det är inte ett nytt PGU-dokument. Det är därför som det är viktigt att det är en skrivelse eftersom det har funnits många myter om vad detta skulle vara. Det fanns ett tag en bild, måhända inspirerat av vissa, av att detta nästan skulle ersätta PGU. Men så är det inte. Det innebär att PGU finns i botten och att detta kommer som ett styrdokument som visar hur regeringen avser att hantera den. Detta ersätter alltså policyer. Då är vi väl överens om att detta är den nivå som regeringen normalt fattar beslut på. Men i detta fall har regeringen varit öppen med att bjuda in civilsamhället, vilket jag fortfarande inte har hört hände 2005 när Bodil Ceballos parti Miljöpartiet fanns med och inspirerade styrning. Då bjöds väl inte civilsamhället in till den diskussionen? Men nu har man alltså bjudits in. Vi har dessutom lyssnat och öppnat upp så att riksdagen får möjlighet att se och behandla denna skrivelse. Det är alltså inget hysch-hysch och inget hemligt. Dokumentet är öppet.

Bodil Ceballos anser att det fjärmars från PGU. Men vi har fått fyra skrivelser som har visat PGU. Det hände inte tidigare. Jag har där inte sett någon stor opposition där man säger att vi är på väg bort. Snarare är det så att vi har lite diskussioner på detaljnivå. Sedan finns det naturligtvis politiska och ideologiska åsiktsskillnader. Det ska vi inte heller bortse från.

Anf. 16 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Vi kan konstatera att man i Centerpartiet är nöjd med hur processen har sett ut när det gäller antagandet av den biståndspolitiska plattformen. Det kanske säger någonting om de problem som det så kallade folkrörelsepartiet Centerpartiet står inför när en ledande centerpartist, som Kerstin Lundgren trots allt är, beskriver detta som en framgångsrik förankringsprocess.

Men om vi tittar på detta dokument, Kerstin Lundgren, kan det inte avfärdas som att det bara handlar om grunderna för styrningen av biståndet från regeringens sida. Detta är så mycket mer. Den biståndspolitiska plattformen innehåller flera delar som inte har funnits med i de tidigare policyer som nu ersätts. Här finns det skrivningar om vad som är målet med svensk biståndspolitik och vilka som är delmålen. Man beskriver målgrupper. Det har inte funnits i policyer tidigare. Detta går vidare. Dessa centrala delar för svensk biståndspolitik borde vi i riksdagen ha fått vara med och fatta beslut om.

Även de tydliga saker som man nu ska slå fast i detta dokument, som är det som går vidare än en policy, handlar om att man nu också skapar något slags fyrkantig princip för vilka länder Sverige ska bedriva utvecklingssamarbete med. Man slår tydligt fast att Sverige ska fokusera på låginkomstländer och fasa ut medelinkomstländer, detta trots att vi i dag vet att minst 80 procent av världens fattiga lever i medelinkomstländer och trots att vi vet att Sverige i dag bedriver ett omfattande utvecklingssamarbete med en rad medelinkomstländer som gör skillnad och som bidrar till att fattiga människor kan lyfta sig upp ur fattigdom. Det är väl trots allt så, Kerstin Lundgren, att fattigdom är lika tuff oavsett vilken bnp per capita ett land formellt har?

Nu när ni slår fast en så fyrkantig princip för vilka länder som vi ska befinna oss i skulle jag vilja ha svar på en fråga från Kerstin Lundgren. Kan Kerstin Lundgren inte berätta för kammaren från vilka länder som vi ska fasa ut vårt bistånd? Är det Colombia, är det Zambia, är det Sudan eller är det den palestinska myndigheten? Kan vi inte få ett sådant besked nu om vad konsekvenserna blir av den biståndspolitiska plattformen?

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag är en av dem som har haft rätt mycket synpunkter på processen. Den startade efter att Statskontorets rapport kom 2011. Sedan har vi haft rätt många turer. Jag tillhör inte dem som applåderar allt i den; det ska jag lugnt säga. Jag har också offentligt haft kritik i vissa delar. Jag har tyckt att det har varit viktigt att ge svar tillbaka och göra det öppet och säkerställa att vi får en debatt här i kammaren så att det inte blir ett hysch-hysch om att regeringen så att säga har kapat PGU:n jäms med fotknölarna. Det lät lite grann så i debatten ett tag. Det är viktigt att det nu är tydligt att PGU:n ligger som en platta. Detta är så att säga regeringens ersättning för policyer och ger ett svar tillbaka på vad Statskontoret krävde, nämligen ett tydliggörande av olika mål och målhierarkier. Det var det som diskussionen gällde. Det tycker jag ändå att man klarar av.

Sedan kommer det säkert att finnas utmaningar i fråga om detta också. Så är det med all styrning. Ytterst är det i resultatstrategierna, oavsett om det är multilateralt eller vad vi talar om tematiskt, som man ytterst kommer att göra avvägningar. Då kommer också svaren. När det

gäller budget och annat kommer det naturligtvis att bli diskussioner om ytterligare utfasning. Jag har inte fört någon diskussion om utfasning. Jag tillhör inte dem som tycker att vi ska gå vidare i den delen just nu när det gäller länder.

Sedan är det lite spännande, herr talman, när jag förstår att Hans Linde tycker att det här med låginkomstländer och medelinkomstländer är intressant. När jag lyssnade på Hans Linde tidigare lät det som att han kritiserade oss för att inte ha de fattigas perspektiv, och samtidigt var han kritisk för att vi satsade på de fattigaste länderna. Dessutom var han kritisk för att det var ett individfokus. Jag har lite svårt att få ihop det här, för det är väl klart att individfokus, de fattigaste länderna och de fattigaste personerna är en tydlig profil.

Anf. 18 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Om Kerstin Lundgren inte får ihop det ska jag försöka förklara vad som är utgångspunkten för Vänsterpartiets utvecklingspolitik. Vi vill att den ska utgå från fattiga människor – fattiga individer – och deras behov, oavsett var på jordklotet de lever och oavsett vilket bnp man har just då i just det land de befinner sig i.

Vi ska utgå från varje individ och sedan forma en politik där vi bryter ned de strukturer och samhällssystem som skapar och upprätthåller fattigdom. Det ser olika ut för olika människor i olika delar av världen. Ska vi bekämpa fattigdomen när den drabbar en småbonde i Mali krävs en annan strategi än när vi ska bekämpa den fattigdom som drabbar en hbtq-person i Nicaragua. Det är olika strukturer som upprätthåller fattigdomen i olika omständigheter, och därför behöver vi se det.

Det viktiga här är dock att se att människor lever i samhällen. Människor lever i ekonomiska och politiska strukturer som skapar och upprätthåller fattigdom. Det är här de borgerliga partierna börjar få problem – ni ser inte samhällsstrukturerna, utan ni ser bara individerna. Jag tror inte att det bara går att säga att vi alla ska bli ivriga bävrar runt om på jordklotet, så löser det sig; det krävs betydligt mer om vi ska lyckas bekämpa fattigdomen.

Nu säger Kerstin Lundgren i alla fall, som svar på min fråga vilka länder man ska fasa ut biståndet ifrån, att hon inte vill gå vidare med den diskussionen. Man är nämligen klar med utfasningen, om jag förstod Kerstin Lundgren rätt. Vad betyder det då att man i den biståndspolitiska plattformen tydligt slår fast att man ska fokusera på låginkomstländer och lämna medelinkomstländer? Att man så tydligt slår fast en sådan princip måste ju någonstans få konsekvenser. Vad är annars syftet med att man skriver det här i dokumentet? Eller ska vi tolka det mer som att det är någonting man har skrivit på ett papper men som inte kommer att betyda någonting, utan Sverige kommer tills vidare att fortsätta med sitt bistånd till de medelinkomstländer där vi finns i dag?

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! När det gäller att bryta strukturer pratar vi om förtryck – strukturer som förtrycker. Dem vill vi bryta; det är ju vad det handlar om. Vi pratar om demokrati och människors frihet, och det är att bryta strukturer. Det gäller oavsett om vi pratar om kvinnor, om hbtq-personer eller om människor som är föremål för politiskt förtryck av annat slag.

Det handlar om individfokus, och det handlar om att ge människor möjligheter. Det handlar också om att våga prioritera, så att inte alla lämnar eller så att man inte missar de minst utvecklade länderna – konfliktländerna, där människors fattigdom är värst och där strukturerna är sämst och svagast. Det handlar om att försöka bygga och förbättra för att möjliggöra för människor – för individer – att både förändra sina liv och sina samhällen.

Sedan kan man ha andra perspektiv på det, och det är måhända Hans Lindes ideologiska förtecken när han pratar. Det är dock inte så jag ser på hur vi förändrar samhällen. Framför allt är det spännande med tanke på det lokala ägarskapet.

När det gäller utfasning tycker jag inte att man kan säga att det till hundra procent, framåt i tiden, ser ut exakt så här. Det tror jag inte att någon av oss kan göra. Vi kommer i stället att kunna och behöva förändra, inte minst efter nästa år med nya post 2015-mål och klimatmål som jag hoppas går samman. Jag tror alltså att det kommer att krävas förändringar, men här och nu är det inte entydigt. Det är i stället möjligt att fortsätta att jobba, också i medelinkomstländer, vilket tidigare nämnades av Christian Holm utifrån de utgångspunkter vi pratar om. Det är viktigt. Det handlar om att förändra och ge människor möjlighet att förändra sina liv och ta sig ur fattigdom – med vår hjälp.

Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Den biståndspolitiska plattform vi debatterar har tagit lång tid att ta fram. Det beror delvis på att biståndet är mycket komplext och att många områden är viktiga att pröva, våga och prioritera.

Efter att OECD:s biståndskommitté i en utvärdering av svenskt bistånd rekommenderade Sverige att samla alla policyer och riktlinjer som fanns på biståndsområdet till *ett* dokument har vi nu fått detta samlade dokument, vilket är vägledande för inriktningen och vad vi bör prioritera i biståndet. Därtill kommer naturligtvis regleringsbrev, strategier och budgetpropositioner som vi kommer att fatta beslut om här i riksdagen även fortsättningsvis att förtydliga framtida engagemang inom biståndet.

Målet för det svenska biståndet är dock viktigt att betona. Målet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck, som det står i plattformen. Det är de grundläggande värderingarna: fattigdom och förtryck.

I plattformen slås sex olika delmål fast, och till dessa mål har regeringen även angett vilka resultat som är särskilt viktiga att uppnå. Det handlar exempelvis om att stärka demokrati och jämställdhet, om ekonomisk tillväxt, tillgång till utbildning, förbättrad miljö, grundläggande hälsa, frihet från våld och räddade liv. När det gäller målgrupperna har regeringen sagt att biståndet framför allt ska gå till flickor och kvinnor, men också till människor som lever i förtryck. Det är något som är väldigt märkligt när oppositionspartierna inte gillar det.

I en reservation tar Socialdemokraterna upp betydelsen av att 1 procent av bni ska avsättas för biståndet. Jag kanske kan tolka det som att Socialdemokraterna nu har ett enprocentsmål som en princip. Kristdemokraterna har hävdad enprocentsmålet för biståndet som en princip under lång tid, och för första gången har vi nu under två mandatperioder varit uppe i enprocentsnivån i biståndet. Man har från alliansregeringen

även betonat att detta kommer att kvarstå som mål för nästa mandatperiod om Alliansen får förnyat förtroende.

Med Socialdemokraterna vid makten och med Miljöpartiet och Vänstern som stödpartier uppnåddes aldrig denna nivå under en hel mandatperiod. Det är viktigt att lyfta fram. Kristdemokraterna och alliansregeringen har gjort skillnad, och nu räknar vi dessutom med att biståndet kommer att öka med ca 10 miljarder kronor fram till år 2018.

Herr talman! När det gäller klimatfinansieringsåtgärder är Sverige fortfarande en betydande givare av klimatbistånd i absoluta tal och ett av de största givarländerna i förhållande till ekonomin per capita. Vi ska självklart fortsatt svara upp mot den stora utmaning vi har på klimatområdet. Det är nödvändigt att vi alla bidrar, men vi kan också bidra till att våra partner i samarbetsländer i en fas av stark tillväxt gör rätt från början med hållbara energilösningar.

Sverigedemokraterna skriver i en reservation att den biståndspolitiska plattformen har för stort fokus på medborgerliga och politiska rättigheter. Det förvånar mig. Man anser att tillgång till rent vatten och sanitet är en mänsklig rättighet, och det är bra. Det har vi också med i plattformen. Men varför är ni emot att människor kan utkräva sina demokratiska rättigheter och prioritera det?

Utan satsningar på demokrati menar vi kristdemokrater att det inte kan bli en hållbar utveckling. Vi måste få så många som möjligt att bli delaktiga i utvecklingen av det egna landet. Därför är även civilsamhällets organisationer något som vi kristdemokrater värdesätter högt. Vi ser ofta runt om i världen hur unga engagerar sig; de vill förändra samhällen som har stagnerat. Den arabiska våren var ett sådant exempel. Många saknade bröd för dagen, och unga demonstrerade för sina rättigheter.

Samtidigt saknade dock de unga kunskaper om hur man tar frågan vidare politiskt. Det fanns ett enormt motstånd att övervinna, och vi ser nu hur det har gått i till exempel Egypten. De här unga människorna kan behöva stöd i hur man organiserar sig även politiskt, skulle jag vilja säga till Sverigedemokraterna, för att få till stånd en långsiktig förändring. Att engagera sig politiskt är ett sätt att på allvar vara med och påverka.

Därför har vi prioriterat fattigdomsbekämpning i de allra fattigaste länderna, men vi ger dessutom stöd till demokratiutveckling, vilken även kan komma till del i medelinkomstländer.

För oss kristdemokrater är det viktigt med stöd till journalister och bloggare. Individuella som organiserar sig behöver nå ut med sitt budskap, och då är olika medier oerhört viktiga. Vi menar att olika demokratiska funktioner är nödvändiga för att förändra och få till stånd det som Sverigedemokraterna bland annat lyfter fram, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. De står inte i motsats till varandra såsom oppositionen anger i sina reservationer.

Sverigedemokraterna är kritiska till att kvinnor generellt betonas som den viktigaste målgruppen i den biståndspolitiska plattformen och menar att barn och familj är viktigast. Men Kristdemokraternas analys är att genom kvinnorna når vi barnen och familjen. Vi vet av erfarenhet att kvinnor som får egen inkomst ser exempelvis till att barnen går i skola. Om kvinnorna stärks ekonomiskt och socialt stärker det familjen. Därför menar vi att kvinnorna har en nyckelroll i utvecklingsagendan, och det är

därför som vi satsar mycket på de så kallade SRHR-frågorna, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi måste nu på allvar se till att de mil-lenniemål som handlar om att minska mödra- och barnadödligheten, och som halkat efter, genom olika satsningar på flickor och kvinnor kan nås.

Sverigedemokraterna menar vidare i sina reservationer att vi genom plattformen försöker påtvinga andra länder vår abortsyn. Vi tvingar inte på någon vår syn utan vill till alla delar förhindra oönskade graviditeter och skydda kvinnors och flickors liv. Vi markerar i texten att det handlar om säkra men också lagliga aborter, alltså aborter som ska ha lagligt stöd i det land vi samarbetar med. Vi i Sverige har kommit fram till att kvin-nan måste fatta det avgörande beslutet men att det naturligtvis finns en tidsgräns för när hon själv kan fatta beslutet.

I dag tvingas små flickor världen över gifta sig med äldre män, ofta på grund av fattigdom i familjen. När dessa unga flickor blir gravida finns det stora risker. Många överlever inte sin graviditet. Vi anser att sexualupplysning för dessa flickor är viktigt. Att utbilda barnmorskor är viktigt. Och vi tror att det är bra om familjer påverkas till att hellre låta sina flickor gå i skola än att gifta sig tidigt och därmed bli gravida som flickor. Flickor måste få utvecklas till fria individer som själva kan fatta beslut om giftermål och barnafödande. Det är inte mannens privilegium.

Herr talman! Vänsterpartiet vill att 10 procent ska avsättas till SRHR-arbetet i biståndet. Jag tror dock att det vore olyckligt att ange ett exakt tal för hur stor andel som ska gå till det. Ägarskapet i mottagarlandet är viktigt. De som tar emot vårt bistånd måste vilja arbeta strategiskt med dessa frågor. Genom plattformen har vi nu tydligt markerat att vi prioriterar SRHR-frågorna och att det är något som vi erbjuder mottagande länder avseende biståndssamarbete. Där menar vi att Sverige kan göra skillnad.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet menar i en reservation att 50 procent av biståndet ska avsättas för kvinnor. Men varför kan det inte vara 60 procent? Ska vi låsa fast oss vid 50 procent? Att låsa sig vid ett tal för exakta fördelningen kan snarare hämma våra ambitioner. Vi har ju satt kvinnorna i fokus. Mestadelen av pengarna ska gå till kvinnor och flickor.

Organisationen Plan har skickat in sitt remissvar. De vill att vi avsätter 50 procent av biståndet till barn, vilket också är behjärtansvärt. Men om vi tror på frågan om ägarskap måste det få slå igenom i våra olika satsningar. Barn finns som en prioritet, men jag tror inte att vi ska fastna i procentsatser. I så fall blir det fel.

Vänsterpartiet går emot att vi nämner individfokus på biståndet och säger att människor i stället ska gå samman för att förändra sin situation. Vi menar att det inte står i motsatsställning till varandra. Vi har tydliga skrivningar om att vi vill se att människor organiserar sig. Det ingår i den kristdemokratiska ideologin att människor som individer ska ha rätt att organisera sig för förändring. Men individfokus handlar om att inte fatta beslut över huvudet på någon, utan alla individer måste ha rätt att delta i beslut som berör dem själva. Det är viktigt att vi utformar biståndet på ett långsiktigt hållbart sätt så att det också kommer individer till del.

Herr talman! Låt mig ta upp detta med processen för framtagandet av den biståndspolitiska plattformen. Det har varit tydligt att regeringen haft för avsikt att komma med en ny biståndspolitisk plattform i enlighet med

Dacs rekommendation. Det har varit en remissomgång där civilsamhället och biståndsorganisationer fått inkomma med synpunkter på förslaget. Den slutliga skrivelsen har tagit hänsyn till remissvaren.

Jag tycker att oppositionen här i dag saknar egna konkreta förslag, sådana som inte redan finns i den biståndspolitiska plattformen. Man slår in öppna dörrar i sina reservationer. Oppositionen anför att man vill göra en ny plattform, och då är frågan vad den skulle innehålla som inte finns där i dag. Självklart kan oppositionen ifall de skulle vinna valet i höst göra om den, men jag ser inte att det skulle kunna bli några stora förändringar, i alla fall inte utifrån det jag har läst i reservationstexterna. Det skulle nog bli ganska mycket copy and paste. Reservationerna spretar en del, så frågan är vad oppositionen kan bli ense om.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det som riksdag och regering tidigare slagit fast är att målet för Sveriges politik för global utveckling är att bidra till en hållbar global utveckling. Det målet ligger fast, och det rubbas inte av den biståndspolitiska plattformen. Prioriteringarna i plattformen ska bidra till att verka för en hållbar global utveckling och ska kopplas till de nya millenniemålen. Vi visar nu att vi inför debatten om de nya millenniemålen prioriterar jämställdhet, SRHR, demokrati och mänskliga rättigheter, utbildning, miljö, frihet från våld och konflikter, frihet från könsbaserat våld, rätten till grundläggande hälsa med mera men också ägarskapet och ett ansvar hos mottagaren av biståndet.

Vi behöver nu samla oss kring dessa mål, som är viktiga, för att lyfta människor upp ur fattigdom och för att vi ska få en hållbar utveckling för alla.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 21 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Det var flera saker Désirée Pethrus tog upp som jag skulle vilja diskutera och få förtydligade. En gäller målformuleringen för kvinnor. Vi är givetvis positiva till att insatser går via kvinnor, men varför inte i stället uttrycka det så att det är utsatta grupper, såsom fattiga och förtryckta, som är den viktigaste målgruppen? När någon grupps rättigheter inskränks, till exempel kvinnors, kan man naturligtvis rikta insatser till den gruppen.

Désirée Pethrus tog upp att vi kanske når familjer effektivast genom kvinnorna. Javisst, det är jättebra. Då kan vi göra det. Men såsom regeringen nu uttrycker det låter det som om vi inte når familjen utan bara kvinnan. Finns det en liten son i familjen ska han exkluderas från biståndet. Jag förstår att det kanske inte är riktigt så man menar, men det är så det låter när man skriver att biståndet främst ska nå kvinnor och flickor. Den lilla pojken i familjen, ska inte han få ta del av insatserna? Som sagt, jag kan förstå att det inte är så, men så låter det, och det låter illa. Därför tycker jag att formuleringen bör ändras.

Sedan gäller det abortfrågan. När Kristdemokraterna stöder regeringens politik innebär det att de stöder att organisationer som RFSU ska författa ett helt dialogmaterial, hur vi ska föra dialog med andra länder i abortfrågan. Det tycker jag inte är neutralt eller ödmjukt med tanke på att

RFSU:s agenda är väldigt icke-neutral. Det förvånar mig att Kristdemokraterna stöder detta så starkt.

I flera sammanhang har utskottet uttryckt att vi inte bara ska stödja säkra och lagliga aborter, utan vi ska stödja fria aborter. Det innebär att om länderna vill ha en behovsprövning, till exempel om man ska få göra abort på grund av kön eller inte, då ska vi förhindra det. De ska inte få göra det. Det ska vara helt fritt. Det har inte ens Finland. Varför tycker Kristdemokraterna att det är viktigt att driva en så offensiv agenda?

Anf. 22 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Om man läser texten i den biståndspolitiska plattformen noggrant – ibland verkar det som om Sverigedemokraterna inte har gjort det – ser man att det under avsnittet om målgrupperna står att satsningar sker på flickor och kvinnor samt människor som lever under förtryck. Vidare framgår att det kan till exempel också handla om att män och pojkar, barn, äldre eller personer med funktionssättning kommer i fråga. Det är inte så att andra grupper utesluts.

Vi tror att kvinnor och flickor är nyckelaktörer för utveckling. Det är skillnaden i vårt sätt att se på frågan och ert sätt att se på frågan. Att satsa på kvinnor handlar om att stödja barnen och familjerna. Det ger effekter. Vi vet genom forskning under lång tid att varje satsad krona på kvinnor i biståndet ger stora effekter för barn.

Vi har flera olika viktiga förslag som berör barnen på utbildningsområdet, att minska barnadödlighet samt vatten och sanitet. Vi vet att åtta miljoner barn fortfarande dör varje år. Det är en oerhört viktig fråga att adressera. Därför finns flera olika förslag som kommer att riktas till barn. Flickor är också en del av barnen.

Vi vill ha en diskussion om lagliga och säkra aborter. Vi försöker inte påverka andra länder och tvinga dem att stifta annan lag, men vi talar om hur vi jobbar och hur säkra och lagliga aborter kan ordnas. Det svenska sättet att jobba på handlar om öppenhet. Biståndet är öppet. Inget sker i hemlighet. RFSU kommer inte att lägga fram förslag i hemlighet. Allt är öppet och ska redovisas. Könnsselektiva aborter har vi redan uttalat oss mot.

Anf. 23 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Då tycker jag att Désirée Pethrus också ska läsa vad det uttryckligen står i *Biståndspolitisk plattform*. Det står att den ska leda till förbättrade levnadsvillkor *främst* för kvinnor och flickor. Det är i första hand den meningen som jag tycker är lite olyckligt formulerad. Jag förstår att regeringen inte vill exkludera pojkar, men jag tycker att meningen är olyckligt formulerad. Det låter så när plattformen ska leda till förbättrade levnadsvillkor *främst* för kvinnor och flickor.

Kvinnor kan användas som nyckelaktörer. Ja, men skriv det. Kvinnor är nyckelaktörer för utveckling för alla människor som lever i fattigdom och förtryck. Jättebra! Jag skulle absolut ropa högt – jippi! – för en sådan formulering. Men den här formuleringen är lite olycklig.

Jag tror att vi vill uppnå samma sak men jag vill uttrycka det på ett annat sätt för att det ska bli tydligt så att män, små pojkar och familjer inte exkluderas.

Sedan var det abortfrågan. Nej, jag tycker inte att vi bara ska diskutera. I det dialogmaterial som jag har kritiserat flera gånger finns en attityd av ni att har rätt och vi har fel – punkt slut! Det finns inga nyanser däremellan. Det är beklagligt att Kristdemokraterna med tanke på sin historia inte kan stå för en balanserande faktor i samtalen om hur diskussionen om abortpolitik med andra länder ska föras.

Tillgång till abort är något som vi försvarar i Sverigedemokraterna. Men det finns två delar i frågan. Det gäller både kvinnans rättigheter och hur vi ska förhålla oss till det faktum att ett liv växer i magen.

Désirée Pethrus ställde sig undrande till mina formuleringar om medborgerliga och politiska rättigheter. Vi tycker inte att fokus ska ligga på institutioner och myndigheter utan att fokus ska ligga på den fattiga människans vardag.

Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Det var många frågor.

Julia Kronlid gör som när man läser Bibeln, det vill säga tar en tumvers och skippar resten. Det går inte. Du måste läsa hela s. 16 i skrivelserna. Där står mer, förutom att lyfta fram kvinnor och flickor: ”Därför kommer svenskt bistånd även kunna riktas till andra målgrupper, utifrån deras behov och förutsättningar. Det kan till exempel handla om män och pojkar, barn, äldre, eller personer med funktionsnedsättning.”

Det finns hela textavsnitt om varför det är viktigt att satsa på kvinnor och flickor. Jag kan inte dra allt här eftersom det finns så mycket om varför kvinnor och flickor är nyckelaktörer. Det är tydligt.

Sedan var det frågan om varför ett land ska acceptera RFSU:s biståndsinsatser. Alla diskussioner med bistånds- och samarbetspartner handlar om att insatser ska ske på deras villkor. De ska sätta villkoren. Ägarskapsfrågan är viktig. Dialogen ska ske med deras regeringar – ibland med olika civilsamhällsorganisationer.

Varför skulle de ta emot ett bistånd som de inte vill ha? För mig verkar det märkligt. Självklart ska vi i dialog ta fram ett bistånd, även med RFSU, som är något som mottagarna behöver.

Vi har sagt att sexualupplysning är viktigt. Det är viktigt med kunskap. Många människor vet fortfarande inte det mest självklara och enkla inom sexualupplysningens område. Vad är det för fel med att flickor får kunskap på det området?

Anf. 25 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det är möjligt att jag ger Désirée Pethrus något slags politisk dödskyss genom att tacka Désirée för att hon så tydligt står upp för frågor om jämställdhet, SRHR-frågor och aborträtt. Det gjordes på ett förtjänstfullt sätt av Désirée.

Désirée Pethrus har också ifrågasatt att vi från Vänsterpartiets sida har varit tydliga med att vi vill att minst 10 procent av det svenska biståndet, med betoning på minst, ska gå till SRHR, det vill säga sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi vill att *minst* 50 procent av det svenska biståndet ska gå till kvinnor.

Jag är förvånad över att man är så kritisk till dessa mål. Om det är något som regeringen har gjort är det att göra frågorna om mätbarhet och

resultat till sina honnorsord. Om det ska finnas mätbarhet och resultat måste man veta vad man vill uppnå.

Vi kan fråga oss hur stor andel av biståndsbudgeten för 2014 som kommer att gå till SRHR. Hur stor andel kommer att gå till kvinnor, och hur stor andel kommer att gå till män? Det vet vi inte i dag eftersom det inte finns tydliga mål och det därför inte går att mäta resultaten.

Detta skapar problem. Det blir problem i ansvarsutkrävandet. Vi vet att talare efter talare, både nuvarande och tidigare biståndminister, har talat om kvinnors rättigheter och SRHR, men vad har retoriken egentligen betytt? På vilket sätt är den omsatt i satsningar? Det är svårt att se i dag. Därför behöver vi mätbara mål.

Vi vet att i det samhälle vi lever i, den världsordning vi lever i, är mannen norm och kvinnan undantaget. Om det inte hela tiden finns med en tydlig genusanalys är risken att biståndet utgår från mäns erfarenheter och mäns perspektiv. Då tappar vi bort kvinnorna. Det skulle vara farligt.

Varför är ni så rädda för att ha med mätbara mål när det handlar om kvinnors rättigheter, Désirée Pethrus?

Anf. 26 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Det är farligt att ha mätbara mål. Det ska vara 10 procent till SRHR och 50 procent till kvinnor. Andra vill ha 50 procent till barn. Vad finns kvar till miljö, att motverka konflikter och livsmedelstrygghet? Det är svårt, Hans Linde, att sätta upp exakta tal. Framför allt gäller det om vi ska betona – undrar om inte Vänsterpartiet gör det i sina motioner – ägarskapet hos dem som ska ta emot biståndet. Det måste ske utifrån deras behov. Vi kan inte avsätta en pott och om den sedan inte utnyttjas undra vart de pengarna ska ta vägen. Det måste finnas en viss flexibilitet.

Det viktigaste här är att frågan har blivit ett prioriterat mål. Sedan är förväntade resultat viktiga, och de finns uppräknade i betänkandet och i skrivelsen. Vilka resultat vill vi uppnå?

Vi måste ändå ge ett erkännande till tidigare biståndministern som satt med i högnivåpanelen inför diskussionen om de nya millenniemålen. Jag vet hur Gunilla Carlsson kämpade för att få in SRHR-frågorna i den nya post-2015-processen. Där finns de tydligt angivna. Här ligger fokus på ett sådant sätt att Sverigedemokraterna tycker att det finns för mycket fokus på SRHR-frågor. Det blir svårt att ta kritiken på allvar när den ena säger att det är för mycket prioritering och den andra säger att det är för lite prioritering.

Anf. 27 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Regeringen kan inte vara nöjd eller luta sig bakåt bara för att Sverigedemokraterna är missnöjda med insatserna i fråga om SRHR. Då sätter ni ett lågt lägstagolv för utvecklingspolitiken.

Även detta område visar på skiljelinjerna mellan oss som företräder feministiska partier och de som inte gör det. Désirée Pethrus ser en kollision mellan att satsa på kvinnor och SRHR och att jobba med livsmedel, konfliktfrågor eller miljöfrågor. Det är precis tvärtom. Det är därför det behövs tydliga mätbara mål i fråga om hur stor andel som går till kvinnor.

När vi till exempel går in i jordbrukssektorn ser vi till att det inte bara är männen som får stödet. Vi ser till att vi inte glömmer bort de kvinnliga jordbrukarna som oftast jobbar mer småskaligt och har mycket tuffare förhållanden därför att de har svårare att få tillgång till lån och andra resurser.

När det gäller konflikter ser vi det finns ett tydligt samband mellan väpnade konflikter, sexualiserat våld och mödradödlighet. Vi ser att miljöfrågorna slår olika mellan män och kvinnor. Klimatförändringarna slår i dag mycket hårdare mot kvinnor och slår sönder deras livsförhållanden på ett helt annat sätt än de drabbar män runt om på jordklotet.

Vi kommer då till ägandeskapet, som Désirée Pethrus nu tycker är viktigt. Det har knappast varit en röd tråd i den borgerliga biståndspolitiken de senaste åren. Det må vara att ägandeskapet nu är viktigt. Om vi ser runt om på jordklotet finns det inte ett land där det inte finns behov av satsningar på sexuell och reproduktiv hälsa och de rättigheterna. Det efterfrågas överallt, och det behövs överallt.

Dilemmat är att väldigt få givare är beredda att gå in just på de kontroversiella områdena. Väldigt få givare är beredda att satsa pengar på tillgången till lagliga och säkra aborter. Tyvärr finns det alldeles för många givare som håller med Julia Kronlid i de frågorna. Alldeles för få vill jobba med sexualupplysning och preventivmedel. Här ser vi att Sverige har ett enormt mervärde. Vi har ett parlament med en ganska stor enighet på detta område.

Anf. 28 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Jag håller med om mycket av det Hans Linde tar upp. Det gäller vikten av att kvinnor jobbar med småskalighet i jordbruket, kvinnors utsatthet i väpnade konflikter och hur miljö- och klimatsatsningar slår mot kvinnor. Kvinnors roll i miljöfrågan är någonting som jag själv har jobbat med en hel del tidigare.

Hans Linde ställde en konkret fråga om de 10 procenten. Den dag du ger mig en hel lista för 100 procent och exakt vart de procenten ska gå blir det mer trovärdigt. Jag tror ärligt talat inte riktigt att det är en bra strategi att rycka ut 10 procent här och 50 procent där.

Sverige ska göra skillnad där vi vet att vi är bra. Vi är duktiga på SRHR-frågor, och därför är vi en av de största bidragsgivarna till UNFPA som jobbar med de frågorna inom FN-systemet.

Många är väldigt intresserade av svenskt bistånd. Vi har stora resurser, och vi har också trygghet och stabilitet i vårt biståndsgivande. Vi har ett kit av olika saker som vi erbjuder i biståndet. Vi säger: Vill ni satsa på SRHR-frågorna, och här tror vi att ni behöver det, kan vi hjälpa och stötta er i det. Vi måste jobba som ett erbjudande om ett bistånd och inte som ett påtvingande av bistånd. Det måste vara ett erbjudande där ägarskapet ändå någonstans ligger hos det egna landet.

Vi kan vara med och hitta ingångar och visar varför det är viktigt och hur man kan skydda barn, kvinnor och flickor i framtiden. Det är det enda sättet vi kan jobba på. Kanske biståndsministern kan komma in lite på de frågorna och ge ytterligare svar. Jag nöjer mig med detta.

Anf. 29 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det har varit intressant att följa diskussionen och alla inlägg. Jag uppskattade särskilt Kerstin Lundgrens resumé av tiden före 2006. Jag var inte så insatt i vad som då hände på biståndsområdet.

Under de senaste drygt sju åren har regeringen genomfört avsevärda förbättringar av det svenska biståndet. Regeringens fokus har varit att hjälpa människor där det behövs, när det behövs, utifrån den enskilda människans behov. Biståndet har utvecklats och förbättrats, och det är jag och regeringen stolta över.

Det vi har gjort och gör följs också väldigt noga av andra länder ute i världen och inom EU. Agenda for Change är till exempel någonting som bygger vidare på det som Sverige har gjort inom biståndet.

Svenskt bistånd ska göra skillnad i fattiga och förtryckta människors liv. Det ska leda till konkreta resultat, och det ska bidra till långsiktigt hållbar utveckling. Svenskt bistånd ska vara tydligt i sina värderingar om jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter. Biståndet ska komma dem allra fattigaste och mest förtryckta människorna till del.

Grunderna för regeringens biståndspolitik finns nu samlade i den biståndspolitiska plattformen. Bakom skrivelsen ligger ett gediget och omfattande arbete. Arbetet har gjorts inom Utrikesdepartementet och Regeringskansliet av oss som är politiskt förtroendevalda och av våra väldigt duktiga tjänstemän. Men ett arbete har också skett ute i samhället.

Det är drygt 120 organisationer, myndigheter och enskilda som engagerat sig i arbetet genom ett omfattande arbete med remissvar. De har delat med sig av sin kunskap inom biståndsarbetet. Det är jag väldigt glad för. Regeringen har lyssnat och tagit in väldigt många synpunkter som har kommit oss till del.

Jag vill tacka för det engagemanget och också det som skedde på remissmötet. Där deltog väldigt många personligen och berättade om vad vi borde tänka på. Det som inte har tagits med har snarare varit små detaljer där varje organisation har velat få med väldigt detaljerade synpunkter. Men annars har vi lyssnat in och också ändrat den ursprungliga skrivelsen så att den har blivit mycket bättre tack vare engagemanget.

Plattformen handlar inte om någon ny politik. Därför är det inte heller en proposition, som en del har önskat. Det handlar i stället om att konkretisera det biståndsarbete som har bedrivits under de drygt sju åren med alliansregeringen.

Det handlar om att sammanfatta regeringens synpunkter och värderingar inom det svenska biståndet. Det handlar också om att konsolidera de policyer och den politik som finns inom biståndet som tidigare har styrts. De policyerna har i sin tur tagits fram i samråd med det svenska civilsamhället och de viktigaste biståndsaktörerna.

Plattformen är en brett förankrad produkt, och så måste det vara, eftersom biståndet genomförs av väldigt många aktörer och inte minst av civilsamhällets alla organisationer. Det är också viktigt för skattebetalare att veta hur biståndets styrs och att de medel på 1 procent som avsätts kommer människor till del.

Regeringens biståndspolitik handlar om fokusering, ökad transparens och ökad effektivitet. Regeringen menar att en ansvarsfull biståndspolitik måste förmå att prioritera. Det kravet är lika viktigt inom biståndspolitik som inom alla övriga politikområden. Vi ska helt enkelt inte vara

överallt. Vi ska vara i de fattigaste och mest utsatta länderna, och där vi är ska vi fokusera på resultat, göra skillnad och möjliggöra.

Det innebär inte att vi bara är i de drygt trettio länder som vi har fokuserat på. Tittar vi på civilsamhällets organisationer, som totalt sett får ungefär 1,6 miljarder kronor, är de ute i 60–70 olika länder med sitt arbete. Det är viktigt att komma ihåg liksom EU-biståndet och det multilaterala som finns i många fler länder.

Att stärka transparensen är en fråga om ansvar mot de människor som biståndet ska nå, liksom mot Sveriges riksdag och svenska skattebetalare. Därför försöker vi att fortsätta att utveckla Open Aid. Information om det svenska biståndet ska inte bara vara öppet och tillgängligt. Det ska också vara begripligt och lättillgängligt. Där kan vi göra mer. En starkt effektivitet främjar bättre resultat. Vi kan och vi ska göra skillnad för barn, kvinnor och män som lever i fattigdom.

Herr talman! Sverige är sedan decennier ett generöst biståndsland. År 2005 gav Sveriges skattebetalare strax över 25 miljarder kronor i bistånd. I år ger svenska skattebetalare över 38 miljarder kronor. Att resurserna har ökat så kraftigt beror främst på två saker.

För det första har alliansregeringen levt upp till enprocentsmålet, som vi för övrigt är ett av de få länderna i världen som gör. Det är Sverige, Norge och Luxemburg, om det inte har tillkommit något ytterligare land. För det andra har vi haft en sund ekonomisk politik som har inneburit hög sysselsättning och tillväxt. När Sveriges ekonomi har växt kan vi också lindra nöd, förhindra död och hjälpa så många fler människor än om vi hade varit ett land med stagnation som många länder i omvärlden har varit. Att vi växer och har en bra ekonomi gör att vi kan hjälpa så många fler människor.

Förra året gav Sverige mest i bistånd i hela världen sett till vår inkomst och befolkningsmängd. Till exempel har det humanitära biståndet ökat från drygt 3 miljarder kronor år 2006 till knappt 5 miljarder kronor i år. Vi är en av världens största givare till Unicef, UNHCR, World Food Program och till exempel Röda Korset.

Det är förstas ett privilegium, och det ger oss också som land ett stort inflytande över vad våra pengar ska användas till. Det är inte någon slump att det är så, utan beror på att Sverige har växt och fokuserat. Det är också någonting som vi vill att andra länder, fattiga länder, ska kunna komma i åtnjutande av.

Vad är då syftet med plattformen? Den handlar framför allt om att vara tydlig med regeringens biståndspolitiska prioriteringar, både för att de ska få genomslag i verksamheten och för att vi ska kunna följa upp det resultat vi uppnått. På så sätt förbättrar vi förutsättningarna för en effektiv resultatstyrning inom biståndet, vilket sedan i slutändan underlättar för dem som genomför det svenska biståndet, så att vi får ett ännu bättre resultat inom svenskt bistånd.

Riksdagens beslut om ett nytt, enklare och mer uppföljbart övergripande mål, som vi fattade beslut om i december, handlar också om att skapa bättre förutsättningar för människor som lever i fattigdom och förtryck. Även detta är ett led i tydligheten med ett bättre biståndsmål.

Det övergripande målet är utgångspunkten för hur regeringen ska rapportera till riksdagen om biståndets resultat. Regeringen har självfallet

tagit intryck av den kritik som förts fram från till exempel Statskontoret och OECD-Dac när det gäller styrning och prioriteringar.

Plattformen anger den inriktning regeringen vill att det svenska biståndet ska ha framöver. Det finns också ett demokratiskt värde i att regeringen redogör för gemensamma biståndspolitiska utgångspunkter som ska forma framtidens bistånd. För att användas rätt och för att kunna nå resultat måste biståndet också anpassas till behov och förutsättningar i länderna där vi har vår verksamhet. Det ska vara efterfrågat och utgå från medborgarnas önskningar och behov där och då.

I de resultatstrategier som sedan styr själva biståndet i enskilda länder eller regioner, inom tematiska områden eller genom multilaterala organisationer är det alltså strategierna som styr. Kenneth G Forslund ställde i sitt anförande frågan hur den biståndspolitiska plattformen kan styra. Det ska den alltså inte göra, utan den ligger som en kappa kopplad till resultatstrategier, budgetproposition, instruktioner, myndighetsdialog och andra styrdokument.

Genom resultatstrategierna tydliggörs även rollerna. Regeringen sätter målen och lämnar över frågan om genomförande till biståndets olika aktörer. Tydliga och klara roller är en förutsättning för en god styrning.

PGU:n, politiken för global utveckling, är en viktig utgångspunkt, som flera varit inne på. Biståndet ska bidra till PGU:ns mål om en rättvis och hållbar global utveckling. De politiska områdena ska vara samstämmiga, vilket också är tydligt i plattformen.

Men PGU:n är tydligare än så vad gäller biståndet. Genom PGU:n har riksdagen särskilt och i bred enighet beslutat om det svenska biståndets inriktning. Biståndet ska – jag citerar direkt ur en proposition om PGU – ”främja och präglas av respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och god samhällsstyrning, jämställdhet mellan kvinnor och män, hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt och social utveckling och trygghet. Särskilda ansträngningar skall göras för att stärka arbetet vad gäller konflikthantering och globala gemensamma nyttigheter.”

Regeringen har tagit PGU:n i beaktande när de sex delmålen tagits fram. Men det finns en klar och tydlig linje mellan dessa delmål och de åtta huvuddragen i PGU:n som riksdagen slagit fast. PGU är nämligen mycket mer än bistånd. Det är något som vi arbetar med inom hela politiken. PGU:n är allas vårt ansvar, och biståndet är en del.

Det svenska biståndet ska främja långsiktig hållbarhet. Samtidigt ska det vara resultatorienterat. De här två utgångspunkterna är inte motstridiga, tvärtom.

Låt mig ta ett exempel! Svenskt bistånd prioriterar millenniemålen fyra och fem, att minska barnadödligheten och att förbättra mödrhälsan. Millenniemålen har inneburit konkreta mål kopplade till att barns och mödrars liv ska räddas. Genom tydliga mål och uppföljning har ansvarskänsla, engagemang och ägarskap ökat. När mödrars hälsa förbättras räddas liv. Därigenom får också barn ökade och förbättrade livschanser. Och när kvinnors hälsa förbättras blir förutsättningarna för en hållbar utveckling så mycket bättre.

Biståndet handlar främst om människor. Svenskt bistånd ska utgå från den enskilda människans behov och rättigheter. Det ska se vilka hinder

som finns för hennes självförverkligande och sträva efter att minska dessa hinder.

Plattformen är tydlig med att kvinnor och barn är särskilt viktiga målgrupper, samtidigt som betydelsen av jämställdhetsintegrering betonas. Svenskt bistånd har en lång och stolt tradition av att arbeta med jämställdhet, och vi lyfts ofta fram som världsledande inom området. Sverige driver också tillsammans med till exempel de övriga nordiska länderna att jämställdhet ska vara ett eget mål i de nya utvecklingsmålen. Det är en väldigt viktig prioritering för regeringen och för de flesta partier i den här kammaren, är jag övertygad om.

Individen är vår utgångspunkt, men samhällsförändring och utveckling skapas också när människor går samman och arbetar för gemensamma mål. I plattformen beskriver vi civilsamhällets stora betydelse som förändringskraft. Ett annat sätt att stärka individen kan ofta vara att stärka samhällsinstitutioner, institutioner som kan skipa rätt, skapa fred och ge människor den samhällsservice de behöver för att kunna leva sina liv. Institutionsbyggande är därför en viktig del i att stötta den enskilda människan.

Att regeringen tar sin utgångspunkt i fattiga och förtryckta människors egna perspektiv på fattigdom bygger på övertygelsen om människans egenmakt. Människor som lever i fattigdom eller förtryck kan själva definiera sina problem och kan också ofta komma med förslag på hur de ska lösas. De är subjekt och aktörer, inte objekt eller passiva mottagare. För att biståndet ska utformas rätt behöver kunskaperna om fattiga och förtryckta människors problem, behov och prioriteringar bli bättre i hela biståndsförvaltningen.

De olika delarna av det svenska biståndet kompletterar varandra: det bilaterala biståndet, det multilaterala biståndet och biståndet genom EU tillsammans med det bistånd som kanaliseras via civilsamhällets olika organisationer. Genom ett starkt multilateralt engagemang kan vi delta i arbetet med globala utmaningar och stärka det viktiga normativa arbete som bedrivs inom olika multilaterala forum. På så sätt får våra prioriteringar också ett brett genomslag. Vi lyfter bland annat frågor som jämställdhet och vikten av sysselsättning för en hållbar ekonomisk utveckling.

Herr talman! Biståndet kan inte verka isolerat från resten av samhället. Vi måste se alla möjligheter och öppna för nya tankar och nya vägar för genomförande. Detta är ingen specifikt svensk idé utan en global trend. För att klara av de djupa och svåra utmaningar världen står inför måste biståndet breddas. Inte minst FN:s arbete med de nya globala utvecklingsmålen efter 2015 visar på detta behov. Ska vi klara av de nya utvecklingsmålen måste vi också hitta nya former för finansiering av desamma, även med nya länder, nya aktörer och nya innovationer.

Regeringen ser vikten av kunskap och samverkan med andra aktörer. Det finns en imponerande kompetens och ett brett kunnande inom den svenska biståndsförvaltningen. Men för att bli relevanta i en föränderlig värld måste vi lyssna på andra och nya aktörer och ta in deras kunskap i vårt arbete. Det handlar inte minst om näringslivet, det civila samhället och nya givare. Bara på så sätt kan vi säkerställa att svenskt bistånd används på rätt sätt.

(Applåder)

Anf. 30 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag säga till Christian Holm, Christer Winbäck, Kerstin Lundgren, Désirée Pethrus och även Julia Kronlid att jag beklagar att jag inte tog repliker på er. Jag tror att ni hör på min röst varför. Här gäller det att hushålla med röstresurserna, och jag väljer att ta replik bara på den som ändock har huvudansvaret för biståndspolitikens genomförande, nämligen biståndsministern.

Jag vill tacka Hillevi Engström för att hon bemödade sig om att svara på två av de frågor som jag ställde i mitt anförande. Att vi kanske inte behöver vara överens om svaren är en annan sak. Men jag uppskattar verkligen biståndsministern för detta.

Biståndsministern menar att det inte är någon ny politik i skrivelsen. Det har vi också fått höra flera gånger tidigare i debatten. Men låt mig då ta ett exempel, målformuleringen för den svenska biståndspolitiken. Regeringen föreslog i budgetpropositionen ett nytt mål, men biståndsministerns egna närmaste tjänstemän kunde inte ens reda ut vad det egentligen betydde och hur saker förhöll sig till varandra, eftersom man blandade ihop begreppen ”fattiga” och ”förtryckta”.

Det fick sedermera omformuleras i riksdagens utrikesutskott, och vi har ett nytt mål beslutat här i riksdagen. Men jag tycker inte att det är någon lyckad process, och jag tycker ändå att det är ny politik. Det borde vi ha haft en mer omsorgsfull process kring.

Går det att styra biståndet med hjälp av detta? Biståndsministern pekar på att det är strategierna som styr. Dem har vi haft tidigare också; de är inget nytt. Biståndsministern pekar också på att plattformen ligger som en kappa. Tyvärr är denna kappa väldigt tunn, och den duger inte när det blåser.

Anf. 31 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågorna. Jag tycker att det blev ett bra resultat i december. Regeringen lämnade sin budgetproposition på utgiftsområde 7. Ni i utskottet beredde den på ett föredömligt sätt och ändrade några ord i målformuleringen. Det är väl så det ska fungera i en bra dialog, det vill säga att även utskottet kommer med kloka synpunkter och förbättrar en målformulering. Det har jag inget som helst problem med. Jag tror att det skulle vara farligt om man var så prestigebounden att inte ett kommatecken eller ett ord fick ändras.

För mig är det viktiga att fokusera på resultat när vi ska styra biståndet. Vi beslutar nu vid nästan vartenda regeringsammanträde om en ny strategi. Det är där det viktiga styrningsarbetet sker. Vi fattar ett regeringsbeslut om att Sida ska komma med olika ingångsvärden som handlar om geografiska länder eller tematiska områden. Det kan till exempel vara socialt hållbar eller klimat- och miljömässigt hållbar utveckling. Sedan kommer Sida tillbaka till regeringen, och vi tittar på deras ingångsvärden. Därefter tar vi hjälp av våra duktiga tjänstemän och formulerar en strategi som regeringen fattar beslut om.

Det är detta som är konkret styrande, till exempel om vi tittar på Östra partnerskapet och Ukraina. Då måste vi utgå ifrån hur situationen ser ut där. Det kan också vara något annat land – Turkiet eller vilket land som nu är aktuellt. Där måste vi använda de öron och ögon vi har ute i

verksamheten, ute på fält. Vi ska göra det tillsammans – tjänstemän, experter och vi politiker.

Det är alltså inte plattformen som styr i varje enskild del. Den ligger där som en övergripande policy. Vem som helst kan fråga: Vad handlar biståndsarbetet om? Om man då läser detta får man en bra bild av hur vi prioriterar bland de sex delmålen. Sedan finns det mål ute i varje enskilt område. Det kanske är komplicerat, men jag tror att det är ett bra sätt att styra.

Anf. 32 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! När det gäller beskrivningen av hur biståndsmålet växte fram i sin nuvarande form – att det var små justeringar som gjordes av riksdagen – delar jag inte alls den uppfattningen. Det var ganska stora och omfattande justeringar som vi blev tvungna att göra i utrikesutskottet. Det förslag som kom från regeringen var precis det som vi tidigare hörde Hillevi Engström säga att svenskt bistånd *inte* ska vara, nämligen ett bistånd där fattiga görs till objekt i stället för att vara subjekt – alltså att vara aktiva själva i sitt förändringsarbete.

Det var en mycket olycklig formulering som kom från regeringen i budgetpropositionen. Om den hade gått igenom här i riksdagen hade den fört Sverige tillbaka till ett gammaldags välgörenhetstänkande i biståndet. Jag tycker att det är så pass viktigt hur vi formulerar mål för biståndspolitikerna att det inte bara är någonting som ska göras genom ett kort förslag från regeringen i en budgetproposition och några snabba och summariska, måste jag tyvärr ändå säga, reaktioner från utskott och riksdag. Det krävs betydligt mer gedigna processer, och det är det som saknas i arbetet.

Går detta att styra? Hillevi Engström beskriver ganska öppenlydigt hur det kommer att gå till med strategidokumentet. Jag tror att det kommer att vara ganska omständliga processer eftersom plattformen är så pass tunn som den är. Det hade gått att göra arbetet på ett effektivare sätt.

Avslutningsvis har jag fortfarande frågan till Hillevi Engström: När du som nyttillträdd biståndsminister fick ansvar för detta – varför valde du då att fullfölja denna eländiga process som hade kantats av så många problem? Du hade ju chansen att säga: Nej, vi stoppar upp. Vi gör om. Vi gör rätt.

Anf. 33 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag är jätteglad för den sista frågan. Det handlar nämligen om att regeringen har lagt fram en budgetproposition som kammaren har beslutat om. I den budgetpropositionen, som är riksdagsbunden, framkommer det att vi ska göra en biståndspolitisk plattform. Eftersom jag tycker att det är viktigt att följa de beslut som fattas i den här kammaren tänker jag inte ompröva riksdagens beslut om den förda politiken på utgiftsområde 7.

Samtidigt tycker jag att det är positivt om den enda kritiken från Socialdemokraterna är några ord i ett mål som det fattades beslut om i december 2013. Då har vi ändå kommit till en ganska bra samsyn om målen på biståndspolitikerna, det vill säga de sex delmålen. Det är jag glad för.

Det första målet handlar om stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck. Det andra målet handlar om förbättrade möjligheter för fattiga människor att bidra till och dra nytta av ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning. Det tredje målet handlar om förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan. Det fjärde målet handlar om förbättrad grundläggande hälsa. Där finns bland de största satsningarna någonsin på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Det femte målet handlar om värnad mänsklig säkerhet och frihet, och det sjätte målet handlar om räddande av liv, lindrande av nöd och upprätthållande av mänsklig värdighet.

Om vi inte har större motsättningar har vi ändå kommit en bra bit på väg, för jag vet att det också finns en stor samsyn om ett generöst bistånd till världens fattiga och förtryckta.

Anf. 34 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att de processer jag kritiserade så mycket i mitt anförande har förändrats sedan Hillevi Engström tillträdde som bistandsminister. Den dialog som har förts med civilsamhällets organisationer, till exempel, har förbättrats.

Jag vet också att Kerstin Lundgren hade en stor del i att frågan kom hit till riksdagen i slutändan. Det var inte helt självklart att vi skulle få ta del av den.

Jag vill ställa en fråga utifrån det som Kerstin sade här tidigare om att denna biståndspolitiska plattform i princip bara är en form av ersättning för de policyer som vi hade tidigare och att man inte ska se den som något annat än det. Jag undrar hur man då ska se på de policyer som tidigare har funnits och som nu har upphört att gälla. Vad blir konsekvenserna av att de upphör att gälla för myndighetens eller aktörernas möjlighet att tolka vad regeringen faktiskt vill? Om policyerna upphör att gälla måste nya resultatstrategier etcetera tillkomma. Men borde de inte ha tillkommit parallellt?

Nu har vi situationen att Röda Korset, till exempel, menar att det behövs en ny policy i stället för en av de policyer som har avvecklats – den om Sveriges humanitära bistånd som gäller ända till 2016.

Jag skulle vilja veta vad den biståndspolitiska plattformen egentligen har för status. Är den bara en ny policy, men mer kortfattad, eller är den någonting annat? Som Kerstin förklarade det lät det som att det bara var en ny policy.

Under processens gång har vi dessutom uppfattat att plattformen har varit oförankrad hos Sida och även hos tjänstemännen på UD, många gånger. Processen har blivit bättre, men det har varit en dålig process hela vägen fram.

Anf. 35 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte exakt vad som har skett innan jag kom in på denna post. Men jag håller inte med om att det har varit en dålig process. Sedan kan man alltid säga att man kunde ha haft mer tid. Vi har varit bundna vid att kunna lämna skrivelser i tid till riksdagen. Det finns ett visst slutdatum, och det ska vara en viss remisstid som blev något förkor-

tad. Jag tror att den blev tre i stället för fyra veckor. Vi ville ha ett remissmöte, och vi ville ha ett omfattande arbete.

När jag kom in på min post var min högsta prioritet en att-göra-lista. Jag tror att våra tjänstemän sällan har jobbat så hårt, så snabbt och så bra med en produkt. Vi skulle kanske ha kunnat jobba ytterligare något år, kanske två, och fått en ännu bättre och ännu tjockare produkt. Men, som Christer Winbäck var inne på, kan man alltid lägga till någonting som man har missat på något sätt. Man kan förbättra en produkt. Det här är inte hugget i sten. Jag ser detta som ett levande dokument och som en tydlig konkretisering av regeringens politik. Men inget är så bra att det inte kan bli bättre.

Jag har inte hört att Röda Korset är oroliga för hur de ska hantera sin verksamhet. Vi jobbar vidare med de strategier som är på plats, och det ska komma fler. Om Röda Korset skulle vara oroliga för någonting, något ställningsstagande, får de ta en dialog med oss på Utrikesdepartementet och Regeringskansliet. Men jag har inte fått någon enda signal om att de är oroliga eller känner sig lite luftlandsatta. Tvärtom tycks det som att de jobbar på i väldigt god anda och med väldigt höga krav på resultat.

Anf. 36 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Nu känner jag att jag inte fick något svar på om det är en ny, bara generell, policy eller om det har en annan status.

När det gäller till exempel remisstiden vet jag att anställda på Sida – naturligtvis har vi också andra experter hos civilsamhällets organisationer – upplevde tre veckor som väldigt kort tid för att få tycka till om dokumentet. Ministern säger nu att det är ett levande dokument. Det låter bra. Det innebär att det kan förändras etcetera.

Eftersom vi har en diskussion om finansieringen av klimatåtgärder har jag också en annan fråga också om själva texten, *Biståndspolitisk plattform*. Man kan tyda det här dokumentet som att alla klimatåtgärder ska gå via biståndet. Vi har talat om additionella medel. Vi har lovat den fattigare delen av världen att det ska tillkomma nya medel, men hittills har regeringen tagit pengarna via biståndet. Här står det att när det gäller reduceringar av utsläpp kan biståndet spela stor roll, men sedan talas det också om anpassningsåtgärderna. Då skulle jag vilja veta: Hur ska vi finansiera det här? Kommer den enda klimatfinansieringsåtgärden vara via biståndet, eller kommer vi att ha nya och additionella medel?

En annan fråga när det gäller det humanitära stödet är att det också står att livsmedelsbiståndet ska vara kortsiktigt för att inte slå ut egenproduktion. Men då tänker jag till exempel på situationen för de västafrikanska flyktingarna i Tindouflägren där det inte finns någon egenproduktion att slå ut. Där har människor levt med humanitärt livsmedelsbistånd i mer än 30 år. Det innebär att det inte är tillräckligt näringsrikt etcetera. Vi måste alltså tänka lite grann på vilken situation man befinner sig i när vi talar om kortsiktigt livsmedelsbistånd.

Anf. 37 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! När det gäller livsmedel och mat över huvud taget för att kunna överleva är det klart att det måste finnas en ansats där man också får anpassa sig. I den gamla formen av bistånd har det ibland förekommit att länder har gjort sig av med sin överproduktion av det livsme-

del som gavs. I stället visade det sig att väldigt hungrande människor i princip kan dö av det andra livsmedlet. De behöver helt andra saker. De behöver till exempel jordnötssmörlösningar och sådana saker som är bättre anpassade.

Jag tror inte att jag som biståndsminister och inte heller Bodil Ceballos är eller ska vara experter på just hur det ska ske. Det viktiga för mig är att människor får mat, vatten och tillgång till sanitet och läkemedel så att de kan överleva sin vardag. Exakt hur det ska ske överlåter jag med varm hand åt dem som kan de frågorna betydligt bättre.

Klimat och miljö är en prioriterad fråga för regeringen. Därför har vi det som ett tydligt delmål här, knutet till att vi har en speciell tematisk strategi som är kopplad till miljö- och klimatåtgärder. Det är alltså ett av de mest prioriterade områdena. Förutom att det är ett delmål ska det också vara en röd tråd i det vi gör. Det är en fråga som vi sätter högt på dagordningen och där vi nu, i år och även nästa år, också kommer att bidra med pengar till Gröna klimatfonden och även den andra klimatfonden som finns. Finansiering kring det behöver vi alltså inte gå in på i just den här debatten. Plattformen handlar inte om det, mer än att det är en prioriterad fråga för regeringen.

Anf. 38 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag vill fråga lite mer om inriktningen på biståndspolitiken och plattformen. Målet är nu att skapa förutsättningar för människor som lever i fattigdom och förtryck att förbättra sina levnadsvillkor. Då undrar jag varför man i de ekonomiska prioriteringarna har stort fokus på stöd via myndigheter och institutioner med det som kallas demokratistöd och som har tagit en stor del av biståndet. Självklart är demokrati viktigt, men vi menar att det hellre ska komma underifrån än ovanifrån.

Om man nu vill nå ut till de fattigaste människorna, varför tar man så stora risker? I Afghanistan betalar man till exempel ut den absolut största delen via myndigheter och mycket mindre via organisationer i det civila samhället. Varför gör man det när det är höga risker med korruption? I *Biståndspolitiska plattformen* tas det upp att det är viktigt med tillgång till livsmedel och jordbruk. Varför satsar man då – med tanke på hur stor biståndsramen ändå är – bara 850 miljoner på jordbruk, enligt Sidas årsredovisning? Ungefär 600–800 miljoner går till vatten och sanitet. Det kanske låter mycket, men med tanke på hur viktigt det är och eftersom man gör avräkningar på 5 miljarder för asylmottagning i Sverige tycker jag inte att det är tillräckligt.

Jag undrar: Kommer det att ge något avtryck i prioriteringarna av biståndet om ni tar upp de här sakerna? Eller är det som andra har sagt: Det har absolut inte någon betydelse; det är bara ett dokument där man skriver saker, men någon förändrande inriktning i politiken kommer inte att genomföras?

Anf. 39 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det finns en risk för att jag inte riktigt begriper frågan.

När det gäller Afghanistan håller vi på och jobbar fram en ny strategi. Det kommer att bli ett av de största biståndsländerna, men vi ger inget stöd till myndigheterna eller till regeringen där. Afghanistan är för instabilt. Vi jobbar genom multilaterala organisationer, vi jobbar genom

världsbanksprojekt och vi jobbar genom civilsamhällesorganisationer, till exempel Svenska Afghanistankommittén som är en seriös och viktig aktör.

I fråga om livsmedel, jordbruk och vatten och sanitet som är prioriterade vet jag inte om Julia Kronlid har läst Sidas årsredovisning eller om hon tittar på totalen i budgetpropositionen när det gäller vad vi ger till de multilaterala organisationerna som till exempel UNDP. Hon får nästan upprepa frågan så kanske jag kan svara bättre på den.

Anf. 40 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Min fråga är: Varför prioriterar regeringen i sin biståndspolitik generellt bistånd som ska gå via institutioner och myndigheter? Afghanistan är ett exempel. I till exempel Afghanistanpropositionen står det att en målsättning är att 50 procent av biståndet till Afghanistan ska kanaliseras via den afghanska regeringens olika myndigheter. Sedan kan det absolut ske genom olika multilaterala kanaler, men den typen av bistånd går inte till exempelvis Svenska Afghanistankommittén. Det är en annan del som prioriteras mycket lägre.

Jag ifrågasätter att man talar om att man vill nå ut till de mest fattiga och förbättra de fattigas levnadsvillkor; jag ser inte att prioriteten i biståndet ligger där. Jag ser att det har skett en förändring över tid, och i stället för bistånd som ska nå ut till de fattiga genom civilsamhällets aktörer går mer bistånd via politiska myndigheter. Jag stöder inte den typen av utveckling. Utveckling ska komma nedifrån och upp.

Det slår inte högt i mina öron när regeringen talar om vikten av jordbruksutveckling och vatten och sanitet. När jag tittar på vad man lägger pengarna på ser jag nämligen att man inte lägger särskilt mycket pengar på det här. Det är ett förtydligande.

Jag har också en annan fråga. Man talar även om att man vill ha en effektiv politik för att skydda flyktingar. Jag tog upp det förut, och nu tar jag upp det igen: Hur kan man tycka att det är ett effektivt sätt att hjälpa flyktingar om man satsar 5 miljarder i avräkningar på asylmottagning i Sverige och årligen ger ett bidrag till UNHCR på endast 600–800 miljoner ungefär? Sedan kanske man tillskjuter några extra resurser. I förhållande till varandra är detta en snedprioritering om man vill ha effektiv hjälp och hjälpa så många som möjligt.

Anf. 41 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Sverige är en av världens största humanitära givare. Det ska jag och vi allihop vara väldigt stolta över. Vi har satt det som en moralisk plikt eller önskan att kunna hjälpa människor som lever i en väldigt svår situation, såväl i länder där det är konflikt som i grannländer men också flyktingar som har kommit till Sverige.

Där skiljer vi oss mycket åt, Julia Kronlid. Jag tycker att det är viktigt att hjälpa de syriska flyktingar som nu har kommit till Sverige. Jag önskar att fler länder i Europa gjorde samma sak som Sverige gör, det vill säga tar emot flyktingar och ger dem permanent uppehållstillstånd.

Vi följer OECD-Dacs riktlinjer och regler när det gäller att kunna göra avräkningar för flyktingens första år i Sverige.

Jag tycker i grunden att det är bra. Jag välkomnar att människor kommer hit från Syrien. Sedan måste vi även hjälpa flyktingar på plats i

deras hemländer och också i angränsande länder, och det gör vi också. Vi ska hjälpa människor både här och där. Det är samma politik, och den grunden tycker jag är väldigt positiv. Den värnar jag om och vill fortsätta med.

Anf. 42 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag har en kommentar och en fråga till biståndsmnistern.

Först gäller det processen vid framtagandet av den biståndspolitiska plattformen. Jag måste säga att få svenska frivilligorganisationer och få remissinstanser instämmer i den bild som biståndsmnistern gav om hur dokumentet har kommit till. Biståndsmnistern sade att man hade lyssnat in remissinstansernas synpunkter och att det bara rörde sig om detaljer. Olika organisationer slogs för sina egna hjärtefrågor, och det valde man att inte ta med.

Jag har läst remissyttrandena. Statskontoret ifrågasätter det svaga fokuset på ägandeskap och på Parisagendan. Linnéuniversitet är kritiskt på många punkter, bland annat den ensidiga fokuseringen på låginkomstländer. Sida tycker att målkonflikterna och målhierarkierna behöver förtydligas. Afrikagrupperna säger att kopplingen till politiken för global utveckling och millenniemålen är svag. Det är samma saker som vi från oppositionen har lyft på olika sätt som också remissinstanserna har kritiserat plattformen för.

Nu har jag följt den borgerliga biståndspolitiken i åtta år. En sak som är tydlig är att för varje utspel som görs kommer frågan om de fattigaste och fattigdomsbekämpning längre och längre ned på prioriteringslistan. Vi har sett det i regleringsbrev från Sida där regeringen ska styra verksamheten. Där saknas ett tydligt fokus på de fattiga, och vi ser nu en biståndspolitisk plattform där man återigen väljer att fokusera på helt andra områden än de absolut fattigaste. Ett av de tydliga tecknen på detta är att man nu väljer att skapa två tydliga målgrupper för det svenska biståndet som allt bistånd ska fokuseras på. Ingen av dessa målgrupper är fattiga människor eller människor som lever i fattigdom.

Jag skulle gärna vilja ha svar från biståndsmnistern på frågan varför man har valt att formulera målgrupperna på det här sättet. Varför är inte de fattigaste människorna målgrupp för svenskt bistånd?

Anf. 43 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! De fattigaste människorna är målgrupp för det svenska biståndet, det råder det ingen tvekan om.

Anf. 44 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Ja, då blir jag lite frågande inför varför man inte har skrivit det i den biståndspolitiska plattformen och varför man i stället har formulerat två helt andra målgrupper för det svenska biståndet. Det står ju uttryckligen i plattformen som biståndsmnistern har lämnat över till riksdagen i form av en skrivelse att man har skapat två andra målgrupper. Då skulle jag vilja ha en förklaring till varför man inte har valt att tydliggöra att målgruppen för svenskt bistånd är fattiga människor, fattiga kvinnor eller fattiga människor som lever under förtryck. Man har ju valt att inte formulera sig på det sättet.

Om vi som behandlar skrivelsen i riksdagen missuppfattar den och inte ser den tydliga målgruppen, finns det ju risk för att man gör det samma på Sida eller inom de organisationer som ska omsätta plattformen i praktiken.

Min andra fråga rör att regeringen nu tydligt och klart väljer att säga att vi ska fokusera på de fattigaste länderna och att vi ska lämna över arbetet till medelinkomstländer och till andra organisationer. Det kan multilaterala organisationer och EU göra bättre. Biståndsministern själv sade att vi ska vara i de fattigaste och mest utsatta länderna. Jag misstänker att detta är skrivet med syftet att man vill göra och förändra någonting. Då blir frågan: Vilka medelinkomstländer är det som biståndsministern vill att man ska fasa ut arbetet ifrån? Vilka projekt i sådana länder som Colombia, Palestina, Sudan eller Burma där vi i dag bekämpar fattigdom vill biståndsministern i dag fasa ut?

Anf. 45 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! I plattformen på flera ställen, bland annat på s. 12 står det:

”En tydlig slutsats är att svenskt bilateralt bistånd ska rikta sig till människor som lever i fattigdom eller förtryck i fattiga länder.”

Vi har fått kritik för att ha varit i för många länder. Jag tycker att det är rimligt att man har dragit ned på antalet länder för att bli bättre och skarpare. När man tittar på hur stora kostnaderna är för organisationen – overheadkostnader – blir det väldigt dyrt om man är på många ställen. Därför är det rimligt att man koncentrerar sig på färre länder.

De civila organisationerna i Sverige finns i ett sextio- till sjuttioal länder. EU finns i en mängd olika länder liksom Världsbanken och FN-organisationerna. Däremot behöver Sverige kanske inte vara bilateralt på alla dessa ställen.

Till exempel är kostnaderna för att inrätta en ambassad enorma, och dessa pengar går inte till fattiga och förtryckta människor eller till de fattigaste människorna.

Sedan finns det också andra människor som även om de inte är fattiga lever under ett fruktansvärt förtryck. Det gäller inte minst människor som förföljs på grund av sin religion eller sin sexuella läggning. Jag träffade en person senast i Ukraina. Det var inte en särskilt fattig människa, men han vittnade om att han som hbtq-person år 2014 var livrädd. Jag tycker att det är viktigt att vi kan rikta biståndspengar till civilsamhällets organisationer, till exempel i Ukraina eller i Uganda. Även om människorna där har mat för dagen lever de under ett dödshot. Därför tycker jag att vi ska hjälpa andra än bara de fattigaste människorna. Man kan vara fattig på olika sätt. Att behöva vara rädd och bli berövad sin frihet innebär också en sorts fattigdom.

(Applåder)

Anf. 46 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! Kvinnor och flickor är överrepresenterade bland de allra fattigaste och lever generellt mer utsatt än män och pojkar. De har sämre inflytande över samhällsutvecklingen och drabbas oftare av sjukdom och död i brist på sexuell och reproduktiv hälsa och rätten att bestämma över

sin kropp. De utsätts oftare för framför allt sexuellt våld i samband med konflikter.

Jag är stolt över att regeringen koncentrerar sina satsningar på kvinnors roll i utvecklingen på fyra områden: ekonomisk utveckling, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter inklusive hiv/aids, kvinnors politiska deltagande samt kvinnor och säkerhet.

Regeringen vill öka stödet till kvinnors företagande och entreprenörskap samt stärka kvinnors äganderätt, inte minst till fast egendom och den egna bostaden, liksom frågor om rättssäkerhet. Att kvinnor får möjlighet att arbeta för rimlig lön eller med eget företagande på en mer rättvis och jämställd arbetsmarknad är avgörande för såväl kvinnors egen makt som för ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning.

Herr talman! Regeringen vill öka stödet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i form av utbildning, information och rådgivning till ungdomar, tillgång till preventivmedel samt kvinnors reproduktiva hälsovård. Regeringen arbetar även för tillgång till säkra, lagliga aborter.

Sverige ska också fortsätta att driva arbetet i den internationella kampen mot hiv/aids, där sexuell och reproduktiv hälsa är en central del. Sverige har under flera år spelat en stor roll i arbetet för att bekämpa hiv/aids. Bristande jämställdhet är en tydlig bidragande orsak till att fler kvinnor och flickor än män och pojkar lever med hiv. Det är också kvinnor och flickor som vanligen vårdar andra sjuka familjemedlemmar.

Könsdiskriminering och en överväldigande manlig dominans i det offentliga livet gör att det ofta är svårt och ibland till och med farligt med kvinnors politiska strävanden. Regeringen främjar därför kvinnors ökade delaktighet i det offentliga livet. Det gäller också politiskt beslutsfattande på alla nivåer. Insatserna omfattar bland annat stöd till politiska intressegrupper och nätverk som arbetar över parti- eller organisationsgränser och till kvinnliga parlamentariker och kvinnor som vill kandidera till parlament. Stöd går också till utbildning om hur man utövar sin rösträtt och hur val går till – det senare gäller också män.

Herr talman! Mäns våld mot kvinnor är ett utvecklingshinder världen över. Systematiska våldtäkter och annat könsrelaterat våld i samband med väpnade konflikter blir allt vanligare. Våldigt många kvinnor drabbas också av hiv/aids på grund av våldtäkter. Det är snart 14 år sedan som FN:s säkerhetsråd enhälligt antog resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Det var första gången som medlemsstaterna agerade för att inlemma ett genusperspektiv i alla delar av fredsarbetet. Regeringen arbetar för att kvinnor ska få ökad tillgång till rättsväsendet och för att motverka att män inte straffas för sexuella övergrepp mot kvinnor och flickor. Skyddet för kvinnor och flickor i samband med konflikter ska stärkas, liksom ökade insatser ska göras med såväl psykosocial som medicinsk vård för kvinnor och flickor som utsätts för sådant våld. Att fler kvinnor får delta i att lösa konflikter är också angeläget. Människohandel med kvinnor och flickor är ett annat område där arbetet intensifieras.

Herr talman! Hundratals miljoner människor har de senaste decennierna lyfts ur fattigdom, och åtnjutandet av rätten till hälsa har förbättrats för miljontals människor, särskilt när stater ökar sina satsningar på sjukvård, rent vatten och sanitet.

Tidigare togs frågan om tillgång på rent vatten upp som en ren miljöfråga. Nu har vatten och sanitet blivit en demokratifråga utifrån många

olika aspekter. I Indien råder det på många håll stor brist på rent vatten och sanitet. För flickor medför bristen på skoltoaletter särskilda problem eftersom det gör att många undviker att gå till skolan, speciellt i samband med menstruation, liksom att de hoppar av skolan i förtid.

I New Delhi i Indien finns en organisation som heter Sulabh International Centre som jag har tagit upp tidigare. I folkmun kallas grundaren av detta center för mr Toilet Man. Han har sedan början av 1970-talet arbetat för att öka tillgången på toaletter runt om i Indien. Han har byggt miljontals toaletter och tack vare det ökat förståelsen för att sanitet och hälsa hör ihop. Denna organisation utbildar även kvinnor och flickor till ett yrke för att de ska kunna försörja sig själva.

Att öka tillgången på rent vatten innebär också en avgörande förbättring för flickor och kvinnor, eftersom det ofta är deras uppgift att hämta vatten. Lokala brunnar sparar många timmar i veckan som kan användas till skolarbete och annan produktiv verksamhet.

Herr talman! Sveriges ledarskap i dessa frågor är avgörande för en förändring av attityder, normer och värderingar. Med kunskap, engagemang och bred politisk enighet försvarar vi de landvinningar som gjorts under decennier. Vi fortsätter att med riktade biståndssatsningar bidra till att stärka kvinnors rättigheter.

Sverige har sett att en satsad biståndskrona på en kvinna ger betydligt mer tillbaka, då det är kvinnors ansvar att ta hand om barn och familj. Sveriges satsade biståndskronor får dubbel effekt, då kvinnor som erbjuds utbildning också kommer att se till att deras barn får utbildning. SRHR står för ett erkännande av alla människors lika värde och är en grundbult i allt arbete mot förtryck och för mänskliga rättigheter.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

6 § Norden

Norden

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU3
Norden (skr. 2013/14:90 och redog. 2013/14:NR1)
föredrogs.

Anf. 47 KARIN ÅSTRÖM (S):

Herr talman! I dag behandlar vi utrikesutskottets betänkande om Norden. Det gäller dels Nordiska rådets svenska delegations berättelse, dels regeringens skrivelse om det nordiska samarbetet.

För mig och för oss nordister är det årets höjdpunkt i kammaren att få debattera och reflektera över vårt nordiska samarbete. Jag kommer att blicka bakåt, befinna mig här och nu men naturligtvis också ta sikte på framtiden i det nordiska samarbetet.

Vi har ett unikt samarbete som vi har haft organiserat i över 60 år, och vårt sätt att samarbeta med öppenhet, demokrati, rättvisa och folklig förankring har gjort Norden till en känd välfärdsregion i världsklass. Det är något vi ska vara stolta över, men givetvis måste vi ständigt utveckla vårt samarbete. Vi måste bli ännu bättre på att möta de utmaningar vi

möter inom Norden men också det som händer i Europa, också sett i ett globalt perspektiv.

Herr talman! I berättelsen från Nordiska rådets svenska delegation för 2013 tar vi upp det nordiska samarbetet, där vi bland annat har arbetat med utbildning och hälso- och sjukvårdsfrågor. Vi har diskuterat vårt konkurrensutsatta och innovativa näringsliv, liksom jämställdhet och de krav som ställs på arbetsmarknaden. Givetvis har klimat- och miljöfrågorna som alltid, i synnerhet på senare år, stått högt upp på våra dagordningar. Den fråga som haft mest fokus på sig under förra året är försvars- och säkerhetspolitiken. Den kom att överlägset dominera under det norska ordförandeskapet. Det resulterade i uppstart av rundabordssamtal som nu genomförs en gång per år i regi av Nordiska rådet tillsammans med Nordefco. Det är ett framgångsrikt arbete som bedrivits länge med fokus på bland annat händelseutvecklingen inom Arktis och på senare tid inom Europa. Detta har nu tagit ett ytterligare steg genom rundabordssamtalen.

Inom Nordiska rådet har vi sedan flera år tillbaka många väl fungerande samarbeten med de baltiska länderna och med länder som ingår i Barentsregionen. Vi har Arktiska rådet, och vi har rundabordssamtal även med nordvästra Rysslands parlamentariker, bara för att nämna några bland flera samråd som vi ingår i.

Detta har varit samtal som har varit mycket framgångsrika och där vi fört debatt om allt från demokrati och mänskliga rättigheter till handelsutbyten och jämställdhet. Allt som har varit på den aktuella politiska dagordningen har vi velat beröra.

Under våren har den alltmer kaotiska utvecklingen mellan Ryssland och Ukraina lett till att NR tillsammans med den parlamentariska församlingen i Ryssland tog beslut om timeout i våra rundabordssamtal. Det har visat sig inte vara framgångsrikt vare sig från svenska parlamentarikers sida eller från de ryska parlamentarikernas sida att genomföra den typ av rundabordssamtal som vi har brukat.

Jag vill säga att vi följer utvecklingen på mycket nära håll, och jag menar att det är klokt att hålla kommunikationen i gång mellan ryska och nordiska organisationer och institutioner på olika nivåer, även om vi på nationell parlamentarisk nivå för tillfället har sagt att rundabordssamtalen måste vara vilande ytterligare ett tag.

Herr talman! I år, 2014, har Sverige övertagit ordförandeklubban för Nordiska rådet. Inför detta har vi tagit fram ett ordförandeprogram som får symbolisera att vi tror på ett fördjupat samarbete mellan Norden och Europa och vice versa, kanske mer nu än någonsin tidigare. Som under rubriker har vi valt tre områden som vi tycker är viktiga, nämligen arbetsmarknaden, utbildning och firandet av det unika att vi har haft fred mellan de nordiska länderna i 200 år.

Med det sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1. Det är en reservation där man tar upp det nordiska samarbetet, som varit mycket framgångsrikt i utvecklandet av vår välfärdsmodell, som håller världsklass, och att vi i Norden kan gå vidare och bli ledande i just omställningen till ett klimatneutralt samhälle. Det är vad som tas upp i reservation 1.

Ur den reservationen väljer jag att ta upp frågan om vår välfärdsmodell. Det gör jag utifrån att detta är min sista debatt i denna kammare.

Och vår välfärd för framtiden är, sett ur mitt perspektiv, den klart viktigaste fråga som vi behöver kunna hantera politiskt framöver.

Naturligtvis är vår välfärdsmodell framgångsrik, men den utsätts för ständiga prövningar. Man kan fråga sig om den är tillräckligt robust i dag för att klara framtidens utmaningar, som vi står inför.

Jag är övertygad om att Norden som region aldrig skulle ha blivit så framgångsrik som den är i dag om vi hade valt en annan väg. Detta är resultatet av vår aktiva politik och medvetna val som våra medborgare gjorde när vi valde att påbörja vårt reformarbete för länge sedan i de nordiska länderna. Och vi valde den vägen där välfärdstjänsterna blev något som vi alla, oavsett vilken samhällsklass vi tillhörde, kunde använda oss av. Vi sade ungefär så här: Tjockleken på plånboken ska aldrig få avgöra vilken vård en person ska få eller vilken skola ens barn ska kunna få gå i. Det välfärdskonceptet har varit oerhört framgångsrikt.

Vår välfärdsmodell uppfattas av många som en självklarhet i dag, men vi måste komma ihåg att det inför varje reform naturligtvis har funnits ett politiskt motstånd mot detta. Det finns inte heller någon naturlag som säger att vi i Norden ska ha en bra välfärd för alla, bara så där, av ingenting. Det handlar givetvis om politiska och medvetna val som görs över tiden. Välfärdssamhället är inte en självklarhet.

Vår idé med vår nordiska välfärdsmodell är att vi ska ha en relativt robust och stark offentlig sektor som tar det fulla ansvaret och finansierar bland annat vård, skola och omsorg till alla. Ett starkt, brett och inkluderande folkrörelsearbete står i fokus, och demokratiskt fattade beslut är absolut nödvändiga.

Vi tycker att alla medborgare i Norden ska ha rätt till grundläggande trygghet. Vi står för det som vi kallar ett inkomstrelaterat försäkringssystem. Om man blir arbetslös, sjuk eller får pension ska det vara självklart att man har rätt till en ersättning som är knuten till den inkomst man haft när man jobbade. Det är en av de viktiga byggstenarna i vår nordiska välfärdsmodell och vårt sätt att se det.

Med det sagt är vi medvetna om att detta går att montera ned, och det görs nu i Norden. Det är Nordens konservativa politiska idéer att vi, om jag får uttrycka det så, ska betala mindre i skatt och på så sätt krympa den offentliga sektorn. I stället ska den som har mer resurser kunna köpa sig trygghet i form av bättre och snabbare sjukvård, skola etcetera.

Enligt mitt sätt att se på den nordiska välfärdsmodellen går man då ifrån det som har varit grundsynen, nämligen att människor ska bedömas utifrån de behov de har, inte utifrån vilken tjocklek på plånboken som finns eller eventuellt vilken maktposition de kan tänkas ha i ett samhälle.

Herr talman! En av förutsättningarna för en fortsatt nordisk och robust välfärd handlar givetvis om jobb och utbildning. Med fler i jobb ser vi till att få mer skatteintäkter, som vi kan investera i sådant som ger jobb, bättre utbildningar och klimatsmarta lösningar för vår miljö. Det är därför oerhört oroande, tycker jag, med den ökande arbetslöshet som vi ser i Europa och i Norden. Sverige är det land i Norden som redovisar skrämmande dåliga resultat på området.

Det är 27 miljoner arbetslösa i Europa, inklusive Norden. 6 miljoner av dessa är unga. Det är ett mänskligt lidande utan dess like och ett stort hot mot en fortsatt väl fungerande välfärdsmodell i Norden. Den här utvecklingen ska vi aldrig någonsin acceptera. Det är 27 miljoner arbets-

lösa i hela Europa. Jämför det med Nordens befolkningssiffra, som är 25 miljoner! Vi kan aldrig acceptera en sådan utveckling.

Herr talman! Om vi i Norden vill att vi ska fortsätta att ha det som vi är mest kända för, en stark ekonomi med en robust välfärdsmodell, måste fler människor komma i jobb. Det kommer att vara vår största utmaning inför framtiden. Därför behöver vi gå framåt mer seriöst och mer kraftfullt för att få en bättre samverkan på arbetsmarknadens område.

Slutligen vill jag passa på att tacka alla i denna kammare för alla de år som jag har varit här och debatterat. Det är, som sagt, sista gången jag står i denna talarstol. Jag vill sända ett särskilt tack till Nordiska rådets kanslipersonal, som på alla olika sätt har sett till att vårt samarbete har fungerat på ett väldigt bra sätt.

Jag vill också säga att ni kan vara säkra på att jag kommer att följa debatterna här i kammaren. Jag hoppas verkligen att ni allihop fortsätter att hålla den nordiska fanan högt.

Jag yrkar, som sagt, bifall till reservation 1.

Anf. 48 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag ska börja med, så att jag inte glömmer det, att yrka bifall till reservation nr 4 från Sverigedemokraterna.

Vi från Sverigedemokraterna betraktar Sverige, i fallande ordning, som en del av en nordisk, europeisk, västerländsk och global gemenskap. I linje med detta vill vi särskilt arbeta för att stärka den nordiska identiteten och bredda och fördjupa det nordiska samarbetet.

De nordiska länderna har ett gemensamt kulturarv och gemensamma värderingar. Och samverkan mellan länderna är en god nordisk tradition som vi ska värna. Det gläder mig att det finns ett väldigt enigt utskott som anser att det nordiska samarbetet är av stor vikt för Sverige. Det är mest innehåll och inriktning som vi har lite olika åsikter om.

Herr talman! Sverigedemokraterna har i många sammanhang fört fram vikten av att det nordiska samarbetet inom försvars- och säkerhetsområdet ökar och fördjupas. Den nyligen avslutade Försvarsberedningen här i riksdagen har också fört fram liknande synpunkter. Till exempel var partierna i beredningen överens om att det finns uppenbara förtjänster med en organisation där Sverige och Finland bildar gemensamma marin-enheter som kan vara verksamma i Östersjön. I beredningen diskuterades också möjligheten att bilda gemensamma förband inom Norden, eventuellt också med de baltiska länderna. Den befintliga nordiska stridsgruppen står som modell för hur ett sådant förband skulle kunna se ut.

Detta ligger i linje med vad Sverigedemokraterna tidigare har framfört. Sverige och Finland har, liksom de övriga nordiska länderna, i hög grad gemensamma säkerhetsintressen. En utveckling som denna är därför naturlig för att förstärka våra respektive länders säkerhetssituation.

Herr talman! Vi välkomnar därför att de nordiska länderna lanserade Nordefcosamarbetet 2009. Ett inrättande av gemensamma enheter i det nordiska försvarssamarbetet, som dem jag nyss nämnde, är ett viktigt steg i rätt riktning. Vi har i en motion i detta betänkande föreslagit ett tätare samarbete vad gäller en samordning av den nordiska luftövervakningen, inklusive luftförsvaret över Island. De nordiska flygvapnen skulle därmed kunna knytas närmare varandra och utveckla ett samarbete som kan vara väldigt bra i ett skarpt läge.

I princip borde de nordiska flygvapnen klara luftövervakningen över hela det nordiska luftrummet inklusive Island utan att vara avhängiga Atlantpakten, Nato.

Herr talman! Vi har även föreslagit i detta betänkande ett nordiskt försvarssamarbete som också omfattar ömsesidiga försvarsgarantier. Vi anser, med hänvisning till Försvarsberedningen och arbetet inom Nord-efco, att det är dags att ta försvarssamarbetet till nästa nivå. Det finns en allmänt formulerad solidaritetsförklaring, men vi anser att det behövs mycket mer konkreta diskussioner om ömsesidiga försvarsgarantier. Vi tycker att Sveriges regering ska påbörja diskussioner, med i första hand Finland och på lite längre sikt de övriga nordiska länderna, för att skapa förutsättningar för sådana försvarsgarantier.

Herr talman! I vår motion har vi även några andra yrkanden som har behandlats tidigare under mandatperioden och därför inte behandlats i samband med detta betänkande. Vi står givetvis fortfarande bakom de yrkandena. Jag ska bara lyfta fram några saker.

En sak som jag tycker att vi ska värna är den gemensamma kulturen och vårt kulturarv. Vi uppvisar stora likheter i Norden och har en kultur-gemenskap som vi ska bygga vidare på.

Vi har ett konkret förslag. År 2008 togs det fram en nordisk litteraturkanon, vilket vi ser som ett positivt initiativ. Vi har föreslagit för andra året i rad att en bredare litteraturkanon ska tas fram som även innefattar områden som arkitektur, bildkonst, musik, scenkonst, film och barnkultur. Det finns ett exempel i Danmark som har varit positivt och som vi tycker borde kunna föras vidare. Jag vet inte riktigt varför regeringen inte har anammat detta eller varför man skulle vara emot det.

Herr talman! För oss sverigedemokrater har det under lång tid varit centralt i vår politik att värna om djurens välbefinnande och ett starkt djurskydd. Vi strävar efter ett samhälle där inga djur utsätts för ett onödigt lidande. Djurskyddet inom de nordiska länderna har långa anor och en djup folklig förankring. Det ska vara starkt, och vi står oss väl i en internationell jämförelse. Men det finns fortfarande en stor förbättringspotential, och på vissa områden har Norden halkat efter.

Ett stort problem är att det fortfarande finns skillnader beträffande djurskyddslagstiftningen och uppföljningen av denna mellan de nordiska länderna. Detta bidrar till att skapa ekonomiska incitament till att ha ett bristande djurskydd. Man kan skaffa sig konkurrensfördelar gentemot andra nordiska länder. Ett tydligt exempel på detta har varit det förhållandevis svaga djurskyddet inom den danska grisnäringen, som gett danska grisbönder ekonomiska fördelar i förhållande till svenska grisbönder. Vi tycker inte att det ska finnas sådana konkurrensfördelar genom ett bristande djurskydd. Därför tycker vi att samarbetet inom djurskyddsområdet ska stärkas. Man ska föra seriösa diskussioner om hur vi ska kunna harmonisera djurskyddslagstiftningen och regelverket för att värna djurens välbefinnande. Det ska inte löna sig att ha ett bristande djurskydd.

Vi står givetvis fortfarande bakom våra tidigare yrkanden, som är viktiga för oss, men i detta betänkande väljer jag att endast yrka bifall till reservation nr 4 avseende förstärkt försvarssamarbete.

Norden

Anf. 49 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! I går stod jag vid Villa Thalassa i Helsingborg, och från Landborgen kunde jag blicka ut över ett av världens mer trafikerade vatten, Öresund. På andra sidan, i Danmark, tronar slottet Kronborg. I dag är Villa Thalassa ett modernt hotell. För några decennier sedan invigdes det som vandrarhem av dåvarande Turistföreningens, STF:s, ordförande Dag Hammarskjöld.

Vatten som binder samman, turism och företagande – det är Norden!

I förra veckan firades 200 år av fred vid Bohus fästning i Kungälv, en storståtlig bastion med tornen Mors mössa och Fars hatt som skyddat Sverige mot Danmark, Danmark mot Sverige, Norge mot Sverige och så vidare.

Gemensam historia och delade traditioner – det är Norden!

Jag skrev på Facebook att jag förberedde mitt anförande i dagens debatt. Då påminde kulturminister Johan Ehn från Mariefhamn om att det finns anledning att hågkomma 9 juni som Ålands självstyrelsedag. Utöver fem självständiga stater har vi tre självstyrande områden, och för dem är det organiserade nordiska samarbetet viktigt. Något vi i Sverige bör tänka på är att ju större du är, desto större ansvar måste du som land axla.

Fem nationer och Åland, Grönland och Färöarna – det är Norden!

I min ungdom växte jag upp i Haparanda, på andra sidan finländska Torneå, i dag två städer som vuxit samman med Ikea. Det är naturligt att bo på den ena sidan men arbeta på den andra, på precis samma sätt som svenska ungdomar i dag finner sina första jobb i Köpenhamn eller i Oslo.

Handel, utbyte och rörlighet – det är Norden!

Herr talman! En debatt om ett så pass vittfamnande ämne som Norden blir lätt detaljfokuserad. De tre reservationer som väckts från Socialdemokraterna och en från Sverigedemokraterna imponerar kanske inte så mycket. Så låt mig i stället få fästa blicken vid de stora utvecklingslinjerna.

Den första gäller freden. I år har det rätt 200 år av fred nordbor emellan. Länder har hemsökts av strider och krig. Norge och Danmark ockuperades under andra världskriget, och Finland kämpade heroiskt för sin självständighet, och genom sitt försvar lyckades landet förhindra att kalla krigets järnridå sänktes vid Torne älv och att Helsingfors gick samma hemska öde till mötes som de stolta, vackra huvudstäderna i Baltikum, Tallinn, Riga och Vilnius. Freden nordbor emellan är säkert en viktig förklaring till att Norden i dag är ett av världens mest välmående och framgångsrika områden i hela världen.

En annan aspekt värd att lyfta fram är de konstitutionella processerna med Norge som i år firar 200 år av Eidsvolldeklarationen. Den 5 juni, som är Danmarks grundlagsdag, har precis passerats. Land ska med lag byggas. Fred och en tydlig konstitutionell grund är viktiga för Norden.

Nordiska rådet har fått en ny rådsdirektör i Britt Bohlin efter hedersmannen Jan-Erik Enestam från Finland. Britt Bohlin har som tidigare socialdemokratisk gruppledare i den svenska riksdagen rikligt med erfarenheter av det parlamentariska arbetet. Hon har också tagit initiativ till ett reformarbete inom Nordiska rådet, och det tycker jag är bra och välkommet.

Som ett led i de nödvändiga förändringarna pågår nu en översyn av budgetarbetet. Detta är också ett av de viktigaste styrverktygen. Som

vanligt i politiska sammanhang är det enkelt att starta projekt men svårare att avsluta dessa projekt. Med en förbättrad och skärpt budgetordning ska det bli lättare att utvärdera projekt och se om mål och syften verkligen uppfyllts.

Det Gränshinderforum som tidigare fanns har nu ombildats till Gränshinderrådet, med fortsatt en representant för varje land men nu med en starkare koppling direkt till respektive regering. Det är bra, för därmed finns det också en tydligare koppling till myndigheterna. Mycket av det som uppfattas som gränshinder handlar ju om hur olika myndigheter tolkar regler och bestämmelser. Samtidigt förtjänar det att framhållas att ett framgångsrikt arbete med att hyvla bort gränshinder, upplevda eller faktiska, i mångt och mycket är det som kommer att ligga till grund för hur relevant det nordiska samarbetet bedöms vara av medborgarna. Det handlar om ”nordisk nytta”.

Herr talman! Vi har en fantastisk kammare. Ibland brukar jag kalla den underbara skapelsen bakom talmannen för 101 nyanser av grått. Och så är vår riksdag också; det menat som någonting positivt. Vill man ha det eldfängt blir det parlament där smockor utdelas och folk kastar skor på varandra.

Norden är i mångt och mycket just 101 nyanser av grått. Vi lappar och lagar. Vi försöker göra det lite bättre. Vi är pragmatiska. Det erkänns: Inte alltid avvikande och spännande men, vill jag hävda, ärliga och välmenande. Politiker från många partier vill göra det bättre och enklare. Just därför är ett av de prioriterade områdena arbetet med att försöka ta bort gränshinder. Det handlar också om den nordiska välfärdsmodellen och kampen mot arbetslösheten.

Herr talman! När jag i olika sammanhang den senaste tiden berättat att Socialdemokraterna i Sverige lagt ned tid och pengar på att varumärkesskydda begreppet ”den nordiska modellen” har en återkommande kommentar lytt: Du skämtar?

Men det är på riktigt. Under en tid har dokument och argument växlat mellan Socialdemokraterna och Patent- och registreringsverket här i Sverige, och för en tid sedan kunde man från socialdemokratiskt håll med viss stolthet proklamera att uttrycket nu kontrolleras.

Jag tycker att det är fel och dessutom en smula grumligt. För mig är det självklart att vem som helst kan komma hit till Norden och med sina insatser, sitt jobb och sina erfarenheter bli medborgare i ett av våra länder och därmed en nordbo. På samma sätt kan vilket parti som helst som önskar bidra till vårt gemensamma välfärdssamhälle, till den politiska kulturen, sägas vara en företrädare för den nordiska modellen. Något patentstöd borde inte behövas!

Jämfört med att med meningsmotståndare ha ett fritt och frejdigt politiskt utbyte om själva innehållet framstår varumärkesskyddet som grinigt. Den nordiska modellen är ju något som vuxit fram genom många decennier och som formats av politiska krafter och regeringar med olika ideologiska förtecken.

Herr talman! Avslutningsvis har jag två mycket personliga reflexioner.

Politik handlar om att bryta idéer och uppfattningar med och mot varandra. Men det är också fråga om personliga möten. Inte minst i nordiska sammanhang har vi möjlighet att lära av varandra. Vi kan bli

mycket bättre på att jämföra och ta lärdom. I min politiska gruppering i Nordiska rådet har jag lärt mig mycket av regeringspartiet Høyre i Norge, som står oss moderater oerhört nära, och det finländska Samlingspartiet.

Men det handlar även om möten över parti- och blockgränser. För en tid sedan undrade en ledande vänsterpartist om jag inte hade interna problem i mitt parti då jag hade så bra kontakter med V-företrädare som Marianne Berg, Lasse Ohly och Siv Holma. Inte alls – jag är rätt säker på min egen identitet, löd mitt svar.

En som jag särskilt vill tacka men som dess värre inte finns i kammaren i dag är just Marianne Berg, vänsterpartist från Malmö. Via arbetet i Nordiska rådet har vi upptäckt varandra och politiskt haft såväl likartade som ganska åtskilda åsikter. Men vi har samarbetat. För det vill jag rikta ett varmt tack till Marianne Berg, som nu är på väg att avsluta sin tjänstgöring i Sveriges riksdag, för så har det inte alltid varit.

Under en tid var vi båda aktiva i Region Skåne. I en stund av förtrolighet har Marianne Berg berättat att hon och andra vänsterpartister tyckte ganska illa om mig. Du är en stropp! har hon sagt. Hur ska det gå att arbeta tillsammans i Nordiska rådet? tänkte hon när vi båda hade valts in i den svenska delegationen. Jo tack, herr talman, det har gått riktigt bra!

Ett stort tack även till de många andra som i och med utgången av denna mandatperiod slutar! Jag har inte möjlighet att nämna alla men vill ändå tacka delegationsledaren Karin Åström, tidigare vice delegationsledaren Cristina Husmark Pehrsson, Billy Gustafsson från S, Stefan Caplan från M och Åsa Torstensson från C.

Herr talman! Jag avslutar med den andra personliga reflexionen. Enligt opinionsmätningar är ju läget för min allians så dåligt för närvarande, och enligt Europaparlamentsvalet växer nu Feministiskt initiativ, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vänstern rycker fram! Då är det viktigt med andras erfarenheter.

Utan jämförelser i övrigt drar jag mig till minnes historien om general Ehrnrooth, som kämpade för Finlands frihet. Han stod på en höjd, fixerade sin kikare och spejade mot Röda armén. Liket dagens opinionsmätningar sprang fiendesoldater fram från norr och söder; de sprang fram från öster och väster. Generalen sänkte sin kikare och konstaterade bistert: Bra, den här gången kommer Röda armén inte undan!

Den frimodigheten på nordisk grund vill jag bära med mig in i det fortsatta valåret 2014.

(Applåder)

Anf. 50 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det är alltid trevligt att höra Hans Wallmarks frejdiga debatter och tal. Men jag skulle ändå vilja ställa en fråga.

Jag tyckte mycket om det där med att lappa och laga, för det är exakt vad som behöver göras när det gäller de norska pensionärerna. Som vi alla vet drabbades de av efterkrav på obetald skatt när de flyttade från Norge till Sverige. Det sägs att de är tio stycken; vi råkar veta att de är betydligt fler än tio stycken. De drabbades av kravet på skatt beroende på att de hade fått felaktig information under flera år av det svenska Skatteverket.

Wallmark vet också att vi har haft upp frågan flera gånger. Den var ganska stor under Nordiska rådets session i Oslo, där pensionärerna dessutom var på plats och demonstrerade mot det här.

Vi har fått brev och mejl från många. Jag har ett brev här från en kvinna som beskriver hur hennes och hennes mans situation har förändrats och hur svårt det är sedan de flyttade till Sverige. De sålde huset, betalade lånen och köpte ett hus i Sverige för pengarna. ”Vi flyttade till Sverige efter att i ungefär ett helt år ha ringt till Skatteverket i Sverige men också till Skatteetaten i Norge för att reda ut vad det är som gäller.” Under alla dessa samtal fick de beskedet att de inte behöver betala skatt i Sverige, utan den betalas i Norge. Nu har de stora skatteskulder. De har det väldigt besvärligt och svårt.

De sitter fast i en rävsax, dessa pensionärer som är många men ändå få i relation till en stor budget. Jag vill fråga hur Wallmark egentligen ställer sig till den här besvärliga frågan.

Anf. 51 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Det är onekligen ett ärende som har följt oss under något år nu. Precis som Karin Åström säger är det besvärligt, och det är hjärtskärande att ta del av de berättelser som enskilda personer för fram.

Samtidigt uppges detta bygga på felaktig eller inkorrekt information som man har fått från myndigheterna. Jag tillhör dem som tycker att myndigheter är serviceorgan för medborgarna och att det därför är viktigt att de ska kunna lita på den informationen. Dock är det inte vi som politiker som kan slita den typen av tvister.

Precis som Karin Åström hänvisade till fördes det ett samtal vid sessionen som vi höll i Oslo för ungefär ett halvår sedan. Då gjorde jag lite efterforskningar och undersökte exakt hur mycket den tidigare norska socialdemokratiska regeringen hade försökt ta kontakt direkt från finansdepartement till finansdepartement. Den information jag fick var att man inte hade gjort någon formell uppvaktning eller propå från det norska finansdepartementets sida. Jag tycker nog att det hade varit en klok ordning. Det här är ju i många fall norska medborgare. Man borde från det berörda departementets sida, i det här fallet finansdepartementet, ta kontakt med det berörda departementet i Sverige, nämligen det svenska Finansdepartementet. Då kan man kanske prata ihop sig.

Jag tror att det är viktigt att man ser alla de enskilda personerna, men det är också viktigt att man hittar en ordnad process för att hantera det här.

Anf. 52 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Ja, vi ska lappa och laga. Det var så Wallmark sade, och jag delar den uppfattningen helt och hållet. Det behöver vi göra.

Det är självklart att man kan fundera över den norska sidan och finansdepartementet där. Men situationen har ju uppstått i Sverige, så den svenska regeringen har trots allt ett förstahandsansvar. De pensionärer som finns här bor faktiskt i Sverige. De vet inte hur de ska göra – om de ska gå från hus och hem. Det är ju inga rikemanspensionärer, om jag får uttrycka det så. Det är vanliga pensionärer, en del av dem med väldigt låga folkpensioner. Det är klart att det är en oerhört besvärlig situation.

På den nordiska sessionen i Oslo antog vi i Nordiska rådet rekommendationen att vi ska driva på för att en revision av nuvarande regelverk ska göras. Vi tycker inte att det är till fyllest att man har den typ av gränshinder som vi pratar om. Det måste vara möjligt att flytta utan att hamna i den här situationen.

Om den delen har finansministern uppvaktats vid flera tillfällen. Han har sagt att det inte finns någon anledning att göra någon ytterligare översyn av regelverket. Det här skulle jag återigen vilja fråga Wallmark om. Det kanske är en besvärande fråga, men jag tycker att det finns skäl att reda ut det. Var står ni egentligen? Ska man följa Nordiska rådets rekommendation och ta det här på allvar och se över regelverket? Går det att göra någonting för att minimera risken att gränsdragningsproblematik uppstår i den här typen av fall, eller ska vi följa finansministerns råd att inte göra någon översyn?

Anf. 53 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag talade i mitt anförande om att lappa och laga. Jag betonade också pragmatismen som en del i den nordiska modellen. Då tror jag att det är viktigt att hålla tungan rätt i mun, det vill säga inte använda talarstolen vare sig i Sveriges riksdag eller vid Nordiska rådets session i Stortinget i Oslo till att utge sig för att kunna hålla mer än vad man kan hålla.

Vi som parlamentariker kan inte ytterst vara de som avgör den här tvisten. Därför tycker jag att det är viktigt och klokt att använda en ordnad process. Det hade varit klokt om den tidigare socialdemokratiska regeringen, redan när man upptäckte det här problemet i Norge, och nu den høyre- och fremskrittregering som sitter i Oslo hade tagit den typen av kontakter direkt med svenska Finansdepartementet för att höra hur man kan lösa detta.

Återigen: Det är viktigt att vi tar våra talarstolar på stort allvar, och det är viktigt att vi lyfter fram frågor. Det brev som Karin Åström har läst upp och som också jag fått mig tillställt berör mig mycket. Samtidigt kan jag inte utge mig för att kunna lösa saker och ting som jag inte kan lösa. Det tror jag är en klok pedagogik som också Karin Åström och Socialdemokraterna skulle kunna använda.

Det är samma sak när det gäller skatteavtal. Jag är den som tycker att man mycket väl kan se över skatteavtal. Det finns ett skatteavtal mellan Sverige och Danmark, som knöts under Bosse Ringholms tid som finansminister i en socialdemokratisk regering, som vi klagat väldigt mycket på från sydsvensk sida.

Nog tycker jag att det finns skatteavtal som man kan se över. Men som vanligt när det är två länder som har att göra med varandra måste man vara två för den tangon, det vill säga att de båda länderna måste vara överens om att de vill göra den här typen av justeringar. Det gäller både det mycket tragiska som har skett med ett antal pensionärer från Norge som bosatt sig på den svenska sidan och det från skånsk sida ofördelaktiga skatteavtalet mellan Sverige och Danmark.

Anf. 54 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Utrikesutskottets betänkande *Norden* behandlar regeringens skrivelse om nordiskt samarbete under 2013 och Nordiska rådets

svenska delegations berättelse om sin verksamhet under samma år samt ett antal motioner.

Jag vill, herr talman, börja med att påstå att de nordiska länderna har stor nytta av sitt täta samarbete. Vi lär av varandra, vi tar intryck och utvecklas. Till viss del kompletterar länderna även varandra, Norge med fiske, olja och vattenkraft, Island med fiske, Danmark med jordbruk och vindkraft, Finland med skog och mineraler och Sverige med vattenkraft, mineraler och skog.

Även om vi tävlar mot varandra i många idrottsgrenar kan man roa sig med att tänka tanken *ett* nordiskt friidrottslag och *en* nordisk trupp till både vinter-OS och sommar-OS. Hur spännande skulle inte det vara? Tanken kanske inte är tillåten, men skulle vi kanske vinna guld i Brasilien om vi hade ställt upp med *ett* nordiskt fotbollslag? Det kanske inte är tillåtet att tänka på det viset, för visst finns det också många fördelar med olikheterna mellan de nordiska länderna. Olikheter som utmanar är viktiga för att sporra oss att hela tiden bli bättre. Tävling under vänskapliga former, som Finnkampen, är nog en bra form för utveckling.

Det är ju bara tre av våra nordiska länder som valt att ingå i EU – Norge och Island står utanför – men trots det klarar vi att upprätthålla vår inre nordiska samverkan. Det är ett tecken på att det nordiska samarbetet har en stark folklig förankring.

Finland bygger mer kärnkraft, Sverige ska avveckla sin kärnkraft och de övriga länderna i Norden har klokt nog avstått från den osäkra och farliga tekniken. Finland har bredare spår på sin järnväg än vi andra, vi har olika regler för bostadsbyggande, och en behandlingsform inom sjukvården som används i ett land är inte tillåten i ett annat. Ja, inte ens trafikskyltarna är enhetliga. Ändå kommer vi överens ganska bra.

Att de självstyrande områdena Grönland, Färöarna och Åland strävar efter ständigt ökad självständighet är egentligen en inre angelägenhet för Danmark och Finland, men det sätter trots allt en del avtryck i det nordiska samarbetet.

Herr talman! Norden möts inte enbart i Nordiska rådet och genom Nordiska ministerrådets samarbete. Den stora nordiska kontaktytan utgörs av möten mellan våra medborgare. Där utgör folkrörelserna, företagen, skolorna, bildningsförbunden, turismen och inte minst alla kulturaktiviteter viktiga delar. För sådana möten spelar författare, musiker, konstnärer, skådespelare, filmare och inte minst alla aktörer i de nya medierna – bloggare, twittrare, poddare med flera – en väldigt stor roll.

Även om de nordiska länderna gemensamt finansierar stöd om flera hundra miljoner årligen för olika kulturaktiviteter är jag övertygad om att ökade satsningar på kulturområdet är det som på sikt ger mest tillbaka för utvecklingen av Norden som helhet. Ett exempel är att många numera efterfrågar enklare lösningar för att kunna följa alla de nordiska ländernas tv-kanaler i alla våra grannländer.

Herr talman! Det är 62 år sedan Nordiska rådet bildades. Därmed utgör det nordiska samarbetet det äldsta mellanparlamentariska samarbetet i världen – tror jag i alla fall – och det ska vi naturligtvis vara rädda om.

Vad kan jag då säga mer specifikt om utskottets betänkande över rapporterna för verksamhetsåret 2013?

Självklart har valen i Island och i Norge med nya regeringar liksom valet i Danmark påverkat det nordiska samarbetet. Men i utskottets be-

tänkande hittar jag inga kommentarer med anledning av dessa ganska stora förändringar, och det tycker jag är lite märkligt.

Utskottets betänkande är väldigt kortfattat, med tanke på vikten av det nordiska samarbetet, och det kan inge en del oro. Är det så att vi har en regering som inte lägger någon större vikt vid det nordiska samarbetet? Det finns nämligen många intressanta frågor i Nordiska rådets svenska delegations berättelse för verksamhetsåret 2013 som Alliansen skulle ha kunnat kommentera i sitt betänkande.

Likaså anser jag att det hade varit rätt intressant om majoriteten hade valt att lyfta fram något från regeringens egen skrivelse om det nordiska samarbetet i betänkandet. På tio korta rader gör man en snabb sammanfattning av innehållet i regeringens egen skrivelse och i Nordiska rådets verksamhetsberättelse, totalt tio sidor, utan att på något som helst sätt kommentera innehållet. Betänkandet får därför karaktären av ett rent motionsbetänkande, vilket jag tycker är beklagligt.

Några tankar från regeringssidan om det nordiska samarbetets framtid, om svårigheter, brister, möjligheter och liknande, hade kunnat göra läsningen av betänkandet lite intressantare och den här debatten mer innehållsrik.

Vi som är valda ledamöter i Nordiska rådet har ett särskilt ansvar för att det nordiska perspektivet ska fördjupas i våra respektive parlament. Ett sätt att göra det är att lyfta fram frågeställningar där det nordiska samarbetet kan spela en tydlig roll.

De stora ödesfrågorna för mänsklighetens framtid, de frågor där enskilda länder inte ensamma kan rädda världen, oavsett om de är stora eller små, lämpar sig bra för samverkan. Man kan till och med hävda att den typen av frågor inte kan lösas på något annat sätt än genom samverkan. Men Alliansen tycks inte inse att det perspektivet har relevans i det nordiska sammanhanget.

Jag tänker på frågor som den växande ansamlingen av cancerogena, hormonstörande och i det närmaste onedbrytbara persistenta kemikalier i våra hav, sjöar och vattendrag. Jag tänker på klimatfrågan men även på det ständiga våldet som finns överallt på vår planet. Jag tänker på den alltmer påtagliga resursbristen, problemen med dricksvattenförsörjningen på allt fler platser på jorden, tillväxtekonominns uppenbart allt större svårigheter att hitta lösningar på alla problem och globaliseringens baksidor med allt större klyftor mellan de rikaste på planeten och flertalet invånare på samma planet.

Här utgör mellanstatligt samarbete en förutsättning, och Norden har en unik erfarenhet som regeringen väljer att inte nämna i betänkandet. Det ser jag som en brist.

De baltiska ländernas parlamentariska samverkan, Beneluxländernas parlamentariska församling och de brittiska öarnas parlamentariska församling har alla visat stort intresse för våra erfarenheter i Norden.

Är det så att regeringen prioriterar EU som arenan för det internationella samarbetet och medvetet trappar ner betydelsen av det nordiska? I så fall beklagar jag verkligen det i mina ögon ogenomtänkta strategiska valet. Tvärtom borde vårt deltagande i EU öka intresset för ett fördjupat nordiskt samarbete. Så skulle vi nämligen kunna få mer inflytande i EU.

Det talas ibland om behovet av ett samordnat nordiskt agerande i EU, men det är inte ofta det synliggörs – om det finns exempel på sådant. Jag

tycker att utrikesutskottets betänkande om Norden i så fall skulle vara rätt plats att redovisa sådana initiativ på.

Låt mig rikta kammarens uppmärksamhet på frågan om utvinning av naturresurser i Norra ishavet. Det är en fråga som dryftats i Nordiska rådet under många år och ur en del olika perspektiv.

Trots att det inte längre råder någon osäkerhet om att vi inte kan bränna upp all den olja vi redan har väl dokumenterad kännedom om ifall vi vill klara ett globalt tvågradersmål lägger företag och nationer ned stora resurser på att hitta och prospektera för nya oljefyndigheter. Det kan liknas vid ett chicken race med hela vår planet och allas våra liv som insats. Det gäller att pumpa så mycket som möjligt till dess att vår gemensamma livlina är så skör att en enda droppe till får allt att rasa samman.

Är det intelligens, klokskap, kunskap eller visdom som ligger bakom ett sådant agerande? Nej, herr talman, knappast. Det är inget annat än ren girighet och förblindad kortsiktighet.

I Nordiska rådet har vi talat om behovet av en förbättrad kapacitet för sjöräddning i ishaven i takt med att isarna drar sig tillbaka och turismen ökar. Vi har talat om fördelarna med en öppen nordostpassage för varutransporter mellan Asien och Europa och om det behov av nödhamnar och sjöräddningsstyrkor som en sådan transportled kräver.

Men varje gång Miljöpartiet lyfter upp frågan om behovet av en global överenskommelse om att stoppa all exploatering av naturresurser, åtminstone av olja och gas i haven norr om 75:e breddgraden, byter man ämne. Den heliga rätten till jordskorpan alla rikedomar får inte ifrågasättas.

Men vilken nytta har vi av att veta det vi i dag antar om olje- och gasförekomster under ishavens botten om vi vet att vi ändå aldrig kommer att kunna ta upp dem? Ökar det inte bara risken att någon öppnar en kran som gör att jordens temperatur börjar skena okontrollerat?

Det stora oljeutsläppet i varma vatten i och med British Petroleum's stora olycka i Mexikanska golfen fick förödande konsekvenser på ekosystemen i området trots att den biologiska nedbrytningen i varma vatten var ganska effektiv och trots att det fanns många människor i området som kunde hjälpa till med saneringen.

En liknande olycka i Norra ishavet skulle få mångdubbelt större konsekvenser. I så kalla vatten går nedbrytningen oerhört långsamt, och möjligheterna för människor att sanera är liten. Det bor inga människor i området, och att sanera från båtar i vatten fyllda av isberg och andra faror är i det närmaste en omöjlighet.

Herr talman! Varför tar mänskligheten oöverblickbara risker enbart för att öka sin förmåga att förstöra förutsättningarna för ett gott liv på planeten? Ni kanske tycker att det kan betraktas som en intressant existentiell fråga, men det är i dag en i högsta grad konkret och praktisk fråga. Frågan om exploatering av olja och gas i arktiska miljöer är minst lika relevant som frågan om kärnvapnets framtid.

Miljö- och naturresursutskottet i Nordiska rådet har genom åren tassat i utkanterna av alla de utmaningar, risker och problem som möjligheterna med utebliven isläggning i Arktis innebär. Men frågan tycks ha svårt att avancera på den politiska agendan.

Här tycker jag att utrikesutskottet skulle ha kunnat signalera en klar och tydlig svensk position: Ingen olje- och gasexploatering i haven norr

om 75:e breddgraden. En stark nordisk position i den frågan skulle få stöd i EU eftersom inga andra länder i EU har intressen så långt norrut. Det är vi som måste klargöra denna position. Kunde vi få Norden med oss bakom detta skulle det vara en mycket viktig pusselbit i klimatförhandlingarna i Paris nästa år.

Frågan om exploatering i ishaven tas upp i ett motionsyrkande i betänkandet, men utskottet väljer att lägga det i en bilaga för yrkanden som behandlas förenklat. Så kan man naturligtvis göra om man inte vill att det politiska arbetet ska spela någon roll. När frågeställningar som verkligen har betydelse och som påverkar vår möjlighet att överleva på planeten kommer upp på den politiska agendan väljer tyvärr de flesta att titta bort, att blunda eller att låtsas att det finns viktigare saker att göra.

Det här, herr talman, är inte en engångshändelse. Det hör till rutinen i politiken att man inte vågar ta tag i stora och viktiga frågor. Det är inte konstigt att många har svårt att förstå varför de ska rösta.

Några i kammaren kanske tycker att jag uttrycker mig för kategoriskt och för negativt om utrikesutskottets betänkande, men enligt forskningen börjar tiden rinna ut. Om de beslut som länderna tar om målsättningar för klimatpolitiken inte bara ska bli vällovliga förhoppningar måste konkreta åtgärder snart vidtas. I det perspektivet är det pinsamt att vi fortsätter att springa i fel riktning.

Finns det, herr talman, något lämpligare tillfälle att lyfta fram frågor som bara kan lösas genom ökat samarbete än en debatt om samarbetet i Norden? Jag tror inte det. Det är nu vi måste växla spår. Det handlar om nya spår i utrikespolitiken och i den ekonomiska politiken, inte bara i energipolitiken som många tycks tro. Det är därför Norden är en sådan viktig plattform för förändringsarbetet.

Anf. 55 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Det såg ut som en tanke när Jan Lindholm sade att tiden håller på att rinna ut. Om tre månader är det allmänna val till riksdagen. Jag följer med lite grann i medierna, läser tidningen och tittar på tv, och har fått intrycket att Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill bilda regering. Det är lite oklart var Vänsterpartiet finns i detta.

Låt mig ställa fyra konkreta frågor med anledning av Jan Lindholms anförande. I betänkandet lyfter vi fram att ett område där Norden samarbetar alltmer är energiområdet. Jan Lindholm berörde att Miljöpartiet vill se en avveckling av kärnkraften i Sverige. Det får rätt allvarliga konsekvenser för både svensk industri och den nordisk-baltiska energiförsörjningen.

Hur många reaktorer vill Jan Lindholm att en socialdemokratisk-miljöpartistisk regering, om den kommer till stånd, ska avveckla under nästa mandatperiod?

Ett annat område som det också sker mycket samverkan på är försvars- och säkerhetsområdet. Andra länder anser att Sverige har ett ansvar som en stor Östersjönation att finnas i, under och ovanpå vatten. Därför har Försvarsberedningen i bred enighet sagt att man kan tänka sig att gå från 60 till 70 JAS Gripen-plan version E och från fyra till fem ubåtar.

Om det blir en socialdemokratisk- miljöpartistisk regering, hur många ubåtar och JAS Gripen-plan version E vill Jan Lindholm se runt Östersjön?

Det nämndes att två av fem nordiska länder inte är med i EU. Det framgick dock inte om Jan Lindholm och en socialdemokratisk-miljöpartistisk regering tycker att det är bra eller dåligt att dessa två länder inte är med i EU.

Avslutningsvis: Vi talar mycket om den nordiska välfärdsmodellen. Den förutsätter tillväxt. Om det blir en socialdemokratisk-miljöpartistisk regering, kommer den att vara för tillväxt eller tycka att tillväxt är något problematiskt?

Norden

Anf. 56 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det var fyra frågor. När det gäller kärnkraften vill vi avveckla så många som möjligt utan att det drabbar svenskt näringsliv. Det har varit vår linje ända från början, fast ni inte har förstått det. Vi skulle aldrig stänga en reaktor om det drabbar elförsörjningen.

Men det kanske går att stänga igen tre eller fyra under en mandatperiod. Det handlar om att vi ska ersätta elförbrukningen och rationalisera och effektivisera den elanvändning vi har. Det beror alltså på hur mycket vi är beredda att satsa på att göra omställningen. Det kan man inte säga, utan vi har hela tiden haft linjen att vi ska avveckla kärnkraften i den takt vi kan göra det utan att få problem med elförsörjningen.

I dag har vi ungefär 20 terawattimmar i elöverskott, vilket gör att vi skulle kunna stänga en reaktor utan problem. Jag är inte så inne på försvarsfrågan, men jag kan säga att jag är pacifist. Jag skulle helst se att vi inte hade några JAS-plan alls. Ubåtar har jag egentligen ingen uppfattning om.

Jag anser inte att vi kan försvara oss med hjälp av sådana tekniska saker, utan vi kan försvara oss genom att hålla den internationella diplomatin på en hög nivå. Det är så vi kan arbeta för att få fred i världen.

Jag har ingen uppfattning om huruvida Island eller Norge ska vara medlemmar i EU. Det tycker jag är en sak som dessa länder ska hantera själva.

Tillväxt är naturligtvis den intressanta frågan. Vi ser att allt fler forskare runt om i världen ifrågasätter tillväxtmodellen som lösning. Jag nämnde att det är alltmer uppenbart att tillväxtmetoden inte förmår hantera de problem vi har i samhället. Det är bara att konstatera att fler och fler börjar inse detta. Så ser läget ut.

Anf. 57 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag uppskattar Jan Lindholms ärlighet. Jag tycker att det är bra besked – inte för att jag delar dem, men de är tydliga. Den typen av tydlighet önskar jag att vi skulle kunna få höra mer av de kommande tre månaderna. Precis som Jan Lindholm sade i sitt anförande rinner tiden ut. Då är det viktigt att vi får denna typ av svar.

Så många som möjligt utan att det drabbar svenskt näringsliv – i det ligger, tror jag, Jan Lindholms förhoppning att det i alla fall ska gå att ta någon reaktor. Jag tror att varje reaktor man tar kommer att drabba svenskt näringsliv och därmed också det energiberoende vi nu håller på

att väva samman med hjälp av nät runt Norden och Baltikum, vilket jag i grunden tycker är bra.

Jan Lindholm konstaterade att han är pacifist och därmed inte tycker att vi ska ha några JAS Gripen-plan. Då är det nog rimligt att anta att han heller inte vill se några ubåtar. Jag antar att de också har något slags krigisk eller militär dimension eller försvarsdimension.

En av hörnstenarna i en regerings politik är vilken försvars- och säkerhetspolitik den ska driva. Om det är någonting jag känner, herr talman är det – precis som Karin Åström sade i sitt anförande som delegationens ordförande – att säkerhets-, försvars- och utrikesfrågor diskuteras alltmer i Norden. Att då basera en svensk försvars-, utrikes- och säkerhetspolitik med en nordisk dimension på att man inte ska ha något försvar känns inte riktigt tryggt och säkert. Om detta känns oroligt i Sveriges riksdag och kammare finns det skäl att tro att det kan vara än mer kännbart i andra parlament i vårt närområde.

Avslutningsvis är tillväxt, precis som Jan Lindholm konstaterade, den stora och avgörande frågan. Jag är rätt övertygad om att den nordiska välfärdsmodell och det nordiska välfärdssamhälle som många av oss här i Sveriges riksdag omhuldar förutsätter ett Sverige i tillväxt, arbete och sysselsättning.

Anf. 58 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Allt färre delar Hans Wallmarks inställning när det gäller tillväxt. Just tillväxtkritiken har tilltagit de senaste åren inom forskningen och i den ekonomiska debatten.

Vi ser att tillväxtmodellen inte klarar av att lösa de allt fler problem vi har i samhället, så jag tror att man ska vara lite mer öppen än vad Hans Wallmark är när det gäller att hitta nya sätt att ta tag i de stora problem vi har i samhället i dag. Då behöver vi revidera en del av den syn vi har på hur vi bygger resurser för att klara samhällsproblemen.

Beträffande kärnkraften har vi faktiskt en överproduktion av el i dag. Vi har en stor potential för att energieffektivisera, och i Miljöpartiets budget jobbar vi med effektivisering och med att tillföra resurser för att kunna öka satsningen på de förnybara alternativa energislagen.

I dag bygger man ny elproduktion väsentligt mycket snabbare genom alternativa investeringar. Om du behöver tio år på dig för att bygga en reaktor bygger du en elproduktion som är ungefär dubbelt så stor på tio år med dagens takt på vindkraftssidan. Även där är forskningen på vår sida, inte på din, Hans Wallmark. Kärnkraften är både alldeles för dyr – ingen har råd att köpa den elen längre – och tekniskt oerhört instabil.

Om man nu tycker att instabilitet i vår omgivning innebär att man behöver bygga fler flygplan och ubåtar skulle jag vilja råda Hans Wallmark att avveckla kärnkraften i stället. Det är det stora hotet om vi skulle drabbas av ofred i det här landet.

Vad som händer i vårt land om vi skulle tvingas att akut stänga våra kärnreaktorer på grund av ett militärt hot vill jag inte tänka på. Lagg satsningarna där i stället för på JAS-flygplan. Det har medborgarna mycket större nytta av.

Anf. 59 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Herr talman! Om några veckor åker flera av oss här i kammaren till Almedalen för att delta i seminarier, för att lyssna eller sitta i paneler av olika slag.

En av seminarieanordnarna, Föreningen Norden, har sänt oss en inbjudan med titeln *Nu är sommaren räddad*. De seminarier som erbjuds handlar om skolans arbetsmiljö i en nordisk kontext, hälsosamarbete över gränserna, nordiskt samarbete – slutet för skatteparadis? hållbar gruvnäring, byggande etcetera.

Detta är ett axplock av det nordiska samarbete vi har deltagit i under mer än sex decennier. Förra året tog Mittengruppen, som är en av de grupperingar som finns i Nordiska rådet, fram en ny vision för att vägleda vårt arbete. Det är en vision för ett konkurrenskraftigt, välmående och tryggt Norden.

I dag är de nordiska länderna och de självstyrande områdena kända runtom i världen som stabila demokratier som har det bästa resultatet när det gäller konkurrenskraft och befolkningens välfärd. Vi är mindre än de flesta, men vi har kunskap som väger mer.

Mittengruppens vision för det nordiska samarbetet är att Norden ska bli en integrerad marknad utan gränshinder för personer, varor och tjänster samt att Norden ska bli en enad aktör och en kulturell stormakt i världspolitiken.

Det nordiska samarbetet är av stor vikt för de ingående länderna. Att samverka, knyta kontakter och utbyta information är en god nordisk tradition.

Det är glädjande att vi till stor del i riksdagen tycker att detta är värdefullt och delar mycket av det arbete som erfordras för att driva arbetet framåt. Det är också glädjande att det finns en stark folklig förankring för den nordiska gemenskapen.

Omkring 25 miljoner människor bor i Norden. Sedan urminnes tider har vi på olika sätt samarbetat – inte alltid fredligt, men vi har delat vår historia. Vi har haft unioner långt innan EU var påtänkt. Redan 1300-talets Kalmarunion fram till tiden för Gustav Vasa var en tydlig sådan. Det var en försvars- och handelsunion med unionsmöten med riksråd, motsvarande våra ministermöten.

Det är glädjande att vi arbetar med de här frågorna på ett tydligt sätt. Vi fick kritik här för en stund sedan av Miljöpartiet som kritiserade Alliansen för ett tunt betänkande. Det är intressant att notera att Miljöpartiet inte har några reservationer, särskilda yttranden eller motioner i betänkandet – kanske någon, men minst av alla. Vad Miljöpartiet vill med det nordiska samarbetet kan man fundera över.

I dag frodas grannsämjan och utbytet mellan våra länder mer än någonsin. Handeln är omfattande. Det är inte bara gränshandel i Strömstad, Charlottenberg, Haparanda och andra gränsstäder med stora köpcentrum. Även i den stora statistiken syns det tydligt att handeln mellan de nordiska länderna vida överstiger handeln mellan Sverige och många andra länder.

Men trots många goda föresatser och skrivna avtal är det inte alltid lätt att röra sig mellan de nordiska ländernas gränser. Det finns luckor i avtal och tillämpningen av lagar och regelverk som gör att människor ibland kan komma i kläm.

Om vi planerar att flytta, studera eller arbeta i ett nordiskt land är det angeläget att upptäcka och undanröja så många gränshinder som möjligt i Norden. Ju fler olika regler, desto krångligare blir det. Det är en sak vi arbetar mycket med.

Det nordiska samarbetet är kopplat till förväntningar, förväntningar på att vi inom politiken ska underlätta och göra det så okomplicerat som det bara går att träffas, att utbyta kultur, att arbeta och bo på olika sidor av en gräns. Färre gränshinder är en förutsättning för att ytterligare kunna utöka detta. Att riva gränshinder kräver politisk vilja. Det har vi.

Att ytterligare stärka samarbetet och med detta bli en allt starkare röst i resten av Europa är en nödvändighet för framtiden, både för att kunna föra fram vår gemensamma nordiska syn på angelägna frågor och för att möta konkurrensen från andra regionala bildningar som är på gång i olika delar av världen, inte minst inom EU.

Det nordiska samarbetet behövs. Det är vårt ansvar att se till att det blir starkt.

Anf. 60 ÅSA TORSTENSSON (C):

Herr talman! Ett Nordenbetänkande är som brukligt ett betänkande som liksom glider stilla förbi, utan några högljudda ideologiska skiljelinjer, även om en och annan kanske försöker. Så ska det ju vara vid skrivelser och redogörelser. Men konsensusprincipens styrka är också ett dilemma och blir i medielogiken när det gäller Nordenfrågor ofta bemött med ointresse.

Under förra veckan firades Nordens 200 år av inbördes fred. Vid och runt Bohus fästning lyftes både historia och framtid. Det svenska presidentskapets vice president Hans Wallmark deltog i det medieseminarium där man samtalade om det nordiska samarbetets eviga dilemma, eftersom det saknas konflikter.

Herr talman! Jag nämner detta eftersom avsaknaden av konflikter må vara ett dilemma för den som söker drama eller utövar makt just genom oroligheter, krig och rädsla. Men att samverka med sina grannar och lösa konflikter på ett pragmatiskt och demokratiskt sätt är i sig, efter 200 år av inbördes fred mellan de nordiska länderna, något mycket unikt och värt att uppmärksamma – men kanske uppmärksamma på ett tydligare sätt än vad som har skett i Sverige.

Det är unikt i det historiska fredstillståndet, som därmed har skapat unika möjligheter att utveckla välfärd, demokrati och ett mycket starkt rättssamhälle. Det bygger därmed på stor tilltro och tillit till medmänskorna. Det är dessa samhällen som har stått emot nationalistisk dårskap som har velat stänga gränser och dela upp människor i de och vi.

Det är värt att fira. Det är också värt att begrunda när det återigen blåser rasistiska och främlingsfientliga vindar både här och där. Då är det viktigt att vi tar med oss erfarenheterna och utvecklar nordiskt samarbete ytterligare och vidgar och sprider våra erfarenheter, för fred och frihet måste varje generation ta ansvar för, precis som talmannen sade i sitt högtidstal i lördags på Bohus fästning.

Mittengruppen i Nordiska rådet är en stark pådrivare i reformeringen av det nordiska samarbetet i syfte att vara i takt med tiden. Det pågår en utveckling av samarbetet som vi verkligen ser fram emot att vara en del i

och också vara ansvariga för. Det sker både i Nordiska ministerrådet och i Nordiska rådet.

Regeringarna i Norden och den svenska regeringen har på ett intressant och framåtsyftande sätt agerat just i syfte att öka samarbetet beträffande försvar, säkerhet och krishantering. Det har under 2013 antagits en vision för det nordiska försvarssamarbetet som bygger på att finna ökad försvarsförmåga och därmed också minska kostnaderna. Haga II-deklarationen går i samma utvecklande samarbete att stärka det nordiska krisberedskapssamarbetet.

Det är två samarbetsområden som ligger helt rätt i tiden, där det är väsentligt att den parlamentariska förankringen och insynen stärks. Därför har också mittengruppen tagit initiativ som syftar till att skapa tydliga, formella, parlamentariska förankringsprocesser.

Jag måste säga att vi i mittengruppen inte är nöjda så här långt men ändå ser att Nordiska ministerrådet är öppet och har varit delaktigt i rundabordssamtal och debatter där försvarsministrar har deltagit. Men jag skulle vid det här tillfället vilja bolla över frågan till samordningsministern och fråga hur ministern ser på parlamentens och parlamentarikernas delaktighet och förankring i de viktiga frågorna, när vi nu vandrar vidare i ökat samarbete vad gäller utrikesfrågor, försvarsfrågor och krisberedskap.

Just under det svenska presidentskapet i Nordiska rådet blev vikten av den parlamentariska förankringen väldigt tydlig. Mitt i mullret och krisituationen i Ukraina valde det svenska presidentskapet med ordföranden och vice ordföranden att åka i väg och samtala med bland annat de baltiska staterna, just på grund av att vi från Nordiska rådet hade ställt in en resa och ett studiebesök till Murmansk.

Övriga frågor som är aktuella att följa och som är viktiga från mittengruppen är arbetet kring gränshinder. Där måste jag förmedla vidare och hänvisa till många länders positiva reaktion på den svenska regeringens aktiva arbete att utveckla just gränshinderfrågorna för att gå från ord till handling. Det är från mittengruppens sida en av de viktigaste frågorna att nå resultat i, för det är detta som är nära människor och är i människors vardag och har till syfte att minska krångel och öka rörlighet för både människor och företag.

Herr talman! 200 år av fred har gagnat oss mycket väl. Det är värt att fira. Men det är kanske ännu bättre att ta lärdom av och hantera det som en vaccination mot främlingsfientlighet, mot rädsla och mot instängdhet.

Därmed tackar jag för det arbete som jag har haft glädjen att genomföra i den svenska delegationen. Detta är min sista debatt i riksdagen. Jag kommer att åka hem till gränslandet Sverige-Norge och fortsätta att följa den svenska regeringens gedigna arbete för att lösa gränsproblematiken så att vi kan röra oss lättare över gränserna.

Anf. 61 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! För några dagar sedan fick jag i en intervju frågan om det nordiska samarbetet har någon större betydelse för människor i dag. Frågan finns nog hos ganska många. Jag tycker att den är berättigad, och jag tycker att det är viktigt att den ställs.

Mitt korta svar – som finns i Psoriasistidningen, som journalisten som ställde frågan till mig kom från – var: Ja, absolut. I intervjun får jag också möjlighet att ge några reflexioner kring varför jag tror på det nordiska samarbetet.

Under 50-, 60- och 70-talet var Norden ett viktigt samarbete som hyljades. Sedan kom en diskussion kring EG som resulterade i vårt EU-medlemskap. Många gjorde då bedömningen att samarbetet hade förlorat fart och kanske också tappat en del i legitimitet. Så kan vi göra en analys och bedömning.

Men det som jag vill hävda just nu, 2014, när olika regioner växer fram inom EU är att vi i Norden har en region som är naturlig och konfliktfri och som sedan lång tid har fungerat när det gäller arbetsmarknad, ekonomi, välfärdsfrågor, miljöansvar och ett försvarspolitiskt samarbete. Norden får allt större betydelse. Våra länder är inte bra bara på just det som gäller arbetsmarknad, gränshinderfrågor, välfärdstjänster och demokrati, utan Norden kommer också att vara viktig för den samlade utvecklingen i Europa och världen.

Jag tror på Norden som en viktig kraft för våra länder och för att vi ska få en utveckling när det gäller arbetsmarknad, miljö, klimat och välfärd. Jag tror att detta är betydelsefullt för enskilda människor som bor i Norden – de 25 miljoner invånarna. Men jag tror också att det nordiska samarbetet är viktigt som en kraft för att ge inspiration inom EU-samarbetet och internationellt.

Herr talman! Jag har haft förmånen att under ett år få vara ordförande i Nordiska rådets välfärdsutskott. Jag tillträdde efter att det hade varit isländskt val. Det sker skiften period. Sedan får vi en formell utnämning under sessionen. Men under tiden får man försöka fullgöra sitt uppdrag.

Under 2013 var huvudtemat för välfärdsutskottets arbete sociala investeringar i Norden. Vi tog upp långtidsarbetslöshet och utanförskap bland ungdomar. Frågan behandlades på sessionen i Oslo i höstas. Utskottet önskade sätta fokus på behovet av en nordisk kunskapsbas med goda exempel från frivilligsektorn, den offentliga sektorn och den privata sektorn, och man baserade detta på just sociala investeringar. Detta är ett sätt, utifrån välfärdsutskottets perspektiv, att skapa en nordisk nytta.

Herr talman! Det tema som Nordiska rådets välfärdsutskott har fokuserat på för 2014 är välfärdstjänster i distrikten, eller glesbygden som vi säger, med fokus på tillgänglighet, kvalitet, personal, e-tjänster och vårdföretag. Den demografiska utvecklingen och de demografiska utmaningarna är stora för alla våra nordiska länder. De utgör motiv för att vi fördjupar oss i frågor som kan garantera en hög kvalitet i välfärdens tjänster också utanför det som vi kallar storstadsregioner. Detta arbete pågår och kommer att resultera i utskottsförslag på sessionen här i Stockholm i höst.

För mig som kristdemokrat är detta en huvuduppgift när vi talar om välfärd och välfärdsutskottets arbete. Jag tror att frågan kommer att ha stor betydelse under kommande fem tio år. Min förhoppning är att vi kan lära av varandra i Norden och därigenom behålla, utveckla och förstärka hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialtjänsten också i de mindre befolkade delarna av våra nordiska länder. Detta är en grund för att hålla samman Norden och våra länder och visa solidaritet.

Herr talman! Mycket av arbetet i Nordiska rådet handlar om att hitta lösningar och att nå någon form av konsensus. Hans Wallmark valde även denna gång att träffande tala om 101 nyanser av grått och om att lappa och laga. Karin Åström, som är delegationens ordförande, valde att i liknande delar kommentera att det är ett ständigt samarbete och handlar om att ta och ge. Det tror jag är betydelsefullt och viktigt. Men jag vill också säga att när det gäller valfrihet inom äldreomsorg och när det gäller en gränslös sjukvård står vi nu inför ställningstaganden där vi kan få ange färdväg och där kanske även ideologiska bedömningar blir tydligare i fråga om hur vi vill utveckla ett öppet och fritt Norden för samtliga som bor i våra nordiska länder.

Herr talman! Om jag har rätt uppgifter kommer den tidigare riksdagsledamoten och det tidigare statsrådet Bo Könberg på onsdag den 11 juni att redovisa en rapport om det framtida nordiska hälsosamarbetet. Bo Könberg har fått ett uppdrag från Nordiska ministerrådet. Det är ett spännande uppdrag som han har haft, och det är också spännande att hälso- och sjukvårdstjänster och hälso- och sjukvårdens arbete nu sätts i fokus när det gäller nordiskt samarbete. Jag ser fram emot rapporten och den politiska debatt som förhoppningsvis kommer att följa av den.

Det finns sedan tidigare ett stort antal frågor på hälsoområdet som vi har haft uppe till behandling i välfärdsutskottet. Det handlar om folkhälsofrågor, kunskap och samarbete när det gäller cancersjukvården, den högspecialiserade vården i övrigt, sällsynta diagnoser, funktionshinderfrågor, e-hälsa samt kompetens- och personalförbättringsfrågor. Jag ser fram emot att många av dem också kommer att följas upp i rapporten från Bo Könberg. Könberg rapporten kan förhoppningsvis ge oss en gemensam agenda för välfärdssamarbete i Norden. Jag tror att det skulle vara betydelsefullt. Vid sidan av arbetet när det gäller miljö och klimat och vid sidan av det viktiga arbetet när det gäller försvar och säkerhet är det viktigt att vi också ser till att välfärdsfrågorna står i fokus när vi talar om nordiskt samarbete.

Herr talman! Jag ska avslutningsvis referera lite grann till ett ärende som behandlades vid en tidigare session inom Nordiska rådet i Helsingfors. Det handlar om en socialpolitisk fråga och en sjukvårdspolitisk fråga av stort mått, nämligen alkohol- och tobakspolitiken. Vad det här handlar om när det gäller alkoholfrågorna är vikten av att minska våld, undvika sjukdom och undvika otrygghet och i stället öka välbefinnande och hälsa. När vi i välfärdsutskottet har jobbat har arbetsmetoden för att skapa enighet mellan partier och mellan länder varit att inhämta synpunkter från alkoholforskningen.

Detta arbete, som presenterades för drygt ett år sedan, har inneburit att vi har varit och lyssnat på forskare i våra nordiska länder. Vi hade ett Europasamarbete i Bryssel. Vi var också i Genève och träffade företrädare från WHO. Det som är intressant är att det fanns tydliga besked i dessa forskarrapporter. I rapporterna pekar man på sju punkter om man effektivt vill reducera alkoholskador och alkoholrelaterade problem: alkoholskatter, det statliga detaljhandelsmonopolet, åldersgränser, begränsning av öppettider, förbud mot marknadsföring, tydliga promillegränser för körning av olika fordon samt rådgivning inom primärsjukvården i de olika länderna. Forskarnas bedömningar var entydiga. Det är därför som jag hoppas att det arbete som ligger som bakgrund till Nor-

diska rådets förslag ska kunna vara en viktig del när vi skapar ökad välfärd i Norden.

Välfärdsfrågorna och hälso- och sjukvårdsfrågorna tillhör det gemensamma framtida nordiska samarbetet. Jag ser fram emot de diskussioner som vi har att vänta, inte minst efter Könbergrapporten som kommer om några dagar.

Herr talman! Med dessa synpunkter vill jag yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande om Norden.

Anf. 62 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för de intressanta och tänkvärda inlägg som har gjorts här i kammaren i dag. Det gläder mig att det nordiska samarbetet och de nordiska frågorna fortsätter att engagera. Jag vill också rikta ett särskilt tack till ledamöterna i Nordiska rådets delegation för gott samarbete under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet under 2013.

Herr talman! I Norden har vi kulturella, språkliga och historiska band som sträcker sig åtminstone lika långt tillbaka som den skrivna historien. Vi har haft en gemensam arbetsmarknad och passfrihet sedan början av 1950-talet. Vi har en lång tradition av att samarbeta nära varandra, och vi förstår varandra bra. Vi är innovativa, öppna och utåtriktade.

Det nordiska samarbetet vilar på en stabil historisk och beprövad grund, men samarbetet måste samtidigt utvecklas för att man ska kunna möta en ny tids utmaningar på bästa sätt. Detta har varit vägledande under det svenska ordförandeskapet 2013.

Norden och det nordiska samarbetet blir i dagens alltmer globaliserade värld alltmer beroende av omvärlden och de förändringar som sker där. Vi betraktas av många som en föregångsregion, i synnerhet inom områden som innovation, kreativitet, tillväxt och miljö. Det bör vi värna och dra nytta av.

Det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2013 har präglats av en stark reformagenda. Målsättningen har varit, utöver det viktiga löpande arbetet, att effektivisera och modernisera organisationen för att därigenom kunna leverera mer nordisk nytta till medborgarna.

Det svenska ordförandeskapet har särskilt fokuserat på fem områden: utanförskap, konkurrenskraft, hållbarhet, demografi och Norden i världen. Vägledande har varit en vilja att föra det nordiska samarbetet närmare de enskilda medborgarna, riva gränshinder och förhindra att nya uppstår. Under året ägde närmare tjugo ministermöten och drygt hundra andra möten, seminarier och konferenser rum. Vi förverkligade praktiskt taget alla de tankar och initiativ som fanns med i ordförandeprogrammet för 2013, Den nordiska modellen i en ny tid.

Herr talman! Sverige har under sitt ordförandeskap arbetat med fyra initiativ inom ramen för den prioriteringsbudget som från och med i år har upprättats för politiskt högprioriterade projekt.

Det första initiativet syftade till att stärka gruvinustrins konkurrenskraft och hållbarhet. Ett nytt nätverkssamarbete, Nordmin, har upprättats, och den nya utbildningen Nordic masters in mining har sjuösatts.

Vårt andra initiativ syftade till att förbättra de nordiska ländernas inventering av kortlivade, klimatpåverkande luftföroreningar.

Vårt tredje initiativ syftade till att utveckla kvaliteten i arbetsplatsförlagt lärande, för att därigenom underlätta övergången till arbetsmarknaden.

Slutligen har Sverige genom ett fjärde initiativ riktat fokus mot ungdomars arbetslöshet i ett nordiskt perspektiv. Detta har gjorts genom ett stort arbetsmarknadsmöte på Fryshuset i Stockholm, med ett brett deltagande från berörda delar av samhället och med de nordiska statsministrarna och arbetsmarknadsministrarna på plats.

Under det svenska ordförandeskapet har vi samarbetsministrar genomfört en rad informella diskussioner om det nordiska ministerrådets framtid. Bland annat har vi diskuterat vårt internationella samarbete, samarbetsministrarnas roll samt hur våra nordiska institutioner och projektverksamheten fungerar. Bland annat mot bakgrund av dessa framåtriktade diskussioner har Nordiska ministerrådets generalsekreterare Dagfinn Høybråten efter ett svenskt initiativ inlett ett omfattande arbete med att modernisera och effektivisera det nordiska samarbetet.

Detta moderniseringsinitiativ syftar till att granska institutionerna, projektverksamheten, budgetprocessen och övriga beslutsprocesser och administrativ praxis. Målsättningen är att få till stånd mer effektiva styr- och beslutsprocesser. Resultatet av generalsekreterarens arbete presenterades under våren 2014, alltså i år, och nu pågår ett intensivt arbete för att förankra och realisera en rad av dessa förslag.

Herr talman! Att riva gränshinder och sänka trösklarna för människor som vill bo, arbeta, studera och leva gränslöst i Norden är en av de viktigaste uppgifterna för Nordiska ministerrådet. Gränshinderforum, som tillsattes av de nordiska statsministrarna 2007, har gjort viktiga insatser under åren. För att ytterligare stärka och effektivisera arbetet sju sattes nyligen en ny organisation, Gränshinderrådet, samt en ny strategi- och handlingsplan som trädde i kraft den 1 januari 2014.

Ambitionen med den nya formen för det nordiska gränshinderarbetet är att ge större utrymme för ordförandelandets politiska prioriteringar och bättre samordning mellan de olika ministerråden och ämbetsmannakommittéerna. Målsättningen är nämligen att skapa en närmare och därigenom mer effektiv koppling till ländernas regeringskanslier och förvaltningar.

Herr talman! Nordiska ministerrådet har profilerat sig starkt under året, både inom Norden och internationellt. Satsningen Nordic Cool genomfördes på The Kennedy Center i Washington DC mellan den 19 februari och den 17 mars 2013. Festivalens program innehöll runt hundra evenemang och involverade mer än 750 nordiska artister, och de utvärderingar som har gjorts visar att arrangemanget var mycket framgångsrikt – inte minst varumärkesmässigt.

Nordiska ministerrådet har vidare deltagit i FN:s globala konferens om Rio + 20 under 2013 och kommer givetvis att följa upp konferensens resultat. I samband med Almedalsveckan anordnades en nordisk temadag på Gotland där de nordiska samarbetsministrarna deltog bland annat för att diskutera det nordiska samarbetets framtid. Jag vill också nämna att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet tillsammans, som ni vet, har fattat beslut om att inrätta ett nytt pris för barn- och ungdomslitteratur. Priset delades ut för första gången vid sessionen i Oslo i höstas och fick stor uppmärksamhet.

Norden

Herr talman! Det här var bara ett axplock av allt det som har genomförts inom ramarna för det nordiska samarbetet under 2013. Nu ser jag fram emot en fortsatt konstruktiv debatt om hur vi kan stärka det viktiga arbetet ytterligare. Med detta vill jag också kommentera några av de ledamöter som har deltagit i debatten före mig. Jag börjar med att tacka flera ledamöter.

Först vill jag tacka Miljöpartiets Jan Lindholm för att han är så väldigt tydlig med vad Miljöpartiet vill i framtiden. Miljöpartiet vill inte ha tillväxt. Det tycker jag var ganska skrämmande att lyssna på, men det är ändå bra att man rakt ut säger som det är.

Jag tror att det vore omöjligt att stänga kärnkraftverk om man dessutom ska ta hänsyn till näringslivet som det ser ut för närvarande. Jag håller inte heller med om att det är enbart ökade insatser på kulturområdet som är det som ger mest tillbaka, utan jag tror att det är mycket viktigare att vi fokuserar på ett gränslöst Norden – att vi fokuserar på att riva hinder så att det blir lättare för människor att bo, starta företag, utbilda sig och förflytta sig inom Norden. Det skapar tillväxt.

Tillväxt är något väldigt nödvändigt om vi ska kunna få fler jobb och om vi ska kunna ha en välfärd enligt den nordiska modellen. Det är framtiden, och jag tror inte på att vi ska arbeta mindre. Jag tror inte heller på friår, och jag tror inte på höjd kilometerskatt, höjd bensinskatt och andra tillväxtfientliga åtgärder som Miljöpartiet står för – jag tror att man helt enkelt kan vända sig till gruv- och skogsindustrin i de norra delarna av Sverige och höra vad de säger.

När det gäller försvaret tycker Miljöpartiet att vi ska ha en internationell diplomati i stället för ett försvar. Då vill jag bara stillsamt ställa frågan: Hur ska vi klara oss utan att ha en militär teknologi? Till att börja med har vi ungefär hundra tusen personer sysselsatta i den industrin i dag. Vi har också väldigt mycket att tacka för när det gäller de civila applikationer som har kommit ur den militära teknologin. Jag tror tvärtom att det fortsatt är viktigt att satsa på de här områdena.

Sedan vill jag gå vidare och tacka Åsa Torstensson så mycket för det goda arbete hon har lagt ned i Nordiska rådet, och jag tackar henne naturligtvis också som tidigare kollega i regeringen för allt det hårda och väldigt goda arbete hon har gjort för vår infrastruktur.

Jag vill även tacka Ann-Kristine Johansson för allt det arbete hon har lagt ned. Hon har på sin härliga värmländska alltid varit en tydlig röst för vardagsnära frågor och också ständigt uppmärksammat oss på vikten av precis det jag tycker att vi ska fokusera på, det vill säga att riva gränshinder och göra det lättare för människor i vardagen. Tack så mycket!

Till sist vill jag naturligtvis vända mig till Karin Åström, ledaren för den svenska delegationen, och tacka för allt gott samarbete vi har haft under de här åren. Det har varit väldigt konstruktivt och verkligen också visat att Sverige står enat när vi talar om nordiska frågor. Det uppskattar jag väldigt mycket.

Jag vill önska alla er som nu har beslutat er för att lämna Sveriges riksdag stort lycka till. Jag hoppas speciellt att Karin Åström i framtiden gör något väldigt bra för Norrland, som finns i mitt hjärta.

Anf. 63 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Gällande det nordiska samarbetet har vi lyft fram vikten av ett fördjupat försvarssamarbete. Där tror jag egentligen att vi är ganska eniga mellan partierna, men vi har haft några konkreta förslag till exempel om ett fördjupat samarbete vad gäller luftövervakning.

Vi har också kritiserat att den solidaritetsförklaring som finns är alldeles för allmänt hållen. Vi tycker att man bör föra diskussioner om hur den ska konkretiseras och innebära försvarsgarantier mellan de nordiska länderna.

Min fråga till statsrådet Ewa Björling är därför: Är det någonting som regeringen kan tänka sig att driva vidare, alltså hur solidaritetsförklaringen ska kunna konkretiseras och hur vi ska kunna fördjupa det nordiska försvarssamarbetet så att det faktiskt innebär någonting mer än bara en formulering, att det också tar upp hur vi hanterar det hela om någon av våra grannländer hamnar i en kris? Vi har ett oroligt läge i Europa med allt som händer i Ryssland. Det kanske är bra om vi faktiskt diskuterar vad försvarssamarbetet ska innebära i praktiken. Jag undrar om jag kan få några kommentarer om det.

Anf. 64 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Herr talman! Jag är glad över att vi nu har en strategi för ett fördjupat försvarssamarbete som sträcker sig från 2013 till 2020 till att börja med. En stor majoritet av Sveriges riksdag står bakom det. Med det sagt håller jag inte med om att den är för allmänt hållen. Det är en fråga för försvarsministrarna att utveckla, inom deras område, och hur man i detalj vill ha ett fördjupat försvarssamarbete. Till detta ska läggas att några länder är medlemmar i EU, och andra är det inte. Några länder är med i Nato, och andra är det inte. Naturligtvis måste en kombination av alla dessa faktorer tas till vara.

Till skillnad från Sverigedemokraterna, som inte vill se ett samarbete i EU, tycker regeringen att det är bra att vi är medlemmar i EU och att vi också kan ha ett gemensamt försvar. Det ser oroligt ut österut. Det är vi alla medvetna om, och vi följer utvecklingen mycket noga. Att i dag i detalj gå in i ett arbete som försvarsministrarna driver tror jag att jag ska hålla mig borta från.

Anf. 65 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker kanske inte att man ska blanda in EU i den här debatten och göra det mer komplicerat än det behöver vara. Vi är grannländer. Vi står varandra nära och har en tradition av gott samarbete. Det tycker jag att vi kan överföra till ett nordiskt försvarssamarbete oavsett om man är med i EU eller inte och oavsett om man är med i Nato eller inte. Det är viktigt att vi som står nära varandra också ställer upp för varandra. Hur man ser på EU och huruvida man är med i EU tycker jag inte ska utgöra något hinder för det. Det verkar som om statsrådet Ewa Björling är nöjd med nuvarande solidaritetsförklaring. Jag är inte nöjd. Jag tycker att den ska konkretiseras mycket mer.

Ewa Björling talade i replikskiftet med Miljöpartiet om vikten av militära teknologier och försvarade dem. Jag tycker kanske inte att Alliansen kan spela speciellt högt på det, för hur ska vi kunna ha trovärdighet i

det nordiska försvarssamarbetet när regeringen år efter år nedprioriterar det svenska försvaret och vår militära teknologi?

Jag skulle vilja ta upp ytterligare en fråga. Den skiljer sig ganska mycket från försvarspolitikerna men ligger mig varmt om hjärtat, nämligen djurskyddet. Vi har tagit upp att det blir problem när det skiljer mellan länderna vad gäller djurskyddet, när till exempel den danska grisnäringen har lägre krav än den svenska. Vi vill se en mer harmoniserad djurskyddslagstiftning mellan länderna. Våra yrkanden i betänkandet har ju inte fallit i god jord, och jag undrar hur statsrådet Ewa Björling ser på att ha ett mer harmoniserat djurskydd i Norden. Vi anser det som mycket viktigt. Sämre djurskydd ska inte utgöra en konkurrensfördel, tycker vi. Tycker Ewa Björling att det är rätt att man ska tjäna på att ha sämre djurskydd?

Anf. 66 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Herr talman! I sitt anförande sade Julia Kronlid att SD vill ha ett tätare samarbete i Norden så att vi klarar oss utan Nato. Då kan man fråga sig: Ska Norge och Danmark gå ur Nato? Jag tror inte att det är realistiskt i dag. Därför är det viktigt att påpeka att det är lite olika länder som ska samarbeta i ett försvarssamarbete. Några av oss är medlemmar i EU. Från regeringens sida föredrar vi att fortsätta att vara det. Något land är med både i Nato och EU och något land står utanför EU men är medlem i Nato. Det finns en kombination av faktorer, och det måste vi ta hänsyn till.

Jag tycker att vi inom Europa ska vara stolta och glada över det samarbete som vi har. Det behövs. Det har ända från början handlat om ett stort fredsprojekt, och det är viktigt att komma ihåg.

Jag ska även kort kommentera frågan om djurskydd. Sverige har ett starkt djurskydd. Naturligtvis förhåller vi oss till EU:s lagstiftning, men vi har valt att gå längre. Vi tycker att det är viktigt att se hela sambandet – människan, miljön, hälsan och djuren. Jag vet att det finns mycket arbete kvar att göra. Jag ska inte här dra i gång en debatt om danska grisknorrar, men vi jobbar hela tiden på att fler länder ska se hur vi har formulerat vårt djurskydd. Inte minst med tanke på den diskussion vi nu har och ett nytt frihandelsavtal mellan EU och USA vill jag försäkra kammaren om att vi kommer att stå på oss, att vårt djurskydd gäller.

Anf. 67 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det som ministern säger om att riva hinder är mycket viktigt. Det handlar om att skapa tillväxt och välfärd. Tillväxt och välfärd går hand i hand. Sedan får vi aldrig glömma den viktiga faktorn för att skapa tillväxt, nämligen utbildningen. Jag har läst regeringens skrivelse om ungdomars sysselsättning och ett inkluderande arbetsliv. Jag vet att det i ministerrådsprogrammet fanns två punkter som man kunde koppla till ungdomars situation. Det var dels deras arbetsliv, dels deras utanförskap. Det upplever vi ju väldigt starkt i nordiskt sammanhang. Vi har en skyhögt ungdomsarbetslöshet, vilket är mycket välbekant för oss alla i Norden. Tyvärr är det Sverige som toppar den statistiken.

September 2012 lade Nordiska ministerrådet fram ett förslag, Ny nordisk skola. Det gick ut på att man skulle gå gymnasiet och om man ville skulle man kunna välja en yrkesinriktning och samtidigt yrkesut-

bilda sig så att man var färdig och hade ett yrke när man gick ut gymnasiet. Vi har ett gott exempel på ett sådant försök i norr, Utbildning Nord, som jag vet att ministern har besökt. Det är ett slags yrkescollege riktat direkt till ungdomar.

Förslaget fanns på hösten 2012 och hette alltså Ny nordisk skola. Ministerrådet var då berett att jobba vidare med det. Så blev nu inte fallet, vilket jag djupt beklagar. Jag skulle vilja höra Björling kommentera det.

Anf. 68 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Herr talman! Det kändes inte som att jag fick någon direkt fråga av Karin Åström, men jag tror att jag kan räkna ut ungefär vad det handlar om. Jag håller med om att ungdomsarbetslösheten i Norden är alldeles för hög, men vi ska vara sanningsenliga och tala om att de siffror som finns även gäller ungdomar som studerar, söker ett extrajobb vid sidan om och inte får det.

Jag var i Spanien förra veckan och talade med den spanska näringsministern. Jag förhörde mig då om deras ungdomsarbetslöshet. De tycker att vår arbetslöshet är låg jämfört med deras. Fortfarande är den naturligtvis alldeles för hög, framför allt bland ungdomar. Ännu högre är den bland ungdomar som har ett utländskt efternamn.

Vi har jobbat med den här frågan under en längre tid. Vi hade den i fokus under vårt ordförandeskap. Det är fråga om en balansgång, eftersom arbetsmarknadspolitiken är nationell. Samtidigt vill vi samarbeta i Norden. Vi har därför valt att fokusera på utbyte av erfarenheter. Vad är det som fungerar bäst?

Det som vi också har valt att lägga resurser på är att underlätta för ungdomar att få åka över gränserna till Norge, Danmark, Finland och Island för att gå på anställningsintervjuer. Det är något som för svenska ungdomars del har varit framgångsrikt i Norge.

Naturligtvis kan man alltid genom samtal med de andra nordiska länderna finna på nya idéer och nya verktyg för att kämpa mot den stora arbetslösheten bland ungdomar i Norden.

Anf. 69 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag var intresserad av Ny nordisk skola, en modell för att snabbt och konkret få arbetslösa unga i Norden att komma in på en utbildning som direkt ger jobb – en utbildning som näringarna eftersöker. Det finns redan en modell för hur man ska jobba med frågan.

Jag ställde en skriftlig fråga till Utbildningsminister Björklund för att få ett svar på varför utbildning inte kan lyftas in i ordförandeprogrammet. Han svarade: ”Sverige är tveksamt till det föreslagna samarbetet med anledning av att de nordiska länderna har skilda utmaningar och skilda politiska prioriteringar.” Visst kan vi ha skilda politiska prioriteringar, men mycket kan göras gemensamt i Norden när det gäller utbildningsfrågor även om arbetsmarknadspolitiken är mer nationellt sammanhållen.

Det var ett trist svar. Här fanns ett konkret förslag som det hade gått att göra mycket verkstad av direkt.

Jag har läst regeringens skrivelse noggrannare för att se om det finns något konkret om ungdomars sysselsättning och ett inkluderande arbetsliv. Det har gjorts en hel del. Det har varit många seminarier, men jag kan inte se att man någonstans har satt ned foten och fattat beslut som går

i riktning mot att de arbetslösa ungdomarna i Norden snabbare kan få en yrkesutbildning och få ett varaktigare jobb.

Anf. 70 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Herr talman! Nu vet jag att Island fortsätter att diskutera frågorna om arbetslöshet generellt och ungdomsarbetslöshet mer specifikt. Man kommer att anordna en konferens om just arbetsplatsförlagt lärande och ungdomsarbetslöshet.

Vi samarbetsministrar kan fokusera på de vardagsnära frågorna. Det handlar om att riva de gränshinder som finns i dag så att ungdomar ska kunna röra sig fritt inom Norden.

Jag vet att det pågår arbete i Finland för att göra det hela enklare. Det handlar också om möjligheten att få bidrag till resor för anställningsintervju i annat land och även för praktik i annat nordiskt land. Det är frågor där diskussioner pågår. Alla nordiska länder arbetar med dessa frågor. Det är också viktigt att Island som ordförandeland fortsätter att lyfta fram frågan. Jag hoppas att det kommer att ske mer än en gång under Islands ordförandeskap.

Detta är ingen fråga vi kommer att komma till rätta med snabbt utan det kommer att ta tid. Det kräver att alla nordiska länder anstränger sig och till att börja med gör det så enkelt som möjligt för ungdomarna att röra sig över gränserna. Det ska också finnas gemensamma regler så långt det går för att det ska bli verklighet att kunna arbeta i vilket nordiskt land man vill.

Anf. 71 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Minister Björling använder sig av en debatteknik som går ut på att man medvetet missförstår och förvränger det debattmotståndaren yttrar. Det är en ohederlig debatteknik som är en av orsakerna – det är jag övertygad om – till att politikerföraktet växer.

Jag har inte uttalat mig om vad Miljöpartiet anser i försvarsfrågan. Jag var tydlig med att jag som pacifist, och jag kan lägga till som vapenvägrare, inte ser någon roll för vare sig JAS-flygplan eller ubåtar. Som jag ser på säkerhetsfrågor är det hundratals miljarder kastade i sjön som inte fyller någon funktion ur ett säkerhetsperspektiv. Det är *min* uppfattning. Jag var mycket noga med att påpeka det. Jag uttalar mig inte alls om Miljöpartiets synpunkter på området. Det har jag inget mandat att göra.

På samma sätt väljer ministern att missförstå mitt yttrande om tillväxt. Vad sade jag? Jag sade att tillväxtekonomin uppenbart har allt större svårigheter att hantera de utmaningar vi står inför. Jag yttrade mig inte över huvud taget om tillväxt är bra eller inte.

Om ministern inte delar min uppfattning att tillväxtekonomin uppenbart får allt större svårigheter att lösa de problem vi står inför är ministern ensam.

Att ministern inte tror på kärnkraft har vi vetat. Ändå har vi under de senaste tio åren, under långa perioder, haft både en, två, tre, till och med fyra, reaktorer som har stått stilla under den kallaste vinterperioden. Vi har klarat det bra. Då har det varit ofrivilligt. Det har berott på snabbstopp som inte har kunnat undvikas.

Om vi på ett medvetet och planerat sätt sköter vår energiförsörjning behöver vi inte 20 terawattimmar el i överskott varje år. Det finns tekniska förutsättningar att byta ut den riskfyllda kärnkraften. Särskilt ur ett försvarsperspektiv är en av de viktigaste frågorna – ur mitt perspektiv – att se på vad säkerhet och trygghet är.

Anf. 72 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Herr talman! Jag måste få ställa en fråga till Jan Lindholm. Han sade att ministern inte tror på kärnkraft. Var det korrekt uppfattat?

(JAN LINDHOLM (MP): Jag uppfattade det så.)

Då vill jag vara tydlig och säga att jag ...

(JAN LINDHOLM (MP): Nej, förlåt! Det var ju fel.)

Jag förstod det!

Tillväxt är inte bara viktigt utan även essentiellt. Naturligtvis kommer vi att ha flera problem i framtiden som relaterar till att befolkningen på jorden växer. Det finns tillväxtländer där det sker i en snabbare takt. Fler människor får det allt bättre. Se på länder som Indien och Kina. Sverige kommer inte att ha den snabba tillväxt som till exempel BRIK-länderna har.

Naturligtvis kommer det att vara svårigheter, men för att lösa svårigheterna behöver vi tillväxt. Det är vad som skapar möjligheter till fler jobb och resurser till ökad välfärd, som inte minst dessa länder så väl behöver.

På grund av vad ska tillväxten stoppas? Det vore för mig helt orimligt. Vi ska naturligtvis ta ansvar för att det också är en hållbar tillväxt. Vidare ska vi underlätta så mycket det bara går för en globalisering som gäller alla. Så många hinder som möjligt ska rivas för att vi och våra företag lättare ska kunna röra oss ute i världen, både ut från Sverige och in till Sverige.

Jag har även hört Jan Lindholms språkrör Åsa Romson uttala sig på ett liknande sätt om tillväxt. Det är bra att väljarna får veta vad som gäller.

Anf. 73 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker också att det är bra att väljarna får veta vad som gäller.

Det som jag sade tidigare var fel. Jag menar att ministern inte tror på avveckling av kärnkraften. Det blev fel.

Jag ser att forskningen och debatten bland nationalekonomer ute i världen blir tydligare med att vi inte med hjälp av tillväxt kan lösa de problem vi står inför. Det behövs annat. Det betyder inte, som jag tolkar debatten, att tillväxt är en oviktig komponent. Det beror på vad tillväxten består av. Det är också en diskussion som har pågått länge. Där kommer vi inte att komma överens. Jag är övertygad om, så som jag tolkar forskningsresultaten, att tillväxten inte kommer att lösa problemen. Vi behöver andra redskap.

Jag begärde ordet för att ställa en fråga till ministern. Eftersom det här är min sista replik vill jag passa på att ställa min fråga. Jag har under mina år i Nordiska rådet ställt en fråga som gäller nordiskt samarbete på ett område som vi inte har talat om i debatten här men som jag tycker är viktig, nämligen infrastruktur.

En viktig fråga för oss i Miljöpartiet är att vi ska minska flygandet. Stockholm och Oslo ligger väldigt nära varandra. Det skulle gå på en och en halv timme med tåg om det var så att man valde att investera i det.

Jag har fått positiva signaler varje år när jag ställt frågor om järnvägsförbindelser Stockholm–Oslo som ett alternativ till att flyga från framför allt den norska sidan. Ministern brukar också vara relativt positiv till att det är en viktig fråga.

Jag skulle bara vilja veta: Var ligger den frågan? Hur går det? Finns det något arbete på det som kan redovisas som att det går framåt? Det är en väldigt viktig fråga. Att öka kommunikationsbarheten, det vill säga att resa och arbeta, i de två städerna är en av de viktigaste frågorna för Norden.

Anf. 74 Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik:

Herr talman! Jag vill rikta ett tack till Jan Lindholm för att han lyfter fram en väldigt viktig fråga. Infrastrukturen kommer ständigt att vara på agendan för de nordiska länderna. Om vi ska kunna hävda oss i konkurrensen med övriga världen gäller det att vi har en bra infrastruktur oss länder emellan.

Väldigt mycket arbete pågår. Jag är glad att kunna säga att infrastrukturministrarna har haft möten och prioriterat om nationellt just för att fokusera på de nordiska flaskhalsar som vi har. Det är viktigt inte minst uppe i norra Sverige för gruvindustrin, som Jan Lindholm väl vet.

Där är jag också glad att kunna säga att Norge har tidigarelagt sin restaurering av järnvägen mellan riksgränsen och Narvik just för att kunna underlätta för svensk industri. Jag vet också att man har gjort en tidigareläggning av elektrifiering av Meråkersbanan. Det finns flera sådana exempel. Där har vi en positiv signal från det nordiska samarbetet.

Jag tror att vi kommer att behöva flyg, tåg och bättre och fler vägar mellan våra länder. För svensk del är det traditionellt så att vi har ganska goda förbindelser från norr till söder och vice versa. Samma sak gäller Norge och Finland. Men vi har inte lika mycket prioriterat på andra hållet, tvärsöver.

Nu är det första gången som vi ser det också i verkligheten. Det är jag väldigt glad för. Det kommer att underlätta för ökat nordiskt samarbete. Det blir enklare för människor att ta sig över gränserna. Det blir också enklare för varor och tjänster. Det i kombination med att vi är väldigt aktiva med att riva gränshinder tror jag kommer att ge ökad tillväxt.

Anf. 75 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! Norden är på många sätt fantastisk. Förmågan att kombinera ekonomisk tillväxt och dynamik med en generös och skattefinansierad välfärd har tjänat oss väl. Det är nordisk nytta! Den nordiska välfärdsmodellen är utsatt för många utmaningar, och mycket talar för att vi kommer att få kämpa hårt för att utveckla den välfärdsmodell vi har byggt upp. Den senaste tidens ekonomiska kriser har visat att vår modell

står stark, men med tilltagande globalisering, förändringar i demografi och teknik samt nya värderingar i befolkningen utmanas de nordiska ländernas möjligheter att upprätthålla och vidareutveckla den samhällsmodell som vi är så stolta över.

Herr talman! I år är det 60 år sedan överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad undertecknades. De senaste åren har drygt 50 000 nordbor varje år valt att flytta till ett annat nordiskt land. Antalet pendlare mellan våra nordiska länder ökar varje år.

Betyder det att vi ska vara nöjda nu? Nej, absolut inte. Det är nu det stora arbetet måste börja. Det är nu vi måste se framåt och börja arbeta med visionerna för framtiden. Det finns fortfarande hinder mellan våra länder och unika utmaningar inom varje land.

De nordiska länderna är inte riktigt lika unika eller likartade som man ofta tror. Många andra länder uppvisar i dag likadan eller högre levnadsstandard, och flera av dem har lika höga offentliga utgifter och lika hög nivå på beskattning som i Norden. De nordiska länderna har dock lyckats kombinera en hög genomsnittlig levnadsstandard, låga inkomstskillnader och låg fattigdomsnivå särskilt väl.

Enligt Nordiska ministerrådets nya rapport *The Nordic model – challenged but capable of reform* har de nordiska länderna uppnått denna kombination av effektivitet och jämlikhet tack vare en rad särpräglade lösningar och förhållningssätt. Till dessa hör öppenheten gentemot internationellt utbyte och ekonomiska strukturförändringar, flexibilitetsskydd på arbetsmarknaden – så kallad flexicurity – stora investeringar i human kapital samt omfattande arbetsorienterade offentliga säkerhetsnätverk. Norden utmärks även av relativt effektiva offentliga sektorer, skattestrukturen medräknad. Den höga acceptansen för strukturella förändringar kopplas i rapporten till den höga grad av tillit som präglar det nordiska samhällsklimatet.

Herr talman! Även om de nordiska länderna har ett starkt utgångsläge på många politiska områden finns det utrymme för förbättring på många områden i olika grad i olika länder. Den nordiska modellen baserar sig på en hög sysselsättningsnivå. Därför behövs kraftfulla åtgärder för att kompensera det arbetskraftsbortfall som den åldrande befolkningen medför.

Enligt forskare är det viktigt att bygga vidare på flexicuritymodellen och öka flexibiliteten på arbetsmarknaden. Reformen av skattestrukturer ökar utbudet av arbetskraft, arbetskraftsmobilitet och risktagande. Tydligare prioriteringar samt bättre användning av marknadsmekanismer och digital teknik behövs också för att hålla de offentliga utgifterna i schack.

Herr talman! Det är med andra ord tydligt att den politik som efterfrågas i det nordiska samarbetet är den som Alliansen står för. För att den nordiska välfärdsmodellen ska hållas intakt vill vi att över fem miljoner människor ska vara i jobb i Sverige år 2020. Genom att också stärka utbildningskvaliteten i den svenska skolan ser vi till att ta ansvar för den svenska utbildningen och utvecklingen i den nordiska gemenskapen. Det är med jobb, utbildning och tillväxt som vi skapar en stabil grund för det nordiska samarbetet och välfärden nu och i framtiden.

Anf. 76 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Herr talman! Detta blir mitt sista inlägg i talarstolen efter 20 år som riksdagsledamot. Det är trots allt lite vemodigt, men jag kan konstatera

att livet går vidare också utanför dessa väggar. I samband med det yrkar jag bifall till reservation nr 1.

I mitt inlägg tänker jag passa på att ge mina synpunkter på det nordiska samarbetet. Det har varit en viktig del av mitt riksdagsarbete. Det finns en vision som för mig är vägledande, och det är ett gränslöst Norden.

Redan 1962 undertecknades Helsingforsavtalet. Vi är lika gamla, och jag kan säga att vi bägge är still going strong, eller hur? Helsingforsavtalet reglerar det nordiska samarbetet inom en mängd olika områden.

Under åren har självklart fokus flyttats mellan vilka områden som stått högst på den politiska dagordningen. Men en fråga har alltid varit högt upp på dagordningen. Det är frågan om gränshinder. Vi har på olika sätt under åren angripit gränshindersproblematiken. I dag är det Gränshindersrådet som har fått ett tydligt mandat, och det är bra.

Det handlar om begreppet nordisk nytta. Det är centralt, precis som vi skriver i Nordiska rådets berättelse till riksdagen. Jag vill rekommendera att läsa den. Där finns väldigt mycket fakta om vad vi gör och vad som händer med vårt nordiska arbete.

Nordisk nytta handlar om att alltid ha medborgarnas bästa för ögonen och se till att vi kan underlätta rörligheten mellan våra länder för både medborgare och företagare.

Herr talman! De senaste åren har jag kämpat med frågan om de norska pensionärerna, som är ett exempel på när vår vision krockar med praktisk handling. Någonstans har det blivit fel. Ingen tar på sig ansvaret, och vanliga enskilda äldre människor drabbas.

Denna fråga har också varit på medborgarutskottets dagordning under året, och de har varit tydliga med att det måste lösas. Det är inte bara fråga om enskilda fall, utan det handlar om förtroendet för rättsstaten och förtroendet för myndighetssystemet. Som medborgare i Norden måste vi kunna känna oss trygga i alla nordiska länder och veta att våra mänskliga rättigheter respekteras oavsett vilket land vi bor i.

Det finns många andra gränshinder som vi måste hantera för att nå visionen om ett gränslöst Norden. Jag skulle önska att Socialdemokraternas förslag om en nordisk gränshindersombudsman blev verklighet. Som enskild är man väldigt liten mot till exempel en stor myndighet.

Herr talman! Ett annat område som är centralt för nordiskt samarbete är klimat- och miljöfrågorna. De måste ligga i topp på vår nordiska dagordning. Tillsammans blir vi starkare och får en tydligare roll i internationella sammanhang både inom FN:s klimatförhandlingar och inom EU-arbetet.

Resultatet av förhandlingarna inom både Rio + 20 och de internationella klimatförhandlingarna visar med förskräckande tydlighet behov av mycket större ansträngningar för att möta de klimathot vi ser framför oss. Jag menar att ökat nordiskt samarbete kan göra skillnad. Vi kan vara föregångare i klimatarbetet. Här har Nordiska rådets miljö- och naturresursutskott uppmanat regeringarna och sagt att Norden måste agera för att anpassa vår beredskap inför de kommande temperaturhöjningar som kan överskrida de två grader som är det internationellt överenskomna målet.

Tillsammans med klimatfrågorna är energipolitiken de viktigaste frågorna att öka samarbetet kring. Vi har många gånger stor samsyn, och våra nordiska länder ligger i framkant med ny energiteknik. Energisäkerheten är en viktig fråga för såväl medborgarna som för industrin i Norden.

Herr talman! Jag måste också nämna frågan om det nordiska pantsystemet för plastflaskor och burkar. Det är en fråga som har hängt med under flera år, och jag hoppas verkligen att vi kommer fram till en lösning. För mig är det självklart att detta är ett nordiskt problem och att det finns en stor nordisk nytta med att hitta ett gemensamt pantsystem. Jag hoppas att ni som kommer att vara ledamöter i den svenska delegationen inte släpper denna fråga.

Herr talman! Arktis har blivit väldigt intressant och ”hett” under senaste åren. Fler och fler länder vänder sina blickar mot Arktis utifrån att naturtillgångarna blir mer tillgängliga när klimatet förändras. Likaså öppnas nya fartygsleder när istäcket minskar. Allt detta gör att Arktis har kommit helt i fokus i dag. Men ibland känner jag att vi glömmer bort att det bor och lever folk där. Det är människor som måste få sin inkomst och kunna leva ett drägligt liv. De är väldigt utsatta nu när temperaturen långsamt ändras och förutsättningarna blir annorlunda.

Vi politiker i de arktiska länderna måste tillsammans med urbefolkningarna fatta kloka beslut som gynnar alla som bor och lever i området likaväl som vi värnar miljön och ställer krav på dem som exploaterar naturtillgångarna. Här krävs både klokskap och ökat samarbete och att vi träffas, lyssnar och lär av varandra inom Arktis.

Jag vill uppmana kommande regering att ta detta på allvar och höja statusen på det arktiska arbetet, bland annat genom att låta riksdagen genom skrivelse eller proposition ta aktiv del av hur den svenska arktiska strategin och arbetet ska se ut.

Till slut, herr talman: Det nordiska samarbetet är viktigt även i framtiden. Vi kan bli starkare inom EU-arbetet och det internationella arbetet, speciellt inom energi, klimat och miljö.

Det är viktigt att alltid ha de nordiska glasögonen på här i riksdagen och i regeringen när vi stiftar nya lagar eller ändrar befintlig lagstiftning. Det är en uppmaning inte minst från den person som har jobbat mest intensivt med att lösa gränshinder, Ole Norrback, som var ordförande i det nu ombildade Gränshindersforum. Han uppmanade oss alla att alltid ha de nordiska glasögonen på. Låt visionen om ett gränslöst Norden vara ledstjärna även i framtiden!

Tack för de här åren i Nordiska rådets svenska delegation! Det har varit gott kamratskap och spännande debatter, och jag önskar er alla som fortsätter lycka till i det viktiga arbetet. Jag vill också rikta ett tack till ministern och hennes medarbetare för ett gott samarbete och för att vi alltid har kunnat få svar på de frågor som vi ställer till er.

Jag önskar er alla en god sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

7 § Avgifter för tillsyn enligt drivmedelslagen

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU18
Avgifter för tillsyn enligt drivmedelslagen (prop. 2013/14:180)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

Klimatpolitik

8 § Klimatpolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU20
Klimatpolitik (skr. 2013/14:209)
föredrogs.

Anf. 77 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande 20, *Klimatpolitik*. Jag vill ta min utgångspunkt i den debatt som hölls i denna kammare i torsdags – en aktuell debatt om FN:s klimatpanel IPCC:s senaste vetenskapliga rapport. Rapporten, som har släppts i tre delar, är viktig läsning om det vetenskapliga läget, om klimatförändringarnas effekter och om vad vi kan göra för att förhindra och mildra klimatkrisen.

I debatten i torsdags fanns dock ett mycket märkligt inslag. Där stod Sverigedemokraterna och försökte avfärda det som IPCC säger. Till sin hjälp hade Josef Fransson en referens till *en* forskare, och inget mer. Det är visserligen inte första gången som Sverigedemokraterna ger prov på ett oseriöst förhållningssätt till vetenskapen; vi ser det på deras sätt att läsa kriminalforskning och hur de gör ekonomiska beräkningar över enligt dem icke önskvärda svenskar. Men bristen på verklighetsförankring är ändå slående. Att ta del av klimatforskningen men välja att förlita sig på ett fåtal som säger emot den absoluta majoriteten av klimatforskare är ett märkligt grepp. Man får nästan känslan av att SD bara vill vara emot.

Sverigedemokraterna kanske tror att denna lilla minoritet forskare, som oftast är understödd av oljeindustrin, har rätt. Så kan det vara. Jag tycker ändå att det är relevant att ställa en fråga till Sverigedemokraterna och Josef Fransson. Tänk om de har fel! Tänk om hotet är på riktigt och eftersom det är mänskligt skapat också kan avvärjas! Det krävs verkligen ett hjärta av sten för att äventyra så många människors liv och hälsa.

Herr talman! Vi behöver en politik som bygger på kärlek, på jämlikhet och på solidaritet med alla människor. Också här vill jag knyta an till debatten i torsdags. Miljöminister Lena Ek framförde ett argument som är rätt vanligt förekommande från våra borgerliga kamrater här, nämligen att Sverige bara står för 1 promille av de totala utsläppen. Underförstått: Äsch, det spelar ändå inte så stor roll vad vi gör här.

Det är ett farligt sätt att resonera. De flesta länder i världen är inte Kina eller USA. Om alla länder skulle resonera som miljöministern, och också ofta statsministern, vore det förödande. Dessutom kan man se på annat, vid sidan av hur stor andel av de totala utsläppen vi står för. Det är hur stor del av den totala befolkningen vi utgör. Den är nämligen betyd-

ligt mindre. Då blir inte vår promille lika futtig längre, för det betyder ju att vi gör anspråk på en större del av vårt utsläppsutrymme än vad vår storlek som land eller befolkning ”berättigar”. Det är en fråga om jämlikhet.

Det finns såklart historiska skäl till att det ser ut på det sättet. Men vad ger oss rätten att tycka att det ska se ut så även i fortsättningen, eller att bara ta det med en axelryckning? Internationell rättvisa måste vara en central del av klimatpolitiken. Att minska våra utsläpp är en solidaritetshandling, för det ger utrymme åt andra.

Herr talman! Vår klimatpolitik kan dock även få effekter som går utöver betydelsen av att vi minskar våra utsläpp. Det internationella klimatarbetet är i ett kritiskt skede. Världen behöver ledarskap. Och Sverige har varit och borde vara ett av de länder som tar sig an det ledarskapet. Men då behövs en trovärdig politik också på hemmaplan och en förhandlingslinje som driver på.

Just nu sitter vi i läget att den svenska regeringen ska vara med och förhandla fram EU:s mål efter 2020. Själv har den svenska regeringen inte satt något mål efter 2020. Därför finns det inte heller någon långsiktig styrning av den svenska klimatpolitiken. Och det är just vad det här betänkandet handlar om till stor del.

Riksrevisionen har under flera år granskat den svenska klimatpolitiken, och den slutliga rapporten släpptes i december förra året. Kritiken sammanfattas i följande punkter:

- Det saknas tydliga mål.
- Det saknas tydliga prioriteringar.
- Det finns en brist på samordning, både kort- och långsiktigt.
- Det är en otydlig ansvarsfördelning.

Herr talman! Utan mål, prioriteringar, samordning och ansvarsfördelning är det svårt att få någon styrfart på klimatpolitiken. Och beslut som fattas riskerar att bli motstridiga.

Ett tydligt exempel är infrastruktur. Det är långsiktiga beslut som kräver god planering. När regeringen behövde underlag för en ny infrastrukturplan som ska sträcka sig fram till 2025 gick uppdraget naturligtvis till regeringens expertmyndighet Trafikverket. Man kan tänka sig att det underlag som Trafikverket skulle ta fram skulle vara samordnat med klimatmålen. Men så blev det inte. Det som skulle bli regeringens proposition var en infrastrukturplan som strider mot klimatmålen. Det är anmärkningsvärt. Och det är en följd av att det inte finns någon tydlig styrning, just det som Riksrevisionen pekar på. Bristen på klimatpolitisk styrning av just Trafikverket pekade Riksrevisionen på i en delrapport redan 2012.

Vi föreslår att det inrättas ett klimatpolitiskt ramverk vid sidan av det finanspolitiska. Det skulle i korthet innebära att vi pekar ut skarpa mål till 2050 och på vägen dit, också uppdelat i sektorer. På kortare sikt sätts utsläppstak på fem år, med en årlig uppföljning som läggs till budgetarbetet och till det ett oberoende klimatpolitiskt råd som granskar och lägger förslag.

Vi i Sverige skulle behöva samma typ av blocköverskridande upp-
slutning bakom ett sådant ramverk som finns bakom det finanspolitiska.
Det skulle skapa en tydlighet kring mål och prioriteringar, ansvarsfördel-
ning och samordning, just de områden där nuvarande klimatpolitik bris-
ter. Jobbet är inte gjort bara för att ett ramverk finns på plats. Vi kommer
att behöva göra stora investeringar och jobba mycket med olika typer av
styrmedel. Men ramverket vore en solid grund att stå på. Därför, herr
talman, yrkar jag bifall till reservation 15.

Regeringen tillsatte 2011 ett arbete som skulle kunna vara en början
till ett sådant ramverk – Färdplan 2050. Naturvårdsverket redovisade
materialet 2012, och sedan dess har vi väntat på att något ska hända.
Faktum är att klimatpolitiken i princip har tagit paus i väntan på det. Men
någon proposition har inte kommit.

Regeringens svar på Riksrevisionens kritik blev alltså inte att försöka
rätta till bristerna. I stället tillsätter regeringen en utredning med i princip
samma uppdrag som Naturvårdsverket fick 2011. Det är löjeväckande.
Det finns såklart en orsak till detta. Partierna som kallar sig det enda
regeringsalternativet är inte överens. Och det är klart att de vill begrava
den här stridsfrågan ett par år till. Men det är inte ett rimligt sätt att han-
tera ett så viktigt politiskt område. Det är ansvarslöst.

Herr talman! Jag var på klimatriksdagen i går. Uppemot 600 personer
hade samlats för att uppmärksamma klimatfrågan och behandla motioner.
Vi fick med oss förslagen, vi som var där – det var representanter för de
flesta partier – och det hölls även en tyst minut för de partier som valde
att inte delta.

Vi fick som sagt med oss förslagen när vi gick. Det är många bra för-
slag, men framför allt är det ett tydligt budskap till oss i denna kammare:
Det behöver hända mer, och vi har inte tid att vänta.

De har rätt, men då krävs ett regeringsskifte. Förhoppningsvis kan vi
då också hitta vägar till ett blocköverskridande samarbete i denna, för vår
generation, ödesfråga.

(Applåder)

Anf. 78 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Häromveckan talade vi om FN:s klimatpanel IPCC och
det budskap de kom med i sina senaste rapporter om det vetenskapliga
läget. De manar till handling. Det är bråttom, men det är inte för sent.

I dag ska vi tala om vad vi ska göra åt saken. Vi ska också tala lite ex-
tra om Riksrevisionens granskning av regeringens klimatpolitik. Jag
tänkte börja i den änden.

Den kritik som Riksrevisionen riktar är allvarlig och värd att ta på
allvar. Det handlar om att det finns ett stort gap mellan teori och praktik i
klimatpolitiken. Det gäller inte så mycket fram till 2020; det målet är
nämligen medvetet satt så lågt att man egentligen inte behöver göra
någonting för att nå det. Däremot är det ett stort gap mellan det mål som
sätts till 2050 och de prognoser vi ser för utvecklingen om vi fortsätter
som nu. Egentligen är det inget mål till 2050 – de otydliga målen är
också en del av de problem som revisionen tar upp – utan en vision, en
ganska fluffig sådan, om noll nettoutsläpp. Och beroende på vad man
lägger i begreppet netto kan det bli nästan hur mycket eller hur lite som
helst.

Det leder till en väldig osäkerhet för de människor som för egen del eller för sitt företag står inför stora investeringar. Att bygga en ny maskin eller något sådant är en ganska dyr historia, och då vill man veta: Kommer det att kosta att släppa ut koldioxid? Hur mycket kommer det att kosta? Vilken klimatpolitik kommer vi att ha? Lönar det sig att göra de klimatsmarta investeringarna, eller ska jag köra på som jag brukar göra? Här behövs en tydlighet från politiken för att människor ska våga göra de klimatsmarta investeringarna i stället för att av osäkerhet om den politiska utvecklingen köra på åt ett håll som vi vet är ohållbart.

Osäkerheten spås dessutom på av de målkonflikter vi ser i politiken där regeringen inte har varit särskilt benägen att prioritera klimatmålet på det sätt som de har sagt att de vill göra. Sara Karlsson nämnde infrastrukturpolitiken som ett tydligt exempel där de har vissa klimatmål och sedan medvetet lägger fram en infrastrukturplan som går rakt på tvärs mot den. Det gör det också osäkert. Ska man våga göra det klimatsmarta eller inte? Kommer det att löna sig eller inte? Hur kommer förutsättningarna att se ut? Vi behöver mycket större tydlighet i klimatpolitiken för att vi ska få ett samhälle där alla drar åt samma håll i stället för att vi kommer med fluffiga visioner som inte fylls av innehåll.

Riksrevisionen lyfter också fram att det är en svag styrsignal till näringslivet på klimatområdet, det vill säga för näringslivet kostar det inte att släppa ut på samma sätt som det gör i andra sektorer. Ibland kan det finnas goda skäl för det. Vi vill inte att företag ska flytta utomlands och släppa ut lika mycket där i stället. Men risken för att företagen ska flytta utomlands, så kallat koldioxidläckage, har man egentligen inte undersökt särskilt noga, i alla fall inte från regeringens sida. De motiverar det inte med att vissa branscher behöver vissa undantag, utan bara man andas att en sådan risk finns kommer man ibland undan med det. Det skulle behövas mycket noggrannare studier så att inte branscher som skulle behöva en starkare styrning undantas och hamnar efter i utvecklingen och missar tåget att ta fram de klimatsmarta lösningarna som sedan kommer att bli lönsamma. Sedan kan det finnas branscher som kanske behöver undantag, men man måste ha bättre underlag innan man kommer med sådana saker.

Utifrån den här problembeskrivningen rekommenderar Riksrevisionen att politiken ska sätta tydliga mål, långsiktiga mål och en tydlig utsläppsbana. Om vi har ett visst mål till 2050 blir det en mer eller mindre rak linje dit från dagens nivå, så att vi sänker våra utsläpp successivt. Det har man gjort i Storbritannien, och alldeles nyligen har Finland också antagit en klimatlag eller ett klimatpolitiskt ramverk där man sätter ett långsiktigt mål med en utsläppsbana som är kopplad till den och som politiken måste hålla sig till.

Då blir det ett utsläppstak för varje mandatperiod, eller vad man nu bestämmer för period, som man inte får överskrida. Man får fylla den med vilken politik man vill; det står varje regering fritt att utifrån sina politiska idéer hitta de bästa verktygen. Men om man kan enas om hur man räknar och vart man ska kan det föras en diskussion om vilka verktyg som är de bästa i stället för att diskussionen handlar om vilka verktyg man inte ska ha över huvud taget. Det finns risk för att man missar målen om man inte har de verktyg som krävs för att ta sig dit.

Det här är någonting som jag tror att vi behöver ha i Sverige. Vi behöver ha ett klimatpolitiskt ramverk med tydliga mål, överenskomna räknesätt och en utsläppsbana. På det finanspolitiska området finns det ett finanspolitiskt ramverk och ett självständigt finanspolitiskt råd som granskar politiken och ger rekommendationer. Jag tror att de funktionerna behövs också på klimatpolitikens område.

Det är egentligen samma mekanik. Det handlar om långsiktiga frågor där det är lätt att politiken blir lite släpphänt och att man lovar mer än man kan hålla och ställer ut räkningen på kommande generationer. Det kan man inte göra inom finanspolitiken, och det kan vi inte heller göra inom klimatpolitiken. Därför yrkar jag bifall till reservation 15.

Om det finns ett klimatpolitiskt ramverk måste man såklart ha mål och verktyg. Det kommer vi inte ifrån. Jag menar att Sveriges mål ska ta sikte på att ta en rättvis andel av ett globalt en-och-en-halv-gradersmål. SMHI har räknat på ett sådant scenario. För Sveriges del skulle det innebära minskade utsläpp med i princip 40 procent till 2020, minus 66 procent till 2030 och i princip noll till 2050. Helt noll är kanske svårt att nå. Det är svårt att helt komma ifrån utsläpp från mark och sådant. Men man bör ha inriktningen att man ska ned till i princip noll.

Detta är sådant som vi ska göra här i Sverige. Vi ska självklart stödja fattiga länder med pengar och teknik för en mer klimatsmart tillväxt så att de kan resa sig ur fattigdom. Men det är ingen orsak till att göra mindre här.

Det var de svenska målen, men sedan har vi också EU:s mål till 2030 som diskuteras för fullt nu. Liksom stora delar av miljörörelsen och progressiva företag tror jag att det behövs en sammanhållen politik med tre mål: minskade utsläpp, förnybar energi och energieffektivisering. Dessa mål hänger ihop, och vi har faktiskt fler mål för politiken än bara minskade utsläpp. Dessa mål ger enligt EU-kommissionens egen konsekvensbedömning bättre effekt för både jobben och folkhälsan. De ger också ett minskat behov av energiimport från till exempel Ryssland, förutom att de har effekt på klimatet.

Detta är någonting som jag tycker att vi från Sverige ska stödja. Jag tycker också att vi bör ha en tuffare position när det gäller utsläppsminskningar än det mål som regeringen har antagit och som i princip stöder bara 40 procents minskningar, även om man kan tänka sig internationella insatser därutöver. Vi vill ha en utsläppsminskning med 60 procent i EU.

För att nå detta måste vi skärpa utsläppshandeln inom EU som är det viktigaste verktyget för de industrier och andra anläggningar som ingår i hela EU:s utsläppshandel. Priset har i dag kraschat och blivit så lågt att det i praktiken inte är styrande.

Det bästa är ju såklart om vi kan skärpa målen och ta ut utsläppsrätter ur systemet så att man får den styrning som man en gång tänkte sig. Men jag tror att vi får vara lite pragmatiska och fundera på olika verktyg som kan rädda det kapsejsade systemet och även fundera på sådana mekanismer som prisgolv och liknande som åtminstone kan se till att priset inte sjunker till en för låg nivå. I så fall har vi återigen problemet med bristande långsiktighet och tydlighet för investerare som vill veta om de kan göra en investering eller inte och räkna hem den. Har man ett system där

minsta lågkonjunktur kan få det att krascha vågar man inte göra de långsiktiga investeringar som behövs för klimatet.

Får vi en bra klimatpolitik i EU med tuffa mål och med en utsläppshandel som levererar, då är vi så mycket starkare rustade sedan när EU ska delta i de stora klimatförhandlingarna i Paris nästa år för att få fram ett globalt klimatavtal. Därför är det avgörande att Sverige driver på för att ha en tuff position i EU, och såklart en tuff position i Sverige också.

Vi måste visa att vi i de rika länderna står upp för de löften som vi har gett till de fattiga länderna. Om vi stöder dem med pengar utöver biståndet för att de ska kunna minska sina utsläpp och anpassa sig till ett förändrat klimat samtidigt som vi tar vårt rättmätiga ansvar för att minska våra utsläpp till hållbara nivåer, då är det mycket lättare att få i gång ett samtal och nå ett starkt globalt klimatavtal som kan hålla oss under katastrofala klimatförändringar.

Jag hoppas att vi alla kan skicka en stark signal om att vilken regering som än åker dit ska göra vad den kan. Jag hoppas att den regeringen kommer att vara rödgrön.

(Applåder)

Anf. 79 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! I dag håller vi vår andra klimatdebatt inom loppet av fem dagar. I torsdags hölls nämligen en så kallad aktuell debatt om IPCC:s senaste rapportsläpp. Där valde jag att lyfta fram ett antal citat från Sveriges troligen mest meriterade klimatforskare, Lennart Bengtsson, som jag menar är viktiga för att nyansera svensk klimatdebatt.

I dag ska vi däremot debattera betänkande MJU20 om klimatpolitik, och i detta betänkande har Sverigedemokraterna 9 reservationer. Givetvis står vi bakom samtliga dessa, men för tids vinnande väljer jag att endast yrka bifall till reservationerna 3, 7 och 25.

Herr talman! När vi i torsdags höll den så kallade aktuella debatten gick jag lite utanför ramarna för hur klimatdebatten normalt förs i Sverige. Föga förvånande flög epiteterna och fördömandena friskt i min riktning. Men lika lite som detta förvånar, lika lite bryr jag mig om detta.

Jag hävdar med bestämdhet att debattklimatet är riktigt illa däran inte bara i Sverige utan även utanför, där forskare som ger en annan bild av läget tystas och mobbas ut.

Det sägs inte sällan att i princip alla forskare är helt överens angående den globala uppvärmningen. Men ingenting kunde vara mer fel.

Inte sällan slänger sig politiker med siffran 97 procent, ibland till och med 99 procent. Jag skulle nog tro att man kan hitta en rad gemensamma nämnare bland 97 procent av forskarna som sysslar med klimatforskning som även jag själv ställer upp på. Varken jag eller särskilt många forskare förnekar växthuseffekten eller att mänsklig aktivitet påverkar denna. Inte heller är det väl någon som annat än instämmer i att jordens medeltemperatur ökat med ca 0,8 grader sedan förindustriell tid. Dock är det nog ganska få, om ens någon, som hävdar att hela denna uppvärmning är kopplad till mänsklig aktivitet. Ett mer rimligt antagande är väl att det är ungefär fifty-fifty.

Vidare är jag tillsammans med en stor majoritet forskare, inklusive många av de vetenskapsmän som nedvärderande brukar kallas skeptiker eller förnekare, helt överens om att vi behöver minska våra utsläpp av

växthusgaser. Men jag menar att det inte kan ske med de metoder och den politik som föreslås i dag.

Jag ska återkomma till detta om en stund.

Att det däremot råder något slags konsensus om vad framtiden har att bjuda på ställer jag dock inte upp på. Detta visade inte minst den hearing i representanhusets utskott för vetenskap som ägde rum i Washington för ett par veckor sedan där fyra prominenta amerikanska vetenskapsmän och experter på IPCC frågades ut.

Där kunde man tydligt se en mångfald av åsiktsriktningar. IPCC fick en hel del svidande kritik, inte minst för den politisering av vetenskapen som sker genom IPCC och inte minst av Richard Tol, som hoppade av arbetet med Summary for Policymakers i protest mot den politiserade slagsidan.

Något annat som allt fler blir alltmer överens om är att de datamodeller som ligger till grund för mycket i klimatdebatten är tämligen värdelösa. Sedan deras respektive tillkomst har de konsekvent misslyckats med att beskriva framtiden så som den senare har utvecklat sig.

Som jag har sagt här i tidigare debatter vid ett flertal tillfällen har jordens medeltemperatur inte stigit på 16–17 år, trots ett snabbt och tilltagande tillskott av växthusgaser i atmosfären. Hur stora växlar man ska dra av detta faktum kan givetvis diskuteras gällande den långsiktiga utvecklingen. Modellerna har dock en tendens att konsekvent överdriva uppvärmningen flera gånger i förhållande till senare observerade data.

De flesta datamodeller bygger på en positiv återkoppling, en så kallad feedback, men i realiteten har vi under senare decennier snarare kunnat observera en negativ återkoppling.

Till detta kan det vara värt att notera att havsisutbredningen på Antarktis var rekordstor vid sitt senaste maximum 2013 sedan man började mäta den 1979. Vilka slutsatser man ska dra av detta kan diskuteras, men min poäng är att man ska vara försiktig med att bara se de förändringar som driver fram den egna på förhand satta tesen. Att påstå att debatten är över är inget annat än billig och rent antiintellektuell propaganda.

Allt detta tycks mycket besvärande för er andra att tala om, och hittills har jag inte hört någon av er ens ta dessa ord i er mun.

För ett år sedan stod till exempel Gustaf Fridolin här i talarstolen och deklarerade självsäkert att vi minsann rusade mot en uppvärmning på fyra grader. Det lustiga i sammanhanget är att jordens medeltemperatur faktiskt inte stigit alls sedan Fridolin 1999 blev språkrör för Grön ungdom. Gissningsvis gäller en liknande situation för de flesta som deltar i debatten här i dag.

Ofta förekommer i klimatdebatten argumentet att även om modellerna har fel är det ändå rätt att göra allt som står i vår makt som ett slags försäkring och säkerhetsåtgärd. Jag menar att detta är ett grovt feltänk och ett vansinnigt dumt sätt att värdera risk. Klimatpolitiken, om den fortsätter föras som i dag, kostar nämligen enorma pengar och tar resurser i anspråk som man kunde göra mycket gott för här och nu.

Som jag resonerar måste miljöproblem som dödar människor i dag ges en högre prioritet än sådana som hypotetiskt kan skada människor i framtiden.

Det talas ofta om att den globala uppvärmningen drabbar i första hand fattiga människor. Bör man då inte tolka detta som att det är fattigdomen i sig som är problemet? Dagens klimatpolitiska riktning kommer dessutom att göra världen väsentligt fattigare.

Det kanske största och mest dödliga miljöproblemet för världens fattiga i dag är luftföroreningar till följd av att människor tvingas laga mat över öppen eld i brist på alternativ. Bristen på gas och elektricitet är alltså det stora problemet, inte att världen använder för mycket energi.

Herr talman! Sverigedemokraterna eftersträvar en human klimatpolitik med en inriktning som tillåter fattiga en ekonomisk tillväxt så att de kan ta sig ur sin fattigdom. På så vis står människor bättre rustade för de klimatförändringar och extremväder som garanterat kommer, oavsett i vilken grad mänsklig påverkan är orsaken och det som är drivande. Vi efterfrågar en klokare användning av de begränsade resurserna där tillväxt, marknadsekonomi och teknisk utveckling är ledord.

Min kritik mot den svenska klimatdebatten kan delas in i tre olika delar: dels den ensidiga och överdrivna sakanalysen, dels den märkliga gåförepolitiken och dels de faktiska konkreta åtgärderna.

När det till att börja med gäller den ensidiga sakanalysen är det för mig beklämmande hur ni alla i den politiska debatten okritiskt väljer att hålla fast vid varje värstascenario. Än värre blir det när ni väljer att framställa det som rena fakta, trots att IPCC gör olika sannolikhetsbedömningar för olika scenarier och bedömer de värsta scenarierna som mindre sannolika.

Fakta är vad vi kan mäta, undersöka och verifiera. Om framtiden finns dock inga fakta, bara prognoser och mer eller mindre kvalificerade antaganden. Men ni tar varje storm, varje översvämning och varje avvikelser i vädret till intäkt för att världen snabbt håller på att förändras, trots att statistiken inte påvisar att extremväder blivit vanligare.

Samma sak är det med den påstådda havsnivåhöjningen. Hela städer ska enligt vissa ligga under vatten vid sekelskiftet, trots att havsnivåhöjningen ligger stabilt och beskedligt på ungefär två tre millimeter per år och har gjort så i minst 150 år, långt före industrialiseringen – en väldigt rät och fin linje. Jag säger nu på intet vis att radikala förändringar inte kan ske. Vad jag hävdar är att det är osannolikt, vilket också är i linje med vad IPCC säger i ämnet.

Ni målar alltid upp en extremt dystert framtid och kräver sedan väljarnas gunst för att göra något åt detta, men det finns inga radikalåtgärder. Medan Sverige minskar sina utsläpp något, och möjligen Europa likaså, reser sig tidigare utsatta ur sin fattigdom. Detta är nästan enbart positivt, som jag ser det, men det kommer att betyda väsentligt högre utsläpp under flera årtionden framöver. Det gäller oavsett Sveriges inhemska utsläpp.

Den ensidiga sakanalysen betyder också att man konsekvent väljer bort vetenskapliga rön som talar emot de värsta scenarierna men också de positiva effekterna som faktiskt finns av den högre koldioxidhalten. Alla fick vi väl förhoppningsvis lära oss i grundskolan att koldioxid är växternas mat. Och när växterna får mer mat växer de snabbare och blir dessutom mindre känsliga för torka, vilket sammantaget gjort att världen är grönnare än någonsin.

Skördarna runt om i världen slår all-time record, till stor del kopplat till att växterna får mer CO₂. Fler fattiga kan äta sig mätta.

I Sverige växer skogen som aldrig tidigare och bidrar till den svenska välfärden. Att detta är skäl att inte minska växthusgasutsläppen påstår jag på intet sätt. Däremot blir utsagorna om ökenutbredning och minskade skördar genast mer komplexa och troligtvis rent felaktiga.

När ni, åtminstone den absoluta merparten av er, med enfaset hävdar att Sverige måste gå före med utsläppsminskningar nationellt måste jag verkligen ifrågasätta hur ni resonerar.

Sverige är bäst. Vi ligger före. Vi har de lägsta utsläppen av växthusgaser per capita i hela den industrialiserade världen och har sannerligen inget att skämmas för. Huvudskälet till att vi har så låga utsläpp är givetvis vattenkraften och kärnkraften samt att vi redan på 70- och 80-talen minskade vår användning av olja som energikälla för uppvärmning. Sätter vi lilla Sverige i det globala perspektivet vet vi förhoppningsvis alla att det här landet bara står för en dryg promille av utsläppen. Och medan vi minskar våra utsläpp lite grann på marginalen ökar omvärlden sina i takt med att fattiga och utsatta människor går mot mer en draglig levnadsstandard.

Jag har sagt det förut, men det är värt att poängtera igen: Sveriges genomsnittliga utsläppsminskning på ett år ökar Kina sina utsläpp med ungefär var 20:e timme.

Även EU är en alltför liten del av världen för att unionens utsläppsminskningar ska kunna spela någon större roll. I nuvarande takt ökar omvärlden sina växthusgasutsläpp med ett helt EU på mindre än fem år.

Med dessa fakta som utgångspunkt bör det för var och en stå klart att utsläppsfrågan måste hanteras globalt och med andra infallsvinklar. Risken är överhängande att mycket av industrins utsläpp annars bara flyttar till en annan del av världen i så kallat koldioxidläckage.

En liten avslutning – och det är det mest beklämmande av allt här – är den huvudlösa åtgärdspolitiken i Sverige. Ni har valt det absolut värsta och mest osannolika scenariot som framtidsbild och tutat i er själva och omgivningen att det vi i Sverige gör får mätbara effekter på växthusgasutsläppen liksom att det är bråttom. Då föreslås och genomförs extremt kostsamma och ogenomtänkta panikåtgärder som är fullkomligt verkninglösa för att få ned utsläppen ens på lokalt plan. Jag talar då såklart om de omhuldade biodrivmedlen etanol och biodiesel som till och med IPCC nu tagit sin hand ifrån. Jag talar vidare om vindkraft och solceller som i Sverige i stället ökar utsläppen av växthusgaser. Och även om de hade funkade ändamålsenligt, vilket de inte gör, är tekniken alltför dyr för att utvecklingsländerna ska ha en chans att nyttja dem.

Dessa åtgärder kostar det svenska samhället miljarder och åter miljarder varje år. Dessa pengar skulle givetvis kunna göra enorm nytta om vi i stället satsade dem på breda forskningsprogram med målet att skapa nästa generations gröna energi, som då måste vara så billig att den konkurrerar ut de fossila bränslena. Jag är fullständigt övertygad om att så skulle kunna ske, att Sverige faktiskt skulle kunna spela en roll på riktigt i klimatfrågan. Det gör vi dock inte i dag.

Anf. 80 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Man får ha andra åsikter även i klimatfrågan, men då ska man vara tydlig med att det är ens egna åsikter och inte försöka klistra på dem på IPCC, som ju engagerar många forskare och granskas och kritiseras av ytterligare många forskare. Det är en betydligt större mängd kunskap än den enda vetenskapsman som Josef Fransson väljer att lyfta fram.

Den amerikanska vetenskapsakademien PNAS journal publicerade en undersökning av olika klimatforskare och kom fram till att ca 98 procent följer huvudlinjen att det är människan som står bakom de globala klimatförändringar vi ser i dag. Detta viftar Josef Fransson bort och säger att det gissningsvis är fifty–fifty. Vad baserar han det på? Det är oklart.

Vi får höra kritik mot klimatforskning som man kan rikta mot vilken forskning som helst. Det är svårt att göra klimatmodeller. Det är svårt nog att göra väderprognoser för de närmaste dagarna. Jag vet inte om Sverigedemokraterna kollar på väderprognoserna ibland.

Frågan är vad Josef Fransson har för belägg för att klimatmodellerna visar fel åt det hållet som Josef Fransson tror, det vill säga att det är överdrivet. Tänk om det tvärtom är ännu värre än vad vi tror! Vi får nog hålla till godo med att det är de bästa modeller vi har och anpassa oss utifrån det.

Om det blir de värsta scenarierna som förutspås är det väldigt allvarligt. Då står människors liv på spel, särskilt fattiga människors. Det är rätt att fattigdomen i sig gör människor mer utsatta, men det är inte lättare att ta sig ur fattigdom om skördarna slår fel på grund av förändrat klimat.

Detta är en av de effekter som IPCC lyfter fram som troliga konsekvenser av en ökad klimatförändring. Att då komma dragande med att växter äter koldioxid är att förminska problemet.

Vattnet kommer att stiga. Det är det troliga scenario som IPCC målar upp. Det måste vi planera utifrån. Vi kan inte bara slå ifrån oss.

Anf. 81 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Som vanligt är det många frågor från Helena Leander. Det blir svårt att svara på allt.

I den mån jag tar stöd i IPCC gör jag det utifrån att jag har läst deras rapport och utgår därifrån. Allt jag sade var inte hämtat från IPCC, men frågan om etanol börjar man där se alltmer kritiskt på. Man börjar också se mer och mer kritiskt på hur modellerna har slagit. Därför gick man, som jag uppfattade det, in i AR 5 och sänkte lägstanivån. Man hänvisade till att man nu visste mer och förstod mer än vid AR 4 och därför sänkte den nedre nivån för ett möjligt framtidsscenario. Det var väl självkritik om något från IPCC.

Jag ska passa på att ställa ett par frågor till Helena Leander. På er partistämman landade ni i att ekonomisk tillväxt är av ondo och att vi räddar miljön om vi blir fattigare och jobbar mindre.

Jag har några konkreta frågor:

Är den avskaffade tillväxten önskvärd också i andra delar av världen, till exempel Sydostasien, Afrika och Sydamerika?

Kan Helena Leander nämna några fattiga länder i världen som jobbar mer effektivt med miljöreformer än vad Sverige gör, till exempel med

luft, vatten och biologisk mångfald? Tror inte Helena Leander att det kan bli ganska svårt att få till vettiga miljöreformer oavsett vad det gäller om vi blir en mycket fattigare värld?

Anf. 82 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jo, det skulle nog bli svårt om vi hade som mål att få en fattigare värld. Men Josef Fransson tror väl inte på allvar att det är Miljöpartiets politik? Vi har sagt att vi inte tycker att politiken ska bygga på ekonomisk tillväxt. Det ska inte vara den ekonomiska politikens främsta mål. Det är inget konstigt.

För mig är syftet med politik att människor ska må bra här och på andra håll, nu och i framtiden. Då kan ekonomisk tillväxt vara ett medel, inte minst i fattiga länder som behöver bli rikare. Men vi kan inte vifta bort alla krav som skulle göra världen bättre med att de kan tänkas påverka tillväxten i ett redan rikt land. Det var mitt svar på det.

Josef Fransson kommer med olika påståenden som går att bemöta utifrån det som IPCC redogör. IPCC redogör till exempel för de förändringar man sett de senaste 15 åren, hur det här decenniet är varmare än det tidigare och så vidare. Alla dessa invändningar är inget som Josef Fransson kommit på själv, utan det är sådant som man resonerar kring i det vetenskapliga samhället. Trots det gör man bedömningen att vi står inför mänskligt orsakade klimatförändringar, och med den takt vi håller ser det ganska läbbigt ut.

Sverigedemokraterna kör sin det-skulle-kunna-vara-onödigt-politik. Har ni tur kanske det inte händer något, men har ni otur blir det väldigt jobbigt, framför allt för de länder som är fattiga.

De länder som är fattiga i dag och som ser hur vi har blivit rika genom att förstöra atmosfären är inte så peppade på att behöva göra en massa åtaganden medan vi fortsätter med våra utsläpp som många gånger är högre än deras. Även om Sverige ligger ganska lågt för ett rikt land är rika länder generellt sett betydligt större utsläppsbovar än fattiga, även om det finns undantag.

Därför behöver vi rika länder ta vårt ansvar och både minska våra utsläpp och stötta fattiga länder. Men vad är Sverigedemokraternas lösning på detta?

Anf. 83 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! När det gäller Miljöpartiets syn på den ekonomiska politiken kan man inte annat än ta sig för pannan. Ni vill omdefiniera vad tillväxt är och försöka få det till något annat. Tillväxt är vad som blir när fria människor har rätt att försöka förverkliga sig själva. Det är inte konstigare än så. Detta vill Miljöpartiet av någon anledning definiera om, men tar man denna frihet ifrån människor vet jag inte vad som blir kvar.

Precis som jag sade i mitt anförande menar jag att mycket av dagens klimatpolitik i Sverige är onödigt och en felsatsning av stora summor pengar. Vi har troligtvis världens renaste elproduktionssystem med vatten och kärnkraft. Det är i princip fritt från koldioxidutsläpp. Men av någon anledning ska man ge sig in i den sektorn och tricksa och fixa så att utsläppen i praktiken ökar. Jag antar att de flesta här är medvetna om att enligt en livscykelanalys släpper vindkraft ut tre gånger så mycket koldioxid per enhet energi som kärnkraft.

Jag menar med bestämdhet att det är en fullständigt vansinnig politik. Vi skulle kunna göra mycket annat gott för de pengarna. Mitt förslag är att vi skickar in åtminstone en del av dem i energiforskning så att vi kan få fram nästa generations gröna och rena energi. Exakt vad det blir kan jag inte svara på, men fjärde generationens kärnkraft ligger väl inom räckhåll.

Anf. 84 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att höra Josef Franssons syn på hur vetenskap går till, att det är något statiskt, att det finns en inomvetenskaplig diskussion och att den enda vetenskapen man kan ta på allvar är verifierad kunskap om hur saker är. Så fungerar inte vetenskap.

Det är svårt att följa Josef Fransson på flera sätt. I mitt anförande undrade jag: Tänk om de har fel!

Det säger Josef Fransson är fel sätt att hantera risk. Jag håller inte med. Det här är ingen lekstuga. Vi har ett stort ansvar i Sveriges riksdag, och det är fel att äventyra barns framtid och människors liv och hälsa runt om i världen när en absolut majoritet av forskarna pekar på uppenbara risker.

Josef Fransson fortsätter avfärda det den absoluta majoriteten av klimatforskarna säger. Samtidigt säger Josef Fransson att han är enig med oss om att vi behöver minska utsläppen. Varför då, undrar jag.

Det är svårt att stå på flera ben på samma gång. Jag skulle därför vilja höra vilket ben Josef Fransson står på.

Anf. 85 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Riskbedömning tycker jag är intressant. Som jag sade i mitt anförande har vi i dag människor som tar skada på allvar på grund av energifattigdom. De får elda och värma sin mat med pinnar de hittar, kodynga och annat, och de tar skada av detta.

Där har vi ett problem som löses genom att världen behöver få mer energi, inte mindre. Om vind- och solkraft är svaret kommer det absolut inte att funka. Jag ägnar den huvudsakliga kritiken mot de åtgärder och visioner som man har i Sverige och som jag menar är fullständigt verkninglösa och aldrig någonsin kan gå på export till dem som behöver energin. Om vi ska nå dit måste vi satsa på forskning om ny teknik – nästa generations teknik.

När det gäller långsiktigheten går Socialdemokraterna i bräsch för att vi ska satsa här i Sverige. Jag förstår inte varför. Som jag sade tycker jag inte att vi har någonting att skämmas för eller att vi ska visa oss som ett föregångsland när vi redan är det och satsa pengar som skulle kunna gå till mycket annat gott, till exempel vård och omsorg.

Det Sara Karlsson och hennes politik riskerar är att LO-arbetarnas arbeten flyttar någonstans långt bort i Asien och att vi sedan får importera våra produkter. Jag vet inte vad arbetarna i Sverige säger om den politiken, men det är vad som kommer att ske om Sara Karlsson får härja fritt.

Anf. 86 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Att man ser att det finns problem med klimatförändringar betyder inte att man inte ser att det också finns andra problem såsom

stor fattigdom och miljöproblem som drabbar människor både i Sverige och runt om i världen.

Vad gäller energifattigdom är det klart att betydligt fler människor än i dag behöver ha tillgång till energi. Där ser vi att den förnybara energin är mer lönsam än de energialternativ som Josef Fransson verkar föredra.

Det är intressant med Josef Franssons vurm för fattiga och utvecklingspolitik. Sverigedemokraterna skär kraftigt i biståndet i sin budget. Det vore intressant att höra hur Josef Fransson ser på att utveckla energi och minska energifattigdomen med den budget han företräder.

När det gäller vilket ben Josef Fransson står på fick jag inte riktigt svar på det. Han sade i sitt anförande att han tycker att man behöver minska utsläppen. Då antar jag att vi i Sverige också borde göra det. Jag har dock aldrig hört Josef Fransson eller någon annan från Sverigedemokraterna föreslå något sätt vi skulle kunna minska utsläppen på här i Sverige.

Jag skulle vilja höra något förslag från Sverigedemokraterna, gärna på det område där vi har störst problem i Sverige, nämligen trafikområdet. Om man nu tycker att det är viktigt att minska utsläppen, hur ska vi då minska person- och godstrafikens utsläpp i Sverige om Sverigedemokraterna får bestämma?

Anf. 87 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag får åter upprepa det jag sade: I Sverige har vi egentligen ingenting att skämmas för, då vi är bäst i hela den industrialiserade världen. Vi är ett föredöme.

Tror tusan att vi måste bli av med de fossila bränslena i transportsektorn om vi i Sverige ska sänka våra utsläpp från till exempel fordonssektorn ytterligare. Det är den stora puckel vi har.

Jag tror absolut att elbilar har en framtid. De kommer sannolikt inte att göra sitt genombrott här i Sverige, för vi har ett klimat som inte är speciellt vänligt mot elbilar. Man ska värma kupén, köra genom snö och så vidare. Det genombrottet kommer nog därför i huvudsak att ske någon annanstans. Men tids nog har vi batterier och kanske fordon med vätgas, vad vet jag? Om vi har billig kärnkraft kanske vi kan framställa vätgas i stora mängder. Det är också en möjlig utväg.

Som jag redan har tagit upp skulle naturligtvis också den fjärde generationens kärnkraft kunna ge oss säkrare och bättre kärnkraft och billig energi som räcker i århundraden och där man mer eller mindre har löst avfallsproblematiken. Om vi har gott om elektricitet ökar förutsättningarna väsentligt för att vi också ska kunna driva våra tåg, bilar och lastbilar med elektricitet.

Anf. 88 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag är rädd för att jag kommer att dra över lite på tiden. Det har främst att göra med det tidigare anförandet från Sverigedemokraterna.

Jag vill dock börja med att prata om klimatförändringarnas internationella dimension. Vi vet att denna fråga inte bara är en miljöfråga utan lika mycket en fråga mellan rika nord, där vi lever, och det över lag fattiga syd – utvecklingsländerna.

Det står inskrivet i klimatkonventionen, som ligger till grund för all internationell förhandling om klimatförändringarna, att det är de histo-

riska utsläppen som ska räknas. Hur ser det ut om vi tittar på dessa? Vilka har belastat klimatet med mest utsläpp? Jo, det är den utvecklade världen, de så kallade i-länderna. Vi står för drygt 70 procent av alla samlade historiska utsläpp. Därför har vi förbundit oss att gå före och minska våra utsläpp.

Vi har också förbundit oss att hjälpa utvecklingsländerna med ny teknik så att de kan minska sina utsläpp och anpassa sig till ett förändrat klimat liksom med pengar så att de har råd att göra nödvändiga utsläppsminskningar. Vi ska alltså avsätta klimatbistånd som inte tas från det ordinarie biståndet.

Varför säger jag detta? Vi hörde tidigare Josef Fransson från Sverigedemokraterna slå sig för bröstet och säga att Sverige är bäst i världen. I den klimatpolitiska debatten i förra veckan hörde vi också vår miljöminister illustrera de totala utsläppen i världen med en meter. Miljöminister Lena Ek sade att om världens utsläpp är en meter är EU:s utsläpp ungefär en decimeter. Sedan har vi mikroskopiska utsläpp som man knappt ser på måttstickan – Sveriges utsläpp.

Vad ville egentligen miljöministern att vi skulle dra för slutsatser av det? Hon är inte här i dag, men vi har ett antal borgerliga politiker här som jag hoppas kan svara på frågan. Jag får dock intrycket att hela vitsen med detta är att relativisera våra utsläpp – det vi gör i Sverige är inte så allvarligt.

Men tänk om människorna i New York, Peking, São Paulo, London eller Tokyo skulle säga: Vi står bara för en mikroskopisk del av utsläppen. För så är det ju. Om man bara räknar deras enskilda utsläpp är de i det stora hela inte särskilt betydande. Så kan vi inte se på den här saken, utan det är de historiska utsläppen som räknas liksom hur mycket vi släpper ut per person.

Vi vet att varje svensk släpper ut ungefär sex ton koldioxid varje år om vi bara räknar nationella utsläpp, alltså inte våra utlandsresor eller effekten av vår import. Titta på människor i Bangladesh, Botswana eller Angola! Hur mycket släpper de ut? De släpper inte ens ut ett ton per person. Per capita-utsläppen i Bangladesh är 0,2 ton varje år.

Vi måste därför göra otroligt mycket mer än vi hittills har gjort. Det är Vänsterpartiets förslag i klimatpolitiken. Vi vill ha en rättvis klimatpolitik. Det handlar om att vi i den utvecklade världen ska gå före. Det handlar också om att vi ska hjälpa utvecklingsländerna att minska sina utsläpp genom ett nytt additionellt klimatbistånd, med den senaste tekniken som de ska kunna använda fritt.

Det betänkande vi nu debatterar rör, som tidigare nämnts, delvis Riksrevisionens granskning av den borgerliga regeringens klimatpolitik. Riksrevisionen konstaterar att det finns ett antal fundamentala brister i den politiken. Det är otydligt vad det är för mål som gäller på lång sikt och vilka prioriteringarna är, och samordningen är i princip icke befintlig.

Miljödepartementet kan ena dagen säga att vi ska ha nollutsläpp till 2050, och sedan har vi en infrastrukturminister som tar fram en infrastrukturplan som innebär massiva investeringar i nya vägar, som kommer att leda till nya utsläpp. Så kan vi självklart inte ha det.

Jag trodde och hade hoppats att vi skulle ha kommit längre, för redan i regeringens klimatproposition från 2008/09 står det att Sverige inte ska

ha några nettoutsläpp till atmosfären 2050. Det sade man alltså redan i klimatpropositionen i slutet av 2008.

Sedan tog det några år, men till slut tillsatte regeringen i alla fall en utredning om nollutsläpp till 2050. Den utredningen tillsattes sommaren 2011, och i december 2012 kom Naturvårdsverket med en gedigen utredning om hur vi ska kunna få nollutsläpp till 2050. Vi i Vänsterpartiet håller inte med om allt i den utredningen, men det var i alla fall ett gediget underlag – det får man säga.

Sedan tog det ett och ett halvt år av icke-verksamhet från regeringens sida. Och nu, för några veckor sedan, vad gör man då? Jo, man tillsätter en ny utredning, med precis samma uppdrag, att utreda strategier för hur vi ska kunna nå nollutsläpp till 2050. Det håller inte!

Jag tycker att det är ett mycket tydligt exempel på regeringens brist i klimatpolitiken och att olika departement säger olika saker. Man verkar inte ens veta vad man vill. Man verkar inte ens veta vilka mål som ska gälla.

Ett annat exempel är regeringens utförsäljning av överskottet av utsläppsrätter. Man sålde 1,3 miljoner utsläppsrätter till Bank of America i början av 2013. Det är lika mycket räknat i ton: 1,3 miljoner ton, som regeringen i stället hade kunnat välja att annullera, att skrota, så att de inte växte till nya utsläpp i ett polskt kolkraftverk eller någon annanstans.

Vi rödgröna partier tar upp den problematiken. Vi vill ha mer ordning och reda i den svenska klimatpolitiken. Vi tror på ett klimatpolitiskt ramverk, och vi i Vänsterpartiet vill också ha en koldioxidbudget, som man ska kunna stämma av år för år och se till att man verkligen följer den bana som vi behöver vara inne på.

Det behöver komma på plats, så att vi får ordning och reda i klimatpolitiken. Därför yrkar jag bifall till reservation 15. Sedan har jag en hel del ytterligare som jag vill säga.

Det finns en reservation som har nummer 22. Den handlar om behovet av en nationell klimatanpassningsstrategi. Vi i Vänsterpartiet står bakom den reservationen.

Vi behöver självklart ett nationellt tag i klimatanpassningsarbetet. I dag har vi kommuner och regioner som gör ett viktigt arbete för att klimatanpassa Sverige, för att göra oss mer beredda att hantera extrema väder, havsnivåhöjning och andra saker. Men vi har faktiskt ingen nationell myndighet med det övergripande ansvaret, och vi har ingen nationell klimatanpassningsplan. Det behöver vi, och det tas upp i reservation 22.

Jag skulle helst inte vilja lägga en sekund av mitt anförande på Sverigedemokraterna. Men det som Josef Fransson presenterade i både sitt anförande här och sitt anförande förra veckan kan inte lämnas okommenterat. Jag är glad över att Sara Karlsson och Helena Leander redan har bemött flera av Josef Franssons påståenden. Jag hoppas verkligen att Josef Fransson tar replik på mig, eftersom jag inte kan ta replik på honom, så kan vi gå in mer på de här detaljerna.

Jag avkrävde dig ett antal svar förra veckan när vi debatterade, men det fick jag inte. Jag hoppas att jag får det nu i stället.

Jag skulle vilja avsluta med något som är väsentligt mycket roligare att prata om än Sverigedemokraternas och den borgerliga regeringens bristande klimatpolitik. Här i min hand har jag de motioner från Klimat-

riksdagen som klubbades igenom i helgen. Klimatriksdagen var ett möte som pågick i tre dagar och som samlade hundratals människor, från unga aktivister till gamla, mer erfarna människor. Alla slöt upp bakom samma engagemang, att vi snabbt måste minska utsläppen i Sverige.

Prot. 2013/14:121
9 juni

Det var sju motioner som klubbades igenom, och jag var en av de politiker som hade den stora äran att få ta emot de motionerna. Jag skulle vilja vädja till alla andra debatterande politiker här inne att titta noga på de motioner som har klubbats igenom vid helgens klimatriksdag. Jag ska kort ta upp dem.

Den första motionen handlar om behovet av nya ägardirektiv för Vattenfall. Den andra motionen handlar om behovet av nya regler för våra AP-fonder, så att de inte investerar i kol och olja utan i det som är förnybart och som är framtiden. En motion handlar om behovet av att göra miljövänliga transporter mer attraktiva. Det är fullkomligt bisarrt att det är billigare att ta flyget ned till södra Europa än att ta tåget.

Den fjärde motionen handlar om vikten av att upphandla mer hållbart. De 500–600, ja kanske 700 miljarder kronor som våra kommuner, våra landsting och staten varje år lägger i offentlig upphandling skulle kunna styras upp och göras till en mycket mer progressiv upphandling. I motionen tar man upp att det då är fel att lägga ned Miljöstyrningsrådet.

Man tar också upp behovet av att få in mer av klimat- och miljökunskap i utbildningen i våra skolor. I den sjätte motionen understryker man behovet av att verkligen genomföra förslaget 2008 från Klimatberedningen. Den lade en mängd förslag som vi egentligen bara skulle klubba igenom här, men det har faktiskt inte blivit av.

Avslutningsvis skickar man en tydlig signal till oss om att vi behöver halvera Sveriges klimatpåverkan nästa mandatperiod. Det, kära meddebattörer, är riktiga utmaningar att analysera, granska, debattera och sedan förhoppningsvis sätta i verket.

(Applåder)

Anf. 89 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Du får ställa dina frågor en gång till, så får vi se om jag kan svara. Men jag tyckte faktiskt att jag svarade på frågorna redan i mitt anförande.

Till en början vill jag yrka bifall till reservation 23 och ta tillbaka mitt yrkande om bifall till reservation 25, som blev lite tokigt i och med att det var fel i mina papper.

Jag har i alla fall en fråga som jag tänkte ställa till Jens Holm som jag har förberett.

Enligt IPCC kommer det att kosta ungefär 5 procent av bnp under tiden fram till 2050 att begränsa uppvärmningen till under 2 grader. Efter 2050 är det 11 procent. Man kan naturligtvis säga mycket om denna utsaga, men om vi för en sekund leker med tanken på att Sverige ska lägga 5 procent av bnp fram till 2050 på klimatåtgärder för att minska utsläpp här hemma i Sverige, då blir det ungefär 180 miljarder kronor per år i 35 år framåt. Det är ungefär en fjärdedel av statens totala skatteinkomster och motsvarar ungefär statens utgifter för rättsväsendet, försvaret, sjukvården och biståndet tillsammans.

Jens Holm vill ha en gå-före-politik, och då är min konkreta fråga: Är det din uppfattning att Sverige har råd med detta? Vad är det i så fall vi ska spara in 180 miljarder årligen på?

Anf. 90 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att huvudfrågan är: Har vi råd med en helt eskalerande och okontrollerbar klimatförändring som kommer att leda till att vi kommer att vara tvungna att lägga nästan all vår vakna tid och så gott som alla våra gemensamma resurser bara på att hantera ett förändrat klimat?

Jag känner inte till siffran 5 procent av bnp. Jag har hört att det är någontans mellan 0,5 procent och 1 procent. Det är ganska mycket pengar det också, vill jag understryka. Men vi måste avsätta resurser för att se till att vi inte får en helt okontrollerbar klimatförändring.

Josef Fransson! Du sade en massa saker som helt enkelt inte stämmer. Ditt sätt att hantera fakta tycker jag är upprörande och oroväckande. Du sade till exempel att havsisen 2013 var den största någonsin. Det stämmer inte. Om man jämför 2012 med 2013 var havsisen större, eftersom den fick en liten utbredning. Lite drygt 4 miljoner kvadratkilometer utbredde sig havsisen 2013.

Josef Fransson! Hur stor var havsisen, alltså isen kring nordpolen, i slutet av 1970-talet? Jo, den var dubbelt så stor. Den var ungefär 8 miljoner kvadratkilometer. Det är en gigantisk yta. Det är ungefär två gånger hela Europeiska unionens yta. Hur kan ni hantera fakta på detta sätt, Josef Fransson?

Du tog tidigare upp forskaren Lennart Bengtsson. Mycket riktigt presenterade han alla sina IPCC-kritiska slutsatser i en artikel som han skickade till tidskriften *Environmental Research Letters* i våras. Men han blev nekad publicering eftersom artikeln inte höll måttet. På punkt efter punkt hade han fel.

Du har fel, Josef Fransson, och han har fel. Sedan kan vi diskutera detaljer i klimatpanelens rapporter. Det är en annan fråga.

Anf. 91 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag får tacka Jens Holm för frågan om havsisen. Det är bra att han tar upp den om han missförstår vad jag faktiskt säger. Jag talade inte om Arktis, utan jag talade om Antarktis. Isen på Antarktis slog rekord sedan man började mäta 1979. Isen på Arktis är en annan fråga. Isen där har definitivt blivit mindre och ligger på låga nivåer som den har gjort i säkert tio år.

Men min poäng med detta var att denna typ av uppgifter tar ni aldrig i er mun. Finns det någon trend som går emot den absoluta domedagen underlåter ni att tala om det. Ni tar bara upp extremvädersscenarierna. Jag hävdar dessutom att det är felaktigt att påstå att extremvädren blir fler och fler. Jag tycker att vetenskapen är ganska tydlig med att det inte går att utläsa någonting sådant statistiskt. Det var det som var min poäng.

När det gäller att Lennart Bengtsson inte fick denna artikel godkänd har jag inte läst vad den handlade om. Däremot har jag noterat att det är en *operation takedown* av Lennart Bengtsson i hela klimatvärlden i fråga om de som tycker att det som han säger och det som han påstår är väldigt besvärande. Han har fått extremt mycket betungande kring sig på grund av detta som tyvärr har gjort att han nu drar sig ur debatten. Jag tycker att det är synd varje gång en duktig vetenskapsman drar sig ur debatten på grund av att man har blivit mobbad.

Anf. 92 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Du talar om vetenskap, Josef Fransson. Här i min hand har jag FN:s klimatpanels vetenskapliga rapport från september i fjol. På s. 5 sägs det att de tre senaste decennierna har varit de varmaste någonsin sedan 1850 och sannolikt de absolut varmaste någonsin under de senaste 1 400 år som har gått.

På s. 5 tar man också upp att antalet extrema väderfenomen har ökat, och man varnar för att antalet kommer att öka i och med ett förändrat klimat. Jag har själv träffat människor från Bangladesh, och jag har träffat människor från öriket Tuvalu som har tvingats flytta därifrån för att havsnivån stiger.

Det sätt på vilket Sverigedemokraterna relativiserar dessa extremt svåra frågor tycker jag är provocerande. Jag tror att det kan ge många människor en klump i magen. Vad menar egentligen Sverigedemokraterna? På samma sätt kan den lilla kille som hemma hör Jimmie Åkesson på tv bli jätterädd för att Sverigedemokraterna kanske ska utvisa hans mamma eller pappa. Och när Sverigedemokraterna vill spara 118 miljarder kronor på integrationspolitiken är det klart att folk börjar se sig om och tänka: Är det jag som ska förlora på den här politiken?

Josef Fransson säger i sin reservation 23 på s. 66 i betänkandet ”att ett varmare klimat, kombinerat med en högre halt koldioxid i atmosfären, snarast är bra för Sverige”. Det är ett citat, Josef Fransson. Jag tror att det är detta det handlar om. Du ser inte klimatförändringarna. Du bryr dig inte om dem. Sedan försöker du hitta fakta som ska stämma överens med din ideologiska åsikt. Finns klimatförändringen, Josef Fransson, och behöver vi göra någonting åt den?

(Applåder)

Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Så sent som i torsdags hade vi möjlighet att debattera klimatpolitik här i kammaren, och nu gör vi det igen. Det är bra. Klimatutmaningen är en av vår tids verkliga ödesfrågor som bör debatteras mer i Sveriges riksdag precis som i andra parlament runt om i världen.

I Sverige har vi kommit förhållandevis långt, både politiskt och rent konkret. Vi har uppenbarligen, med undantag av ett parti, en stor politisk enighet partierna emellan om klimatutmaningens allvar och om behovet av att Sverige tar ansvar både nationellt och internationellt.

Vi har kommit en bra bit på väg när det gäller att ställa om vårt samhälle till att bli mer hållbart. Våra utsläpp sjunker stadigt, och runt om i vårt land görs varje dag stora och små insatser för att energieffektivisera, för att utveckla ny och bättre teknik, för att minska matsvinnet och för att på andra sätt påskynda resan till ett Sverige utan nettoutsläpp.

En stor enighet råder om att vi i Sverige måste göra mer. Sedan är det stor skillnad partierna emellan om vilka verktyg som vi tror är de bästa, vilka styrmedel som är de rätta och på vilken nivå olika beslut ska tas. Det är om detta vi i dag debatterar, dels utifrån motionsyrkanden från den allmänna motionstiden, dels utifrån regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport *Klimat för pengarna?* med tillhörande följdmotioner.

Herr talman! Sverige är ett föregångsland då vi har lyckats förena sjunkande utsläpp med en stark ekonomisk utveckling. Sedan 1990, det vill säga basåret för Kyotoprotokollet, har de svenska utsläppen sjunkit med 23 procent samtidigt som vår bnp har vuxit med omkring 60 procent. Den utvecklingen har varit möjlig tack vare en politik som har satt pris på utsläpp och som har tagit vara på Sveriges goda förutsättningar när det gäller förnybar energi. Bioenergi, kärnkraft och vattenkraft är tre viktiga förklaringar till att Sverige i dag har ungefär hälften så höga utsläpp som genomsnittet inom OECD. Vi tillhör de länder som har absolut lägst utsläpp i relation till vår bnp, och inget annat land i EU har en så hög andel förnybar energi som Sverige. Mer än hälften av vårt energibehov täcks i dag av förnybar energi.

Under Alliansens tid i regeringsställning har tempot i klimatarbetet skruvats upp. Mellan 2006 och 2013 har de svenska utsläppen minskat med hela 11,1 miljoner ton. Det kan jämföras med de 6,5 miljoner ton som utsläppen sjönk med mellan 1998 och 2005, alltså då Socialdemokraterna regerade med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Alliansen har nära nog fördubblat utsläppsminskningstakten och bland annat fått fart på omställningen av vår fordonsflotta. När Alliansen tillträdde hade Sverige, näst efter Albanien, Europas äldsta och mest bränsletörstiga fordonsflotta. Tack vare Alliansens politik med bland annat miljöbilbonus, nedsatta förmånsvärden för miljöbilar, hög beskattning av fossila bränslen och mycket annat rullar nu omkring 600 000 miljöanpassade fordon på de svenska vägarna.

Att vi i dag har en modernare fordonsflotta, där fler fordon drivs med biobränslen och där de fossildrivna bilarna blivit avsevärt mycket mer energieffektiva, har lett till kraftigt sjunkande utsläpp per personkilometer. Tyvärr har ett ökat resande och ett behov av ökade vägtransporter i stor utsträckning ätit upp utsläppsminskningen, men i fjol understeg utsläppen från inrikes transporter äntligen 1990 års nivå. Utsläppen från vägtransporterna minskade med 2 ½ procent i fjol. Jämfört med 2007, då vägtrafikens utsläpp var som högst, har utsläppen minskat med 13 procent, vilket framför allt är ett resultat av minskade utsläpp från just personbilarna. Med detta sagt är det alltså så att utsläppen från transportsektorn står för omkring en tredjedel av de svenska utsläppen. Således är omställningen av vår transportsektor en absolut prioritet i Alliansens klimatpolitik.

Herr talman! Alliansen har som vision att Sverige ska ha en fossiloberoende fordonsflotta 2030. För att visionen ska bli verklighet kommer nya och vässade styrmedel att behövas liksom en fortsatt snabb teknikutveckling. En stor potential finns i energieffektivare fordon, i el- och hybridteknik men också i en kraftigt ökad andel biobränslen från inte minst skogsråvara. För att man ska ta vara på skogens potential som klimat-hjälte måste den dock brukas och uttag ur skogen snarare uppmuntras än försvåras. Detta tydliggörs i den så kallade FFF-utredningen, alltså den utredning som regeringen tillsatte 2012 för att bland annat kartlägga möjliga handlingsalternativ samt identifiera åtgärder för att minska transportsektorns utsläpp och beroende av fossila bränslen. Remisstiden för utredningen har nyligen löpt ut, och nu tar det fortsatta beredningsarbetet vid. Under nästa mandatperiod blir det centralt att utifrån utred-

ningens förslag ta ytterligare steg för att höja tempot i transportsektorns omställning.

Herr talman! Riksrevisionens rapport *Klimat för pengarna?* är en värdefull granskningsrapport som kan hjälpa oss att utveckla den svenska klimatpolitiken till att bli än mer effektiv och framgångsrik. Riksrevisionen lämnar i sin rapport en lång rad rekommendationer, däribland att tydliggöra långsiktiga prioriteringar för klimatpolitiken och en långsiktig utsläppsbana.

Alliansen har fått på plats ett tydligt mål om att minska utsläppen med 40 procent till 2020, ett mål som såväl regeringen som Riksrevisionen bedömer kommer att nås. Regeringen delar dock Riksrevisionens uppfattning och bedömning att en långsiktig utsläppsbana bortom 2020, på vägen fram till 2050, måste komma på plats. Bland annat därför har regeringen gett en särskild utredare i uppgift att lämna förslag till en strategi för hur regeringens vision om ett Sverige utan nettoutsläpp ska nås. Denna utredning tar sin utgångspunkt i det gedigna färdplansarbete Naturvårdsverket har genomfört, och detta arbete kommer att bana väg för Sveriges långsiktiga klimatpolitik.

En framgångsrik klimatpolitik kan dock inte stanna vid Sveriges gränser. Därför är det centralt att EU enas om ett ambitiöst utsläppsminskingsmål till 2030, att vi får en bättre fungerande utsläppshandel och att världens länder kan enas om ett globalt bindande avtal om utsläppsminskningar vid FN:s klimattoppmöte i Paris nästa år.

Vid sidan om FN-förhandlingarna är det också viktigt att Sverige är aktivt och pådrivande i de kompletterande processer som finns. Jag syftar då bland annat på den samarbetsgrupp för att fasa ut fossila subventioner som finns och på koalitionen för ren luft och klimat, som arbetar hårt för att minska utsläppen av kortlivade klimatgaser som sot och metan.

Herr talman! Tack vare Alliansens arbetslinje och en ansvarsfull ekonomisk politik har Sverige, trots kris i vår omvärld, skapat 250 000 nya jobb och haft en ekonomisk tillväxt. Förra året var den ekonomiska tillväxten 1 ½ procent. Det är för lågt, kan jag tycka, men det ger oss ändå ökade skatteintäkter på 20 miljarder kronor. Genom att föra en politik för jobb och tillväxt växer de resurser till som krävs för att driva på vår omställning. Arbetslinjen och en politik för jobb och tillväxt är helt enkelt ett nödvändigt fundament för en ambitiös, verkningfull och långsiktig klimatpolitik.

Oppositionspartierna kan delas in i en tillväxtfientlig skala, där Socialdemokraterna är det minst dåliga alternativet. Socialdemokraterna är dock beroende av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det sistnämnda partiet gick häromveckan så långt att man på sin kongress slog fast att man vill skapa ett ekonomiskt system utan tillväxt. Miljöpartiet har alltså som politisk idé att bekämpa tillväxt. Det innebär att man vill skapa ett samhälle där varje handling blir ett nollsummespel, där ingen kan vinna utan att någon annan förlorar, där resurserna inte växer till och där våra möjligheter att möta klimatutmaningen försämras.

Hur ska vi ha möjlighet att satsa mer på forskning, på upprustning och utbyggnad av järnvägen eller på att ge mer i klimatbistånd utan en ekonomisk tillväxt? Den frågan skulle jag gärna vilja att Helena Leander, men också Jens Holm och Sara Karlsson, gav svar på.

Herr talman! Sverige har som få andra länder klarat av att kombinera en stark ekonomisk utveckling och tillväxt med sjunkande koldioxidutsläpp. Sverige är därför ett föregångsland – men Alliansen vill mer. Därför går Alliansens fyra partier till val på att föra en politik för fler jobb och växande resurser som ger oss möjlighet att fortsätta att föra en ambitiös klimatpolitik med investeringar i ett mer hållbart Sverige.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och således avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 94 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag förstår att Johan Hultberg föredrar att titta bakåt snarare än framåt, för det ser onekligen ganska bra ut åtminstone vid en första anblick. Utsläppen har nämligen gått ned. Om man börjar granska det här noggrannare blir det dock lite knepigare, för den lågkonjunktur ni gärna hänvisar till när vi påpekar att arbetslösheten har ökat har faktiskt också bidragit till att pressa ned utsläppen. Vi har delvis varierande utsläpp beroende på väder.

Dessutom skriver ni i er egen klimatproposition 2009 – det har inte kommit så mycket mer sedan dess – att den större delen av de utsläppsminskningar ni ser framför er och som ska klara ert mål till 2020 är sådant där ni räknar in gamla beslut som kommer att få verkan. Det är delvis också regler från EU, till exempel striktare krav på utsläpp från personbilar, som påverkar politiken. Det är alltså inte så mycket kvar som ni ska göra.

Inte heller i den senaste rapporten till FN om Sveriges utsläpp tillskriver ni er egen politik någon större effekt, utan det är väldigt mycket annat än just den klimatpolitik regeringen för som har bidragit till detta. Tittar man dessutom på de utsläpp utanför Sveriges gränser som vår konsumtion ger upphov till ser man att de rent av ökar. Bilden är alltså kanske lite mer komplicerad än den Hultberg ger uttryck för.

Det intressanta är väl dock egentligen inte att gräva alltför mycket i vad ni har gjort och inte utan i vad ni vill göra nu. Frågan är: Är ni klara med klimatpolitiken nu, eller kommer det att behövas mer klimatpolitik framöver? Nu pratar vi alltså inte om fler utredningar och visioner utan faktiskt om konkreta saker – järnvägar som byggs, skatter som förändras eller något sådant. Vi från Miljöpartiet tror nämligen inte att klimatpolitiken är klar, utan vi tror att vi behöver göra mer saker i klimatpolitiken. Det är också det vi ofta får kritik för.

När det gäller tillväxt hinner jag bara kort säga att det vi har sagt är att vi vill utveckla ett hållbart ekonomiskt system som inte *bygger* på tillväxt. Det är inte samma sak som att det inte får vara någon tillväxt; det är bara inte det politiken ska vara uppbyggd kring.

Anf. 95 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! För mig är nog ett hållbart ekonomiskt system ett system med tillväxt. Det är nog faktiskt en förutsättning för att vi ska få fram de resurser som krävs för att göra investeringar i en klimatpolitik och i en omställning, men också för att vi ska komma till rätta med alla de problem vi har inom välfärden och på andra håll inom samhället. Om

man med ”hållbart” menar såväl socialt och ekonomiskt som ekologiskt är alltså tillväxt en förutsättning.

Då måste vi föra en politik där vi ser till att sjunkande utsläpp går hand i hand med just ekonomisk tillväxt, och det är vad den här regeringen har lyckats med. Sedan säger jag inte att vi är färdiga – verkligen inte. Om Helena Leander hade lyssnat noggrant på mitt anförande hade hon noterat att jag talar om att vi har väldigt mycket kvar att göra, först och främst när det gäller att ställa om vår transportsektor. Där har vi en jätteutmaning; det var först förra året utsläppen från transportsektorn understeg 1990 års nivå. Där har vi jättemycket mer att göra.

Nu behandlas som sagt alla de förslag FFF-utredningen presenterat, och oavsett vilken regering som kommer att ta över efter valet blir en av de första och viktigaste uppgifterna klimatpolitiskt för nästa regering att jobba vidare med just de förslagen och att se till att påskynda utvecklingen när det gäller att ställa om vår transportsektor.

Sedan tycker jag att det är märkligt att Helena Leander kritiserar Alliansen för att driva vidare gamla beslut. Vi har till exempel världens högsta koldioxidskatt. Det är ju bra. Låt oss bygga vidare på det som fungerar! Det är det kanske det konservativa i Moderaterna som kommer till uttryck där: Vi ser samhället lite som ett träd vi beskär och försöker vårda så att det successivt växer sig starkare och blir bättre. Klimatpolitikens viktigaste styrmedel nationellt är koldioxidskatten, och på EU-nivå är det handeln med utsläppsrätter. Båda dessa system vill vi utveckla på ett klokt och effektivt sätt.

Anf. 96 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Nu börjar det likna något! Jag hörde nämligen också att Johan Hultberg talade om att vi kommer att behöva utveckla styrmedel framöver, men när vi från Miljöpartiets sida lägger fram sådana förslag – till exempel om att höja den koldioxidskatt Johan Hultberg nyss utnämnde till så viktig – får vi ofta väldigt mycket kritik.

Det är där det blir lite besvärande, alltså när Moderaterna talar om att det här, det här och det här ska vi *inte* göra, för det är dåligt – för tillväxten, kanske, eller för någonting annat. Vi undrar då vad ni ska göra i stället, och då blir det lite tystare. Då kommer det här med att ni har en vision, ett mål, en idé och en utredning. Det är dock inte bara utredningar, visioner och idéer vi behöver, utan vi behöver faktiskt göra saker på riktigt.

En del av de sakerna kan vara lite impopulära i vissa lägen, och de kan kanske till och med minska tillväxten lite grann. Det är dock inte säkert; jag tror att många förslag som ställer om samhället till en mer klimatsmart ekonomi också ger nya företag. Det blir företag som kanske inte skriker lika högt som de gamla men som fortfarande ger precis lika goda och fina, samt kanske rent av bättre och mer hållbara, jobb än de vi har.

Vi behöver alltså inte utgå ifrån att allt som är bra för miljön är dåligt för tillväxten. Men om det någon gång skulle vara det, ska tillväxten alltid ha företräde? Det är det jag och Miljöpartiet vänder oss mot – att vi har en ekonomi där tillväxt tycks ha företräde även när det står emot det jag tycker att ekonomin är till för, nämligen oss människor som verkar i ekonomin.

Vi vill ha tillväxt för att kunna skapa ett gott samhälle, men om tillväxten blir ett hinder, om vi säger nej till alla åtgärder som skulle kunna skapa ett gott samhälle för oss och för dem som kommer efter oss, då tycker jag att vi måste fundera på om vi verkligen ska ha tillväxt till varje pris eller om vissa åtgärder kan vara bra även om tillväxten skulle bli något lägre.

Jag är naturligtvis inte emot att man behåller gamla beslut som är bra för klimatet, även om Moderaterna röstade emot många av dem när det begav sig. Jag är glad att man behåller dem. Det jag vänder mig mot är att man försöker framställa det som att allt är regeringens förtjänst när mycket ju är gamla beslut.

Anf. 97 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det sista kan vi vara överens om, att Sveriges klimatpolitiskt goda resultat inte bara är Alliansens förtjänst, självklart inte, utan det är ett resultat av att vi haft ett långsiktigt engagemang för minskade utsläpp och en bättre miljö. Det är jag som svensk stolt över. Det gör att man, när man reser runt i världen och träffar representanter för partier i andra länder, får mycket uppskattning för det långsiktiga klimat- och miljöarbete som Sverige drivit oavsett kulör på regeringen.

Jag kan dock konstatera att den regering och den allians som jag företräder har varit tämligen framgångsrika. Vi har fördubblat utsläppsminskningstakten. Vi har gjort historiskt stora satsningar på järnvägen. Vi har sett till att vindkraften byggts ut tiofalt och att många andra goda resultat har uppnåtts. Det viktiga är att vi fortsätter att föra en politik för jobb och tillväxt som skapar det utrymme som krävs för att kunna fortsätta på den vägen, att kunna göra alla de investeringar som Helena Leander brukar tala om. De kostar pengar och måste finansieras.

Här har vi ett stort bekymmer med S, V och MP. Tillsammans har ni, Helena Leander, gett centrala löften om 60 miljarder, men ni har bara gemensam finansiering av 20. Det finns ett glapp på 40 miljarder, och ni har inte berättat för väljarna hur det glappet ska finansieras. Det är djupt bekymmersamt, för det gör att väljarna inte vet vad det är som gäller, vilka satsningar på välfärden eller på infrastrukturen som kommer att bli av. Någonstans måste pengarna tas.

Jag är orolig över att de 17 miljarder i höjda klimatskatter som MP går till val på inte isolerat handlar om höjda miljöskatter utan dessutom kombineras med höjda skatter på jobb och företagande. Det blir en stark och giftig cocktail i svensk ekonomi som riskerar att förstöra den svenska positionen som föregångsland med sjunkande utsläpp och ekonomisk tillväxt. Vi måste se till att våra miljöskatter kompenseras genom sänkta skatter på jobb och företagande, och det är precis vad Alliansen har gjort. Jag beklagar att Miljöpartiet har gett upp den gröna skatteväxlingen.

Anf. 98 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Missa nu inte att göra fördummanden av Josef Fransson och Sverigedemokraterna, för då riskerar du att drabbas av guilt by association, Johan Hultberg.

Jag tänkte tala om något konkret och jordnära. Sverige satsar som vi alla vet åtskilliga miljarder varje år på subventioner till tämligen verk-

ningslösa och dyra så kallade förnybara energisystem – vindkraft, etanol och så vidare – som gör mer skada än nytta.

Vi hade i Sverige en KTH-forskare vid namn Janne Wallenius. Han äskade 1 miljard kronor för att bygga en testreaktor av generation IV-typ. Han ville bygga den i Oskarshamn. Han fick nej. Hur förfarandet går till vet jag inte, men han fick i alla fall inte några pengar. Det blev inget forskningsprojekt. Det slutade med att Janne Wallenius i stället fick i uppdrag att utveckla kärnkraftsreaktorn i Kanada. Vi har alltså blivit av med en av våra främsta forskare på fältet, och vad jag förstått hela hans team.

Fördelen med generation IV-reaktorn, såsom Wallenius tänkt konstruera den, är att den kyls med flytande bly. Vi har alltså ingen risk för vätgasexplosion längre, det som vi kunde se i till exempel Fukushima där taket blåste av. Passiva kylsystem gör att om det inträffar någon form av naturkatastrof kan reaktorn stå i flera dagar och ta hand om sig själv utan att det blir härdsmälta. Sist men inte minst utnyttjar man en större del av bränslets nedbrytningskedja, vilket ger väsentligt mer energi och mer eller mindre löser avfallsproblematiken.

Därför undrar jag lite grann hur man som moderat tänker inför att vår kanske mest kompetente forskare på fältet försvinner från landet och tar med sig vad som kanske kunde ha blivit Sveriges största bidrag till världen vad gäller minskade koldioxidutsläpp och som dessutom kunde ha blivit en stor exportframgång.

Anf. 99 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag undrade länge och väl vad frågan från Josef Fransson skulle bli. Tycker Josef Fransson att vi i Sveriges riksdag ska fatta beslut om enskilda forskningsanslag och om utlysning av olika forskningsprogram? Det vore ett intressant besked eftersom det skulle polarisera forskningen ganska rejält. Jag tycker att det i grunden är bra att vi har en ordning där vi i Sveriges riksdag fattar beslut om budgeten bland annat för forskning och genom rambeslut anger inriktningen. Jag är stolt över att vi sett till att energiforskningsanslaget uppgår till 1,4 miljarder per år framöver. Det kommer att vara ett viktigt redskap för att klara utvecklingen framåt.

När det gäller kärnkraften är jag stolt över att vi i Alliansen fått till en historisk energiöverenskommelse som innebär att vi öppnat upp för möjligheten att ersätta gammal kärnkraft med nya reaktorer och att vi tagit bort det gamla ”tankeförbudet”, nämligen att det tidigare inte varit tillåtet att över huvud taget forska om kärnkraft.

Sedan, Josef Fransson, tycker jag inte att det är riktigt rimligt att i denna kammare debattera varför en enskild forskare fick avslag eller bifall gällande en forskningsansökan. Det måste hanteras av de forskningsråd som vi inrättat.

I nästa replikskifte får jag väl återkomma till SD:s tragiska syn på klimatpolitiken och deras strutsmentalitet.

Anf. 100 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Om det hade funnits en politisk vilja att understödja nämnde Wallenius i hans forskningsprojekt tror jag att han hade stannat i Sverige. Jag tror att det hade gått att lösa. De politiska signalerna har väl

inte funnits, och jag gissar att det i första hand kanske är Centerpartiet som, som vanligt, sätter sig på tvären när det kommer till kärnkraft, trots att det skulle kunna vara lösningen på stora delar av världens energiproblem. Det är riktigt, riktigt tragiskt att se att vi inte tar vara på möjligheten med ett forskningsprojekt som faktiskt är ganska långt gånget. I stället hamnar det någon annanstans i världen. Förhoppningsvis får världen tillgång till tekniken, men det är ledsamt att det inte kan bli en svensk exportframgång.

Jag väntar med spänning på hur Johan Hultberg ska recensera Sverigedemokraternas klimatpolitik.

Anf. 101 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Att recensera SD:s klimatpolitik är enkelt. Den är nämligen obefintlig, så det är kvickt gjort.

Klimatutmaningen är oerhört allvarlig, och en tämligen enig forskarkår säger att det beror på den mänskliga aktiviteten i form av att vi använder alldeles för mycket fossila bränslen. Naturligtvis finns i forskningen ett stort mått av osäkerhet vad gäller prognoser inför framtiden. Det är ganska naturligt, för framtiden är osäker. Så är det inom alla områden. Klimatsystemet är komplext, och många olika faktorer påverkar det.

Det lite intressanta med SD:s retorik är att dess representanter i andra sammanhang säger att vi måste hjälpa människor där de befinner sig, att vi måste satsa mer på akutbiståndet och hjälpa människorna i krigshärddar och försöka lösa grundproblemet, det vill säga varför människor är på flykt, i stället för att ha ett generöst flyktmottagande. Men i den här frågan vägrar de att medverka till en konstruktiv diskussion om hur Sverige bäst kan bidra till att minska utsläppen och därigenom minska risken för de omfattande klimatförändringar som kommer att driva miljontals människor på flykt.

Det är beklagligt att SD så enkelt avfärdar 850 forskare som tillsammans utgör IPCC:s klimatpanel. Det är bekymmersamt, men jag hoppas att Sverigedemokraterna är så öppna för forskningen som Josef Fransson påstår sig vara. Då kanske han också är beredd att gå tillbaka till sin kammare, göra en andra läsning och återkomma i den här diskussionen, som för oss övriga sju partier i riksdagen är mycket viktig.

Anf. 102 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Johan Hultberg sade tidigare att vi ska använda det effektivaste styrmedlet för att minska utsläppen, nämligen koldioxidskatten. Då skulle jag vilja veta varför regeringen har sänkt koldioxidskatten för kraftvärme i två steg. Det har visat sig leda till ökad förbränning av både kol och fossilgas. Det kan väl inte sägas vara ett ansvarsfullt eller ens smart användande av koldioxidskatten.

Min andra fråga rör det faktum att den borgerliga regeringen i februari 2013 fattade beslut om att sälja det svenska överskottet av utsläppsrätter. Man sålde 1,3 miljoner utsläppsrätter till den amerikanska banken Bank of America Merrill Lynch. Man fick visserligen in 38 miljoner kronor på den försäljningen, men om inte överskott av utsläppsrätter skrotas, Johan Hultberg, kommer utsläppsrätterna att bli utsläpp någon

annanstans – i det här fallet 1,3 miljoner ton koldioxid någon annanstans. Varför gjorde ni så? Är det här en ansvarsfull klimatpolitik?

Hur ser Moderaterna på räknandet av utsläpp? I mitt anförande sade jag att grunden för de internationella klimatförhandlingarna är de historiska utsläppen. Låt oss se på de historiska utsläppen i världen sedan industrialismens början. Vi ser att det är den industrialiserade världen som står för drygt 70 procent av världens utsläpp. Det är också därför som den industrialiserade världen måste gå före, minska sina utsläpp och hjälpa utvecklingsländerna.

Ska vi räkna med de historiska utsläppen, Johan Hultberg? Är det de som ska vara grunden för klimatförhandlingarna och hur vi ser på klimatförändringen?

Anf. 103 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den första frågan. Bakgrunden till reformen är att vi tycker att det är självklart att man inte ska kombinera CO₂-skatt med handeln med utsläppsrätter. Ett styrmedel ska gälla. Det är bakgrunden till reformen.

Skiffergasrevolutionen i USA har bidragit till att mycket billigt kol har flödat in i Europa, vilket bland annat, på marginalen, även har inträffat i Sverige. Men vad som är mer allvarligt är att kolanvändningen kraftigt ökar i till exempel Tyskland. Det leder till kraftigt ökade utsläpp.

Sverige är ett föregångsland som tar ett stort ansvar klimatpolitiskt. Självklart finns det ett ansvar även för de historiska utsläppen i Sverige och i den industrialiserade världen. Därför är det givet att vi i större utsträckning än de fattiga länderna måste minska våra utsläpp, och vi måste hjälpa de fattiga länderna att göra sin resa. Först och främst måste vi hjälpa andra länder att inte fastna i det fossilberoende vi har fastnat i. Därför är CDM och andra flexibla mekanismer viktiga verktyg för att göra kostnadseffektiva utsläppsminskningar och bidra till att sprida teknik och kunnande.

Anf. 104 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Först var det en fråga om försäljningen av det svenska överskottet av utsläppsrätter. Våra expertmyndigheter, Energimyndigheten och Naturvårdsverket, sade angående ett eventuellt framtida överskott av utsläppsrätter följande: Eventuellt överblivet utrymme i reserven för nya deltagare bör annulleras för att undvika plötsliga och oförutsedda förändringar av utbudet på marknaden.

Våra expertmyndigheter rekommenderade alltså en annullering av överskottet av utsläppsrätter. Jag kan inte se hur utsläppen blir mindre om vi säljer dem till en amerikansk investeringsbank, som i sin tur kan sälja vidare utsläppsrätterna till någon kolkraftsinstallation eller vad det kan vara någonstans i Europa. Det vore klädsamt om regeringen, här och nu i form av Johan Hultberg som representerar det största partiet, kan säga att ni lovar att aldrig, aldrig, aldrig mer sälja eventuellt överskott av utsläppsrätter.

Vidare har vi de växande utsläppen från gas och kol. Det är oroväckande. Min poäng, Johan Hultberg, var att när ni sänkte koldioxidskatten för kraftvärme ökade utsläppen från kolförbränning i Sverige med 46 procent, och utsläppen från fossilgasförbränning i Sverige ökade med

29 procent under första halvåret 2013. Det är ett konkret exempel på vad en minskad koldioxidskatt leder till.

Jag kan hålla med om att i teorin ska inte två styrmedel finnas. Men om det ena styrmedlet inte fungerar ska man inte då avvakta och se till att det styrmedlet fungerar innan man gör sig av med det man bevisligen vet fungerar?

I fråga om de historiska utsläppen vore det bra om regeringen kunde presentera lite konkreta förslag för att hjälpa utvecklingsländerna i form av till exempel ett nytt additionellt klimatbistånd.

Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja där Jens Holm slutade när det gäller klimatbiståndet. Vi kan konstatera att Sverige var det land som bidrog absolut mest när det gäller finansiering för snabbstart. Sverige pumpade in ungefär 8 miljarder i det systemet. Tack vare att Sverige investerar mycket i CDM kan vi därigenom bidra med rejäla summor till anpassningsformen. Vi har också gjort utfästelser om att bidra till FN:s gröna klimatfond när den väl är up and running, det vill säga operativ.

Jag är stolt över att regeringen har sett till att biståndsbudgeten, tack vare fokus på jobb och tillväxt, har gått från 23,7 miljarder 2005 – om jag minns rätt – till drygt 38 miljarder i år. Jag tar siffrorna direkt ur huvudet. Det är en konsekvens av Alliansens fokus på ordning och reda i ekonomin, att stärka drivkrafterna till arbete och få fler människor i jobb. Det har lett till att vi har kunnat stärka den svenska biståndsbudgeten med ungefär 15 miljarder, vilket är en rejäl förstärkning.

Det är så vi måste fortsätta att jobba om vi ska kunna ge mer pengar i klimatbistånd, hjälpa de fattiga länderna att minska sina utsläpp och investera i teknik där de inte behöver bli beroende av de fossila energislagen.

Här är Jens Holm, S, V och MP svaret skyldiga. Man för en tillväxtfientlig politik där man kombinerar kraftigt höjda miljöskatter med kraftigt höjda skatter på jobb och företagande. Forskningen och erfarenheten visar tydligt att ekonomiska styrmedel som sätter pris på utsläpp är effektiva styrmedel. Men de måste kombineras med motsvarande skattesänkningar på jobb och företagande och att på annat sätt försöka stärka det egna näringslivet. Annars blir konsekvensen att industrin försvinner bort från Sverige till andra länder och att utsläppen globalt inte minskar. Det är oerhört allvarligt.

Anf. 106 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns en del ständigt återkommande frågor i klimatdebatten. En av dem gäller just målsättningar framöver. De finns också med i detta betänkande.

Nu står EU inför att anta mål för tiden efter 2020 fram till 2030. Inför antagandet av målen har EU-kommissionen gjort en konsekvensanalys av hur de kan se ut. Man har tittat på ett mål för utsläpp eller att ha tre mål för utsläpp, förnybar energi och energieffektivisering.

Flera länder har varit aktiva och drivit på för att det ska vara tre bindande mål. Sverige tillhör inte de länderna. EU-kommissionens konsekvensanalys har visat att tre bindande mål på nationell nivå skulle gynna

jobb och ekonomi i Europa. Ändå vill Moderaterna och regeringen inte ha dessa mål. Varför?

Anf. 107 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att uppmana Sara Karlsson till att läsa kommissionens underlag lite mer noggrant och kanske en gång till.

Kommissionen slår fast att en ambitiös klimatpolitik mycket väl kan leda till fler jobb och positiva ekonomiska effekter för Europa om ambitionen förenas med det som Alliansen har drivit, nämligen sänkta skatter på företagande och jobb samt reformer för att stärka europeiskt näringslivs konkurrenskraft. Tyvärr är det inte den politiken som Sara Karlsson, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet företräder, utan det är kraftigt höjda avgifter för att anställa människor och driva företag. Det är straffbeskattningar på avstånd, vilket jag tycker är en dålig idé i ett land med stora avstånd.

Nej, Sara Karlsson, jag tror inte på den linjen. Alliansen har landat i ett gemensamt ställningstagande där vi stöder kommissionens förslag om att minska utsläppen med 40 procent. Vi skulle gärna gå längre om vi kan komplettera utsläppsminskningsmålet med internationella åtaganden. Vi står också bakom kommissionens förslag om ett mål för förnybar energi på unionsnivå.

Anf. 108 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att Moderaterna baserar sina ställningstaganden i EU:s klimatpolitik på vad de svenska Socialdemokraterna driver för politik i Sverige. Det är intressant att Moderaterna förutsätter ett regimskifte. Det välkomnar inte minst jag.

Det är besvärande för den regering som ofta säger sig företräda en väldigt ambitiös linje och som vill vara en av föregångarna eller kanske Föregångaren med stor bokstav i EU när Sverige hamnar i bakvattnet efter andra länder som är mer pådrivande och vill ha en mer ambitiös linje.

Jag trodde att jag skulle få ett svar om svensk energipolitik. Något som ofta framkommer i debatter eller diskussioner med borgerliga företrädare och kanske framför allt de från Moderaterna är att de inte vill ha ett mål om förnybar energi. De menar att det skulle driva fram en förtida avveckling av den svenska kärnkraften.

Jag menar att det är ett överdrivet hot om en förtida avveckling. Det vore inget hot mot den svenska energiförsörjningen. Men man får aldrig svar på frågan vad ett mål om energieffektivisering är ett hot emot, om nu det är argumentet mot ett mål om förnybar energi.

Anf. 109 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Med stöd i forskningen är det mest effektiva att ha ett övergripande mål om utsläppsminskningar och inte göra verktyg till målsättningar. Det är tyvärr det Socialdemokraterna vill göra. Förnybar energi är ett verktyg för att minska utsläppen i Europa.

För svensk del är inte utmaningen klimatpolitiskt just elproduktionen. Vi har en till 97 procent fossilfri elproduktion i Sverige. Vår utmaning ligger snarare i att ställa om vår transportsektor. Där har vi en massa smutsig fossil energi att fasa ut. Regeringen har gjort mycket med stöd

till biogas och forskningsprogram som ska driva fram ny och bättre teknik. Vi behandlar just nu FFF-utredningens många förslag.

Jag menar att den politik som Socialdemokraterna för på EU-nivå handlar om att föra makt och inflytande över svensk energipolitik från denna kammare till kammaren i Strasbourg. Det tycker jag är fel. På EU-nivå ska vi sätta upp ett ambitiöst långsiktigt utläppsminskingsmål. Men vi ska inte göra verktyg till mål. Det är fel, och det skulle fördyra politiken.

Man kan konstatera att ett mål om 40 procent förnybart på EU-nivå för svensk del antagligen hade lett till någonstans runt 75 procent förnybart i Sverige. Det är i den kalkylen väldigt svårt att se en framtid för svensk kärnkraft. I så fall, Sara Karlsson, innebär detta ett besked från Socialdemokraterna att ni säger nej till kärnkraft.

Det hade varit förödande för svensk konkurrenskraft och på lång sikt också för klimatet om vi hade slagit ut ren energiproduktion och riskerat högre elpriser och därigenom sämre konkurrenskraft för svenska företag med risk för flyttade utsläpp.

Anf. 110 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! För bara några dagar sedan, på självaste världsmiljödagen, hade vi här i kammaren en särskild debatt initierad av Vänsterpartiet som rörde IPCC:s senaste rapport. Den debatten utgör en värdefull grund för dagens debatt.

Att ett av partierna i riksdagen – Sverigedemokraterna, som har nämnts mycket i debatten – är klimatförnekare har vi inte kunnat undgå. Efter dagens debatt står det skrämmande klart.

Sverigedemokraterna påstår att det är det värsta scenariet som lyfts fram. Ingenting kan vara mer felaktigt. När nästan 1 000 forskare har enats om och kommit fram till ett konsensusbeslut är det definitivt inte det värsta scenariet som kommer fram utan det som de har kunnat samlas kring.

Det är också skrämmande att de tar upp havsnivåhöjningen. Ett antal av oss har tagit del av läget och varit i de arktiska områdena, som har nämnts här. Vi har också talat med antal forskare. Det ger verkligen vid handen vad som skulle kunna hända och vad som redan pågår.

Det stämmer inte heller att vi och att forskare i forskningsrapporter lyfter fram en extremt dystert framtid. De pekar med yttersta allvar på hur situationen ser ut och det som de gemensamt har kunnat konstatera. Om man läser IPCC-rapporten framgår det väldigt tydligt att framtiden kan se ljus ut om vi tar tag i frågorna på det sätt som ansvarsfulla politiker måste göra.

Det är slutligen rimligt att Sverige ska gå före. Det finns ett gammalt talesätt som säger att man ska sopa rent framför egen dörr. Det har vi all anledning att tänka på. Vi kan också se vilka möjligheter som erbjuds de länder som vågar och inser vikten av att gå före. Det handlar om teknikutveckling och att leda en grön utveckling både nationellt och internationellt.

Med denna lilla utveckling kan jag konstatera att vi ändå är sju partier som här är samlade som tar forskarrönen på yttersta allvar. Det råder ingen tvekan om att Sverige och regeringen gör sitt yttersta för att driva på utvecklingen. Efter att ha lyssnat på debatten ser jag att det finns stora

möjligheter för många gemensamma tag mellan sju partier. Det är helt klart.

Herr talman! Sverige ska vara klimatneutralt år 2050. Det har vi slagit fast. Det handlar om att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser, om tydliga delmål fram till dess och en särskild utredare. Det har lyfts fram i dag, och det har det ironiserats en del kring. Det är viktigt med de specifika uppdragen för att ha en tydlig strategi utifrån Naturvårdsverkets arbete.

Nu måste vi se till färdplanens genomförande, dess färdriktning och avstämningstationer. Ett omfattande arbete är igångsatt. Riksrevisionens skrivningar, rekommendationer och synpunkter tas på yttersta allvar. Det ska vi göra.

Det krävs ett hårt arbete såväl nationellt som inom EU och internationellt. Många av oss från utskottet var tillsammans i Polen. I de diskussionerna insåg åtminstone jag vilken skillnad de har i synsätt och att vi står oerhört långt ifrån varandra.

Det kommer att krävas ett tufft arbete i EU för att kunna komma långt vad gäller vårt ambitiösa mål så småningom och sedan det bindande internationella avtalet. Vi måste ha ett kraftfullt EU för att kunna klara av detta.

Herr talman! Till skillnad från flera oppositionspartier är Folkpartiet och alliansregeringen positiva till att utveckla ekonomiska styrmedel som CDM. Det är centralt att de fungerar. Det är då vi kan förmera gröna koldioxidsnåla investeringar och den gröna tekniken.

EU:s förslag på 40 procent har nämnts här i dag. Miljöministern framförde i sitt tal häromdagen att det inte är nog. Jag är därför väldigt glad över att Sverige har pekat på det och öppnat för ytterligare satsningar. Det talas om kring 10 procent, där man kan nyttja de ekonomiska styrmedlen.

Också framgent kommer det att krävas en ökad stabilitet vad gäller koldioxidpriset. Vi vet hur kritiskt det har varit, och det krävdes en nödlösning för att klara upp det hela. Det krävs också en fortsatt satsning på energieffektivisering och en ökning av forskning för energiteknik, smarta städer och samhällen. Sist men inte minst krävs också ett bindande avtal allra senast 2015 i Paris.

Herr talman! Under den särskilda klimatdebatten lyftes frågan kring klimatanpassning upp. Det är en angelägen fråga. Jag tror att det är Jens Holm som har tagit upp den vid flera tillfällen. Som läget är nu är det ett trettiotal myndigheter som arbetar med förebyggande åtgärder, ökad kunskap och beredskap för climateffekter. Det pågår alltså enormt mycket.

Ett antal kommuner, särskilt de kommuner där klimatanpassningsåtgärder behöver vidtas snart, har fått särskilda resurser. Vi vet också att länsstyrelserna försöker samordna de regionala insatserna. Men dessutom – och jag tror att det är det som Jens Holm efterfrågar – har SMHI fått regeringens uppdrag att följa upp och analysera arbetet med klimatanpassning. På så sätt får de ta ett övergripande ansvar.

Utöver detta har Lantmäteriet särskilt arbetat med att skanna av och skapa en nationell höjdmmodell. För några år sedan hade man lyckats komma upp till runt 85 procent av hela Sveriges yta – så mycket var alltså skannat.

Herr talman! I närtid behövs, som jag har sagt tidigare, ett globalt ambitiöst bindande avtal som omfattar flertalet länder. Fossilsubventionerna måste fasas ut. Det behövs ekonomiska styrmedel som är samordnade på EU-nivå, där vi också snäpper upp ordentligt så att det blir ordentligt med transparenta styrmedel.

Transportsektorn måste vara införlivad i EU:s handelssystem. Den gröna fonden måste självfallet komma på plats. Under den debatt som hölls häromdagen nämnde Socialdemokraterna att det saknades 300 miljoner. Jag tror att det var den gröna fonden som åsyftades. Jag har kollat upp det; det är inte så. 150 miljoner sätts av till den gröna fonden detta år, och återstående 150 miljoner nästa år direkt efter årsskiftet.

Folkpartiet önskar fler bindande avtal inom det arktiska samarbetet och fler marina reservat där förbud mot oljeutvinning måste råda.

Jag har tagit upp klimatanpassningar och hur viktigt det är. Sist men inte minst handlar det om den fortsatt ökande kunskapen om grön teknik. Den kommer, herr talman, att bli banbrytande såväl inom vårt land som inom EU och internationellt när det gäller att klara denna gigantiska utmaning.

(Applåder)

Anf. 111 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag lyssnade naturligtvis på anförandet här och fick, kanske inte helt oväntat, lite slängar – en del grövre än andra. Förnekare, kallas jag. Då undrar jag vad exakt det är som jag förnekar. Jag har ju stått här och hållit ett anförande på säkert 14 minuter, eller hur lång tid det nu tog, där jag klargjorde min syn på att det absolut sker en uppvärmning, att koldioxidhalten ökar, att det påverkar klimatet och så vidare.

Det är bara det att jag ger en något mer positiv framtidsbild, vilket jag tror att man måste ha om man ska komma fram till de långsiktigt verk samma lösningarna. Jag menar att det vi sysslar med i dag inte är någon verkningsfull politik. Det blir panikåtgärder såsom – vilket jag har sagt flera gånger här – vindkraft, etanol och sådana saker som är väldigt miljöbelastande och ger liten, om ens någon, effekt på klimatgasutsläppen.

Vidare säger man att det minsann visst råder stor konsensus bland alla forskare. Men är inte det en konsensus som vilar på ganska bräcklig grund? I den förra debatten läste jag upp hur nämnde Lennart Bengtsson blev fullständigt utmobbad för att han sade sin mening, och han är en mycket aktad forskare i sammanhangen. Jag tycker att denna konsensus är ganska bräcklig.

Egentligen är det inte så mycket i IPCC:s forskning som jag kritiserar. Vi talade lite grann om havsnivåhöjningen här, till exempel. IPCC säger att den troligtvis kommer att bli någonstans mellan 30 och 60 millimeter. De utmålar det som det mest troliga scenariot. 30 millimeter är samma trend som vi har haft i 150 år, så det är väl inte så märkligt att man börjar där.

Anf. 112 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar för alla synpunkter. Jag tycker att de är värdefulla, och jag tycker att debatten är oerhört värdefull. Nu kommer frågor som tydliggörs och kommer upp till ytan. Jag tycker att det är bra.

Vi lever i en demokrati, och vi har rätt att framföra våra olika ståndpunkter. Det är viktigt att vi kan ta dessa diskussioner.

Josef Fransson säger att han har klargjort sina synpunkter, och så är det. Det är många med mig som reagerar, och jag vill ta upp några av synpunkterna. Josef Fransson tog mot slutet upp detta med panikåtgärder. Min uppfattning är att vi för att slippa vidta panikåtgärder måste fortsätta med det arbete som nu pågår. Det är det långsiktiga arbetet och det gemensamma arbetet såväl nationellt som inom EU och internationellt. Det är det som är så viktigt.

När vi för några år sedan tog del av vad ekonomen Nicholas Stern från England sade fick det hela den ekonomiska världen att inse att det är genom att göra satsningar och ta tag i problemen i närtid som man slipper de gigantiska ekonomiska kostnaderna längre fram. De växer.

Jag anser att Josef Fransson och Sverigedemokraterna blundar för verkligheten. Det ger en kuslig känsla när jag tänker på kommande generationer. Jag känner till sambandet mellan minskning av biologisk mångfald, energipolitik och klimatfrågan. Vi tar detta i ett sammanhang, och vi arbetar konkret och konstruktivt.

Anf. 113 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi ska lösa problemen nu, säger Anita Brodén. Det är detta jag menar är just de här panikåtgärderna. De är inte framåtsyftande, och de är rena återvändsgränder.

Vilka är lösningarna? Jag brukar ofta gräva ned mig i vad det konkret är vi ska göra. Jag tycker inte att det duger att bara säga: År 2050 ska vi ha nollutsläpp. Hur ska det gå till? Det är den frågan åtminstone jag är mest intresserad av. Vem som helst kan sätta ett mål. Men hur ska det gå till? Hur mycket av svensk ekonomi är vi villiga att offra? Vad är det för levnadsstandard och levnadsförhållanden vi ska ha här i Sverige? Ska vi försöka gå tillbaka till något medeltida samhälle, eller vad är det vi ska göra?

Jag kommer nu till det mest konkreta – det som jag påtalar gång på gång. Sverige är ett litet land. Vi kan offra hela vår ekonomi på klimatåtgärder här i Sverige utan att det egentligen får någon signifikant effekt på utsläppen som helhet. Det är så logiskt att man inte ens borde behöva diskutera att det förhåller sig precis så.

Då ställer man sig en fråga. Om vi ska vidta de här panikåtgärderna och om det måste göras nu – hur ska vi då förhindra världens fattiga att resa sig ur sin fattigdom till bättre levnadsförhållanden? Hur ska vi få dem att frivilligt stanna kvar i sin fattigdom?

Anf. 114 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag går direkt på frågorna. Konkret talar vi inte om ett fullständigt fossilstopp 2050. Att bli helt fossilfri tror jag nämligen blir oerhört svårt. Däremot är fossilberoende och nollutsläpp en viktig målsättning. Och vi jobbar nu hela tiden på en strategi för hur vi ska nå dit. Vi jobbar med flera stora områden – nu säger jag vi och menar alliansregeringen, och jag vet att vi har stort stöd av övriga partier i oppositionen.

Det ena området är transportsektorn. Vi kommer inte att klara utmaningen om vi inte löser transportsektorn och går över till en hållbar transportsektor. Det beror på att en tredjedel av utsläppen kommer just

från transporter. Men vi kan satsa på fossiloberoende fordonsflotta, förnybara energislag, andra effektivare motorer, på järnväg och elektrifiering. Det finns en uppsjö alternativ. Vi har också utredningen som har nämnts i dag. När regeringen tar till de konkreta, skarpa förslagen och när de kommer på plats kommer mycket att förändras. Vi har kort om tid. Fordonens livslängd är nämligen kanske 15–20 år. Därför är det bråttom.

Vi har även livsmedel, mark, vatten och skog för att nämna några områden som givetvis också måste vara med i den här strategiplanen för att vi ska kunna klara av det.

Anf. 115 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Anita Brodén sade förut att någon ironiserade kring den nya utredningen kring nettoutsläpp till 2050. Jag vet inte om hon menade att det var jag. Jag menade i alla fall inte att ironisera kring den högst kompetenta utredaren, SLU-chefen Lisa Sennerby Forsse eller hennes sekreterare Stefan Nyström. Min poäng är dock att nu börjar man återigen utreda det som man redan 2011 gav i uppdrag till Naturvårdsverket att utreda.

I min hand har jag ett pressmeddelande från Andreas Carlgren, dåvarande miljöminister. Han sade att det nu blir ”strategier och konkreta förslag för att skapa ett Sverige utan klimatutsläpp till 2050”. Så sade miljöministern sommaren 2011.

Uppdraget till den nya utredaren nu är att ta fram ”en strategi för hur regeringens långsiktiga vision att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären ska uppnås”. Det är samma uppdrag! Jag ironiserar inte. Jag kritiserar det. Det är grundläggande fel. Ni staplar utredningar på varandra. Varför gör ni det?

Nu går jag vidare till min andra fråga. Du tar upp klimatanpassningen och SMHI:s center för klimatanpassning som har en budget på 4 eller 5 miljoner kronor per år. Är det verkligen vår centrala myndighet för att koordinera hela det stora arbetet för att klimatanpassa Sverige?

Jag ser SMHI:s center som ett viktigt center men snarare för att sprida information och samla fakta kring det här. En central myndighet och en nationell plan för klimatanpassning har vi dock fortfarande inte. Eller har vi det?

Anf. 116 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågorna.

När jag fick reda på att det var Lisa Forsse blev jag väldigt glad eftersom jag har stor tilltro till henne. Och jag utgår från att man inte startar det här från början utan fortsätter från den plattform som ligger och att det nu kommer att komma vassa, konkreta förslag på åtgärder. Det är nämligen nödvändigt att vi kommer till steg två och att vi startar upp många av dessa konkreta förslag.

Det är avstämningsårtalen som har efterfrågats. Nu har vi 2020 klart, men vi behöver såklart även 2025, 2030 och så vidare upp till 2050. Det krävs att vi tar de här stegen och att vi vet vart vi går. Min tro är att nästa steg verkligen kommer att tas i och med att Forsse fick uppdraget.

Jag kan förstå din kritik, Jens Holm, vad gäller efterfrågan på en gemensam myndighet som håller i det hela. Jag vet hur mycket som sker på de olika myndigheterna. Jag vet också länsstyrelsernas övergripande

ansvar regionalt och även vad man jobbar med kommunalt. Vi har tagit upp det i Miljömålsberedningen. Det är också en fråga när det gäller mark- och vattenanvändning, hållbar mark- och vattenanvändning. Miljömålsberedningen föreslår SMHI. Med den kraften och med det förslaget är det klart att om det blir regeringens beslut kommer självklart medel att tillföras så att de kan klara det uppdrag de ges.

Anf. 117 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Att anpassa Sverige till ett förändrat klimat handlar om helt nya krav på hur vi planerar våra städer. Det handlar om att förhindra saltvattenintrång till våra sjöar – vi har till exempel Mälaren här. Det handlar om att se till att havsnivåerna inte höjs så mycket att det förstör där människor bor och lever på olika sätt. Det handlar om att förhindra skred vid Göta älv och så vidare.

Vi borde redan nu ha en nationell myndighet för klimatanpassning, och vi borde ha en nationell anpassningsplan så att inte olika kommuner och olika länsstyrelser springer och gör lite samma sak eller inte riktigt vet vad de ska göra. Det här är något som måste koordineras.

När det gäller den nya utredningen är vi överens om att det är en högst kompetent utredare, och hon har en högst kompetent sekreterare. Det är inte tu tal om det. Men om vi ska vara ärliga här, Anita Brodén, får man känslan att eftersom regeringen kanske inte riktigt är överens om hur de ska nå fram till nollutsläpp 2050 är det lite lättare att ta en utredning till i stället för att lägga fram en proposition med skarpa förslag. Så upplever jag i alla fall saken, men jag kanske har fel.

I fråga om den gröna fonden som du nämnde innan sade Johan Hultberg från Moderaterna att när den är operativ och up and running ska vi bistå med pengar. Det var precis det som miljöminister Lena Ek sade när vi reste till Warszawa i fjol. Hon sade då: Vi bidrar med 300 miljoner kronor för det första året för den gröna fonden – 300 miljoner kronor. Jag tror att det var få som tolkade det som att de 300 miljoner kronorna inte skulle betalas ut i år.

Det låter som att du håller på och skapar någon egen verklighet kring det här som inte stämmer med det som miljöministern sade inför Warszawa.

Anf. 118 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag svarar direkt angående Gröna fonden eftersom jag har varit i kontakt med departementet. Jag skapar alltså inte någon egen tolkning av det här. Det är Miljödepartementet som ger mig svar på att 150 miljoner av de 300 betalas ut i år. 150 miljoner betalas ut direkt efter årsskiftet. Det är de uppgifter som jag har fått. Det är inte någon egen tolkning.

När det gäller din farhåga, din rädsla eller din misstanke kring utredning är det förfärligt om du tror att regeringen använder det instrumentet för att förhala. Nej, vi använder det instrumentet för att få den allra mest kompetenta personen att vägleda de framtida besluten så att vi gör rätt från början.

Jag håller med dig om vikten av hållbara bygder och hållbara städer. Det är där som vi får lägga fokus. Och det är ganska intressant. Det är nämligen frågor som vi har diskuterat den senaste tiden i Miljömålsbe-

redningen. Hur ska vårt arbete fortsätta? Jo, tänkbart är att göra ett övergripande raster och verkligen fördjupa oss i hur vi ska bygga. Hur ska hållbara städer gestalta sig i vårt samhällsbygge? Vad ska vi tänka på? Men vi diskuterar också hållbara landskap och hållbar landsbygd.

Prot. 2013/14:121
9 juni

Klimatpolitik

Anf. 119 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Anita Brodén talade vackert om vikten av att vi stöder utvecklingsländer med deras klimatarbete, och det tror jag att vi kan vara rörande överens om. Det vi möjligen inte är överens om är ifall vi ska använda detta som en undanflykt för att göra mindre i Sverige och EU. Det är där som skiljelinjen går, det vill säga om vi ska göra saker, om vi ska använda det som en undanflykt för att göra mindre eller om vi ska tillgodoräkna oss detta genom CDM:er som Anita Brodén pratade om. Eller ska vi bara stödja utvecklingsländer och utan att för den sakens skull göra mindre här?

Om vi bara vill stödja fattiga länder i deras utveckling – så att de kan utvecklas ekonomiskt på ett mindre klimatförstörande sätt än vad vi en gång gjorde – samtidigt som de anpassar sig till det förändrade klimat vi redan nu ser, ja, då tror jag att en nog så viktig sak är att stödja den gröna fonden som Anita Brodén tidigare har varit inne på.

Det finns en stark misstro från de fattiga länderna. Vi i de rika länderna har lovat dem pengar utöver biståndet till den gröna fonden. Sedan ser de hur man håller på att tricksa med pengarna. Lena Ek hade lovat 300 miljoner, men nu håller man på att skjuta upp utbetalandet. Det är det som skapar en misstro, att de fattiga länderna inte kan ta de rika ländernas löften på allvar.

Vi från Miljöpartiet menar att vi ska stå upp för vår andel av pengarna, vilket skulle motsvara ungefär 2 miljarder kronor, och vi tar dem inte från biståndet. Vi vill ta dessa pengar utöver biståndet. Behovet av pengar för vanliga biståndssändamål – fattigdomsbekämpning, demokratiutveckling och så vidare – har ju inte minskat för att klimatförändringarna kommer som en ytterligare börda.

Jag undrar när Anita Brodén kan lova att man betalar ut pengar som är i närheten av vad som motsvarar Sveriges andel och som inte tas från det ordinarie biståndet.

Sedan vill jag passa på att fråga vilka övriga klimatåtgärder som Folkpartiet vill se. Man hör oftare vad ni är emot än vad ni är för.

Anf. 120 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Helena! Du får påminna mig, för jag kan ha missat någonting. Du är duktig på att prata fort.

Först och främst handlar vår grund om solidaritet, om att vi ska ha en solidarisk värld och ett solidariskt bistånd. Jag tycker att det är oerhört positivt att alliansregeringen har lyckats med att uppnå 1 procent i bistånd. Det är jag stolt över. Precis som Johan Hultberg nämnde har biståndet ökat tack vare att vi har ökat vår bnp.

Men fortfarande är utmaningarna gigantiska. Utifrån ett klimatperspektiv är det de allra fattigaste som drabbas av vårt sätt att leva. Vi pratade tidigare här om koldioxidläckage. Det borde vi prata mycket mer om. Vi måste ta vårt ansvar. Vi kan inte slå oss för bröstet och enbart

peka på det faktiska utsläppet, utan vi måste beräkna hur mycket vår konsumtion genererar i realiteten.

När det gäller pengar till Gröna fonden är det självklart att vårt löfte gäller. Det jag redovisade var de uppgifter som jag har fått i dag om när pengarna ska betalas ut. Men det är ju inte tu tal om något annat än att vi ska betala ut dem. Vi var bland de snabbaste att betala ut snabbstartspengarna. Vi har också bidragit med 8 miljarder. Vi är ett rikt land, och vi har all anledning att vara generösa i vårt biståndsarbete.

Anf. 121 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Att Allansen har klarat enprocentsmålet i biståndet beror ju till stor del på att man gör avräkningar av helt andra saker som förvisso kan vara viktiga. Det kan gälla flyktingmottagande och biståndsministerns lön. Räknar man av sådana saker är det lätt att komma upp i höga procentsatser.

Men det var viktigt att Anita Brodén sade att löftet ska gälla, och då måste det väl också gälla det löfte som vi gav på klimattoppmötet i Köpenhamn. De rika länderna ska mobilisera 100 miljarder dollar till 2020. Jämfört med de insatser som vi gör nu motsvarar det för Sveriges del ungefär 2 miljarder i år utöver biståndet. Gäller också det löftet? Det vore väldigt bra att få besked om det.

Jag ber om ursäkt för att jag kanske pratar för fort, men jag frågade också vad Anita Brodén och Folkpartiet gör i övrigt i klimatpolitiken. Nu ska jag ge Anita Brodén en eloge för att hon inte använder samma sluggerretorik som sin partiledare, som bara går ut och härjar om alla dåliga klimatförslag som Folkpartiet inte står bakom, utan Anita Brodén brukar mer prata i allmänna ordalag om till exempel forskning.

Men vad är det som Folkpartiet konkret vill göra på klimatområdet under nästa mandatperiod? Det går ju inte att bara gå ut och skälla på klimatskatter och sådant, utan man bör också berätta vad man vill göra i stället. Eller stöder Anita Brodén den retorik som förespråkats av flera partier här, att Sverige är så litet, att vi redan ger så mycket och att vi därför inte behöver göra så mycket mer?

Anf. 122 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag börjar gärna med den sista frågan så att jag får chans att svara på den. Vad vill vi göra?

Jo, vi vill fasa ut fossilberoendet. Det är fullständigt vanvettigt att 700 miljarder dollar används till fossilsubventioner varje år. Det måste få ett slut.

Vi vill jobba vidare med forskning om och utveckling av förnybar energi. Vi ska utvidga den användningen och låta den växa, vilket vi tillsammans i alliansregeringen också har visat.

Vi vill arbeta vidare med vattenfrågor och biologisk mångfald, eftersom vi ser att detta hänger ihop.

Det är de stora satsningar som är angelägna. Framför allt vill vi driva klimatfrågorna inom EU. Vi ser EU som ett stort miljöprojekt. EU är ett fredsprojekt och ett miljöprojekt. Det är väldigt mycket därför som vi är EU-anhängare och vill jobba internationellt.

Som svar på de första konkreta frågorna: Ja, vi har skrivit under i Köpenhamn. Jag var där, så jag vet. Även om det många gånger kändes som en besvikelse skrev i alla fall alla länder som var där under på att 100 miljarder dollar ska gå till de fattigaste länderna från 2020. Det är självklart, men det står inte i papperen att allting ska vara skattefinansierat, utan här arbetar nu en grupp för att få ett sekretariat på plats, och det handlar också om att få medel från andra finansiärer.

Vi ska stå upp för de löften som vi har givit. Det är inte tu tal om annat.

Anf. 123 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman! Riksdagsledamöter och åhörare! Klimatdiskussioner tenderar att ta lång tid, och vi har bara suttit här några timmar och börjar känna oss mosiga. Tänk då på klimatförhandlingarna som sitter och nattmanglar och försöker lösa klimatfrågan i det stora globala sammanhanget.

Att klara målsättningen om att begränsa den globala temperaturhöjningen till maximalt två grader är den stora miljö- och samhällsutmaningen som mänskligheten står och har stått inför. Klimatet är och blir den stora frågan eftersom den samtidigt griper in i andra miljöfrågor som biologisk mångfald och havsmiljö. Den berör också andra samhällsfrågor som ekonomi, fattigdomsbekämpning och livsmedelsförsörjning. Det hänger ihop. För mig som centerpartist känns det väldigt rätt att se helheten och prata om hållbar utveckling med alla dess ben: socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

Det är därför som det är så väldigt viktigt att klimatfrågan finns med i politiken, men den ska inte isoleras från övrig politik. När vi diskuterar andra miljöutmaningar är det viktigt att ha klimatet med, så att vi inte löser en sektors utmaningar och försvårar möjligheterna att nå ett hållbart klimat.

Herr talman! Den samlade forskarvärldens budskap är tydligt. Klimat effekterna syns redan över hela världen, och de är orsakade av mänskligheten. Arter flyttar och ekosystem förändras, livsmedelsproduktionen och kvaliteten och tillgången på vatten påverkas och hälsoeffekter på människor kan skönjas. Just detta bekräftas av IPCC-rapporten och IPCC:s panel.

Läget är allvarligt, och mänskligheten gör ännu inte tillräckligt för att minska sin klimatpåverkan, framför allt vad gäller användningen av fossila bränslen. Men det som är nytt i årets rapport från IPPC är budskapet att vi alltjämt kan vända utvecklingen. Målet om att hålla temperaturhöjningen under två grader finns inom räckhåll.

Herr talman! Det är mot den bakgrunden som det är avgörande viktigt att världens ledare kan ta ledarskapet och nå en internationell klimatöverenskommelse som omfattar alla utsläpp och alla länder.

I dag har vi Kyotoprotokollets andra period, och det omfattar bara en del av länderna. Framför allt är det EU som har utsläppsåtaganden inom Kyotoprotokollet, och det duger inte. Världen ser annorlunda ut nu än i slutet av 90-talet när Kyotoprotokollet förhandlades fram, så vi behöver en helt ny internationell klimatregim.

Samtidigt som IPCC sänder lite hopp kan man bli förtvivlad över de internationella klimatförhandlingarna. Jag var själv på plats i Doha i december 2012. Jag såg där hur Sverige och andra progressiva länder drev på, jag såg hur Polen höll på att blockera hela EU och jag såg hur USA och Kina lurpassade på varandra.

För någon vecka sedan kom president Obama ut med en ny och mer offensiv klimatagenda för USA. Det sänder mig hopp inför klimatförhandlingarna globalt och möjligheten att nå en överenskommelse i Paris 2015.

Herr talman! Sett till Sveriges klimatarbete tycker jag att vi ska vara stolta. Vi har faktiskt minskat utsläppen med 23 procent sedan 1990. Samtidigt har vi haft en bra ekonomisk utveckling. Utsläppen 2012–2013 minskade med 3 procent. Det är bra, men det räcker inte. För att travestera en gammal socialdemokratisk slogan ska vi vara stolta men inte nöjda.

Det långsiktiga målet till 2050 är att vi ska vara klimatneutrala, att vi ska ha netto noll klimatpåverkande utsläpp i Sverige. Som ett mål på vägen ska vi ha en fossiloberoende fordonsflotta till 2030.

Som flera talare varit inne på har vi kanske de största utmaningarna i Sverige inom transportsektorn. Vi behöver ha transporter som är mer energieffektiva, vi behöver byta från fossila bränslen till förnybara bränslen, och vi behöver jobba med elektrifiering. Det funkar inte överallt, men åtminstone i mer urbana delar av Sverige är elektrifiering en stor möjlighet att minska transportsektorns klimatpåverkan och energianvändning.

Precis som Johan Hultberg var inne på har FFF-utredningen om en fossiloberoende fordonsflotta haft en remisstid. Remissinstansernas förslag bereds nu i Regeringskansliet, och vi kan se fram emot förslag om detta som ett jätteviktigt delmål inför det långsiktiga målet att vara netto-neutrala till 2050.

Ett annat område i det långa perspektivet, som vi kanske borde tala mer om och där vi behöver bli fossiloberoende, är livsmedelssektorn.

Jag hade nöjet att för ett par veckor sedan vara på tre gårdar i Östergötland, dels på studiebesök, dels på ett seminarium om projektet Fossilfria lantbruk. Det som var intressant och glädjande var att de med dagens teknik kunde lova att till 95 procent – men de bedömde att det kanske ligger på 97–98 procent – vara fossilfria.

Diesel var en tysk som kom på en förbränningsmotor. Hans motor går att köra med RME, rapsmetylester, med precis samma prestanda som med diesel, och RME går att odla på svenska åkrar. Det är en väldig möjlighet om man väljer att inte se den konstlade motsättningen mellan att å ena sidan odla livsmedel och å andra sidan producera drivmedel. Vi har haft debatter här i kammaren tidigare, och de som jag tycker mest odlar dessa motsättningar är Sverigedemokraterna. Det förvånar mig att de, då de har prefixet Sverige i sitt partinamn, inte ser möjligheten att ta hem drivmedelsproduktionen till Sverige. Det förvånar mig, men det får stå för Sverigedemokraterna själva.

En viktig del i det här är att det är lönsamt för en åkare i dag att gå över från diesel till RME. RME-priset ligger 1:50–2 kronor lägre än motsvarande dieselpriis. Effekten, prestandan och driftsäkerheten är på precis samma nivå.

För jordbrukets och skogsbrukets maskiner finns det en nedsättning som ligger på 1:70 per liter diesel. Den nedsättningen minskades som en del i energi- och klimatöverenskommelsen. Och låt mig vara tydlig: Vi i Centerpartiet fick ta väldigt mycket skit för att vi minskade den nedsättningen. Men det gör att i dag, när RME-priset är 1:50–2 kronor lägre än priset för diesel, går det jämnt ut för en lantbrukare att gå över från fossilt diesel till RME, med samma prestanda och driftsäkerhet hos sin traktor. Till årsskiftet kommer priset att minskas ytterligare – det ligger också i energi- och klimatöverenskommelsen – och då blir det klockrent lönsamt att gå över till ett mer fossiloberoende lantbruk. Det är jag väldigt stolt över att vi kan konstatera.

Herr talman! Regeringens klimat- och energiöverenskommelse som slöts 2009 tog ett avstamp i den klimatöverenskommelse som slöts på EU-nivå, 20-20-20-överenskommelsen. Sverige hade då en offensiv förhandlingsposition inför förhandlingen, och nu är vi i ett liknande läge. EU ska träffa en överenskommelse om klimatmål för 2030. Den förra klimat- och energiöverenskommelsen var ett avstamp för EU:s position inför Köpenhamnsmötet. Det som vi diskuterar nu inom EU är ett avstamp för EU:s förhandlingsposition inför mötet i Paris.

Trots att det har florerat andra påståenden här har Sverige en väldigt positiv och ambitiös position inför förhandlingarna. EU-kommissionen har lagt fram ett förslag om utsläppsminskningar om 40 procent. Sverige har bejakat det och sagt att vi ska höja målet till 50 procent och också inkludera internationella krediter, CDM.

På plats i Doha kunde jag se att CDM är och kommer att vara en viktig del i en klimatregim för att nå det globala klimatavtalet. Det kommer definitivt att vara viktigt i perspektivet 2030, men mer långsiktigt är jag och Centerpartiet tydliga med att till 2050 ska Sverige inte räkna in CDM, internationella krediter, i vårt mål, men vi ska ett nettonollmål. Precis som Anita Brodén var inne på kommer inte vartenda fossilt utsläpp att vara borta till 2050. Jag brukar säga att jag är sörmlänning och att SSAB, Oxelösund och ståltillverkning borde få finnas även 2050. Ja, men då behöver andra sektorer ha netto noll, alltså vara negativa sektorer. Jordbruket tror jag kan bli en sådan sektor som kanske kan få sälja negativa utsläppsrätter internt till andra företag genom att ändra brukningen av marken och bilda mer kol i marken, till exempel. Det tycker jag vore väldigt positivt. Det skulle bli en ytterligare inkomstkälla för jordbruket.

Herr talman! Jag har överskridit min talartid, och ber om ursäkt för det och yrkar bifall till förslaget till beslut och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 124 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det är en fröjd att höra Roger Tiefensee tala om hur en tuff klimatpolitik kan vara bra för landsbygden. Alltför ofta hör man ju Roger Tiefenses partikamrater tala om att om vi gör det minsta på klimatområdet, till exempel höjer priset på fossilt drivmedel, kommer landsbygden att avfolkas. Men här visar Roger Tiefensee precis tvärtom att det är först när vi har en ordentlig skillnad mellan de förnybara och fossila drivmedlen som landsbygden får förutsättningar att producera de

förnybara drivmedlen som sedan kan driva lantbrukets maskiner men också bilar för dem som bor på landet.

Det är roligt att höra att den insikten finns inom Centerpartiet. Det är något som vi ska understödja, för jag delar verkligen bilden att det sämsta vi kan göra är att lämna landsbygden i dagens fossilberoende, för då kommer det att bli väldigt jobbigt den dag oljepriset verkligen sticker i väg.

Kan vi genom en klok politik stimulera en utveckling där landsbygden kan ta fram förnybara bränslen som sedan kan användas både för bilar och för maskiner är vi något riktigt bra på spåret.

Fråga ett är: Innebär det att vi kommer att slippa attacker på koldioxidskatter framöver?

Fråga två handlar om en annan del av lantbrukets klimatpåverkan. Det handlar inte bara om fossilbränsleanvändning utan om utsläpp och upptag av växthusgaser kopplade till markanvändningen. Roger Tiefensee talade om hur man kan lagra in mer kol i marken och på så sätt ha ett upptag, vilket är jätteviktigt.

Å andra sidan ser vi hur viss markanvändning kan späda på utsläppen och att djurhållningen står för stora utsläpp, inte minst från idisslare och gödselhantering.

Om vi ska ha ett klimatsmart lantbruk, behöver vi inte se över djurhållningen? Det är också kopplat till vår konsumtion, för vi vill ju inte flytta miljöproblemen utomlands. Vad är Centerpartiets lösning där?

Anf. 125 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Om Miljöpartiet kommer med skattechocker kommer nog Centerpartiet att fortsätta vara kritiskt. Precis som Johan Hultberg var inne på är vår idé att jobba med grön skatteväxling. Vi ska inte ha miljöskatter för att finansiera annat i budgeten, utan vi ska ha miljöskatter för att de ska vara miljöstyrande.

Själv tanken för mig som ekologisk ekonom är att vi använder styrmedel och inte gör oss beroende av det utan kan sänka andra skatter som stimulerar ekonomi, jobb och företagande.

Centerpartiet förordar inga skattechocker vad gäller koldioxidskatt, men vi tycker att man kan skruva i. I dag har vi en indexering utifrån konsumentprisindex, och vi har låg inflation här i landet. Man skulle mycket väl kunna ha en indexering som anpassas till ekonomins utveckling för att få ökad styrning i klimatpolitiken.

Helena Leander talade om djurhållning. Jag var inne på möjligheten att ta upp mer kol i marken. Jag tror att det är det primära, för en del i lantbrukets och till en del skogsbrukets klimatpåverkan är utsläpp från så kallade organogena marker, alltså mulljordar. Det behöver vi hantera.

Men ska vi hantera det ska man rätteligen kunna tillgodoräkna sig andra delar där man faktiskt tar upp kol. I de teorier som finns om metangasutsläpp från djurhållning måste man tillgodoräkna sig allt. I dag blir gödsel från djurhållning en extern grej som blir ett problem i sig, men det är faktiskt en del av nyttan som bidrar till kol i marken.

Anf. 126 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Om en skatteförändring betecknas som en chock eller en justering beror nog på vilket parti som genomför den. Oftast tycker man

att den egna förändringen är en justering och att andra partier gör en chock.

Vi var också stora vänner av grön skatteväxling. Sedan såg vi att ni genomförde ena halvan. Ni sänkte skatterna kraftigt på arbete och gjorde just en justering av miljöskatterna, för det var verkligen små bitar. Men ska vi ha en skatteväxling värd namnet blir det kvar för oss att ta den otacksamma biten att höja miljöskatterna. Då hamnar vi ungefär på den gröna skatteväxling vi en gång talade så vackert om.

Så som det ser ut i dag tror vi att dessa pengar behövs för att investera i klimatomställningen, för att bygga ut järnvägen och den förnybara energin och för att skapa tillgång till drivmedel på landsbygden, till exempel.

Jag förstår inte resonemanget att miljöskatterna inte skulle vara miljöstyrande för att man också konstaterar att pengarna kan användas för att ge dubbel miljönytta. Det blir inte sämre miljönytta av en koldioxidskatt för att man dessutom använder pengarna till att investera i klimatsmarta saker.

Vad gäller jordbruket, markanvändningen och djurhållningen fick jag inte riktigt något svar på vad Centerpartiet gör för att minska utsläppen där mer än att man också måste titta positiva delar. En uppbyggd mullhalt är absolut en viktig sak, och kan vi öka kolinlagringen så gärna det.

Jag är dock skeptisk till att öppna för ett resonemang där man kvittar det ena mot det andra eftersom det fortfarande är så mycket vetenskaplig osäkerhet kring detta. Men vi behöver jobba med båda delarna.

Det finns alltså ingen anledning att inte jobba med djurhållningens utsläpp. FN:s livsmedelsorgan kom för några år sedan med en rapport som talade om att uppemot en femtedel av människans växthusgasutsläpp var kopplade till djurhållningen. Det är en alldeles för stor bit, i alla fall globalt, även om det kan se olika ut, för att man ska blunda för det.

Det är viktigt att vi tittar på vår konsumtion, för det är den som driver produktionen. Vi kan inte bara påverka jordbruket.

Anf. 127 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Helena Leander får ursäkta om jag var otydlig. Låt mig vara extremt tydlig: Vi vill till skillnad från Miljöpartiet inte ha någon köttskatt som styrmedel i konsumtionsledet.

Det jag försökte antyda var att teorierna bakom inte tar hänsyn till de positiva delar som djurhållningen medför. Ska man bedriva ett ekologiskt lantbruk, vilket Helena Leander vurmar för i andra sammanhang, är djurhållning och gödsel från denna djurhållning helt avgörande för att få kretsloppet att gå runt. Då kan vi inte börja med att straffa ut svensk djurhållning genom en köttskatt.

Vi konsumerar mycket importerade animaliska produkter. Här borde vi skapa förutsättningar för att svenskt lantbruk och svensk livsmedelsproduktion blir mer konkurrenskraftiga så att vi kan flytta hem denna produktion och använda våra arealer. Vi har ungefär 200 000 hektar som ligger i träda och ytterligare flera hundra tusen hektar som används extensivt.

Därför är jag glad att vi får ett landsbygdsprogram och ett gårdsstöd som mer stimulerar aktivt brukande och miljöåtgärder så att vi på så sätt

kan förbättra konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion. Det tror jag är en klimatnytta värd att notera i denna kammare.

Anf. 128 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! När det gäller dagens betänkande MJU20 *Klimatpolitik* var det nog en del av oss som tänkte att det skulle gå gesvint i dag med tanke på att vi hade samma debatt för några dagar sedan. Men vi hade inte riktigt samma debatt, herr talman. Detta är ett motionsbetänkande som också bygger på skrivelsen från Riksrevisionen.

Det är nog bra att det är ett tag sedan Josef Fransson var i talarstolen, för när han talade kände jag att man måste ha viss respekt för kunskap och kompetens. När forskare av stor dignitet säger saker samfällt och framför allt när IPCC gör en vetenskaplig genomgång och läser lunta efter lunta med kvalificerat material och forskningsresultat och utifrån det sammanställer möjliga scenarier som sedan tvättas politiskt, vilket vi kan ha synpunkter på, och sedan lägger fram ett antal scenarier säger jag som jag sade i torsdags, herr talman: Måtte de ha fel, men vi ska ändå göra det.

På seminarier i Sverige har bland andra Thomas Sterner kommenterat de investeringar vi gör och den marginella minskningen av tillväxten. Bland annat har vi haft ett par seminarier i riksdagen som Rifo, vår egen gemensamma organisation mellan riksdag och forskningsvärd, har ordnat. Både Bengt-Anders Johansson och Matilda Ernkrans har hållit i och lett dessa två seminarier.

På dessa seminarier har det pekats på att om vi vidtar åtgärder i detta sammanhang minskar tillväxten marginellt. I detta är icke inräknat nyttan av att vi får färre partiklar i luften. I dag ger partiklarna stor skadlig påverkan. Detta gäller i det stora övergripande perspektivet. Det gäller inte enskilda företag och kanske inte enskilda länder, men det handlar om ett globalt perspektiv.

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att kommentera detta.

Sveriges satsningar ska vara effektiva. Vi ska använda skattecronorna på bästa möjliga sätt. Det betyder att vi ska göra investeringar internationellt. Vi ska använda resurserna för biståndspolitik, för forskning, för vårt landsbygdsprogram och så vidare på rätt sätt.

Det är precis som Roger Tiefensee sade nyss: Det är ett helhetsperspektiv – en helhetssyn – som måste gälla.

Jag kan inte låta bli att konstatera att vi ibland använder begreppet ekologiskt hållbart. Jag tror att det står i någon av reservationerna i dag. Eko betyder hushållning eller boning, och logos betyder ord, lära eller vetenskap – husets lära om hållbarhet. Det är kanske det vi skulle ägna oss åt och i den diskussionen se att Sverige ligger i framkant vad gäller skogsforskning och användning av skogsråvara för att producera förnybara drivmedel. Vi ligger i framkant vad gäller att satsa på forskningsresurser för landsbygdsutveckling på andra sätt i företag.

Vi jobbar intensivt med att nå de mål vi har satt upp för förnybara energikällor i form av vindkraft. Vi jobbar och kommer framgent att jobba ännu mer med att se till att vi får en luftkvalitet som gör att människor kan leva på ett gott sätt här och internationellt.

Allt detta bygger på att vi har ett generationsmål som säger att vi ska se till att fullgöra våra åtaganden här hemma så att vi inte exporterar eländet någon annanstans. När vi importerar måste vi alltså bidra till kunskap och kompetens för att lyfta. Vi behöver inte, herr talman, åter ta exemplen på vad vi alla har sett under våra resor den här mandatperioden. Det har vi gjort ett antal gånger under denna tid i kammaren.

Ett flertal har berört samordningen. Var finns samordningen när man tittar på klimatanpassning? Ett antal av oss här i kammaren sitter i Miljömålsberedningen och vet att den diskussionen har förts där. Den som vill ta del av ett större underlag kan gå in på Miljömålsberedningens hemsida och titta på de underlag från expertgrupper som finns där.

Det behövs göras mer där, men redan i dag finns möjligheter att ta ett samlat grepp. Flertalet säger att det handlar om kunskapsförmedling och om att ge kompetens till dem som jobbar med frågorna på olika nivåer.

Herr talman! Jag tror inte att jag ska använda all min tid, för andra har använt tiden så effektivt här i kammaren i dag. Men jag skulle kunna lägga till ytterligare ett par kommentarer om det som jag tror är oerhört väsentligt att vi ser samfällt: Vi måste ta tag i att ställa om fordonsflottan och få en färdplan som fungerar.

Ett antal talare har sagt: Ni gör ingenting, det kommer ingenting. Jag tillhör dem som säger: Jag vill veta vad jag ska göra innan jag gör något. Jag vill veta vart jag ska gå innan jag går. Sedan kan jag gå ganska många mil. Det är där vi nu står, och det är det arbetet som regeringen har drivit på. Flera har berört den utredning som nu är tillsatt. Jag hoppas få se resultaten och konstatera att vi utifrån det kan vandra med en tydlig inriktning mot de mål som är uppsatta. Vi får en tydlighet i vad vi vill.

Jag kan inte låta bli att kommentera att den nuvarande regeringen har satsat mer än någonsin på infrastruktur – 20 procent mer, om jag minns rätt. Det är viktigt att satsa på vägnätet och järnvägen. Vägnätet är ingenting skadligt i sig. Ett väl fungerande vägnät där vi kan ta oss fram med bilar som drivs med förnybar energi är av godo för landsbygden, för staden, för Sverige och för vår forskning och utveckling.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 129 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Jag vill passa på att säga några ord om ett förslag som jag tillsammans med Valter Mutt, Stina Bergström och Jan Lindholm har framfört i en enskild motion som man yrkar avslag på i betänkandet. Det handlar om en idé som jag tycker är så pass intressant att jag vill uppmärksamma den.

Den globala uppvärmningen, utarmningen av naturresurser och förlusten av biologisk mångfald är ödesfrågor för mänskligheten. Det är också de ökande ekonomiska och sociala klyftorna – globalt och nationellt. Det är en svår utmaning att finna verk samma åtgärder för att hantera den djupa trefaldiga ekologiska, sociala och ekonomiska kris vi har försatt världen i på ett sätt som i alla väsentliga avseenden är hållbart.

Det är nödvändigt att tänka förutsättningslöst och prestigelöst för att hitta lösningar som fungerar så bra som möjligt i den situation vi befinner oss i.

Två som har tagit sig an utmaningen är de amerikanska senatorerna Maria Cantwell, demokrat, och Susan Collins, republikan. De har formulerat ett konkret förslag på ett system för att minska koldioxidutsläppen på ett sätt som bidrar till ökad social och ekonomisk rättvisa. Deras gemensamma *Carbon Limits and Energy for America's Renewal (CLEAR) Act* från 2009 fick visserligen inte stöd den gången av en majoritet i den amerikanska senaten, men dess grundidéer tycker jag förtjänar fortsatt stor uppmärksamhet.

Cantwells och Collins förslag går i stora drag ut på att ett tak – cap – för utsläpp av koldioxid från fossilbränslen sätts på nationell nivå. Nivån på taket sänks gradvis över åren, med hänsyn till ekonomin, så att målen för utsläppsminskningar håller sig inom ekologiska ramar och ett rättvist miljöutrymme och kan nå successivt.

Utsläppsrätter auktioneras ut till producenter och importörer av fossilbränsle. Endast certifierade aktörer får delta i auktionerna. På så vis undviks spekulation. 75 procent av intäkterna från utsläppsrätterna går direkt tillbaka till konsumenterna. De delas lika mellan alla som bor i USA. En utdelning – på engelska dividend – betalas ut varje månad.

Enligt det sifferfatta förslag som lades fram i senaten skulle det innebära att ungefär 80 procent av de amerikanska hushållen inte skulle få ökade kostnader. I en studie har forskare vid University of Massachusetts kommit fram till att majoriteten av hushållen skulle få en ökad realinkomst, med hänsyn tagen till effekterna av både högre bränslepriser och utdelning. Systemet är alltså progressivt.

Energisparande uppmuntras genom att bränslepriserna stiger, medan kostnaderna fördelas efter ekonomisk bärkraft. 25 procent av intäkterna från auktionerna föreslår senatorerna ska gå in i en fond, Clean Energy Reinvestment Trust Fund, och användas för klimatomställningsåtgärder, till exempel investeringar i förnybar energi.

Ett Cap and Dividend-system har flera viktiga fördelar. System för utsläppshandel är ofta komplicerade och ineffektiva. Cap and Dividend-systemet är däremot enkelt och transparent uppbyggt. Det är lätt att förstå hur det fungerar.

Det är ofrånkomligt att priserna för fossilbränsle stiger, både av klimatskäl och därför att tillgångarna är ändliga. Det är viktigt att kostnaden fördelas rättvist. Ett system som Cap and Dividend-systemet är en vinna-vinna-lösning med potential att minska såväl koldioxidutsläpp som ekonomisk ojämlikhet. Det bygger på en viktig tanke, nämligen att alla har födslorätt till våra gemensamma tillgångar, eller allmänningar.

Det kan handla om naturresurser men också om sådant som kulturarv. Det är en viktig tanke och princip: Det vi fått i arv ska vi vårda och lämna efter oss i minst lika gott skick som vi fick det. Den som utnyttjar våra gemensamma resurser ska betala för sig. Alla har lika rätt till den avkastning som allmänningarna, exempelvis atmosfären, ger.

För-delning – på engelska predistribution – i stället för omfördelning, redistribution, som Cantwells och Collins system innebär, bygger på en positiv och tillitsfull syn på människor som jämlikar. När alla får del av frukterna av det gemensamma ger det ökad värdighet för människor, som får större makt över sina liv.

Att sätta ett tak på hur mycket koldioxid som får släppas ut i vår gemensamma atmosfär, utifrån bästa tillgängliga forskning och kunskap, och ta betalt för rätten att släppa ut är ett ansvarsfullt sätt att förvalta en av våra viktigaste gemensamma livsviktiga allmänningar. Såväl Sveriges klimatpåverkan som de ekonomiska och sociala klyftorna behöver minskas.

De amerikanska senatorerna Cantwell och Collins är inte de enda som är inne på dessa tankar. Sedan de lade sitt lagförslag 2009 har frågan tagits upp igen av olika ledamöter i den amerikanska kongressen.

Väldigt intressant är att man i Kalifornien 2012 beslutade att införa ett system där inkomster från försäljningen av statens utsläppsrätter för koldioxid går tillbaka till hushållen genom avdrag på el- och energiräkningen två gånger om året. Den första utdelningen eller avdraget kom i april i år. Den ansvariga myndigheten motiverar beslutet att återföra vinster i form av lika stora utdelningar till alla hushållskunder med att det är mer rättvist än att låta pengarna omfördelas av staten och att det är i linje med tanken att atmosfären är en gemensam tillgång som alla har rätt till.

Ännu en förespråkare för ett system baserat på dessa principer är den framstående amerikanske klimatforskaren James Hansen. Han förespråkar ett system med koldioxidskatt som till 100 procent går tillbaka till medborgarna: Fee and Dividend, avgift och utdelning.

Så här kan jag fortsätta, men det får räcka så här.

Herr talman! I vår enskilda motion, som alltså avstyrks i betänkandet, föreslår vi en utredning av hur ett system i linje med de amerikanska förslagen, med utsläppstak för koldioxidutsläpp och medborgarutdelning, skulle kunna utformas i Sverige. Liksom i USA skulle en del av intäkterna kunna gå till offentligt finansierade åtgärder för klimatomställning och en del gå till utdelning till medborgare.

Genom att berätta om vad som händer i USA hoppas jag kunna bidra till att hålla den viktiga svenska debatten om hur vi går vidare levande. Vi måste hålla sinnena öppna och bevaka vad som händer i omvärlden för att kunna inspireras och rent av återanvända sådant som visar sig fungera på andra håll. Vi kommer att behöva många verktyg för att minska vår klimatpåverkan så mycket som behövs.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

9 § Ny lag om virkesmätning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU22

Ny lag om virkesmätning (prop. 2013/14:177)
föredrogs.

Talman konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU24
Hushållning med havsområden (prop. 2013/14:186)
föredrogs.

Anf. 130 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Det är en tapper skara som debatterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande 24 om regeringens proposition *Hushållning med havsområden*.

Låt mig lite otippat, tänker jag, inleda med att försiktigt, ja mycket försiktigt, berömma propositionen för att den innehåller goda tankar och speglar en allt större samsyn i de här frågorna. Syftet med havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Det är naturligtvis bra.

Samtidigt vill jag naturligtvis komma med kritik – annars är vi ju ingen opposition – som tar sig uttryck i en reservation från Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Visserligen tycker jag att det är bra att havsplaneringen tar sin utgångspunkt i de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen. Men som det stod att läsa i Dagens Nyheter häromdagen håller regeringen på att sumpas miljö målen, precis som Naturvårdsverket ger uttryck för kritik om att Sverige inte lever upp till miljö kvalitetsmålen.

Den utredning som ligger till grund för propositionen, Havsplaneringsutredningen, föreslog att ekosystemansatsen ska vara grundläggande för havsplaneringen, det vill säga att planeringen av hur haven ska nyttjas ska utgå från ambitionen att bevara naturvärden, tillämpa försiktighetsprincipen och utnyttja naturresurser på ett hållbart sätt.

Dess värre görs i propositionen ingen prioritering mellan de tre hållbarhetsaspekterna ekologiskt, ekonomiskt och socialt. Det innebär att det är oklart vilka intressen som väger tyngst. I en situation där exempelvis ekonomiska och ekologiska intressen står mot varandra finns det alltså ingen vägledning.

Det är inte godtagbart. Utan en tydlig målhierarki blir utrymmet för godtycke stort. Havsplanerna bör slå fast att de ekologiska intressena ska vara överordnade de ekonomiska intressena.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 131 LOLO LINDSTRÖM (M):

Herr talman! Haven mår inte bra. Då mår inte heller djur och växter som lever i haven bra.

Försurning orsakas av jordbruket och nedfall från luften. Det känner vi till. Ryssland släpper dessutom ut orenat avloppsvatten direkt i Bottniska viken. Havsbotten blir täckt av ett tjockt och kompakt lager dött material. Läkemedel slinker igenom reningsverken och skadar fiskarna. P-piller innehåller hormoner som stör reproduktionen. Ångestdämpande läkemedel skapar orädda, asociala och glupska fiskar. Det kan rubba sammansättningen, vilket i sin tur till exempel kan leda till algblomning.

Invasiva arter är ett gissel, både på land och i vatten. Det är arter som inte hör hemma här och som inte har några naturliga fiender. De tar över och påverkar inhemsk biologisk mångfald och orsakar socioekonomiska skador.

Miljö- och jordbruksutskottet besökte nyligen Umeå universitet med dess forskning. Där fick vi lära oss att havsborstmasken ganska nyligen har etablerat sig i Kattegatt och Östersjön. Trots den relativt korta etableringstiden dominerar masken bland djursamhällena på mjuka bottnar. Östersjön har redan tidigare få arter. Till exempel konkurrerar masken med kräftdjur. Ingen annan sedimentätande art äter så långt ned i havsbotten, i de partiklar som ligger begravda i bottensedimentet. De rör upp havsbotten, och miljögifterna kommer upp till ytan.

Gifter av olika slag kommer ut i haven från olika håll. Mikrokräp i havet är partiklar som är mindre än fem millimeter. De för med sig tungmetaller och andra ämnen in i vävnader hos vattenlevande djur och därmed människan. Mikrokräpet är ett nyupptäckt miljöproblem. Varje prov man tar innehåller mängder med mikropartiklar. Mest handlar det om textilfibrer.

Den marina nedskräpningen är en angelägen miljöfråga. På Västkusten flyter det varje år i land 4 000–8 000 kubikmeter marint skräp. Då är det bara ungefär 15 procent, eftersom det mesta sjunker till botten. Plasten i havet dödar varje år hundratusentals fiskar och havslevande däggdjur. Det kan ta från hundra år till tusentals år innan plasten löses upp och försvinner. På 1980-talet kom hälften av plasten från industrier, men i dag kommer 90 procent från hushållen.

EU-kommissionen föreslog nyligen att länderna ska vidta åtgärder för att minska användningen av plastpåsar. Men i parlamentet, herr talman, drev socialdemokrater och miljöpartister tråkigt nog igenom en detaljreglering. De enda plastpåsar som de inte vill minska användningen av är de tjocka plastpåsar som man får i klädaffärer. Det innebär med stor sannolikhet att mataffärerna kommer att ha tjockare plastpåsar – inte färre.

Herr talman! Haven mår inte bra. Många människor bor kustnära. Enbart runt Östersjön bor en miljon människor.

Människor som lever i ett kustlandskap har sedan urminnes tider livnärt sig på det havet ger. Att våra marina miljöer far illa är en dyster verklighet som också drabbar de viktiga fiske- och turistnäringarna.

EU:s direktiv till medlemsstaterna är att planera människors utnyttjande av havsrummet, garantera en hållbar förvaltning av kustområden och fastställa det lämpliga gränsöverskridande samarbetet. Men det är upp till medlemsstaterna att ha en detaljerad planering för förvaltningen.

Sveriges regering tar sitt ansvar och föreslår nya bestämmelser som ger statens syn på hushållningen med havsområden. Syftet är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling i en samlad havsförvaltning. Vägledning till myndigheter och kommuner ska ges i form av en havsplan. Det är det som vi debatterar här i dag.

Direkta kostnader uppkommer för Havs- och vattenmyndigheten, som är ansvarig myndighet tillsammans med länsstyrelserna. Därför har de tillförts medel i budgetpropositionen för 2012 – 10 miljoner kronor för 2012 och i fortsättningen 15 miljoner kronor per år från och med 2013. Det beräknas täcka de ökade kostnaderna i och med havsplanen.

Havsplanen avser Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet och omfattar Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte är fastigheter i svenskt territorialhav från en nautisk mil utanför baslinjen. En nautisk mil är 1 852 meter. Som exempel går baslinjen åtta mil utanför

Stockholm vid fyrplats Svenska Högarna. Sveriges ekonomiska zon saknar i dag planering av havsområdena. Där pågår många verksamheter – fiske, sjöfart, energiproduktion, kommunikation och turism – och aktiviteten ökar. Därför behövs en samlad bild av anspråk och skyddsbehov. I havsplanerna integreras näringspolitiska, sociala och miljömässiga mål. Havsplanerna ska ge det stöd som behövs så att havsområden kan användas för de ändamål som de är mest lämpade för.

Ekosystemansatsen är en strategi för att man ska bevara naturvärden och utnyttja naturresurserna på ett hållbart sätt. Man anlägger ett helhetsperspektiv på havsområdena, tillämpar försiktighetsprincipen och anpassar planering och förvaltning efter olika förhållanden. Kunskaperna om haven och deras användning ska utvecklas. Moderaterna och Alliansen delar regeringens uppfattning att det är i det praktiska havsplaneringsarbetet som ekosystemansatsen kommer till konkret uttryck. Vi tillstyrker också regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken och plan- och bygglagen.

Herr talman! Haven mår inte bra! Det ska vi åtgärda, och havsplanen är en bra början.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 132 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i Lolo Lindströms anförande. Hon berättade på ett mycket bra sätt vad havsplanen går ut på.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de två reservationerna.

Dagens betänkande handlar om att man ska ta fram ett verktyg för att kunna skapa havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Det känns inte som om det blir mycket till debatt här. Men jag kände att Kew Nordqvist i princip tyckte att detta var ett bra förslag.

Det är naturligtvis helt uppenbart att det behövs havsplanering, och det har egentligen behövts länge. Men nu har vi äntligen fått detta verktyg. Det är så många intressen som gör anspråk på havet. Det kan handla om fiske, sjöfart, energiproduktion och inte minst turismen.

Herr talman! För att havsplanerna ska bli ett riktigt bra kunskapsunderlag, vilket de faktiskt har mycket bra förutsättningar att bli, är processen vid framtagandet helt avgörande. Detta är en statlig planering. Havs- och vattenmyndigheten har i uppgift att ta fram underlaget och sedan överlämna det till regeringen för beslut. Avsikten är att Havs- och vattenmyndigheten, när detta överlämnas till regeringen, har klarat ut alla motsättningar som finns under resans gång. Då är det verkligen bra att regeringen i propositionen är så tydlig med att det handlar om att man ska ha samverkan med berörda kommuner.

Kommunerna har redan i dag en mycket god och gedigen kunskap när det gäller planer på land. Nu finns det enstaka kustkommuner som även har planerat vissa havsområden även på den punkten. Men det är inte så vanligt.

Det är klart att kustkommunerna har mycket kunskap som ska tillföras processen i ett tidigt skede, och det är viktigt att de bidrar med denna kunskap.

Det viktiga när man tar fram en havsplan är att man har en gemensam och väl förankrad bild av verkligheten. Det är det som allting egentligen bygger på. Havsplanen i sig är sedan ett kunskapsunderlag för de andra planerna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis lyfta fram två ytterligare aspekter. För det första handlar det om det miljö kvalitetsmål som Kew Nordqvist lyfte fram, nämligen Hav i balans samt levande kust och skärgård. Detta miljö kvalitetsmål innehåller i sig alla tre element när det gäller hållbarhet, alltså det miljömässiga, ekonomiska och sociala. Om vi bara läser den första halvan av detta mål, alltså om vi har hav i balans, har vi den miljömässiga delen. Men sedan har vi den andra delen av målet, alltså levande kust och skärgård.

Jag har tidigare sagt från talarstolen, vilket framgår mycket tydligt i propositionen, att det är ekosystemansatsen som gäller. Man måste utgå från detta och att det är förutsättningen för de två andra, det vill säga att man håller sig inom ekosystemens ramar. Annars får man ingen hållbarhet över huvud taget. Men i själva processen måste man alltid balansera dem och över tid se hur man genomför detta för att nå målet.

Därför ska vi nog inte blanda ihop målet med medlen, utan havsplanen är ett verktyg för att nå detta mål. Tvärtom är egentligen fysisk planering en förutsättning för att man ska nå detta mål.

För det andra vill jag lyfta fram det som också är tydligt i propositionen och som ändå gör att det nationella intresset till syvende och sist kan få ett genomslag om det är väldigt viktigt. Enligt förslaget får regeringen ett bemyndigande att i havsplanen meddela föreskrifter om förbud och begränsningar av verksamheter som förhindrar syftet med planen.

Detta är naturligtvis någonting man får ta till när man kan markera mycket viktiga skyddsvärden. Detta är som sagt en statlig typ av planering, och många kommuner är inblandade.

När jag har läst de två reservationerna i betänkandet och sedan propositionen tycker jag att reservationerna inte bara är tillgodosedda i propositionen utan att de är väl tillgodosedda i propositionen. Ekosystemansatsen och det internationella samarbetet och vilken vikt planen kan ha ur båda dessa aspekter är mycket tydligt beskrivet i propositionen.
(Applåder)

Anf. 133 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Jag vet inte om talmannen har hört historien om mannen som gick till skraddaren och beställde en kostym. I slutändan blev det en tummetott.

För nästan fyra år sedan, i början av den här mandatperioden, lämnade utredaren Axel Wenblad sin utredning *Så ska havet planeras*. Det var en gedigen utredning som verkligen ingav förväntningar på att exempelvis havsbaserad vindkraft skulle ges en skjuts framåt och på hur vi ska ha en ekologisk helhetssyn på våra hav runt vår kust.

För Sverige som har EU:s längsta kuststräcka är det ett särskilt ansvar att planera och förvalta havsresurserna. Utgångspunkten är att vi måste se till att ekosystemen fungerar väl.

Utredarens ambition och tro var att en ny lagstiftning kunde vara på plats till 2012 eftersom en ny lag var ett viktigt verktyg för att uppnå våra nationella miljömål och EU:s mål om en god miljöstatus i våra hav.

Men ack, herr talman – så enkelt är det inte att bereda en fråga i den nuvarande regeringen, trots att frågan avhandlar ett område den säger sig ha prioriterat. Var och en kan ju då fundera på hur lång tid det tar när frågorna *inte* är prioriterade. Först ska det förhandlas på departementet, sedan ska regeringspartierna förhandla sinsemellan och sedan ska Borg sätta sin okejstämpel på det – om det möjligtvis går igenom. Med denna process tar det naturligtvis tid, och vi är ju alla medvetna om att det är en minoritetsregering som sitter i Rosenbad. Det är en regering som är beroende av ytterligare ett parti om den säkert ska veta att den får igenom sina förslag.

Det sker dock så gott som aldrig några överläggningar och överenskommelser med några andra partier. Därför måste den här regeringen, som kallar sig regeringsduglig, komma med förslag som de med säkerhet vet att Sverigedemokraterna stöder eller som är så slätstrukna att det är svårt att hitta något att vara emot eftersom det är så tomt och innehållslöst.

Herr talman! Så kan det alltså gå med en gedigen och bra utredning när den likt kostymen omvandlas till en tummetott.

Anf. 134 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Det är ändå bra att Jan-Olof Larsson, som egentligen inte verkar tycka om propositionen och betänkandet över huvud taget, inte har väckt någon motion i ärendet från socialdemokratiskt håll.

Jag har bara en enkel fråga. Tycker Jan-Olof Larsson att det är ett bra eller ett dåligt steg vi nu tar för att kunna planera haven?

Anf. 135 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Efter att ha funderat i nästan fyra år får man väl säga att det i alla fall är en liten, liten bit på väg när det gäller havsplaneringen. Om man tittar på den gedigna och bra utredning Axel Wenblad kom med kan jag dock inte påstå att det är ett gediget arbete ni har lagt ned. Ni skulle ha kunnat komma med många fler konkreta förslag i det här läget, men ni har helt överlåtit åt regeringen att besluta.

Det är bara att hoppas och tro att vi får en bra regering i höst.

Anf. 136 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Om Jan-Olof Larsson syftar på det bemyndigande regeringen får att kunna införa föreskrifter om förbud och hinder för vissa verksamheter som hindrar genomförandet av planens syfte är det väl den gängse metoden man har i denna typ av lagstiftning.

Grundfrågan kvarstår dock: Tycker Jan-Olof Larsson att det är bra eller dåligt att vi nu genomför den här ramen för havsplanering, så att kommunerna och de statliga myndigheterna trots allt får ett väldigt bra kunskapsunderlag? Den har ekosystemansatsen som utgångspunkt och så vidare. Är det ett bra eller ett dåligt förslag?

Anf. 137 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller det magra förslag som har tagits fram utifrån den gedigna utredningen finns det ingenting att klaga på, det vill säga: Förslaget är så magert att det inte finns mycket att klaga på i det.

Jag hade dock förväntningar på att man skulle komma med en betydligt mer genomarbetad proposition när det gäller det här området. Är havet ett prioriterat område för regeringen menar jag att man också borde ha lagt ned lite mer möda på jobbet.

Jag förstår dock dilemmat för regeringen, som sitter där med 47 procent i den här kammaren och inte kan driva igenom några förslag utan att förhandla om dem först. Det har man inte lärt sig på de här fyra åren. Det enda område man har förhandlat om är integrations- och invandringspolitiken. Där har man gjort det, för där visste man att man annars åker på däng av Sverigedemokraterna. I övriga frågor har man inte brytt sig om att förhandla. Då blir det slätstrukna, intetsägande förslag som det här – det blir en tummetott av kostymen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

11 § Kommunal medfinansiering av viss forskningsinfrastruktur

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU40
Kommunal medfinansiering av viss forskningsinfrastruktur (prop. 2013/14:136)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

12 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkanden
2013/14:FiU21 Vårändringsbudget för 2014
2013/14:FiU34 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2013

Konstitutionsutskottets utlåtande
2013/14:KU45 Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m.

Justitieutskottets betänkande
2013/14:JuU35 Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter

Justitieutskottets utlåtande
2013/14:JuU41 EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU

Näringsutskottets betänkande
2013/14:NU20 Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering

Prot. 2013/14:121
9 juni

*Hushållning med
havsområden*

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 juni

2013/14:662 Krav på tågstopp

av *Monica Green* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:663 Obligatoriska pensionärsråd för ökat inflytande

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2013/14:664 Besparingar inom Kustbevakningen

av *Jasenko Omanovic* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:665 Kustbevakningen utmed Norrlandskusten

av *Eva Sonidsson* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

den 6 juni

2013/14:666 Tillämpning av lotterilagen

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:667 Lärarlegitimationsdilemma

av *Meeri Wasberg* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 5 juni

2013/14:638 Stöd till Bosnien, Serbien och Kroatien

av *Jasenko Omanovic* (S)

till statsrådet Hillevi Engström (M)

2013/14:639 Extraskatten på sjuka och arbetslösa
av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:640 Sjukas och arbetsskadades beskattning
av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Prot. 2013/14:121
9 juni

15 § Kammaren åtskildes kl. 19.34.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 5 § anf. 22 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 55 (delvis),
av talmannen därefter till och med 8 § anf. 85 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 128 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden	1
3 § Ärenden för hänvisning till utskott	1
4 § Ärenden för förnyad bordläggning	1
5 § Biståndspolitisk plattform	1
Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU20	1
Anf. 1 KENNETH G FORSLUND (S)	1
Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP)	3
Anf. 3 JULIA KRONLID (SD)	7
Anf. 4 HANS LINDE (V)	10
Anf. 5 CHRISTIAN HOLM (M)	14
Anf. 6 HANS LINDE (V) replik	16
Anf. 7 CHRISTIAN HOLM (M) replik	17
Anf. 8 HANS LINDE (V) replik	17
Anf. 9 CHRISTIAN HOLM (M) replik	18
Anf. 10 CHRISTER WINBÄCK (FP)	18
Anf. 11 KERSTIN LUNDGREN (C)	20
Anf. 12 BODIL CEBALLOS (MP) replik	23
Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	24
Anf. 14 BODIL CEBALLOS (MP) replik	24
Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	25
Anf. 16 HANS LINDE (V) replik	26
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	26
Anf. 18 HANS LINDE (V) replik	27
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	27
Anf. 20 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	28
Anf. 21 JULIA KRONLID (SD) replik	31
Anf. 22 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	32
Anf. 23 JULIA KRONLID (SD) replik	32
Anf. 24 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	33
Anf. 25 HANS LINDE (V) replik	33
Anf. 26 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	34
Anf. 27 HANS LINDE (V) replik	34
Anf. 28 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	35
Anf. 29 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M)	36
Anf. 30 KENNETH G FORSLUND (S) replik	40
Anf. 31 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	40
Anf. 32 KENNETH G FORSLUND (S) replik	41
Anf. 33 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	41
Anf. 34 BODIL CEBALLOS (MP) replik	42
Anf. 35 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	42
Anf. 36 BODIL CEBALLOS (MP) replik	43
Anf. 37 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	43
Anf. 38 JULIA KRONLID (SD) replik	44

Anf. 39	Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	44
Anf. 40	JULIA KRONLID (SD) replik	45
Anf. 41	Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	45
Anf. 42	HANS LINDE (V) replik	46
Anf. 43	Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	46
Anf. 44	HANS LINDE (V) replik	46
Anf. 45	Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik	47
Anf. 46	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	47
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	49
6 §	Norden	49
	Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU3	49
Anf. 47	KARIN ÅSTRÖM (S).....	49
Anf. 48	JULIA KRONLID (SD)	52
Anf. 49	HANS WALLMARK (M)	54
Anf. 50	KARIN ÅSTRÖM (S) replik.....	56
Anf. 51	HANS WALLMARK (M) replik	57
Anf. 52	KARIN ÅSTRÖM (S) replik.....	57
Anf. 53	HANS WALLMARK (M) replik	58
Anf. 54	JAN LINDHOLM (MP).....	59
Anf. 55	HANS WALLMARK (M) replik	62
Anf. 56	JAN LINDHOLM (MP) replik.....	63
Anf. 57	HANS WALLMARK (M) replik	63
Anf. 58	JAN LINDHOLM (MP) replik.....	64
Anf. 59	CHRISTER WINBÄCK (FP).....	65
Anf. 60	ÅSA TORSTENSSON (C).....	66
Anf. 61	ANDERS ANDERSSON (KD).....	67
Anf. 62	Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	70
Anf. 63	JULIA KRONLID (SD) replik	73
Anf. 64	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	73
Anf. 65	JULIA KRONLID (SD) replik	73
Anf. 66	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	74
Anf. 67	KARIN ÅSTRÖM (S) replik.....	74
Anf. 68	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	75
Anf. 69	KARIN ÅSTRÖM (S) replik.....	75
Anf. 70	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	76
Anf. 71	JAN LINDHOLM (MP) replik.....	76
Anf. 72	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	77
Anf. 73	JAN LINDHOLM (MP) replik.....	77
Anf. 74	Statsrådet EWA BJÖRLING (M) replik	78
Anf. 75	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	78
Anf. 76	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S).....	79
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	81
7 §	Avgifter för tillsyn enligt drivmedelslagen	82
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU18	82
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	82
8 §	Klimatpolitik	82
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU20	82
Anf. 77	SARA KARLSSON (S)	82

Anf. 78	HELENA LEANDER (MP)	84
Anf. 79	JOSEF FRANSSON (SD)	87
Anf. 80	HELENA LEANDER (MP) replik	90
Anf. 81	JOSEF FRANSSON (SD) replik	91
Anf. 82	HELENA LEANDER (MP) replik	92
Anf. 83	JOSEF FRANSSON (SD) replik	92
Anf. 84	SARA KARLSSON (S) replik	93
Anf. 85	JOSEF FRANSSON (SD) replik	93
Anf. 86	SARA KARLSSON (S) replik	93
Anf. 87	JOSEF FRANSSON (SD) replik	94
Anf. 88	JENS HOLM (V)	94
Anf. 89	JOSEF FRANSSON (SD) replik	97
Anf. 90	JENS HOLM (V) replik	98
Anf. 91	JOSEF FRANSSON (SD) replik	98
Anf. 92	JENS HOLM (V) replik	99
Anf. 93	JOHAN HULTBERG (M)	99
Anf. 94	HELENA LEANDER (MP) replik	102
Anf. 95	JOHAN HULTBERG (M) replik	102
Anf. 96	HELENA LEANDER (MP) replik	103
Anf. 97	JOHAN HULTBERG (M) replik	104
Anf. 98	JOSEF FRANSSON (SD) replik	104
Anf. 99	JOHAN HULTBERG (M) replik	105
Anf. 100	JOSEF FRANSSON (SD) replik	105
Anf. 101	JOHAN HULTBERG (M) replik	106
Anf. 102	JENS HOLM (V) replik	106
Anf. 103	JOHAN HULTBERG (M) replik	107
Anf. 104	JENS HOLM (V) replik	107
Anf. 105	JOHAN HULTBERG (M) replik	108
Anf. 106	SARA KARLSSON (S) replik	108
Anf. 107	JOHAN HULTBERG (M) replik	109
Anf. 108	SARA KARLSSON (S) replik	109
Anf. 109	JOHAN HULTBERG (M) replik	109
Anf. 110	ANITA BRODÉN (FP)	110
Anf. 111	JOSEF FRANSSON (SD) replik	112
Anf. 112	ANITA BRODÉN (FP) replik	112
Anf. 113	JOSEF FRANSSON (SD) replik	113
Anf. 114	ANITA BRODÉN (FP) replik	113
Anf. 115	JENS HOLM (V) replik	114
Anf. 116	ANITA BRODÉN (FP) replik	114
Anf. 117	JENS HOLM (V) replik	115
Anf. 118	ANITA BRODÉN (FP) replik	115
Anf. 119	HELENA LEANDER (MP) replik	116
Anf. 120	ANITA BRODÉN (FP) replik	116
Anf. 121	HELENA LEANDER (MP) replik	117
Anf. 122	ANITA BRODÉN (FP) replik	117
Anf. 123	ROGER TIEFENSEE (C)	118
Anf. 124	HELENA LEANDER (MP) replik	120
Anf. 125	ROGER TIEFENSEE (C) replik	121
Anf. 126	HELENA LEANDER (MP) replik	121

Anf. 127 ROGER TIEFENSEE (C) replik	122	Prot. 2013/14:121
Anf. 128 IRENE OSKARSSON (KD)	123	9 juni
Anf. 129 ANNIKA LILLEMETS (MP)	124	<hr/>
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	126	
9 § Ny lag om virkesmätning	126	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU22	126	
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	126	
10 § Hushållning med havsområden	127	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU24	127	
Anf. 130 KEW NORDQVIST (MP)	127	
Anf. 131 LOLO LINDSTRÖM (M)	127	
Anf. 132 LARS TYSKLIND (FP)	129	
Anf. 133 JAN-OLOF LARSSON (S)	130	
Anf. 134 LARS TYSKLIND (FP) replik	131	
Anf. 135 JAN-OLOF LARSSON (S) replik	131	
Anf. 136 LARS TYSKLIND (FP) replik	131	
Anf. 137 JAN-OLOF LARSSON (S) replik	131	
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	132	
11 § Kommunal medfinansiering av viss forskningsinfrastruktur	132	
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU40	132	
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	132	
12 § Bordläggning	132	
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	133	
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	133	
15 § Kammaren åtskildes kl. 19.34	134	

Prot. 2013/14:121
9 juni

Tryck: Elanders, Vällingby 2014